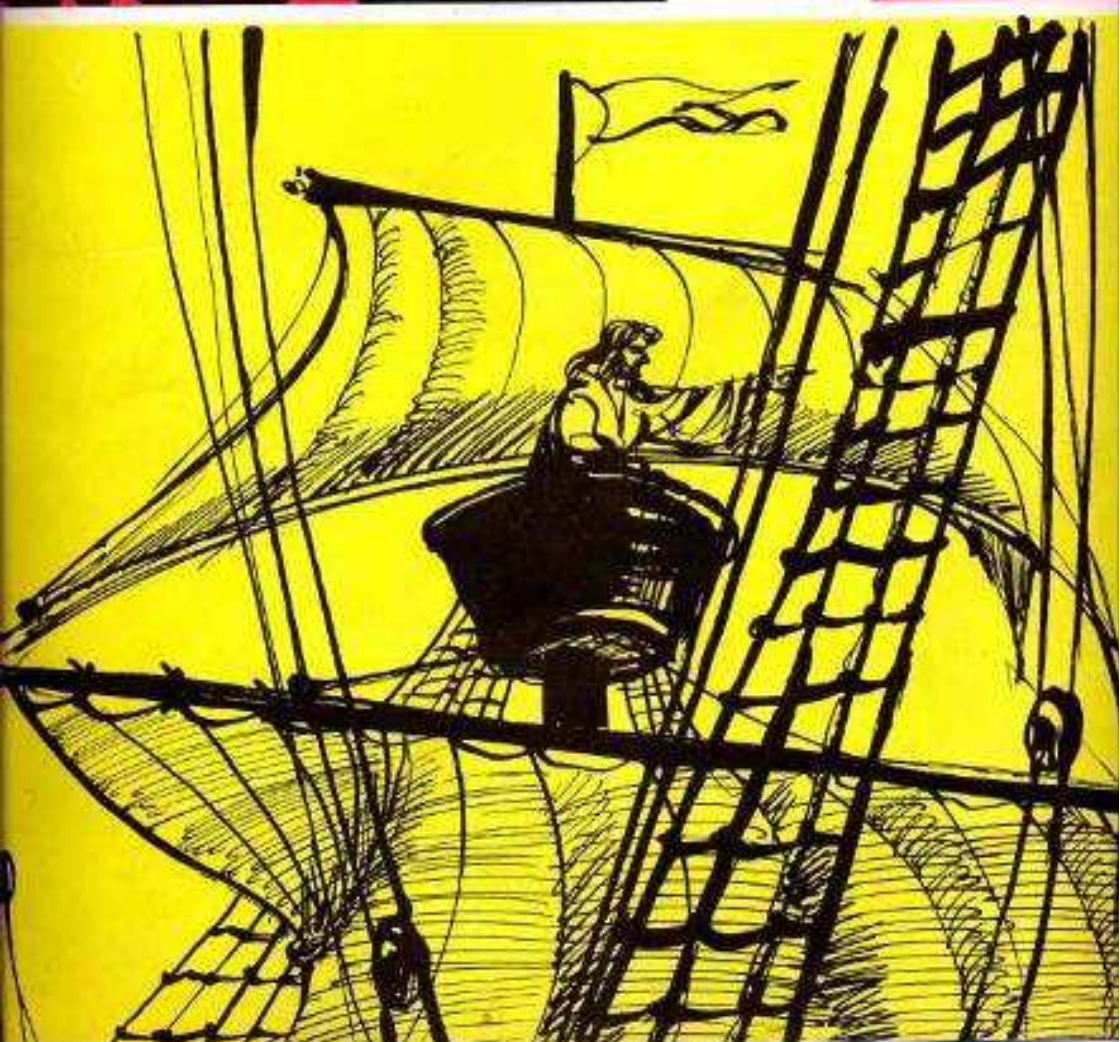

K
A
R
A
V
A
N
A

JIRÍ HRONEK

zlato na espaňole

Jiří Hronek

Jiří Hronek se narodil — a ještě žije, což je víc, než o sobě mohou říci mnozí z těch, kteří se narodili dávno před ním. Ve věku asi osmnácti let (to bylo někdy v roce 19..) se rozhodl, že se stane novinářem, protože si myslel, že se novinář všude dostane a všechno se doví. Do určité míry se zmýlil, nicméně leckam se dostal v Evropě, obou Amerikách i v Asii a leccos se dověděl, i když se nedostal všude a nedověděl se všechno. Jeden moudrý novinář, byl to Egon Erwin Kisch, kterého Hronek dobře znal, kdysi řekl, že každý novinář, který si o sobě myslí, že je dobrým novinářem, chce toho nechat a stát se spisovatelem. Hronek chtěl, jak říkají Angličané, sníst svůj koláč a mít ho, a proto se stále snaží být obojím.

Z druhé světové války, které se aktivně účastnil, vytěžil tři knížky: Zradili Československo, Když se hroutil svět a Od porážky k vítězství. Kromě toho román Údolí jasu. Nejzajímavější osud měla knížka první, dramatická reportáž o mnichovské zradě. Byla napsána česky, přeložena do angličtiny a vyšla v Anglii v roce 1939. Autoru zcela neznámý Stanislav Kamenický přeložil za okupace knížku z angličtiny do češtiny a v tomto překladu vyšla po osvobození v roce 1945. Věru, měli pravdu staří Římané: knihy mají své osudy. Hronek sám se po osvobození věnoval publicistice, vytvořil Rozhlasové noviny, byl generálním tajemníkem Mezinárodní organizace novinářů, pracoval v hnutí Obránců míru a hodně cestoval. Jeho literární tvorba se v té době soustředila většinou na politické reportáže, pro děti vytěžil ze svých cestopisných poznatků knihu V širším světě (SNDK 1954). Úspěšné Zlato na Španělsko vyšlo poprvé v roce 1961, následovalo maďarské a německé vydání a připravují se další.

JIŘÍ HRONEK /

Zlato na Española

Hlavní osoby děje:

Pedro, španělský chlapec

Kainó, indiánský chlapec

Juan (čti chuan), zloděj chleba

Gibosito (čti žibosito), hrbáček

Luis Bartolomé Torres (čti luj bartolome tore), námořník, ve Španělsku odsouzený pro vraždu

**Kryštof Kolumbus*, admirál moře oceánu

**Martin Alonso Pinzón*, velitel karavely „Pinta“

**Vicente Yañez Pinzón* (čti visente janěz pinzó), jeho bratr, velitel karavely „Niña“

**Roderigo Escobedo* (čti rodrigo eskovedo) notář výpravy

**Diego de Araña*, královský úředník velitel pevnosti, „La Navidad“ (čti la navida)

**Pedro Gutierrez*, (čti gitiré) královský komoří

**Pedro de Salcedo*, admirálovo páže

**Tallarte de Lajes* (čti tajarte de loches), námořník na „Santa Maria“, cizinec

**Sanches Torres* (čti sančes tore), druhý kormidelník, jeho bratr

**Guakanagarí*, náčelník na ostrově Española

**Kaunabó*, náčelník na ostrově Española

Osoby označené hvězdičkou jsou historické

Místo děje

Městys *Palos de la Frontera* ve Španělsku

Paluba karavely „*Santa Maria*“

Ostrov *Guanahani*

Pevnost „*La Navidad*“ na ostrově Española

Ostrov *Española*

Čas děje

Léta 1492 a 1493

ČÁST PRVÁ

moře oceán

ZLODĚJ CHLEBA

Vyletěl jsem z kostela a kostelníkův hlas mě dohnal. „Aby tě biřící sprali, pobudo! Dělat si ze svatého místa pelech!“ Hlas byl zuřivý, chraptěl jako nachlazené varhany.

Narazil jsem na člověka, který právě krácel do chrámu. Oba jsme zůstali bez dechu.

„Copak, copak“ řekl a držel mě za ramena, na loket od sebe.

Měl snědou tvář pod našedlými hustými vlasy a mohutné čelo. Výrazný obličej, na který se nezapomíná. Hleděl na mne pronikavě, jako by mi chtěl nahnat strach.

Pomyslel jsem si, že mě určitě vydá biřicům, jak to dělávají dospělí s otrhanými chlapci. Bylo mi úzko, avšak nedal jsem to poznat.

„Copak, copak“ opakoval. Byl středního vzrůstu a na sobě měl nenápadné tmavé roucho jako klerik. Ale nebyl to klerik. Nebyl ani odtud, jinak bych ho byl znal. Snad právě připlul z dalekých krajů a chtěl v chrámu poděkovat za šťastné přistání.

„Tropil jsi v kostele neplechu?“

„Žádnou neplechu. Spal jsem tam, nemám kde spát. Svatému to nevadilo, ale kostelník se zlobil.“

„Jak se jmenuješ?“

Co mu bylo po tom? Chtěl jsem vyklouznout, avšak pevně mi svíral ramena. „Pedro“ řekl jsem posléze.

Díval se mi na vlasy a tázal se, jak jsem stár.

„Možná že třináct. Nikdo mi to ještě neřekl, pane.“

Usmál se. Měl podivný úsměv. Takový nedbalý. Sotva se posadil, hned zas uletěl. „Tak se zeptej rodičů.“

„Nemám už rodiče.“

Oči mu potemněly. Pustil mne, sáhl do kapsáře a podával mi lesklý peníz, blanco.

Na krok jsem poodstoupil a zarděl jsem se studem. To proto, že se má pravice mimoděk pozvedla, aby přijala peníz. Zachytil jsem ji

levačkou a podíval jsem se mu přímo do tváře.

„Nežebraám, pane.“

Chvilí bezradně stál, potom vrátil peníz do měšce. „Pro lásku boží mi odpusť, bratříčku,“ řekl vážně, a dokonce se přitom maličko uklonil. Pak zmizel v chrámových vratech.

Bylo mi ve tváři horko, jak jsem se styděl. Ale od včerejšího oběda jsem neměl mezi zuby nic než stvoly ohavného šťovíku. Byl jsem hladový, až mi za ušima praštělo. A za blanco bych si mohl koupit kus chleba. Tovaryši mistra Jimeneze jej právě pokládali na prkno před krámem na protější straně. Voněl až sem.

Náměstí mezi mnou a chlebem bylo jako prostřený stůl. Na ošátkách a plachetkách bochníky sýra a hroudy másla. Kusy uzeného se podobaly uhlí, ale uvnitř, ach jemine, narůžovělé masíčko, které se rozpadalo na jazyku. Zeleniny a ovoce tam bylo na pestrých hromádách, jako by je vymaloval. V kádích sebou pleskaly ryby a ze soudků crčelo rudé i nazlátlé víno.

Zkusil jsem modlitbu k svatému Jiří a pro jistotu ještě jednu k svatému Jakubu z Compostelly – ať se stane zázrak!

Nestal se zázrak, ač jsem čekal minutu nebo dvě. Lidé procházeli mezi uličkami z jídel, jako by jim všechno patřilo. Mezi mužskými klobouky s peřím se pohupovaly černé mantily paní a slečen. Tady uštípli kousek másla, tam zas ochutnali ovoce nebo usrkli vína z dřevěného pohárku. Kéž bych byl na jejich místě, byl bych se najedl jen při tom ochutnávání. Měli však v měšcích reály nebo aspoň eskudy a já v prázdných kapsách jen díry.

Když jsem byl malý, často mi maminka vyprávěla o městě Palosu, kde přistávají koráby až ze vzdálené Afriky. Lidé jsou v Palosu zbožní, veselí a dobří, říkala maminka. A věru, chrám svatého Jiří byl plný každý den, i když tam víno pil jenom kněz a lidé vrkali nábožné písně jako hrdličky. To v nabitých krčmách zpívali z plných hrdel, když je hojně prolili vínem. Ale o jejich dobrotě kručel zklamanou písničku můj věčně prázdný žaludek. Nežebrał jsem. Chtěl jsem práci. Pohoršené frkali, jako bych je kdovíjak urážel, a říkali, že bych práce nenadělal ani za to, co by se mi do žaludku vešlo.

A tak jsem tu stál, hladov jako vždy a bez haléře. Tržiště vonělo jídlem a modlitbička k svatým nepomohla. Radívali mi: pomoz si

sám a pánbůh ti pomůže. Ale jak jsem si měl pomoci?

Skoro jako odpověď na tuto otázku dolehly ke mně zvuky vřavy, která se rozpoutala na protější straně náměstí. Lidé křičeli: „Chyťte zloděje.“ A už jsem ho viděl, člověka, který si sám pomohl. Uháněl od krámu mistra Jimeneze po svažitém náměstí. V levici vysoko vztyčené, aby na ni nikdo nedosáhl, držel bochník chleba. V pravici měl dlouhou pastýřskou hůl, jíž se prudce rozháněl, aby si udělal místo. Hnal se po náměstí k úzké bezejmenné uličce, vedoucí k řece Tinto.

Náměstí se rozeřvalo, jako když o slavnostech vypouštějí býka. Dav porazil výkladní prkna pekařského mistra. Lidé šlapali po chlebech. Jimenez ječel a spínal ruce. Skočil jsem do toho zmatku jako do vody a podařilo se mi zachránit podupaný, uprášený kus chleba. Pak jsem pádil za zlodějem. Za chvíli jsem ho spatřil. Měl na hlavě červenou čepičku, jak ji nosí Katalánci, a zdálo se mi, že se usmívá. Ale to nebylo možné! Musel přece vědět, že pro domácí zloděje je přichystána šibenice na náměstí a pro přespolní na návrší za městem.

Chudák. Už mu zatarasili cestu do bezejmenné uličky. Ječeli, vztekli a dychtiví pomsty, jako by ten žvanec chleba ukradl jim. Věřili krev. To zas bude svátek, až se nešťastník naposledy zatřepe na břevně.

Ted' se na chvíli zastavil. Stále se oháněl svou holí a držel lidi od sebe. Ale z horní části náměstí se hnal veliký zástup. Hůl nehůl, za chvíli ho povalí a udupou, dřív než ho spravedlnost bude moci podle všech pravidel pověsit.

Prudce se obrátil doleva a uháněl vzhůru, ke kostelu. Tam by byl v bezpečí, kdyby zůstal v chrámu. Pádil, chráněn po pravici průčelími domů.

Proplétal jsem se davem a utíkal s ním. Na jeho zpocené tváři trčel vyzývavý úsměv, jako by to byla zábavná hra a ne běh o život.

Dav mu ted' nadbíhal, lidé vytušili, kam míří. Nechtěli dopustit, aby našel útulek v kostele.

Z postranní Farské uličky vyběhl pan Nuerva, biřic. Pod nosem se mu kroutil knír jako svitek kudrnatého drátu.

Najednou vzniklo prázdné místo a tady stáli, biřic s halapartnou a krátkým mečem po boku i zloděj se svou holí. Pan Nuerva se

pohupoval na špičkách jako torero, když očekává býka. Zloděj prudce oddychoval a otáčel se na všechny strany. Jeho postavení bylo beznadějně, a přece se usmíval. V krátkých minutách, které mu ještě zbývaly, se dvakrát zahryzl do bochníku. Trhal sousta silnými zuby a prudce, hladově je žvýkal.

Náměstí se znovu rozeřvalo. Povzbuzovali biřice a ubohému zloději slibovali všechna pekelná muka ještě na tomto světě. Nebylo pro ně věru většího zločinu, než ukrást sebemenší kousek jejich majetku.

Štván davem rozběhl se biřic drobnými krůčky. Halapartnu si opřel o bok jako rytíř při turnaji a zamával mečem. Jeho zarudlá očka prudce zamžikala. Zloděj uskočil a rozmáchl se holí. Biřic uhnul a znovu se pokusil o výpad. Zloděj začal bláznivě poskakovat na místě, jako by tančil tarantelu, a biřicovi nezbylo než ho napodobit. Snažil se zasáhnout ho halapartnou, zloděj ji však odrážel holí.

Chvilku trval tento směšný zápas, jehož výsledek byl už předem určen. Mne náhle popadla lítost a s ní veliký hněv. Člověk měl viset nebo být roztrhán zběsilým davem na kusy jen proto, že měl hlad! I já jsem přece ukradl kus chleba, třeba jsem jej jen sebral se země. Stiskl jsem zuby a přivřel oči. Špičkami jsem se odrazil, proletěl vzduchem jako míč a skulil se biřicovi pod nohy. Žuchlo to, prach mu vnikl do očí. Ztratil rovnováhu, hrozně zaklel a upadl. Meč mu vyletěl z ruky, lidé zděšeně vykřikli. I biřic zaječel, neboť jsem se mu ve vzteku zakousl do lýtky.

Už jsem byl zas na nohou a hnal se pryč. Ještě jsem spatřil, jak se zlodějova červená čepička komíhala mezi mužskými klobouky a mantilami žen. Potom jsem už neviděl nic, jen volnou cestu před sebou.

RYTÍŘ KRÁČÍ DO CHRÁMU A PES KOUŠE

Širokým obloukem jsem oběhl městys, a když se mi zdálo, že se naplnil čas, vrátil jsem se do ulic. Voněly jídlem jako vždy, když jsem měl prázdný žaludek. Po čichu jsem poznal, kde vaří nejchutnější ollapodridu a co v ní je. Jenže čichem se ještě nikdo nikdy nenasytil.

Nedaleko příkopu, který tu byl místo hradeb, nabídl jsem své

služby jakési babičce, která se pachtila s vědrem vody. Než jsem je dotáhl na dvůr, vyšplíchal jsem na sebe aspoň polovinu.

Vědro bylo vlastně příliš těžké, ale vždycky jsem se pokoušel o něco víc, než nač jsem stačil, jen abych sobě i jiným dokázal, že to dovedu. Příčinou byly asi moje vlasy. Byly – totiž jsou – trochu, no, řekněme dosti rusé, nebo lépe řečeno, aby už to bylo venku, zrzavé. Ztěžovaly mi život, beztak už svízelný, protože jsem ničí nebyl a nikdo se mě nemohl zastat.

Hodná babička mě odměnila kusem včerejšího chleba a hrstí oliv. Žvýkal jsem pomalu a rozvážně, aby mi potrava vydržela, netušil jsem, že mi bude souzeno, abych se dnes najedl ještě dvakrát.

Z náměstí zaduněly bubny a zavřeštěly trumpety. Když jsem doběhl, bylo tam lidí, jako písku na břehu. Ale v tlačenicí jsem se vyznal. Tady štípnu, tamhle přišlápnu na nohu, vrazím loket do boku a kde neproiknu, tam prolezu.

Sotva jsem se protlačil do první řady, hned jsem se zas schovával, neboť jsem se obával, aby mě nepoznal pan Nuerva, jenž kráčel v čele průvodu. Byl v parádním stejnokroji a ještě trochu kulhal. Za ním kráčeli heroldi, kteří střídavě bubnovali a vytrubovali pomalou fanfáru. Přísně a vznešeně se vznášel don Francisko Eusebio Fernandez, královský notář. V ruce držel pergamenový svitek s pečeti, podobající se rudému koláči na stužce.

Ve třetí řadě, po boku pátera Pereze kráčelo pohádkové zjevení. Rytíř ve stříbrném krunýři od ramen po kolena. Náprsnice, loketníky, stehenní pláty a nábederník byly z jemných, bohatě tepaných stříbrných dílců. V pravém podpaží nesl přílbu s pestrým chocholem. Její zavřeně hledí se podobalo dravčímu zobáku. Levicí se opíral o jílec meče. Po zádech až ke kotníkům splýval v širokých záhybech šarlatový plášť. Jen hlava vyčnívající z kovového okruží hleděla do světa lidsky a vlídně. Poznal jsem tvář hned; byl to cizinec, s nímž jsem se ráno srazil před chrámem. Lidé říkali, že to je jakýsi Kryštof Kolumbus, hrdina od Granady, veliký bijce Maurů, jenž první ze všech ztekl hradby pevnosti Al Hambra.

Nádherný rytíř kráčel velmi pomalu. Po tváři mu klouzaly stružky potu. Slunce rozpalovalo jeho brnění dožhava.

Za ním šli soudcové, alkaldi Cosio a Prieto ve svátečním a s nevrlym výrazem ve tváři, nakonec pak rytířova čeleď.

Bez spěchu, za třesku trub a rachotu bubnů se dokolébali ke kostelu. Před chrámovými vraty nastala tlačenice; každý chtěl

dovnitř, vždyť se tu jistě bude dít něco neobvyklého.

Proud mě vtáhl do chrámu. Stiskli mě jako hrozen v lisu, díval jsem se na čísi plátěná záda a pletl se lidem pod nohy.

Od oltáře se ozval zvučný hlas dona Franciska, jenž přednášel tituly našich veličenstev, jako by odříkával básničku Potom však zrychlil hlas a četl stále nesrozumitelněji. Zadrhával, polykal slova a brumlal; jistě mu nerozuměli ani v prvních řadách.

Rozšuměl se šepot, lidé se uštěpačně štířili, jako by chápali, proč don Francisko koktá a nesrozumitelně přežvykuje slova, ač jinak dovedl mluvit zřetelně i krásně. Jen já nic nevěděl. Když jsem se zeptal, odbyli mne slovy, která jistě pohoršila svatého Jiří. Ale to už don Francisko znovu pozvedl hlas a jako farář při mši zazpíval královské podpisy „Já, král!“ a „Já, královna!“. Frá Perez řekl „amen“ a biřící klestili průvodu zpáteční cestu.

Lidé pomrkávali na skvělého válečníka, jako by chtěli říci: však my víme svoje. Nevšímal si jich. Hleděl do dálky tak upřeně, jako by tam cosi viděl. A přece tam nebylo nic než začouzené komíny domů a doběla rozžhavená májová obloha.

Motal jsem se mezi lidmi a naslouchal poznámkám, jejichž smysl jsem nechápal. Nevěděl jsem, proč se holedbají, že „tamti si na ně neprijdou“. Někteří dokonce kroužili špičkou ukazováčku po čele a uchechtávali se.

Co znamenala slavnost v chrámě a proč don Francisko četl tak nedbale písmo, podepsané katolickými veličenstvy? Na tyto otázky mi odpověděl leda psí štěkot.

Vykřikl zcela nedaleko a dosti zuřivě. Někdo klel div se neblýskalo. Vzduchem proletělo táhlé bolestivé zakňučení a cosi chlupatého mi dopadlo na prsa. Bezmála mi to vyrazilo dech. Když jsem zas nabyl rovnováhy, spatřil jsem, že přede mnou leží pes. Pes... nu, dejme tomu, že pes.

„Kde je ta bestie, ať ji oddělám!“ Tlust’och, brunátný v zuřivé tváři, klestil si cestu. Hnal se proti mně, jako bych já byl ta bestie.

Rychle jsem se shýbl a vzal psíka do náručí. Nevěděl jsem, proč to dělám. Neměl jsem moc rád psy a tenhle vypadal hůř, než většina psů, kteří znečišťovali beztak už špinavé ulice.

„Pusť to zvíře, nebo tě zabiju i s ním“ pupkáč koulel očima. „Kousl mě do lýtky.“ Opravdu, měl natrženou nohavici.

I já jsem se zakousl do cizího lýtko – jako by nás to sblížovalo. Kdoví, proč ho kousl. Snad mu tlouštítk šlápl na ocas, nebo se mu nelíbila červená nohavice.

„Ušetřte ho, pane. Je to jediná radost mé slepé babičky“ Lhal jsem, neboť mne nic lepšího nenapadlo.

„Ať se tvá babička smaží v pekle i s tou potvorou“ Sápal se po nás.

Lidé se smáli. U nás jsou vždycky krutí, když jich je moc pohromadě.

Pes pozvedl hlavu a bojovně zavrčel. Něco mi přitom napadlo. „Stejně má psí nemoc. Má jedovaté zuby – jako had.“ Zalhal jsem podruhé, co nejhlasitěji.

Měli jste vidět, jak tlouštítk začal blednout, jak křičel achich a ouvej, jak se chytal za srdce a jak odtud lidé pelášili, až se zvedal prach. Následovali jsme jejich příkladu. Za chvíli jsme byli mimo nebezpečí. A teď jsem dostal na psa zlost. Já se namáhám, a on se nese pohodlně v náručí, jako velký pán v nosítkách. Postavil jsem ho na zem. Otřepal se a váhavě pozvedl přední tlapku. Podíval se na mne.

Bylo to mladé a mizerné psisko. Blechy jím hýbaly i když stál, kosti mu lezly z hubené kůže jako špejle. Měl chlupy neurčité barvy, drsné a nepořádné. Oči měl nažloutlé, srdnaté a dobré. Hleděly na mne přívětivě – to se mi už dávno nestalo. Ostatně, proč ne – zachránil jsem mu přece život, pokud stál vůbec za to.

Stál a díval se na mne.

„Jdi pryč,“ řekl jsem.

Zavrčel. Ani ne nepřátelsky, spíš jako by mi to vymlouval. Byl to velmi zanedbaný, ale i kurážný pes.

„Když nepůjdeš ty, půjdu já.“ Neměl jsem kam jít, ale něco se muselo stát. Nestrávím ostatek dne zbytečným povídáním se psem.

Následoval mne. Běžel, když jsem začal utíkat, loudal se, když jsem se loudal. V uctivé vzdálenosti držel se mnou krok. Schoval jsem se do křoví. Vyčenichal mě. Hodil jsem mu do vody kus dřeva, ale na to nenaletěl. Zůstal stát na břehu, zavrčel ocasem, a podíval se na mne, jako by chtěl naznačit, že si přece rozumíme.

„Heleď,“ řekl jsem posléze, „se mnou si na nic nepřijdeš. Mám jen kalhoty a košili navíc. Ale ty máš zase chlupy, tak se to vyrovná.

Abys myslel, že ti dám nažrat, to ne. Sám nemám co.“

Hleděl na mne pozorně a vrtěl ocasem. Hloupé zvíře.

Nejlépe bude, když si ho vůbec nevšímnu. Šel jsem po prašné cestě, vedoucí do Mogueru, jako bych kdovíjak pospíchal. Až uvidí, že o něho nestojím, přestane se mi věšet na paty.

„Kampak, kam tak zhurta? Hoří někde?“ Vysoký a trochu posměšný hlas mě zastavil. Byl ostrý, šeplavý, připomínal cvrčka. Pod skupinou olivových stromů stála lýková krosna a vedle ní ležel člověk tak sporrý, že se ve vysoké trávě téměř ztrácel. Na hlavě měl čapku s kohoutím perem, na těle odřenou koženou kazajku, na nohou škorně.

„Co koukáš, ještě jsi nikdy neviděl caballera?“

„Věru,“ opáčil jsem zdvořile, „že se caballerovi moc nepodobáte.“

Neurazil se. „Co ty o tom víš?“ Měl hlavu jako pták – ale ne hloupý pták. Tak trochu jako dravec.

„U nás v Palosu, pane, jsou jiní kavalíři. Před nedlouhou chvílí krácel jeden po náměstí a na sobě měl brnění, celé ze stříbra.“

„V tom horku!“ Človíček se zašklebil.

Nedal jsem se vyrušit. „V Al Hambře prý porubal tisíc Maurů.“

„To tak – zrovna tisíc! Víš, co dokáže jeden takový pohan, když mu jde o krk? Na kousky by ho rozsekali. Tím nechci tvrdit, že nebojoval hrdinně.“

„Vy ho znáte?“

„Kohopak neznám.“

Posadil jsem se vedle něho do trávy.

„Dokud ti starší nedovolí, abys usedl, máš zůstat stát,“ napomenul mě přísně. „Ale když už sedíš, tak sed a povídej, co se přihodilo v Palosu. Prach cizích cest lpí na mých škorních.“

Když jsem skončil své vyprávění, několikrát pokývl. „Stane se, co se stát má. Ale mnozí budou reptat a země i voda se zabarví lidskou krví.“ Jeho hlas byl temný.

Zachvěl jsem se a povstal jsem.

„Nemáš-li naspěch,“ řekl vlídně, „zůstaň a pojez se mnou.“ Rozprostřel na trávě plátěný šátek a na něj položil kus kančího masa, chléb, cibuli a kozí sýr s černou kůrkou. V bachraté tykvice zažbluňkalo víno.

Jedli jsme a mlčeli. Při jídle žvaní jen ten, kdo nikdy nepoznal hlad.

„Má krosna,“ řekl, když si po jídle zhluboka přihnul, „je příliš těžká pro můj hrb.“

Teprve teď jsem si povšiml, že má pokřivenou páteř.

„Nechtěl bys to s ní zkusit?“

„A kampak?“

„Nu... tak, po cestách. Chodím světem a teď zůstanu nějaký čas tady. Leccos se tu bude dít. Peníze ode mne nečekej. Ale jíst a pít ti dám, i střechu nad hlavou, nevadí-li ti, že bude pokaždé jiná. Ostatně – přezdívací mi Gibosito, pro můj hrb. Své skutečné jméno jsem ztratil cestou a dobře tak.“

„Já se jmenuji Pedro.“

„To je tvůj pes?“

Opodál ve slušné vzdálenosti trpělivě seděla chlupatá, vyzáblá a špinavá hromádka. Vzal jsem ohryzanou kančí kost a hodil ji tím směrem. Nikdy žádná kost nezmizela tak rychle v psím žaludku. Byla tam dřív než jsem odpověděl.

„Nikoli, pane. Ten pes tam sedí jen tak.“

Přestal si ho všímat. „Půjdem, slunce už je hluboko.“

Krosna mě tížila. Když jsem se po chvíli zastavil, abych si oddechl, spatřil jsem psa. Stál opodál se zdviženou tlapkou, jakoby v rozpacích.

POKLADY Z GIBOSITOVY KROSNY

Přístavní krčmě „U sladké a slané vody“ v Palosu jsem se vyhýbal. Kdysi mě odříhlost Sanchez bez příčiny zbil a já mu za to nakydal na zápraží slušnou hradbičku čerstvých kravinců. Od té doby jsme nebyli přáteli.

S Gibositem však jsem vstoupil celkem bez obav. Krčma páchla vlhkou plísní a červeným vínem. Čadící louč žlutě ozařovala skupinku popíjejících mužů kolem stolu.

Nikdo si nás nevšiml, leda hostinský, který nám předložil kus solené ryby, chléb a džbán s vínem. Mlčky natáhl ruku.

„Copak mě neznáš?“ Gibosito na něj vypouklil oči.

„Jde-li o peníze, jako bych tě neznal.“

Gibosito povzdechl a hodil na stůl několik mincí. „Jez a mlč,“ ponoukl mne, zhola zbytečně.

I kdybych byl chtěl mluvit, nebyl bych obstál, neboť rozhovor u stolu zhoustl a hlasy se pozvedly. Zdálo se, že začali hádku. Obvykle se u nás pokračuje urážkami a pak dojde na nože. Ale taková hádka to nebyla.

„Mne,“ křičel ramenatý námořník s tváří zarostlou chlupy, „mne nikdo na kraj moře nedostane. A bez kormidelníka jako jsem já, neobejde se žádná pořádná loď.“ Bojovně se rozhlížel, jako by chtěl rozbít džbáněk o hlavu každému, kdo by o tom pochyboval.

Nikdo se však nevyjádřil. Pekař Jimenez, jenž pocítil krčmu svou návštěvou, začal naříkat, že ho nepravosti páloských připraví o poslední blanco. „Já mám,“ říkal zatrpkle, „doplácet na vaše lotroviny, vy bando podvodníků a námořních lupičů?!“

Smáli se, pozvedávali posměšně džbánky na jeho počest.

„U třech d'asů, chleboune, protože jeden by na tebe nestačil,“ pravil mladičký námořník, jemuž říkali Pépé, „vždyť máš v truhlicích plno zboží, které jsme sesbírali, když je moře vyplavilo na břeh. Okrádáš nás, příteli.“

Jimenez se zakuckal, až zrudl. „Moře vyplavilo... to je mi pěkná lež. Vyplavilo leda mrtvol, které jste obrali.“

„Lžeš, chlebaři,“ okřikovali ho sborem. „Jsme lidé počestní.“

Říkali to nedbale, jako by tomu sami příliš nevěřili. A věru bylo těžko rozsoudit, kdo byl méně počestný, zda mistr Jimenez, jenž dával špatnou váhu a za nízký peníz kupoval kradené zboží, nebo zloději, kteří občas prolili lidskou krev. Bývala to krev portugalských nepřátel našich Veličenstev, a tak na tom asi příliš nezáleželo.

„Já žádné lodi pro cizí dobrodruhy do světa vypravovat nebudu,“ Jimenez obrátil řeč.

„Ale mouku a suchary jim za drahé peníze prodáš, chlebaři,“ řekl kormidelník jedovatě.

Jimenez uhnul. „Stejně nevyjedou. A ten Ital i se svým brněním půjde k d'asu.“

„K d'asu, ned'asu,“ řekl Pépé. „Tam na druhém konci oceánu je prý tolik zlata, že jím i ulice dláždí. Opiju se, svalím se a rozbiju si nos o zlatou cihlu,“ zasmál se.

„Je tam Indie, Kataj, Cipango... bohaté země. Jen ruku natáhnout

a vzít si,“ řekl jiný námořník. „Zlato je u nás vzácné,“ dodal zadumaně.

„Pch,“ odfrkl Jimenez. „Zlato. Dobrá. Ale co to je za nápad, plavit se do těch zemí západním směrem, jak to chce ten Ital, když přece každý ví, že jsou od nás na východ? Uhranul naše katolická Veličenstva, nezaboh, šejdří. Tvrdí, že země je kulatá, ale my víme, že je jako talíř. Možná že je zakuklený Antikrist. Na hranici by patřil, a ne na velitelský můstek.“ Jimenez se pokřičoval a odplivl si. „Jméno má dvojí – a to je taky na pováženou. Říkají Colón a druzí zas Kolumbus. Prý také pirátů.“

Tím Italovi neuškodil. Žádnému z nich nebylo to řemeslo cizí. Ale nikdo proti námořním lupičům ani prstíčkem nehnul... To by biřicové museli pozatýkat a soudcové odsoudit většinu zdejších lidí, i mocného pana Martina Alonsa Pinzóna a jeho bratry k tomu.

„Kdybych měl jistotu, že je tam dláždění ze zlata, eh co, třeba jen kus zlata jako tahle ruka,“ řekl Pépé, „šel bych s ním třeba na konec světa.“

„Hlupáku,“ ušklíbl se kormidelník. „Na konci moře je velký vír a ten by tě spláchl rovnou do pekla.“

„Kdopak ví,“ odporoval Pépé. „Člověk má chytat štěstí za šosy.“

Tu Gibosito sáhl do své krosny a vyňal loutnu tak maličkou, jako byl sám. Vyskočil na židli, hrábl do strun a zazpíval:

„Štěstí kyne tvému krbu,
dotkneš-li se mého hrbu.
Uchop štěstí za paty,
zahrne tě dukáty.“

Jeho podivuhodně silný hlas přehlušil svár a získal si pozornost. Mlaskali a luskali prsty. Chtěli, aby písničku opakoval.

„Vyschlo mi v hrdle,“ žaloval s lišáckým úsměvem.

Ruce se džbánky se k němu vztáhly a hrbáč si přihnul. „Máte tu letos daremné víno,“ řekl místo díků. „Tamhle mistr Sanchez ví o lepším.“

„Ale není pro chudé chřtány,“ odmítal krčmář.

„Neurážej mistra Jimeneze. Má hrdlo jako ze zlata,“ zvolal kormidelník.

Starý držgrešle zbledl. Uhádl, co ho čeká. Malátně rozhodil rukama a zatvářil se jako žebrák u chrámových vrat.

Koho však chtěl obměkčit? Dva námořníci ho stiskli v medvědí

objetí. „Pohostíš nás, vid', mistře Jimenezi.“

Sanchez už naléval. Věděl, že chlebař podlehne přesile.

„A na zdraví hrbáčka – ať nám ještě zazpívá,“ rozjařili se námořníci. Jimenez se pozvedl, jako by chtěl odejít, ale rozmyslel si to. Přece jen se chtěl napít vína, které musel zaplatit.

„Na ten hrb bych si sáhl,“ Pépé pozvedl džbáněk. „To je jen pro toho, kdo koupí.“ Gibosito sáhl do krosny. „Kupte. Nebudete litovat.“ Potěžkal v ruce malý plátěný sáček. „Velká vzácnost. Prach z božího hrobu.“ Obřadně položil sáček na stůl, potřásněný vínem. Potom vyňal z krosny malou dřevěnou krabičku. „Nehet našeho mučedníka, svatého Sebastiána.“

„Hrome...“ Chlupatý kormidelník se pokřižoval. „To je můj patron. Ukaž...“ Otevřel krabičku, byl v ní opravdu nehet.

„Koupíš?“

„Zač?“

„Co dáš? Zlat'ák!“

„Zlat'ák? Nehet je špinavý.“

„Hlupáku. Když svatého Sebastiána probodali šípy, hrabal rukama po zemi a přitom si zašpinil nehty.“

Chvilí smlouvali, pak se dohodli.

Brzo vypadal stůl jako oltář. Nevěděli jsme, čemu se dřív obdivovat, zda části klíční kosti svaté Barbory, vousu svatého Mikuláše, úlomku holenní kosti svatého Jakuba, kousku trnu z koruny svaté Terezy, vláknu z pláště milosrdného Samaritána... Gibosito vyslovoval jména světců a světic, jejichž ostatky v krosně roznášel, s kamarádkou nedbalostí, jako by byl s nimi spřízněn. Námořníci poulili oči a zapomínali pít.

„K čemu je to všechno dobré,“ zeptal se nedůvěřivě Pépé.

„K čemu? To tě, člověče, chrání proti ohni i vodě, horké a studené nemoci, proti uřknutí, zlodějům, kapsářům, lapkům _ a ještě k tomu jsi stále ve stavu zvláštní boží milosti a pod ochranou světce. Je v tom prostě všechno štěstí, které se dá za peníze koupit.“ Gibosito hovořil hedvábným hlasem a mnul si ruce. „Tobě, mladíku, bych to zvlášť doporučoval, chceš-li se vydat na nejistou cestu za moře.“

Pépé obrátil prázdnou kapsu podšívku navrch a Gibosito o něj ztratil zájem.

„Pro tebe,“ obrátil se k Jimenezovi, „bych tu měl něco docela

zvláštního... vzácná příležitost..."

„Nekoupím... nic nekoupím... nemám..."

„Mlč, bezbožníku, a poklekni," zahřměl Gibosito. V ruce držel krabičku a pomalu ji otvíral.

„To je toho... tříska!"

„Tříska ze svatého kříže, na němž skonal náš Pán," řekl Gibosito jako kněz. „Vévoda z Medinaceli mi za podobnou dal pytel zlaťáků. Tahle je ovšem menší. Co bys dal, mistře Jimenezi? Taková relikvie by v tvém domě neměla chybět."

Jimenez usoudil, že by na tom něco mohlo být, a začal se podrobně vyptávat na vlastnosti svaté třísky. Když mu Gibosito zaručil, že s ní jsou spojeny odpustky na devětadevadesát let, začal chlebař smlouvat. Nakonec se dohodli na třech castellanos. „Dělám ti laskavost, příteli," řekl Gibosito blahosklonně. „Zato zaplatíš ještě džbán vína."

Těžké víno nadlehčuje jazyk, říkají zkušení lidé. Jistě mají pravdu. I morous Jimenez se rozpovídal a bez bolesti zaplatil další korce.

A tehdy jsem se dověděl, proč notář, don Francisko, v kostele tak huhlal, když četl dopis našich katolických Veličenstev.

Paloští občané neplatili berně. Bez rozpaků zůstávali dlužní královské pokladně, do dna vyprázdňené vítěznými válkami proti Maurům. Ale nejen to. Ti dobříci pašovali do země laciné cizozemské zboží a vesele okrádali královskou pokladnu o cla. Posel za poslem přijížděl ze sídelních měst do Palosu, Mogueru i Huelvy – ale kampak na ně, na chytráky. Neplatili. Když pak naše Veličenstva vyslovila souhlas, aby se italský mořeplavec Kryštof Kolumbus plavil východním směrem do západních zemí, nebyly na to peníze. A tehdy si královští úředníci vzpomněli na nedoplatky městeček při ústí řek Tinta a Odielu. Na jejich dobrou radu katolická Veličenstva zavolala do Granady pátera Peréze a sudího Cosiu a nařídila jim, že Palos i Moguer mají na své útraty vystrojit pro Itala dva koráby a on pak obstará a vystrojí koráb třetí. Občany Palosu i Mogueru to dohrálo. Co jim bylo po královských stycích s mogulem a velikým chánem, když je sami měli zaplatit?

Jimenez podpíral kletbami svá vratká slova a hovořil o tom dlouho do noci. Ani už nevím, kdy přestal, neboť se mi víčka zavřela

a probudil jsem se až ráno, když byl čas vyrazit.

ŘETĚZY ŘINČÍ VE TMĚ

Gibositovi jsem poctivě sloužil až do chvíle, která vlastně rozhodla o mém životě.

Mějte však chvíli strpení, neboť dřív musím vypovědět, proč jsem si přestal hrbáčka vážit a jak jsem málem upadl do strašných rukou biřiců svaté inkvizice, která brání naši církev před nevěřícími, kacíři a neznabohy.

Inkvizice byla tajuplná, rychlá a neúprosná – jako noc, smršť a smrt. Čtrnácti způsoby, z nichž jeden byl hroznější než druhý, dovedli prý její soudcové otvírat zavřená ústa. Za noci odvlékali zakuklení muži podezřelé kacíře a neznabohy do hlubokých sklepení ve městě Huelvě, Odtud vycházeli mučením očištění. Zakuklení soudci je ztratili a biřici pak zaživa usmažili na hořících hranicích. Z Palosu i Mogueru putovali věřící v procesích na tyto strašné soudy. A vraceli se natolik upevnění ve víře, že pak dlouho kleli jen šeptem.

Ale jak jsem já, kluk ještě nedorostlý, plný důvěry v pánaboha a všechny svaté, mohl vzbudit podezření tak vznešené a hrozné soudní stolice?

Mějte, říkám, strpení a uvidíte.

Den šel za dnem, růžové na úsvitu, zlatisté o polednách a stříbřité vpoledvečer – takové bývá jaro v Andalusii. Od vesnice k vesnici jsem vlácel Gibositovu posvátnou krosnu až do podhůří přísné sierry Moreny a odtud zas k močálům veliké řeky Guadalquiviru. Sytili jsme se ovčím sýrem a napájeli trpkým červeným vínem, v němž uzrálo slunce na révě.

Gibosito prodával své amulety, škapulíře a ostatky svatých. Jeho krosna byla, zdálo se, beze dna. Zvečera ji často do poloviny vyprázdnil, zrána však byla zas tak těžká jako vřdycky.

Když jsem se vyptával jak to, Gibosito uhýbal. Proto jsem si předsevzal, že tajemství přijdu na kloub. Jenže byla nesnáž – spal jsem v noci jako špalek. Kdyby vedle mne dělo bylo vybuchlo, nebyl bych se probudil, dokud kohouti aspoň po páté nezakokrhali. A tak jsem se dlouho nedověděl nic.

Jak jsme procházeli krajem, slýchali jsme o chystané výpravě do

neznámých moří. Věci dona Kryštofa Kolumba nestály příliš dobře. Marně přijížděli do Palosu, Mogueru a Huelvy poslové sevillských bankéřů, a dokonce i banky svatého Jiří ze vzdáleného Janova, kteří chtěli občany založit. Ale ti o tom nechtěli ani slyšet. Kdepak, říkali. Ztratit lodi v neznámých mořích za zlato, vypůjčené na vysoké úroky od bankéřů. Nevěřili nikomu a ničemu, jen svým měšcům a železným truhlicím s velikými zámky. A proto lodi, obvykle zakotvené v ústí Odielu a Tinta, záhadně zmizely, přístav byl jako vymetený a paloští i moguerští chytráci jen krčili rameny.

Palos jsme zastihli skoro jako ve válce. Král a královna toho už měli dost a vyslali tam prapor ozbrojenců. Velel jim pyšný důstojník zvaný Torquemada, jmenovec Velkého Inkvizitora. Ubytoval se v zámku na kopci a na hradby dal vyvalit zavalité houfnice z bronzu. Otvíraly své černé tlamy, jako by zívaly nudou a nikdo nevěděl, kdy začnou pálit. Žoldnéři zatím brali Palos jako válečnou kořist. Roztahovali se v krčmách. Z počestných občanů si i za denního světla tropili šprýmy a soustavně vyjídali domy, v nichž se ubytovali. Jen obecní chudí unikli těmto kobylkám v uniformě.

A na náměstí nechal velitel rozhlásit, že neodtáhnou, dokud rozkazu katolických Veličenstev nebude uposlechnuto a dva koráby s posádkou, plně připravené na dlouhou cestu, nezakotví v přístavu.

V přístavní krčmě „U sladké a slané vody“ byla nálada pochmurná. Jen vojáci se veselili, neboť pro ně byly sudy mistra Sancheze zdarma. Sanchez byl sám sešlý až běda. Šoural se po nečisté podlaze olověným krokem a bral od nevojenských hostů peníze tak ostýchavě, jako by tomu byl už dávno odvykl.

Lidé pili mlčky a zlostně, jen občas utrousili tiché slovíčko, aby pány v uniformě neurazili. Ti byli rychlí se svými kordy. Včera, šeptal nám Sanchez, zapíchli na místě člověka, jenž promluvil nevhod. Vzdychl a ukázal na velikou hnědou skvrnu na podlaze.

Mně tu bylo smutno. Měl jsem už po krk krčem, v nichž jsme trávili své večery. Tiše jsem se vytratil.

A o koho jsem hned na prahu nezakopl, ne-li o psa. Ležel napříč, jak široký tak dlouhý, a olízl mi tvář drsným jazykem, když jsem přes něj upadl. Vida, nezapomněl na mne. I já jsem často na něj vzpomínal. Kdoví, jak vyčenichal, že jsem se vrátil. Chtěl jsem ho oslovit, avšak neučinil jsem to. Gibosito neměl rád psy.

Obrátil jsem se k němu zády a šel jsem, kam mě nohy nesly. Když jsem se po chvíli obrátil, spatřil jsem ho za sebou jako krabatý stín. Vyrostl, co jsme se neviděli.

Byla temná bezměsíčná noc. Jen šplouchání vody, dorážející na břeh, mi prozradilo, že jsem se přiblížil k řece. Šumot zněl nezvykle ostře a pravidelně – to nedorážela voda na břeh. Zaslechl jsem údery vesel a lidské hlasy. Příd' lodice narazila na písek, lidé vyskočili. Tlumeně kleli, protože se jim nohy bořily do bláta.

„Rozžehněte louč,“ řekl kdosi.

„Ne, jen žádné světlo.“

Nezaštekne pes a neprozradí mě? Nezaštekkl. Cítil jsem ho za sebou. Chytré zvíře.

„Ven ... všichni ven ... hrome, a hněte sebou. Nebo vám pomohu,“ zavelel drsný hlas.

„Nerozumějí ti přece ...“

„Tomuhle porozumí!“ Suše zapráskal bič.

Ve tmě se zahemžily lidské stíny. Bylo slyšet řinčení řetězů a slova v neznámé řeči. Nedaleko právě přistával další člun. Vycházely hvězdy, tma prořídla.

„Zpátky k lodi! Spěcháme,“ volal člověk, jenž vystoupil z druhého člunu. Poznal jsem ho po hlase, neboť jen jeden muž hovořil tak sebevědomě a pánovitě, a to byl Martin Alonso Pinzón, boháč. Vrátil se asi z jedné ze svých vzdálených cest. Ale koho to přivezl s sebou?

Spatřil jsem nyní v prchavém svitu hvězd cizokrajné tváře, tak černé, že z nich svítila oční bělma jako lampičky. Stáli se svěšenými hlavami, zkrúšení a pokorní. Nikdy jsem neviděl tak černé lidi.

Znovu zapráskal bič. Někdo zatáhl za řetěz, hlouček se pohnul. I z druhého člunu přicházeli lidé a řinčely řetězy. Čluny znovu přirazily, vyloďily druhou část černého nákladu a už se nevracely.

Šel jsem za stíny. Obcházel městys pomalu, doprovázeni tlumenými nadávkami a praskotem biče. Co chvíli někdo ve tmě klopýtl, padal, a řetězem, jímž byli všichni spojeni, strhával za sebou ostatní. Zapléтали se v klubko a do něho švihal neúnavný bič. Naříkali a svou nesrozumitelnou řečí pronášeli slova, podobající se prosbám.

Posléze zmizeli ve tmě na silnici, kam jsem je nechtěl sledovat. Dlouho bylo slyšet praskot bičů a řinčení řetězů.

Gibosito ještě popíjel a vojáci si tropili surové šprýmy z nešťastného Sancheze, jemuž padaly slzy do vína, které roznášel. Hrbáčkova tvář se rozjasnila, když jsem mu vylíčil, co jsem viděl.

„Pinzón ... Pinzón, povídáš? Sláva bohu, ten to roztočí. Jen co se vrátí ze Sevilly, pak se věci dona Kryštofa pohnou – a můj obchod taky.“

„Jak víte, že měl namířeno do Sevilly?“

„Kam jinam – s otroky.“

„S otroky?“

„Jistě. Asi je ukořistil Portugalcům. Teď je vede na trh.“

„Chcete říci, že ... že ty černé lidi prodá?“

Zasmál se. „Darem je dávat nebude. Takhle se netočí svět.“

„Ale jak může ... jak může ... prodávat lidi?“

„Černí pohané nejsou lidé,“ poučoval mě trpělivě.

„Ale oni přece ...“ nevěděl jsem, co namítnout, „oni přece hovořili lidskou řečí. A taky chodili a plakali. Jsou to lidi.“

„Hlupáku!“ Gibositovi došla rychle trpělivost. „Jdi spát. Časné ráno zas vyjdeme. Stejně se Pinzón hned tak nevrátí.“

Lidé mohou prodávat lidi, jako by to byla zvířata? Strašná a nepředstavitelná představa mě lekala. Nic jsem nechápal.

Nářek černých stínů mě kolébal do spánku, řinčení řetězů trhalo mé sny na cáry. Lekal jsem se života, jenž na mne cenil vlčí zuby.

Někdy mezi spánkem a dřímotou jsem zaslechl čmouchání psa. Tiše jsem ho zavolal a přitáhl k sobě. Vděčně mi olízl ruku.

GIBOSITO ČARUJE

Jednou v noci cloumal pes tak dlouho rukávem mé kazajky, až mu kus zůstal v zubech a já se probudil.

„Tak tohle jsme si nevyjednali,“ pustil jsem se do něj. „Kdo mi to teď spraví? A proč mě vůbec budíš?“

Od té doby, co jsme se v Palosu znovu sešli, už jsme se nerozloučili. Za dne se střezil přijít Gibositovi na oči, protože po něm házel kameny, kdykoli ho viděl. Večer však ulehl se mnou a povídali jsme si. Totiž – já povídal, on moudře naslouchal. Necítili jsme se tak osamělí.

Jenže tohle mi neměl dělat. Beztak jsem byl rozedraný až hanba.

Vrčel a strkal do mne čumákem. Něco tady nebylo v pořádku. Nastražil jsem uši a naslouchám. Venku zapraskaly větévky, ozval se dutý zvuk a skřípot. Bouda byla na spadnutí, ze shnilých a dřevných prken. Přiložil jsem oko k jedné z děr.

V zelenavém světle měsíce seděl Gibosito na bobku. Kdyby mu ze šosu crčelo, vypadal by jako vodník. Srdce mi vyletělo do krku. Hrbáček čaruje!

Před ním ležely na trávě pestré hadříky a kousky pergamenu. Vedle sebe měl hromádku slepičích kostí, jež sebral asi na smetišti, malý kopeček sazí z krbu a několik nevelkých oblázků.

Teď učiní divná znamení, pronese trojjediné zaklínadlo a přivolá samotného belzebuba! Pevně jsem přitáhl psa k sobě.

Hrbáček vytáhl z kapsy nůž a začal štípat měkké slepičí kůstky. Když jich měl dost, vyválel je v sazích a v trávě. Beze spěchu je pak balil do hadříků a kousků pergamenu, jež svazoval lýkem. Někdy zabalil místo kůstky oblázek, někdy hrst prachu. Hotové balíčky házel do krosny. Nakonec vytáhl z kapsy úhlednou dřevěnou krabičku, se znamením svatého kříže. Ledabylo uřízl hnědou třísku z prkenné ohrady a položil ji do krabičky.

Tak tohle byly ostatky svatých, to byla tříska ze svatého kříže – Gibosito byl docela obyčejný šejdíř! Dostal jsem zlost. Věřil jsem mu a napálil tedy i mne.

Co teď? Povím mu, co si o něm myslím a rozloučím se s ním na neshledanou. Ale ne – nebylo to ono. Musím ho přece odhalit a ztrestat. Ale jak? Přemýšlel jsem, až mi hlava hořela. Ale nic mi nenapadlo. Když se mi zas klížily oči, přestal jsem. Však už na něco přijdu.

A na něco jsem opravdu přišel. Jenže – znáte přísloví „Kdo jinému jámu kope, sám do ní spadne“?

VLAJKY NAD PŘÍSTAVEM

K obloze se tyčily stěžně pěti korábů. Jak od moře stoupal příliv, pohupovaly se lodi na kotevních řetězech. Jejich bílé skasané plachty se podobaly složeným křídům.

Po řece bystře proplouvaly lodice naložené Všelijakým zbožím.

Holá hé a ohé, chyt' to, táhni, pokřikovali na sebe nakladači, vytahující na palubu soudky, pytle, bedny a balíky. Voda roznášela jejich hlasy, vesla šplouchala a z palub zazníval uspěchaný zvuk kladiv a širočin, jak tesaři upravovali lodi na dalekou cestu.

Lidé si ukazovali tři koráby, které zítra s odlivem vyplují po proudu řeky Tinto do moří, Jež od stvoření světa nebrázdil žádný lodní kýl. Námořníci se chvástali, jako by už byli objevili ony zázračné země se zlatými chodníky. Lidé na břehu kroutili pochybovačně hlavami.

„Bez odvahy, vy peciválové, by se zastavil svět, na mou čest,“ pokřikoval na diváky vyschlý stařík. Dobře jsem ho znal a kdekdo ostatně znal toho starého muže, jenž se co chvíli zaklínal svou ctí. Místo pravého předloktí měl železný háček. Kus ruky, říkával, urval mu kdesi na cestách sám mořský d'ábel. Měl prý hlavu jako kočka a na ní dva rohy, chlupatá opičí prsa, klepeta místo rukou a ploutev jako meč, na mou čest!

„Každá loď,“ vykládal, „má svou povahu, i když se třeba jedna druhé podobá. Tadyhle ‚Niña‘, před námi, ta je jako děvče. Maličká, ale mrštná a štíhlá, potvůrka. Ať je pan Niño rád, že ji má. Zato z téhle ...“ ukázal na „Pintu“, která kotvila doleji po vodě, „z téhle jde strach. Mračí se, jako čert. Ale je spolehlivá. Pan Pinzón, toť se ví, potřebuje zrovna takovou loď.“

Vzpomněl jsem si na černé otroky, kteří se z „Pinty“ vylodili oné tmavé noci...

Nade dvěma karavelami a brigantinou, které kotvily poblíže břehu, mávl stařík pohrdavě svým železným háčkem. Neměly s výpravou do neznámých moří nic společného. Vyplují zítřejšího rána k blízkým břehům v Portugalsku, ve Středozemním moři a v Africe.

Ale tam, poblíže vzdáleného břehu, jak nádherná to kotvila lodice! Oči jsem na ní mohl nechat.

Obě, „Pinta“ i „Niña“ byly malé třístěžňové karavely, jak jsme je často v přístavu vídávali. Avšak vlajková loď „Santa Maria“ s bledě modrou standartou se znaky a iniciálami našich Veličenstev, byla věru mohutná, ač měla také jen tři stěžně.

„To je toho,“ odplivl pohoršené starý námořník. „Je jako kád', vejpůlky rozříznutá a na obou koncích zdvižená. Vždyť to není ani pořádná karavela. Je nemotorná, těžko se bude ovládat. Připadá mi

jako jankovitý kůň.“

Jenže já viděl zád' pyšně zvednutou a vyřezávanou tak, že se podobala kostelní lavici a na ní vysokou dvouposchod'ovou nástavbu. Na obrubních přídi i zádi se leskly vyřezávané, zlatem a barvami svítící znaky krajů, měst a zemí, nad nimiž vládla Jejich Veličenstva. Na palubě stála bronzová děla, vysoko na stěžních vlály vlajky v barvách červené, bílé i žluté. Po provazovém žebříku předního stěžně se právě kdosi šplhal k ráhnu se skasanými plachtami.

„U svatého Martina,“ starý námořník zlostně švihal svým železným háčkem o kámen, „chtěl bych si ještě jednou, než umřu nasolit hubu mořským větrem, na mou čest ...“

Zůstal jsem v přístavu do soumraku. Vonělo tu smolou, soleným masem a dálkami. Nedaleké moře dýchalo trpkým solným pachem a na houpačkách upletených z větru se kolébali racci.

VLAJKY NAD PŘÍSTAVEM

Krčma byla tak napěchována, že se ani vzduch sem nevešel. Smolné louče praskaly, oheň se dusil, nízkou jizbou se válely kotouče hustého čoudu. Sanchez zářil. Dnes byl jeho den. Žoldnéři už pozbyli práva na jeho sudy, čepovalo se za hotové. A lidé pili, jako by svou odvahu chtěli zalít vínem, aby lépe rostla! Crčelo do žíznivých hrdel, čvachtaly v něm střevíce, studilo bosé nohy. Na kluzkých stolech tančila cikánská děvčata z Triany a do zvuků jejich kastanět zněly písně drsné i něžné, divoké i zasmušilé, jak je dovedou zpívat jen u nás, v Andalusii.

„Kde ses potloukal? Hned přines krosnu,“ přivítal mě Gibosito nevlídně. Těšil se na velký obchod, šejdír!

Odstrčil mě Sanchez. Naklonil se k hrbáčkovi, něco šeptal. Slyšel jsem, jak mu cvakají zuby. Gibosito poplašeně zamžikal očima a jeho tvář zpopelavěla. Chvilí zůstal strnulý a bez hnutí. Hned však ožil a rychle povstal. „Zůstaneš teď tady,“ šeptl, „hned se vrátím.“ A byl tentam. Nikdo si nevšiml, že odešel.

Za malou chvíli stanuli na prahu tři obrovití muži. Měli černé pláště s bílým křížem na levé straně prsou a přes hlavy černé kapuce s malými výřezy pro oči. Zůstali stát u dveří a mlčky stavěli na obdiv

své strašidelné zakuklení.

Píseň nedozněla, víno zhořklo, cikánské tanečnice sklouzly pod stoly. Nastalo mrtvé ticho. Jen ustrašené oči sledovaly černé postavy.

„Pochválen bud náš Pán, Ježíš Kristus,“ řekl po chvíli prostřední zakuklenec. Jeho hlas zněl dutě, jako by vycházel z hlubokého sklepení.

„Až na věky, amen,“ ozvalo se ze stísněných hrdel jako sten.

„Je mezi vámi lotr a bezbožný šejdír, jenž se osmělil kramařit se svatou vírou,“ řekl prostřední zakuklenec pomalu a s důrazem.

V předsínce nastal hluk a mezi černými kuklami se objevila rozhořčená, osmahlá rybářská tvář. Její malá očka se rozhlížela místností. „Kde je ten lotr,“ zaburácel, div louče nezhasly. „Kde je ten mizera, co podvedl mou hloupou ženu?“

Zakuklenec ho chtěl umlčet pánovitým pohybem ruky. Rybář se však nedal. „Vracím se z lovu,“ křičel, „a moje Juanita, bůh jí odpusť, věší mi na krk nějakou věcičku. Škapulír s ostatkem svatého Petra, patrona rybářů jsem za pár penízů koupila, povídá, a teď tě světec bude chránit od bouří, větru i vln a nalovíš mnoho ryb. Mně to nedalo a sáček jsem rozbil. A víte, co jsem tam našel – místo ostatku světce kost z tuňáka! Hrome, kde je ten šejdír, ať mu z nosu nadělám placku, ať spolýká své zuby, dřív než mu to spočítá svatá inkvizice!“

„Dost,“ zahřměl zakuklenec a prudce rybáře odstrčil. „Svatá inkvizice zve hříšníka, aby vydal počet ze svého činu. Tak se staniž!“

„Amen,“ zaznělo z lidských hrdel, jako při pohřbu.

Mně se zastavilo srdce a zapomněl jsem dýchat. Vždyť já jsem, v nestřežené chvíli, zaměnil štěpiny nevinných kuřecích kůstek za veliké a ostré kostice tuňáka, aby je každý hned na první pohled poznal. Počítal jsem, že na to někdo přijde a Gibosita pořádně vyplatí. Ale nebyl bych to udělal, kdyby mě bylo napadlo, že se najde pomstychtivý člověk, který poběží přímo k svaté inkvizici do Huelvy.

Rybář se znovu ozval. „Tamhle je,“ ukazoval na mne, „kluk sršatý a skrčatý, co toho lumpa neznaboha doprovázel!“

Chtěl jsem se v té chvíli propadnout do země, rozplynout jako vzduch, být mouchou na stropě. Gibosito, varován Sanchezem, jistě závčas uprchl a mne zanechal na pospas mučidlům a planoucí

hranici!

„Já ne ... já to nebyl. ...!“ křičel jsem. Dodnes nevím, jak jsem to svedl, když jsem měl hrdlo sevřené takovou úzkostí, že jsem sotva dýchal.

Zakuklenci se pohnuli, lidé jim ustupovali z cesty.

Vtom se ozval zuřivý štěkot. Mezi nohama biřiců se proplétal pes, štěkal, vrčel a chňapal kolem sebe. Kdoví, kde se v něm vzala ta odvaha a jak vycítil, že jsem v nebezpečí.

Už jsem nebyl sám a to mi vrátilo rozvahu. Na dosah ruky čadily louče, dva tři kroky odtud bylo okno. Hodil jsem po loučích džbánkem plným vína a srazil je na zem. Prskaly a zhasínaly. V jejich hynoucím záblesku jsem odhadl vzdálenost od okna a vzepjal se vši silou ke skoku. Proletěl jsem oknem jako kámen a dopadl přímo na hnojiště. Jen spánkem jsem trochu narazil o Zeď. Netrvalo to ani tak dlouho, jak se to píše a čte.

Venku byla hustá tma. Vzal jsem nohy na ramena a utíkal, kam mne nesly.

VE VODĚ A NA VODĚ

Řev lidí a pronikavý psí štěkot se slily v jedno, bušily mě do zad a poháněly. Zvedal jsem vysoko nohy jako kůň, abych neklopýtl přes neviditelné překážky. Tma mě oslepila, pobíhal jsem v kruhu. Zděšeně jsem obrátil, když na mě potměšile zamrkalo světélko v okně krčmy.

Bláto zpomalilo můj pohyb. Pak voda. Běžel jsem stále pomaleji. Voda mi sahala ke kotníkům, oblévala kolena, plazila se po stehnech jako ohavný studený živočich. Žaludek se mi sevřel. Nemohl jsem dál. Musil jsem dál!

Bez rozmýšlení jsem se vrhl do proudu a plaval. Málokterý kluk, který mé na břehu dovedl přeprat, vyrovnal se mi ve vodě.

Už nestudila. Její dotek byl přátelský, nesla mě vpřed a chladila mi krev. Nabýval jsem rozvahy, poněkud jsem zvolnil tempo, abych nabral dech.

V tichu sotva rušeném mými pomalými pohyby bylo slyšet pravidelné šplouchání. Někdo mě pronásledoval. Rychleji, znovu rychleji v černé vodě. Ale kam? Zpátky jsem se vrátit nemohl. Na

protějšší břeh se mi nechtělo. Biřici svaté inkvizice mě vyslídí a pak sbohem, světe! Španělsko bylo příliš malé pro můj strach.

Nezbývalo, než ... nu, ano, proč mě to nenapadlo hned? Jako lampička se mi v hlavě rozsvítilo, že jedinou mou záchranou je loď. Schovám se tam dokud nevypluje, a teprve pak vylezu.

Krčma „U sladké a slané vody“ stála kus cesty nad přístavem, nahoru po vodě. Proud mě snášel k přístavu. Nebo jsem ve tmě přístav už minul a voda mě nese na otevřené moře? Mám se obrátit a zmáhat proud? Budu dosti silný, abych to svedl?

Šplouchání, které mi prozradilo, že stále ještě někdo za mnou plave, znovu znásobilo mé síly. Ale točil jsem se na místě, nevěděl jsem co počít.

Vtom jsem spatřil temný obrys lodi – byl jsem v přístavu! Proud mě snášel k pravému břehu, kde kotvila „Santa Maria“. Bude jistě střežena – ostatně, ani za nic se mi nechtělo do neznámých moří. Docela postačí, když se vyloďím někde v Itálii, Portugalsku, nebo třeba i mezi Maury na blízkém pobřeží Afriky. Nikde přece nebudou tak krutí jako svatá inkvizice. Ale koráby, které vyplují tím směrem, kotvily poblíž levého břehu. Zamířil jsem tedy tam.

Karavela rostla, zdála se ve tmě mohutnější, než za denního světla. Přirazil jsem k zádi, která se nade mnou tyčila jako kostelní věž. Zachytil jsem se kormidla, jehož část vyčnívala z vody. Přímo nad hlavou mi trčelo zadní ráhno jako dlouhý nos.

Znovu jsem zcela nedaleko zaslechl šplouchání. Pustil jsem se kormidla a klesal ke dnu jako kámen. Tlak vody a nedostatek vzduchu mě však brzo vymrštily nad hladinu. Na něco jsem narazil, něco zakňučelo. Pes.

Byl na konci svých sil. Chytil jsem ho za kůži na krku a přitáhl k sobě. Funěl, prskal, oťrásal se, jak jsem ho povytáhl z vody, prostě tropil, jak se mi zdálo, pekelný hluk.

„Tiše,“ napomenul jsem ho, „nebo jsme v tom oba.“ Trochu jsem nadsadil. Co se jemu mohlo stát? Psy přece inkvizice nesoudila. Ale měl jsem teď odpovědnost i za jeho život. Vždyť vlastně zachránil můj!

„Tak se seber a poplav.“ Začali jsme karavelu obeplouvat. Její paluba se, jak to je u karavel obvyklé, ke středu prudce snižovala a byla jen několik metrů nad hladinou. Zachytil jsem se dřevěné

obruby, jež členila po délce lodní trup a pomalu jsem ručkoval. Nade mnou se objevila kulatá proluka lodního okénka. S námahou jsem se obouruč vytahoval vzhůru. Šlo to ztěžka, voda mě držela. Nedaleko jsem spatřil lano. Viselo přes palubu a jeho konec se vlácel ve vodě. Pravou rukou jsem se jej chopil a vytáhl se nahoru. Stál jsem jednou nohou na obrubě, pravicí jsem se držel lana a sehnul jsem se pro psa. Namáhavě jsem ho vytáhl z vody a prostrčil okénkem.

Pes zmizel v proluce, ani nezaštěkl. Soukal jsem se za ním. Okénko bylo úzké i pro mne, hubeňoura. Odřel jsem si boky – ale to byla maličkost proti planoucí hranici svaté inkvizice.

Skutálel jsem se do tmy a pořádně jsem si narazil hlavu. Pes se kdesi potuloval a vzrušeně čenichal. Asi věřil krysy. Přivolał jsem ho k sobě. Co s ním? S sebou ho vzít nemohu. Budu ho muset poslat zpátky na břeh, až se trochu zotaví.

Chvilí jsem tápal v podpalubí a přivykal tmě. V koutech jsem nahmatál soudky s vodou. Byly plné, nikdo jimi už hýbat nebude. Všude však soudky nedoléhaly ke stěně a v rozích poskytovaly dost místa nenáročnému, a hlavně nevelkému člověku. Uhníždil jsem se tam na prkenné podlaze a zavolał jsem psa. Hned přiběhl a přitiskl se ke mně. Už oschl – zato mně cvakaly zuby chladem a únavou. Přitiskl jsem ho k sobě, abych se ohřál. Jen na chvílku ...

Voda šuměla, hedvábně šeptala, loď se mírně pohupovala na kotvě.

CHYTÁM MASO VE VZDUCHU

Zdálo se mi, že válím sudy na tvrdé zemi a přitom stále na něco narážím. Zlobilo mě to, protože jsem zrovna nechtěl válet sudy. Za nějakou chvíli jsem si uvědomil, že to je přece jenom sen, a to mě vzbudilo. Sen však pokračoval. Válel jsem se z boku na bok, tam a zpátky, tam a zpátky. Hluboce jsem se nadechl slaného vzduchu a naplno otevřel oči.

Svět byl šerý, skládal se z neustálého pohybu a mnoha zvuků. Loď se převalovala z boku na bok, její příď se zvedala a zas klesala. Chvěla se ve všech spárech, sténala, kvílela, praštěla a vzdychala jako živá. Nad hlavou mi cosi dunělo a docela vysoko to svištělo, jako by tisíc větrů fičelo v tisíci komínech.

Povstal jsem a došlápl do prázdna. Podlaha pode mnou ujížděla a kymácivý pohyb lodi mnou vysmejčil všechny kouty. Prohlédl jsem si své obydlí za chvíli a tak dokonale, že se mi před očima dělaly mžítiky. Válel jsem se po hromadách pytlů a balíků, poletoval vzduchem jako smetí ve větru. Drsná hra mě rychle omrzela. Už jsem se nepokoušel vstát. Lezl jsem po zemi a přidržoval se, čeho se dalo. Vytrávil mi, hledal jsem potravu.

Kulatá okénka byla nyní zaklíněna dřevěnými špalky, aby sem nepronikla voda. Škvírami prosakovala jemná slaná sprška a s ní vnikaly štíhlé světelné proutky, ostře protínající šero.

Nenadálá vlna, která vyhodila loď do výšky a udeřila jí do boků, mrštila mnou na pytel, ostře vonící soleným masem. Jednou rukou jsem se ho držel, protože mi podlaha zas už utíkala, a druhou jsem rozvázal motouz. Kusy soleného masa se vyřítily z pytle jako koule z kanónu a rozletěly se po místnosti. Jen stěží jsem jeden v letu zachytil. Držel jsem jej pevně a poletoval jsem s ním tak dlouho, dokud jsem se neoctl před ohradou svých soudků. Hlavou dolů jsem přes ně přepadl do temného kouta. Tam něco zakňučelo – proboha, pes! Chtěl jsem ho přece poslat na břeh! Usnuli jsme oba a teď už byla loď na širém moři. Pes se ke mně lísal, asi se mu to nelíbilo. Přitáhl jsem ho k sobě a hltavě jsme se pustili do jídla. Hned byl svět příjemnější. I vlny, zdálo se, dostávaly rozum a loď už tak nejančila. Teď jen zapít slané sousto a pak uvidíme, co bude dál.

Po hmatu jsem hledal pípu. Ale nebyla tam. Ani jeden soudek neměl pípu. Snad v nich vůbec nebyla voda.

Žízeň se ozvala prudce a naléhavě, jako by věděla, že mě může beztrestně trápit. I pes žíznil. Jazyk mu visel z tlamy, měl horký čumák a rychle dýchal.

S obtíží jsem polkl slinu. Hrdlo i vnitřnosti mě pálily. Z paluby sem doléhal křik, drsné povely, dusot mnoha nohou. Loď se znovu naklonila na bok, prudce sebou pohnula a zasténala.

Zdálo se mi, že jsem se rozletěl na všechny čtyři světové strany a že se už nikdy nedám dohromady. Ale všechno bylo na svém místě. Sbíral jsem se, když ostře a varovně zaštěkal pes.

„TO JE DOBRÉ“ ... ALE NEBYLO TO DOBRÉ

Do podpalubí vpadlo plným proudem denní světlo a rozlilo se po schůdcích, jichž jsem si dříve nevšiml. Končily u stropu, kde teď zela velká světlá díra.

Pes zaštěkal znovu. A na horním schůdku se objevily nohy. Byly šlachovité, svalnaté a chlupaté. Chvilku stály na jednom místě s palci jako by v údivu zkroucenými.

Spustily se níž, bylo vidět krátké rozedrané nohavice a široký špinavě červený pás.

A už tu byl celý člověk. Stál u schůdků s nohama rozkročenýma a divil se.

„Štěká to – no tak je to pes,“ řekl, jako by utrousil kdovíjakou moudrost. Mne neviděl. Měl oči plné světla a já ležel na zemi, mezi pytly.

Pes se ozval znovu. Štěkal, hlupák, hlasitě a velmi zlostně.

„Járku,“ řekl námořník, „je to zcela jistě pes. Kde jsi, čerte?“ Šel po zvuku. Hned však zlostně vykřikl. Asi o psa zakopl a ten po něm chňapl. Neměl rád cizí nohy.

„Však já tě dostanu, potvoro,“ láteřil námořník. Pes zakňučel a hned potom námořník zas zahromoval. Pes se mu vymkl z ruky.

A už jsem viděl, jak se ke mně přes pytle hrabe. Námořník klopýtal za ním a mně působilo potěšení, „že se o nic lépe nedržel na nohou, než předtím já. Poskakoval jako tatrman na pouti a to zdvojnásobilo jeho zuřivost. Nadával, až to nebylo hezké a křičel, že se hrozně pomstí.“

Pes se zatím dostal až ke mně. Spoléhal na mou ochranu, chudák, nesměl jsem ho zklamat.

Vyskočil jsem na obě nohy. „Nechtě toho psa,“ stačil jsem vykřiknout, než jsem zas upadl.

Otevřel ústa a vypadal hodně směšně. Přece však byl zručnější, než já. Kymácel se jako viselec když se o něho opírá vítr, ale stál.

Chvilí jsme se na sebe dívali. Pes se držel při mně. Chlupy měl naježené a temně vrčel.

„No, to se podívejme,“ řekl námořník nakonec zcela dobromyslně. „Kde ty ses tady vzal?“ Byl osmahlý, s černým šviháckým knírkem. Dlouhé vlasy měl spletené do cůpku, svázaného šňůrkou. V pravém uchu měl stříbrný cvoček. „Jsi tu sám, nebo vás je víc?“,

Rozhodl jsem se, že budu zdvořilý, jak mi to vždycky kladla na srdce maminka. „Jsme tu sami, pane. Já a pes.“

„Ty a pes – to je dobré.“ Zasmál se. „A jak ses sem dostal?“

„Připlaval jsem.“ •

„Připlaval jsi? To je dobré.“ Znovu se zasmál. „A co dál?“

„Dál ... nic, pane. Jsem tady a chtěl bych tu zůstat. Vždycky jsem si přál plavit se po moři.“

„Chtěl bys tady zůstat... to je dobré.“ Do třetice se zasmál.

Začal jsem si přát, aby přestal říkat, že to je dobré. Když se to tak často opakuje, znamená to obvykle pravý opak.

„Tak pojd', zavedu tě ke kapitánovi.“ Zamrkal na mne, jako bychom si rozuměli.

Pes vrčel, snad mě chtěl varovat. Ale vlídná slova mě zbavila ostražitosti. Povstal jsem a námořník mě chytil, abych zas neupadl. Už jsem mu chtěl poděkovat. Ale prsty, které sevřely mou paži, byly jako svěráky.

„Však my tě naučíme plavit se načerno po oceánech, sprátku!“ Zasmál se, teď už vůbec ne dobromyslně.

Chtěl jsem se mu vytrhnout. Ztratil rovnováhu, padl na mne, chvíli jsme se kutáleli sem a tam. Ale neústil mě. Postavil se na nohy a smýkl mnou ke schůdkům.

Stiskl jsem zuby, abych nevykřikl bolestí a zoufale jsem se bránil. Tu mi uvízlo v ruce cosi chlupatého. Uvědomil jsem si, že to je námořníkův cop a silně jsem zatáhl. Zaječel, ale já tahal a tahal, jako bych vyzváněl na hrubou mši. „Au ... ty bestie,“ vykřikl. Ale to neplatilo mně. Pes se mu zakousl do lýtka. Měl v tom už zkušenost. Námořník psa odkopl a nešťastné zvíře letělo do kouta. Chtěl jsem za ním.

„Nahoru, mizero!“ Zlostně mě vlekl vzhůru. Otloukal jsem si holeně o ostré hrany schůdků. Pak mi dal herdu do zad, vyletěl jsem obloukem z poklopu a dopadl na palubu. Sluneční světlo mě oslepilo.

LOŽ PLUJE JINAM

Surová ruka se po mně sápala. Chtěl jsem jí uniknout. Náhlý pohyb lodi mě však nadhodil jako míč. Naletěl jsem na brlení a zachytil jsem se nějakých provazců, abych nepřepadl.

Dal jsem se do běhu. Rozmazané lidské postavy se zjevovaly jakoby odnikud, křížili mí cestu, natahovaly po mně ruce, smály se, klely. Byl jsem myš mezi kočkami, zajíc mezi psy.

Kličkoval jsem, hrbil se, skákal, otloukal jsem si chodidla o bečky, kbelíky a železné kruhy. Lana, stočená v hustých pletencích se mi zrádně omotávala kolem nohou. Proběhl jsem kolem mohutného stožáru a zarazil jsem se před příkrými schůdky, které vedly na příď. Co udělám, až tam doběhnu? Vzdám se, nebo se vrhnu do vody?

Jen vteřinku jsem zaváhal. Tu mi někdo zezadu podrazil nohy. Upadl jsem a nad sebou jsem zaslechl zlomyslný chlapecký smích. A už se mě chopily četné ruce.

„Privázat! Ke stěžni s ním!“ křičel surový hlas.

Zlé věci se dějí rychle. Než jsem se nadál, stál jsem u příďního stěžně a provazy se mi omotávaly kolem těla, až jsem si připadal jako balík. Utáhli mě tak, že jsem sotva dýchal.

„Jen ho pořádně sešněrujte, spratka, ať ví, co to je tahat za cop Luise Bartolomea Torrese!“ křičel námořník se stříbrným cvočkem v uchu. Cůpek měl jako malířskou štetku a vypadal směšně. Kromě toho kulhal. To zas byla psí zásluha.

Hlouček lidí obklopil stěžně. Křičeli a smáli se. Opodál stál chlapec asi mého věku s pyšnou bledou tváří. Měl krásný modrý kabátec, šviháckou čapku s kohoutím perem, barevné nohavice a botky z jemné kůže. Po boku mu visel krátký kord. Dovtípil jsem se, že to on mi podrazil nohy. Samolibě se usmál, když viděl, jak se divím.

Jenže mýlil se. Nedivil jsem se jemu, ale čemusi docela jinému. Vlajce, třepotající se ve větru. Plachtám. Celému plavidlu.

Vlajka byla bílá se zeleným křížem, písmeny a korunkami v bílých polích. Plachta nadouvala ve větru svůj obrovský rudý kříž. Nahoře, na malé plachtě ráhnové, byl obraz naší bohorodičky s děťátkem a jakýsi nápis, jež jsem nepřečetl, protože jsem číst neuměl. Všechno dohromady mi však říkalo, že jsem docela jinde než tam, kde jsem chtěl být. A poslední pochybnosti zahnal pohled na dvoupatrovou nástavbu na zádi a křížový stěžně s královskou standartou.

Tato loď neplula ani do Afriky, ani do Středomoří, a vůbec už ne

do sousedního Portugalska. Byla na cestě do tajemných západních moří, jež dosud nikdy nebrázdil lodní kýl – Santa Maria, admirálská karavela dona Kryštofa Kolumba. Odpoledne ještě kotvila u vzdáleného břehu. Vpodvečer však se kotviště korábů v přístavu změnilo – a já to nevěděl!

BUDU SE HOUPAT – NEBUDU SE HOUPAT?

„Zmrskat a pak pověsit,“ řval Luis. „Na ráhno! A psa vedle něho! Ať se tam houpají ve větru!“

Nic víc a nic méně nežádal za vytrpěná příkoří. Nebral jsem to hned vážně. Když se však námořníci skutečně začali hádat o můj krk, věru, nezbylo mi, než o tom také uvažovat.

Chlapec v modrém kabátci se jen zubil – pro něho to bude zábava! Ale pro mne? Pokud jsem věděl, na šibenici se ještě nikdo dobře nebavil. Málo teď záleželo na tom, na čí palubě jsem byl, mám-li vydechnout svou duši na ráhnu. A přitom jsem ani prstem nemohl pohnout, tak pevně jsem byl uvázán.

„Jen se na něj, lidé, podívejte,“ vykřikl chlapec vysokým, zlobným hlasem. „Hlava mu hoří jako oheň. Jako oheň pod pekelným kotlem. Jistě je to zplozenec belzebuba s ježibabou!“

Ty mé nešťastné ryšavé vlasy! Nebýt přivázán, byl bych to klukovi ukázal!

Námořníci civěli na mé vlasy, jako by opravdu uvažovali, zda přicházím rovnou z pekla. Ještě dnes mě šimrá kůže, když si na některé ty pohledy vzpomenu.

„Milostpán Salcedo má pravdu. Je to d'áblův spratek, bezpochyby. Pověsit! A honem!“ volal Luis.

„Třesky plesky. Pan Salcedo je příliš mladý, než aby vůbec něco věděl. Kluk má ve vlasech barvu odvahy a důvěry.“

Konečně se mě někdo zastal. Mluvil a smál se. Proč se smál, vždyť to vůbec nebylo k smíchu? Zrovna jako tamten v Palosu, když mu šlo o krk.

Dívám se, dívám, očím věřit nechci a přece musím. Ano, byl to on sám, zloděj chleba z Palosu. Měli jsme společného známého, pana Nuervu, biřice. Zcela určitě to byl ten chlapík v červené katalánské čepičce; mezi tisíci bych poznal jeho úsměv, pevně a trvale posazený

ve tváři.

Spatřil, že se na něho dívám a zamžikal na pozdrav!

„Pověsit... pověsit,“ křičel Luis, jako by jinak mluvit neuměl.

„Ježibaba ho na koštěti přinesla z pekla,“ poštíval Salcedo. Bůhví, proč mě tak nenáviděl. Nebo snad viděl ve svém krátkém životě málo lidí na šibenici?

Pátral jsem v jejich tvářích, co o tom soudí. Ale nevyčetl jsem nic. Lidský život měl pro ně asi pranepatrnou cenu. Však také někteří vypadali, jako by mistru popravčímu ukradli oprátku. Lenivě se začali hádat, snad jim ani nestálo za to, ztrácet o mně moc slov. Někteří souhlasili bez okolků s Luisem a potvrzovali to řinčivými slovy. Jiní zas říkali, že mě šibenice později stejně nemine, a proto ať si na tom světě ještě trochu pobudu. Nálada se začala zvedat, když zasáhl zloděj chleba.

„Jestlipak vůbec víte,“ zvolal, „co říká prorok Izaiáš o dobrých a špatných znameních? Nic nevíte, a člověka se šťastnou barvou vlasů chcete všeti A už jste vůbec něco slyšeli o barvách slunce a tajemství hvězdné oblohy?“

Nechtějte na mně, abych opakoval tu záplavu učeností, která se mu řinula z úst – vůbec si na to nevzpomínám. Vím jen, že jsme všichni pohromadě naslouchali a nerozuměli ani slova, ač všechna byla španělská. Konečně ustal s učenostmi. „Zlato, braši, má stejnou barvu jako klukovy vlasy. A to je dobré znamení,“ skončil. Tehdy mu porozuměli.

Neměl jsem však vyhráno. Znovu se začali hádat o můj krk a já se nemohl poškrábat ani na nose, který mě svědil. Chtěl jsem taky něco říci, ale co má člověk říkat, když ho chtějí všeti. Že už bude hodný?

Luis se stříbrným cvočkem v uchu byl rozhodnut skoncovat se mnou bez otálení. Přistoupil ke mně a vycenil mi zuby před očima. „Ještě se dívej, jak svítí slunce, dlouho je už neuvidíš,“ řekl.

Zloděj chleba se přitočil se zlým úsměskem a odstrčil ho ramenem. Nebyl bych v něm hledal tolik síly. Muž to byl sporý, šlachovitý a hromotluckému Luisovi sotva dosahoval po ramena. „Budeš mít co dělat se mnou, jestli se ho dotkneš,“ blýskl očima. „Dřív se upiješ slanou vodou, než ten kluk bude viset.“

Luis couvl a toho využil chlapec Salcedo k neprozřetelnému činu. „Jsi zbabělý chám, Luisi Torresi,“ vykřikl ten nafintěný panáček.

„Všichni, jste hlupáci!“ Chtěl je poštvat, ale, nevyšlo mu.

Luis, jenž si na zloděje chleba netroufal, sunul se pomalu k němu. „Chám, že jsem, povídáš? Řekls, že jsme hlupáci?“ Výhružně se před ním zastavil. „My jsme ovšem nedělali do hedvábných plenek jako ty, panáčku. Jsme však lidé svobodní a rozumu máme, kolik nám pánbůh nadělil.“

Salcedo vytrhl kord z pochvy. Luis mu jej bez námahy vzal a mlčky odhodil. Chvíli se pohupoval v kolenou. Potom rozvážně vztáhl ruku a vytrhl mu kohoutí pírkó z čapky. „Tak, kohoutku – a teď kokrhej. No, bude to?!“

Salcedo bledl a červenal.

Luis vztáhl ruku. „Mám počítat do tří? Víc neumím.“

Šeplavě a směšně, s tváří zkřivenou, zašveholil: „kikiriki“. Sotva ho bylo slyšet. „Budu si stěžovat,“ řekl, vzteklé slzy na krajíčku.

„Stěžuj si, synku, stěžuj, třebaš támhle u Neptuna,“ dovršil Luis svůj šprým.

Zloděj chleba využil vhodné chvíle. „Přece se nebudeme kvůli jednomu klukovi bít, pro potěšení druhého kluka,“ řekl bodře, spíš k ostatním než k Luisovi.

„Vytrhal mi vlasy! Nikdo nebude beztrestně sahat na cop, který patří Luisovi Bartolomeovi Torresovi. A jeho pes mě pokousal!“

„Má kštici jako pekelný oheň,“ vykřikl někdo.

„Nebo jako slunce. Nebo jako zlato,“ prohodil zloděj chleba. „Taky věříš tomu hejskovi? Já, braši,“ vytáhl se, „já viděl d'ábla. Těmahle vlastníma očima jsem ho viděl. Vypadá docela jinak. I přestrojit se dovede – třebaš za panáčka s kohoutím perem. To ještě nevíte, že každý d'áblík nosí za kloboukem kohoutí pero?“

Hodil jsem očkem po Salcedovi. Plížil se odtud jako zloděj. Kohoutí pírkó už dávno odvál vítr.

Nastalo rozpačité ticho.

„Tak aby byla spravedlnost na všechny strany,“ řekl zloděj chleba smířlivě, „zahrajem si o toho kluka s kůstkami svaté Apolonie. Kdo ho vyhraje, ať si s ním udělá, co chce.“

Zamrkal na mne, a já věděl, že bude hrát tak, aby vyhrál. Vztáhl ruku, v níž cosi zachrastilo. Vzpomněl jsem si na Gibositovy falešné ostatky svatých. Ale nebyly to relikvie. V dlani zloděje chleba se objevily kostky.

NIKOLI NAHORU, ALE DOLŮ

Slunce mě propékalo jako pečínku na rožni. Žíznil jsem. Provazy se mi zařezávaly do těla. Před očima mi pršely barevné jiskřičky. Ať se teď stane cokoli, přál jsem si, aby to bylo brzo.

Muži přičapli do půlkruhu kolem obou hráčů. Byl na ně úchvatný pohled, jak tu seděli, zarudli, dychtiví a hráli o lidský krk. Plivali si do dlaní, aby dali kostkám řízný spád. Luis klel a vykřikoval zbožné průpovědky při každém hodu. Zloděj chleba hrál mlčky, soustředěně. Kostky byly jeho, věděl, jak na ně. Vrhál je šikmo a prudce. Vylétaly z jeho dlaní na palubu jako živé.

Asi jsem na chvíli bud slabostí usnul, nebo omdlel. Probudil mě křik. Luis bušil pěstí o palubu a volal, že jeho protivník hraje falešně. Zloděj chleba seděl bez pohnutí. Nechal Luise vyřádit a pak mu řekl, že je zlořečený lhář. „Ale budiž,“ dodal, „ať mezi námi rozhodne boží soud. Pravdu bude mít ten, kdo bez pohromy udrží dlaň nad zapálenou loučí, než napočítám do padesáti.“

Všem se to moc líbilo, jenom Luisovi ne. Mrzutě povstal a hodil kostky na zem. „Nesmysly,“ zavrčel. „Vyhráls. Ale za to, co mi kluk udělal, vypráskám ho koncem lana.“

„Podívej se na chudáka,“ řekl zloděj chleba. „To ti nestačí?“

Byl na mne asi smutný pohled, když se i Luis vzdal – aspoň pro tuto chvíli – svého záměru. „Ještě mu to spočítám,“ zabručel a vzdálil se.

A potom jsem hltal vlahou vodu, jako vyprahlá země vsakuje déšť. Stékala mi po bradě, prosakovala za košili, byl jsem jí tak pln, že mi div nosem nevytékala a pořád jsem neměl dost. Když mě polili několika vědry studené mořské vody, začaly se mi vracet životní síly. Vděčně jsem pohlédl na svého zachránce.

„To nic,“ mávl rukou, „oplátka za půjčku. Však jsem nezapomněl.“

„Byla to náhoda, nebo jste hrál falešně,“ chtěl jsem vědět.

„Chlapče, chlapče,“ pokáral mě, „o takových věcech se nemluví ani mezi přáteli.“ A stále se přitom usmíval.

„Proč se smějete?“

„Já, že se směji?“

„Pořád. 1 tam v Palosu jste se smál, když vás chtěli všet.“

„Myslíš snad tohle?“ Dotkl se, prstem dvou nehlubokých jizev kolem ústních koutků. „To je památka na jednu moc veselou rvačku. Od té doby se směju, i když se mi nechce. Ale teď se už snad můžeš postavit.“

Nohy pode mnou trochu vrávoraly, ale to nic. Když je člověk mlád, rychle se mu obnovuje síla.

„Tak na rahně se houpat nebudeš,“ řekl. „Ale co s tebou udělají, to už asi není moje věc.“

Než jsem stačil něco říci, zaslechl jsem zlomyslný smích. Luis se k nám přiblížil a ve zdvižené pravici držel něco, co sebou zoufale zmítalo a kňučelo.

„Pes ... můj pes,“ vykřikl jsem. Nevěděl jsem, co s ním udělá, jistě však zamýšlel něco nedobrého. „Zachraňte mého psa, pane.“

Rozběhl jsem se k němu a nestydím se přiznat, že jsem měl v očích slzy.

Zloděj chleba skočil. Jenže Luis byl rychlejší. Ucouvl k brlení a mávl rukou.

Úzkostlivý zvuk, slabý jako čárka, proletěl vzduchem. Zmítající se psí tělíčko dopadlo na hladinu, zmizelo ve vlnách a znovu se objevilo. Pes pozvedl hlavu jako by se chtěl postavit na zadní nohy. Plaval. Připadalo mi, že se mi dívá přímo do očí. Bez dalšího rozmyšlení jsem se vyšvihl přes brlení a po hlavě skočil do vody.

Potopil jsem se hluboko. Dlouho trvalo, než jsem zas vyplaval nad hladinu. Vysoká vlna mě podebrala. Jak mě vynesla, spatřil jsem psa pod sebou v hlubokém údolí mezi naježenými hřebeny. Viděl jsem také karavelu. Plula pod plnými plachtami. Zanedlouho zůstaneme sami v nekonečných a zmítajících se vodách.

Na tom teď nezáleželo. Musel jsem vynaložit všechnen svůj plavecký um, abych zachránil psa. Sjížděl jsem po klouzačkách vln, ale jiné vlny vrhaly psa do prohlubní. Potápěl jsem se, abych vlnobití unikl, plaval jsem napříč, naznak, hrál jsem si s nimi, jako si ony hrály se mnou, až jsem je nakonec přemohl a přelstil. Přitáhl jsem psa k sobě. Řekl všechno, co chtěl – a bylo toho mnoho – svýma dobrýma očima.

Vlna nás vynesla vzhůru a já spatřil, že karavela svinuje plachty. Od jejího boku vyplouvala lodice.

Trvalo dlouho, než nás našli, sotva jsem se držel nad vodou. Můj zachránce, zloděj chleba, byl u kormidla.

„To je zas půjčka na oplátku,“ řekl jsem, když nás vytáhli z vody. A dlouho potom jsem neříkal nic, neboť jsem usnul tak tvrdě, že ani nevím, jak mě dostali na palubu.

RANNÍ BUDÍČEK

Probudil jsem se na úsvitu druhého dne a mou první myšlenkou byl pes. Spal, stočen do klubíčka, a chvílemi kňučel. Asi se mu zdálo, že je ve vodě. Mně se nezdálo nic, cítil jsem se svěží a silný. Jen v žaludku mi kručelo hladu.

Ležel jsem, zabalen v houni, pod zvýšenou přídní nástavbou. Nedaleko stálo boubelaté dělo na dřevěné lafetě. Námořníci spali porůznu na zemi nebo na bednách. Plachty naplno nabíraly vítr a kdesi za levým bokem lodi vycházelo slunce na pomerančové obloze. Na přídi přecházela odměřeným krokem stráž.

Při pohledu na mohutnou čtyřcípou plachtu s rudým křížem, přišlo mi na mysl, jak málo chybělo, abych se houpal na ráhnech. Když jsem se však podíval dolů k přídnímu stěžni, rychle jsem na to zapomněl, neboť jsem spatřil, že u stěžně někdo sedí. Ne, neseděl. Byl tam přivázán docela volně jen za ruce. Proto mohl sklouznout a posadit se. Bradu měl opřenou o prsa a chrápal jako by ho za to platili. V jeho ušním boltci se cosi zablesklo: stříbrný cvoček. Luis. To dostal za mne a za psa.

Moře se už uklidnilo. Vlny hladily lodní boky a jejich zvuk mi připomínal šelest závoje ve větru. Vzduch byl čistý a silný, vdechoval jsem každým douškem radost ze života.

Od zádi, kde byl admirálův kastel, blížil se vysoký chlapecký hlas, opakující jednotvárný popěvek:

„Amen, amen, pravím vám,“ zpíval jako při mši, „necht' nám pánbůh dopřeje dobrého dne a šťastného putování. Necht' se s příznivým větrem plaví naše loď, pane kapitáne, pánové a dobří lidé námořní. Necht' je šťastná naše plavba. A pánbůh necht' dopřeje dobrého dne všem, od příde až po zád'. Amen, amen.“

Byl to fintílek Salcedo. Díval jsem se, jak se šátrá, v očích zbytky spánku, zřejmě pln odporu k svěřenému úkolu. Svou litanii

prozpěvoval s nechutí, a když přišel až sem, už jen huhlal.

Luis dochrápal, pozvedl hlavu a ušklíbl se. „Á, zas kokrhá, náš kohoutek.“ Potom vztekle vykřikl: „Odvažte mě, ke všem čertům. Za pitomého psa abych trpěl jako pes.“

Salcedo k němu přistoupil. „Jsi přece jenom nevzdělaný chám.“

Luis mu s obdivuhodnou přesností plivl rovnou mezi oči.

Ale to už se paluba probouzela a fintílek utíkal, aby se mu nevysmáli. Námořníci se protahovali, vstávali. Vstal jsem také.

Opony mlh a oparů už dávno zasuly břehy mého rodného Španělska. Moře bylo široké jako obloha a mělo stříbřitou barvu roztaveného kovu. Opodál pod plnými plachtami pluly karavely „Niña“ a „Pinta“, lodi naší flotily. Neklamala-li mě paměť, byla dnes neděle. Neděle, pátého srpna, léta páně 1492.

MÁME VYHRÁNO, PEJSKU

Muž na zvýšené palubě se zabýval podivnou činností. V ruce držel plochý dřevěný kříž s příčnou lištou. Na jejích okrajích se blýskala barevná sklíčka. Podélný konec přikládal k oku, díval se sklíčkem na slunce a pohyboval přitom lištou po délce kříže sem a tam. Chvilku tak pozoroval slunce, potom si něco zapsal olůvkem a dal příkaz kormidelníkovi. Ten otočil kormidlem a loď poněkud změnila směr.

Byl to Kolumbus. Kdybych ho byl nepoznal podle tváře, sotva bych uvěřil, že člověk tak ošuměle oblečený byl sám admirál. Spatřil jsem už na palubě jiné pyšné pány – a byla na ně nádherná podívaná, neboť měli vyšíváné kabátce a kalhoty z lesklé látky, střevíce se zlatými přezkami a po boku kordy. Admirál sám se však podobal nějakému učenci, jenž nemá nazbyt. Ani trochu nevypadal jako odvážný mořeplavec.

Zahlédl mě a kolem očí se mu udělaly šibalské vrásky. Bez úsměvu mě přivolal pokynem ruky. „Tomuhle se říká Jakubova hůl,“ poklepal kotníkem na dřevo kříže. „Dívám se tím na hvězdy, na měsíc a na slunce.“

„A proč, pane?“

„Abychom nezabloudili na oceánu. Ale my dva se přece známe. Jak jsi říkal, že se jmenuješ, Pedro, vid’? Mám dobrou paměť.“

V pozadí se objevil bledý chlapec. „Volal jste mne, pane?“

Kolumbus se usmál. „Vida, máme tu teď dva Pedry. Tenhle je moje páže. Nu, chlapci, seznamte se.“

Salcedo stál jako sloup a díval se do oblak.

„Už jsme se seznámili, pane,“ řekl jsem.

Don Kryštof mě však neposlouchal. „Jdi, Pedro, a řekni, ať odvážou toho muže Luise.“

Dotkl jsem se malíčkem špičky nosu, aby viděl, že mu to přeji.

„A co s tebou, oběšenče – utopenče,“ obrátil se ke mně Kolumbus zvesela. „Můj groš jsi odmítl, a teď chceš, abych tě zadarmo vozil po oceánech?“

„Nic nechci zadarmo, pane. Odpracuji si cestu.“

Přeměřil mě očima. „Ty toho naděláš ... Ale když už jsi tady, do moře tě nehodíme.“

„Děkuji, pane.“

„Neděkuj předčasně. Za dva tři dny doplujeme ke Kanárským ostrovům a tam tě vysadím.“

Věděl jsem, že Kanárské ostrovy patří Španělsku. „Proboha ne, pane, za nic na světě,“ vyrazil jsem úpěnlivě. „To raději s vámi až na konec oceánu, kde je ten velký vodopád.“

„Není žádný vodopád. A není ani konce oceánu. Země je kulatá.“

Byl jsem ochoten věřit mu na slovo. „Budu pracovat. Zesílím. Naučím se všemu, čeho je třeba.“

Chvilíčku přemýšlel. „Však uvidíme,“ řekl neurčitě. „Ale pes musí z paluby, a to hned!“ Pohlédl přísně na zvíře, které střídavě vrčelo a vrtělo ohonem.

„Skočím tedy za ním znovu,“ odpověděl jsem bez váhání.

Usmál se a pohládl mě po vlasech, jako mě hladívala maminka a pak už nikdo. „Máš opravdu pozoruhodné vlasy. Jen v Lombardii jsem spatřil podobné. Můžete zůstat oba, jen jsem tě zkoušel. Z chlapce, který má rád zvířata jistě vyroste dobrý člověk. U vás, ve Španělsku, lidé nemají moc rádi zvířata. Proč asi?“ S tím se ode mne odvrátil a zmizel ve své kajutě.

Poskočil jsem radostí. „Máme vyhráno, pejsku. Poplavíme se daleko a uvidíme, co ještě nikdo neviděl.“

„Jen aby tě to nemrzelo,“ zasyčel nepřátelský hlas za zády.

Nemusel jsem se ohlédnout, věděl jsem, kdo to byl. „Víš, pse,“

řekl jsem jako by ke zvířeti, „že kdo se moc vytahuje, dostává moc nařezáno?“

Pes vyštěkl, snad porozuměl. Salcedo znovu zasyčel a vypařil se jako špinavá voda.

VYČKEJ TŘICÁTÉHO DNE

Můj přítel, zloděj chleba, mě bez okolků zavedl ke kuchaři, neboť mi viděl na nose, že mám hlad.

Znal jsem mnoho kuchařů a kuchařek v Palosu, Mogueru i okolí. Byli to většinou lidé boubelatí, sádelnatí, tak nějak podobní svým rendlíkům, hrncům a pečínkám. Jaime se jim však nepodobal. Byl tak nesmírně hubený, že se na jeho kostech člověk mohl učit počítat. Vařit ostatně také nedovedl – ale tady na tom nezáleželo. Jinak to byl člověk dobrý, jen o své minulosti nechtěl mluvit. „Co je tam, to je tam, nechme to tam,“ říkal, když na to přišla řeč.

Najedli jsme se vařených bobů se soleným masem víc, než se do nás vešlo. Chtěl jsem být silný. Tak silný, aby mě nikdo na palubě nemohl přeprat, a nejobratnější ze všech. Svůj záměr jsem začal uskutečňovat tím, že jsem se pravidelně přejídal. Spláchl jsem krmi douškem trpkého červeného vína a poděkoval jsem.

„Dočkej třicátého dne,“ odpověděl Jaime a zamrkal víčky hluboko posazených černých očí.

„Chce tím říci,“ vysvětloval zloděj chleba, „že za třicet dní bude po zásobách a pak budeme jíst jen krysy.“

„Kdo se dožije, dočká se,“ řekl Jaime. „Chceš přidat, dokud je z čeho?“

Ale já už, bohužel, nemohl.

Ozvaly se povely a námořníci se šplhali na ráhna skasat plachty. Držel jsem se svého přítele a soukal jsem se za ním po provazovém žebříku. Bylo nás tam mnoho, každý šplhal po svém způsobu, žebřík se prohýbal a kymácel. Dole štěkal pes a já si začal přát, abych byl s ním na palubě. Odtamtud bylo slyšet rytmický pokřik, jak námořníci svinovali plachty. Zůstal jsem na žebříku jako moucha, která se chytla do sítě. Nade mnou lezli námořníci po ráhnech, pode mnou se vlnilo nekonečné moře. Bylo mi hanba a pevně jsem si umínil, že se vycvičím tak, abych se všem vyrovnal.

Z výšky jsem spatřil, jak od „Pinty“ odrazil člun. Zakrátko přistál u našeho boku a na palubu se vyšplhal statný muž pánovitého vzezření. Poznal jsem ho hned. Jeho hlas jsem zaslechl oné temné noci, která zůstane v mých vzpomínkách nerozlučně spjata s nářkem černých otroků a řinčením jejich řetězů. Pan Pinzón, jenž velel „Pintě“.

Sešplhal jsem. Paluba byla plná pohybu a povyku. Na zvýšené zádi stál hlouček pánů, zaujatých hlasitou vádou. Další lodice přivázející velitele a kormidelníka „Nini“, právě přirážela k našemu korábu.

Mezi palubou a lodicemi poletovala halasná rozprávka, z níž jsem poznal, že „Pinta“ je bez kormidla. Zlomilo se? Vyvrátilo se? Nikdo nevěděl.

Vyběhl jsem po schůdcích na zád'. Salcedo se mi postavil do cesty.

„Co tu chceš? Klid' se.“

Šlápl jsem mu na nohu, až vyjekl. Pes na něj zavrčel. A už jsem proklouzl a vmísil se do hloučku. Páni byli tak zaujati hádkou, že si mě nikdo nevšiml.

„Panu Quinteroovi se zřejmě nechce na dalekou cestu,“ říkal právě Kolumbus a jeho oči byly jako kousky ledu. „Proto tak ochotně ztratil kormidlo.“

Quintero se nakysle usmíval a jeho bratr vycenil na Kolumba zuby, jako by chtěl zaštekát.

Kormidelník „Pinty“, který se jmenoval Rascón, řekl: „Taková věc se přece může stát. Však jsem vás, done Kryštofe, upozorňoval, že loď není schopna daleké plavby.“

„Ostatně,“ prohodil jakýsi starý muž, vedle něhož stál uhrovitý mladík nápadně mu podobný, „mně se zdá, že se plavíme špatně. Kanárské ostrovy nejsou odtud na jihozápad ale na jihojihozápad.“

„Jihojihozápad,“ opakoval mladý muž, jako by se to učil zpaměti.

„Pan Arraes a jeho pan syn se poučí, že nemají pravdu. A bratr pana Quintera by měl přestat cenit na mne zuby. Je tu vůbec mnoho příbuzenstva pohromadě, jak vidím. A ta vaše kocábka tedy, pane Quintero, se nehodí, než pro plavbu na rybníce?“

„Neurážejte moji loď, pane,“ vybuchl Quintero. „Jestliže vám není dost dobrá, najděte jinou v Las Palmas nebo v Gomeře. Já se rád

vrátím domů,“

„Pan Niño by se taky chtěl vrátit,“ řekl starší pan Arraes.

„... vrátit,“ ozval se jeho syn, jako ozvěna.

„Nikdo se nikam nevrátí,“ vykřikl Martin Alonso Pinzón.
„Poplujeme dál, i kdyby se nám kormidlo mělo tisíckrát zlomit!“

„Jestli se na Kanárské ostrovy vůbec dostaneme,“ řekl starší pan Arraes.

„... dostaneme,“ opakoval jeho syn a celý se jaksi schoulil, když po něm Kolumbus jedovatě blýskl očima.

„Don Kryštof,“ řekl Quintero, „se snad vyzná ve Středomoří, ale nikoli ve zdejších vodách. To jsou naše moře – španělská!“

„Já, admirál?“ Kolumbus to vyřkl tiše, ale přece tak, že jeho slova zahřměla jako dělová salva. „Za porušení kázně se bude každý odpovídat Jejich Veličenstvům. Lodní tesař vyrobí náhradní kormidlo. Poplujeme tak, jak já poručím! Děkuji vám, pánové, můžete se vrátit na své koráby.“

Příštího dne se kormidlo „Pinty“ zlomilo znovu, ač se tesař zaklínal hromy a blesky, že je nejlepším mistrem na pobřeží Andalusie a že taková věc prostě není možná.

Než kormidlo opět vyrobil, ustal příznivý vítr, jenž vál od ostrova Lanzarote. Naše plachty splihly a koráby se bezmocně pohupovaly na neklidných vlnách oceánu.

SYNÁČEK BELZEBUBA

Příliš brzo nastal toho dne soumrak. Obloha se povlékla zákalem hustých černošedých mraků. Kladly se na sebe jako chuchvalce špinavé vlny, až se zdálo, že chtějí splynout vjedno s mořskou hladinou. Neochotný a rozmarný vítr nás poháněl jen pomalu a když houstla dusná tma, ustal docela. Brzo se zdálo, že není co dýchat. Jako by houbovitá mračna odsávala vzduch. Lidé se ploužili polonazí, rozmázlé zlostné stíny. Pro maličkosti propukaly rychlé hádky a stejně tak rychle končily. Lampa na přídi čadila a uhasínala, moře zmrtvělo, koráb sám jako by visel ve vzduchoprázdnu.

Vyčerpán dopotácel jsem se na příď. Pes mi ulehl u nohou. Jazyk mu visel z tlamy, těžce dýchal.

Někdo mi zezadu poklepal na rameno, nade mnou se tyčil

ramenatý stín. Poznal jsem Luise. Vztyčil jsem se. Pes zavrčel, ale nezvedl se.

„Hé,“ řekl Luis a rozkolébal se v bocích.

Odpovědět nebylo co. Chtěl jsem pro všechny případy couvnout, ale za zády se někdo studeně a krátce zasmál. Poznal jsem, že to je chlapec Salcedo.

„Hé,“ opakoval Luis a strčil do mne prstem. Udělal to rychle a rázně. Zapotácel jsem se a zezadu jsem narazil na Salcedovo koleno. Mohl jsem teď uskočit a ztratit se do tmy. Ale nechtělo se mi utíkat.

„Nech mě být,“ řekl jsem hlasitě, neboť jsem doufal, že mě uslyší Juan.

„Mám ho nechat být,“ opakoval udiveně Luis.

Salcedo se za mými zády znovu zasmál.

„A co kdybych ho hodil do vody,“ rozjímal Luis hlasitě. „Měl bych to při posledním soudu k dobru.“

„Šibeníčníky podruhé soudit nebudou,“ řekl jsem nepředložené.

„Ale nejdřív ho pořádně spráskám,“ pokračoval Luis, jako by neslyšel. „Pak ho možná hodím do vody, možná že ne, jak se mi zlíbí. Co říkáš, kohoutku?“

Dřív než Salcedo mohl odpovědět, sebral jsem všechny síly a hlavou dopředu jsem se vrhl na Luise. Chytil mě v rozběhu a něco zlostně vykřikl. Co to bylo nevím, neboť jeho hlas se utopil v neuvěřitelně silném hromobití.

Jako by sama Země záúpěla v bolesti a křičela na všechny světové strany. Zatřáslo to mořem i oblohou. Vzedmutá vlna nás nadhodila, prudce vynesla na hřebenu. A hned zase jsme klouzali do vodní jámy, hluboké jako střemhlavá silnice do středu země.

Hrom bouřil bez ustání, ze všech stran bušily vlny do lodních boků. Vichřice přiletěla na zběsilých křídlech, opřela se do plachet. Stěžně praštěly, loď se vrhala vpřed a kolísala zpátky, odrážena vlnami. A hrom bil a bil, slábl, sílil a nepřestával.

Luis mě pustil, ale zezadu na mne naletěl Salcedo jako pytel brambor, porazil mě a sám upadl. Luise odstředivá síla odmrštila stranou.

Váleli jsme se jeden přes druhého, jak námi smýkaly prudké výkyvy lodí, a znenadání se Luis ocitl na mně. V sinalem světle blesku jsem spatřil jeho, tvář plnou hrůzy. Chytil se mě jako tonoucí

trámu a jektal: „Dost už... dost... nikdy ti neublížím ... ať jsi, kdo jsi, přestaň ...“

Jeho tvář hned mizela a hned se zas objevovala v plápolajícím světle. Když jsem se ohlédl, abych spatřil, odkud vychází, vzplála před mýma očima záře mohutná jako slunce. Na východ od nás hořel oceán. Klikaté blesky šlehalý, zdálo se, z mořské hladiny k obloze. Hustý kouř stoupal vzhůru jako řada sloupů z černého kamene. Jimi prošlehávaly sírově žluté, rudé i zlaté plameny. A hrom bil a bil, vlny na nás útočily ze všech stran, vichřice rvala plachty na cáry. Hladina plála rudými záblesky, jako by loď plula ohněm, jenž ji co chvíli sežehne jako papír.

„Peklo se otevřelo ... belzebub bude soudit...“ blábolil Luis s vytřeštěnýma očima. Objímal mi kolena a smáčel mi bosé nohy slzami.

Rozléhaly se povely protichůdné a sotva slyšitelné v tom hluku. Lidé bezúčelně a zděšeně klopýtali po palubě. Divoká síla vln jim podrážděla nohy. Vzduch páchl sírou.

„Peklo se otvírá ...“ blábolil Luis a stále se tiskl k mým kolenům. „Synáčku belzebuba, bud mi milostiv.“

JUAN

Osmého září při severozápadním větru opustili jsme konečně Kanárské ostrovy a nastoupili dlouhou cestu do neznáma. Kormidlo „Pinty“ bylo opraveno, stěžeň „Nini“ v pořádku, všechny lodi čerstvě vysmoleny. Pluli jsme bez nehody na klidném moři. Teprve šestého dne došlo k příhodám, o nichž nyní budu vyprávět.

Mlčky a nevraživě tísnilí jsme se kolem hlavního stěžně. K němu byl přivázán kuchař Jaime a ukazoval nám svá kostnatá záda. Měl být potrestán pěti ranami lanem, protože, jak usoudili páni, znepokojoval mužstvo.

Popravdě řečeno, něco na tom bylo. Začal znovu počítat dny od našeho odjezdu z Kanárských ostrovů a s každým jídlem pleskal nám na misku své „dočkej třicátého dne“. Mžoural na nás hluboko posazenýma očima, jako by odhadoval, jak dlouho vydržíme.

Konec lana se natrásal v surových dlaních Luisových a námočník v předklonu očekával rozkaz pana Gutierreze, královského úředníka.

Ten však, pichlavý od krátkého černého ježka až po špičku vousu, s vypočítavou krutostí prodlužoval chvíli, kdy dopadne první rána.

Napětí trvalo jen krátce, ale bylo tak nesnesitelné, že někdo vykřikl: „Tak bij už, čerte.“

Jaime se napjal v provazech, aby přijal ránu. Lano v ruce Luisově se zachvělo. Kruh se rozvlnil a stáhl jako had. Spatřil jsem posměšek na Juanově tváři. O čem asi přemýšlel ten divný člověk? Pohled na jeho uštěpačnou tvář mi však vnukl nápad.

Prodral jsem se kruhem ve chvíli, kdy Gutierrez kovovým hlasem zavelel a Luis zvedl ruku. Musel jsem upoutat jeho pozornost. Chtěl jsem napodobit hlas nějakého ptáka a zakrákoral jsem – nic lepšího mi v rychlosti nenapadlo.

Luis se na mne podíval. Zamotal jsem tvář do tak strašlivých záhybů, jak jsem jen uměl a udělal jakási divná a jistě strašidelná znamení. Ruka s lanem se zachvěla a pomalu klesala.

Od oné strašné noci se mi Luis vyhýbal, jak jen mohl. Každý už věděl, že to tehdy vybuchla sopka na ostrově Tenerife. V řeči Guančů se ji říkalo echejde, to znamená peklo. Hovořilo se o tom na ostrově Lanzaroto, kde spravili „Niňu“ i na Gomeře, odkud jsme konečně, po návratu z kanárských přístavů, vypluli na dlouhou cestu. Pověřivý Luis však věřil, že se to na můj povel otevřely brány pekelné a velmi se mě bál. Odplívl, kdykoli mě spatřil, plivanec třikrát zašlápl a znamenal se křížem.

Teď to učinil znovu a zakryl si oči. Lano pustil na zem. „Nemohu ... pane ... nemohu ...“ zašeptal a plížil se pryč. Udivený kruh se za ním zavřel. Nikdo nechápal, co se stalo. Jen Juan na mne šibalsky mrkal.

Pan Gutierrez zaklel. Klel dlouho a malebně, všichni mu s rozkoší naslouchali. Vychrlil to ze sebe jedním dlouhým dechem, věru znamenitý výkon. Když však vyzval, aby se někdo jiný přihlásil k výkonu trestu, nehnula se ani noha. Neměli Jaimeho ve zvláštní přízni a jistě by byli ochotni ho sami, třebaš pro maličkost zbít. Zachtělo se jim však pána neposlechnout.

Panu Gutierrezovi se naježily vlasy jako hřebíky. „Co to je – vzpoura?“

„Já to udělám, pane,“ zvolal Juan lehce a výsměšně.

Pan Gutierrez vztekle mávl rukou. „Spěchej!“

Juan však beze spěchu, doprovázen svým věčným úsměvem, vstoupil do kruhu. Pozvedl lano, chvíli si s ním pohrával, jako by je potěžkával a pak je nedbale odhodil. Přistoupil ke stěžni a začal uvolňovat Jaimemu pouta.

„Necháš toho ...!“ pan Gutierrez se zajíkl vzteky.

Lidé se zasmáli.

Juan se obrátil a podíval se na něho tak udiveně, jako by měl před sebou cizokrajné zvíře.

Gutierrez se chopil jílce kordu.

„Raději ne, to ne, pane,“ řekl kdosi se zlomyslnou uctivostí ozbrojeného žebráka, jenž v liduprázdné ulici loudí almužnu.

Ale to už Juan dokončil svou práci, přistoupil ke královskému úředníku, položil dlaň na jeho pravici. Pak se k němu nahnul a cosi mu zašeptal.

Stál jsem zcela blízko a slyšel jsem jediné slovo. Bylo to jméno města. „Salamanca“, šeptal Juan.

Gutierrez vytřeštil oči. Chvilku se tak na sebe dívali, potom se královský úředník obrátil a razil si cestu z kruhu. Vypadal ve tváři jako kamenná socha na náměstí.

Námořníci ztratili o věc zájem. Sem tam padl vtíp, dívali se po Juanovi nedůvěřivými očima. Zůstali jsme sami. Juan mlčky vystoupil nahoru na příď. Našel jsem ho, jak se opírá o brlení a hledí do vody.

Moře mělo barvu holubičích očí a nebralo nás na vědomí. Oceán nás lhostejně houpal, třísky pro svůj silný hřbet. Byli jsme tři mušince v prázdném, slaném nekonečnu. Vítr nás hnál k západu, s neztenčenou silou stále k západu.

Slunce odcházelo ke spánku jako vyleštěný dukát na podušce z purpuru. Po rychlém soumraku nastane za chvíli noc, teplá a prosvícená křišťálovou tříští hvězd. Dlouhou chvíli jsme, stáli mlčky. Kdoví, nač myslel Juan. Sedl jsem si na palubu, hladil psa a nemyslel jsem na nic.

Kdosi pronikavě zahvízdl na dva prsty. Pod schůdky stál Pépé. „Hej, Juane, druhý kormidelník tě potřebuje.“

Juan šel beze slova. Chvilí jsem zůstal sedět a díval jsem se, jak na oblohu zavěšují hvězdy. Pak mě to omrzelo a šel jsem za Juanem.

ZBLÁZNILA SE NÁM STŘELKA

Když jsem doběhl na zád', kde už blikalo světélko lucerny, spatřil jsem podivný obraz. Druhý kormidelník – Sanchez Torrez – klečel u kormidla, jako by se k němu modlil. Napadlo mi, že by Sanchez měl vlastně strávit celý život vkleče. Byl totiž ve všem pravým opakem svého bratra Luise. Zbožný až moc, přísný a málomluvný, všecek jako vydlabaný z dubového kmene.

Tak nějak jsem si představoval mučedníky za víru.

Juan stál vedle něho a střídavě se díval na něj i na kompas. „Střelka je v pořádku,“ řekl. „Bůh nám je milostiv,“ řekl kormidelník.

„Petrně,“ usoudil Juan suše. „Nebo sis přihnul a viděls dvojmo.“

„Víš, že nikdy nepiju.“ Sanchez pomalu vstával.

Kompas byl dřevěný kotouč s prohlubní uprostřed, v níž se na ose tenkého drátu, na samém jeho konci, nepokojně vrtěla tenká jehla. Na kotouči byly nakresleny světové strany a směry i začáteční písmena všech osmi hlavních větrů, půlvětry i čtvrtvětry. Umně nakreslený liliový květ označoval sever.

Věděl jsem, že tato tenká jehla vždy ukazovala špičkou k severu a koncem k jihu. Pomáhala námořníkům udržovat směr. Ale z toho, co říkal kormidelník jsem seznal, že se střelka z nějakého důvodu odchýlila a že to Sancheze náramně polekalo. Juan tomu nechtěl věřit.

Přistoupil jsem ještě blíže, abych se podíval, ač jsem ničemu nerozuměl – stejně to byl jen kousek hloupého železa. Tu se však před mýma udivenýma očima začala jehla sama od sebe pohybovat. Sunula se zdráhavě, avšak neodvratně, jako by ji vlekla nějaká neznámá síla.

„Proboha,“ vyjekl Sanchez, „podívej se. Už zas!“

Juanovo „hrome“ znělo rozpačité. „Tohle přece ... a loď...?“

„Neodchyluje se od směru. Držím kormidlo pevně.“

Střelka se kymácela na svém vratkém čepu, lehounce tančila, až se konečně odchýlila o celou čtvrtinu kola.

„Co svět světem stojí ukazuje vždycky na sever,“ zděsil se kormidelník.

Juan pohlédl na oblohu a mávl rukou k severu. Tam plála jasně a

studeně osamělá severka, která osvětluje střechu světa. Špička střelky měla směřovat tam, kde byla hvězda. Ukazovala však na východ. „Ví o tom první kormidelník?“

„Spí.“

„Tohle ho probudí. Jdi a řekni mu, co se děje. Podržím kolo.“

Když Sanchez zmizel, pes temně zavrčel. Ohlédl jsem se, avšak nikoho jsem nespatriil. Brzo potom přišel první kormidelník a vykázal nás.

„Jdi spát,“ řekl Juan stroze.

Nechtělo se mi. Připadal jsem si jako ta střelka, která se nemohla ustálit. Jakýsi neklid se mě zmocnil. „Já bych chtěl ... něco o kompasu.“

„Jdi spát,“ opakoval ne právě vlídně a zmizel ve tmě.

... A ZAVINIL JSEM TO JÁ

Rozmrzele jsem se loudal zpátky na zád'. Tam se skláněly nad kompasem dvě starostlivé tváře, spoře osvětlené chvějivým plamenem lucerny. Po schůdcích seběhl rychlý stín. Salcedo. Co měl zas za lubem?

Čekal jsem v rohu u schůdků, až odejde první kormidelník. Pak se zeptám druhého, jak to vlastně s tím kompasem je. První však neodcházel. Vykládal cosi druhému a mával přitom rukama. Sanchez vrtěl hlavou, jako by nevěřil.

Lod' rychle protínala vlny, chvílemi se nakláněla na bok a praštěla ve spárech. Zavržalo dřevěné čerpadlo – už zas jsme nabrali plno vody. Desítky drobných zvuků rušily ticho. A k nim se náhle přidružil pleskot bosých nohou. Nějací lidé, ve tmě neviditelní, stanuli opodál a šeptali si.

„Říkám vám, že jsem ho na vlastní oči viděl.“ To mluvil Salcedo.

„Ďáblův spratek!“ To zas byl Luis. Hovořili o mně. Nastražil jsem uši.

„Postavil se na jednu nohu a udělal kolem sebe kruh,“ řekl Salcedo.

„A dál... co bylo dál...“ naléhali.

„Bojím se to říci.“ Ten komediant začal jektat zuby.

„Jen řekni!“

„Byla na něj hrozná podívaná. Vlasy mu světélkovaly ...“
 „.....světélkovaly ...“ opakovali jako sbor plaček.
 „Hořely jasným červeným plamenem. A kruh kolem sebe udělal ...“
 „Tos už pověděl. Co dál?“
 „Potom řekl strašlivým hlasem slovo, které nechci opakovat ...“
 „Jaké slovo?“
 „Nechci!“
 „Pověz! Jaké slovo?“ Hlasy byly hroživé.
 „Slovo ... šíže! Řekl to třikrát. Kormidelník se svalil, jako špalek ...“
 „Svalil...?“
 „... jako špalek. A pustil kolo.“
 „Pánbůh s námi!“
 „A potom ten ďáblík čaroval nad kompasem ...“
 „Jak čaroval?“
 „Tak ... jak se čaruje. Rukama. Divně. A střelka se začala točit jako bláznivá. Od té chvíle ukazuje na východ místo na sever.“
 „Zahyneme, bratři, jistě zahyneme,“ ozval se truchlivý hlas.
 Darebný lhář, ten Salcedo. Ale věřili mu na slovo. Proč také ne? Začal jsem chápat, do čeho jsem spadl. Přál jsem si, aby tu byl Juan.
 „Očaroval kompas,“ řekl Salcedo.
 Už to ani nemusel říkat.
 Trochu mi leknutím zdřevěněly nohy. Najdou-li mě, hodí mě bez okolků i se psem do vody.
 „Hej, pane kormidelníku,“ zahoukl kdosi z temnoty.
 Kolem mne se proplížil Salcedo, vyběhl nahoru a zmizel. Udělal svou práci.
 První kormidelník pozvedl hlavu. „Co je?“
 „Ten ďáblův zrzek očaroval kompas,“ odpověděl hlas z paluby.
 Kormidelník mávl rukou, jako by odháněl mouchu. „Hlouposti. Jděte po své práci. A kdo nemá co dělat, ať jde na kutě.“
 Půjdou? Nešli. Šeptem se radili.
 „Nechceme umřít,“ vyjekl někdo.
 „Všichni umřeme, až nás pánbůh povolá,“ řekl vážně první kormidelník. „Bud jděte spát, nebo jděte po své práci, dobří lidé.“
 „Najdeme si ho sami,“ zvolal Luis tak, že to kormidelník neslyšel.

Ale já to zaslechl. Chytil jsem psa pod paží, aby zbytečně nepobíhal a plížil jsem se pryč. Sotva jsem udělal několik kroků, zakopl jsem o železný kruh. Pes polekaně vyštěkl.

„Je tu! Tady je,“ vykřiklo několik hlasů najednou.

Zas jsem byl na nohou. Opatrně jsem se sunul na závětrnou stranu, pryč od hloučku.

Rozběhli se, chtěli mi znemožnit ústup. Kormidelník něco křičel, ale nikdo ho neposlouchal.

„Tady je ... chyt' ho ... nastav mu nohu ... zlom mu vaz...“ pokřikovali vzrušeně.

Jen o vlasek jsem komusi unikl. Vyvstal přede mnou náhle, div jsme na sebe nenarazili. V běhu jsem zavadil o čísi ruku. Ozval se zděšený výkřik: „Je neviditelný!“

Kéž by to byla pravda! Zatím mě neviditelným činila tma. Byl to však záludný spojenec, neboť mě zbavoval zraku. Tápal jsem. Všude se to hemžilo lidmi. Paluba byla jakoby zachvácená hromadným šílenstvím a já, nešťastný Pedro, jsem byl jeho příčinou.

MEZI NEBEM A ZEMÍ

„Juane, Juane,“ volal jsem hlasitě.

Když jsme se po několika hrůzyplných minutách setkali, nepoznal jsem ho a rval jsem se s ním jako divoká kočka. Musel mnou pořádně zatřepat, aby mě přivedl k sobě. Beze slova mě táhl k přednímu stěžni. Cestou jsme se s někým srazili. Juan smetl člověka, který zděšeně vyjekl.

Od ráhna předního stěžně k samému brlení byly nataženy dvě trojcípé, říkalo se jim latinské plachty, které pomáhaly udržovat směr. K ráhnu hlavní přídnní plachty vedl provazový žebřík. Docela nahoře, pod vrcholem stěžně byl dřevěný kotouč jako veliká placka. Jeho obvodu se dotýkala lana, která udržovala v rovnováze mohutné ráhno.

„Za mnou,“ velel Juan. „A dávej pozor!“

Jako by taková výstraha měla smysl! I za denního světla to byla krkolomná výprava, natož teď, kdy nebylo vidět na krok. Kdybych měl aspoň obě ruce volné! Dostal jsem spásný nápad. Vecpal jsem psa za košili a zadní nohy jsem mu prostrčil pod motouz, který mi

držel kalhoty. Nelíbilo se mu to. „Chceš, aby tě znovu hodili do vody?“ zeptal jsem se ho a on zakňučel.

Zcela blízko se ozval dusot mnoha nohou. Vyšvihl jsem se na vratiráhno latinské plachty, které trčelo z boku šikmo nad hladinu. Chvilku jsem se kymácel nad vodou, než jsem se zachytil žebříku. Juan byl už nade mnou a podával mi ruku. Naše spěšné pohyby rozhoupaly pletivo, do něhož stejně co chvíli pleskala plachta. Čím výš jsme stoupali, tím vratší se zdál žebřík. Viseli jsme šikmo nad nízkou střední palubou, vítr nám hvízdal kolem uší ostře jako nůž. Špičkou nohy jsem co chvíli tápal ve tmě. Pes kňučel a zmítal sebou. Zlostně jsem ho zatahal za ucho.

„Pozor, ráhno!“ vykřikl Juan.

Spatřil jsem obrysy jeho postavy proti hvězdné obloze. Stál na ráhnu se vztyčenou pravicí, tváří ke stěžni.

„Zůstaň, kde jsi!“

Konečně našel, co hledal. Pevně se chopil okraje dřevěného kotouče nejdřív jednou, potom druhou rukou a obouruč se vytahoval. Nohy měl už ve vzduchu. Kdyby mu teď vypověděly prsty, zřítí se.

Zatajil jsem dech, jako by mu to mohlo pomoci.

S vypětím všech sil se posléze vyšvihl nahoru. Chvilí tam ležel. Konečně se pohnul. „Teď pojd', pomohu ti.“

Spatřil jsem, že se naklonil. Asi měl stěžeň mezi stehny.

„Lez!“

Každý falešný pohyb teď znamenal jistou smrt. Zachytil jsem se oběma rukama lanové objímky ráhna. Třepotal jsem se ve vzduchu. Plachta, na níž jsem dopadl, mě nadhazovala. Ocital jsem se v nebezpečí, že mě srazí, nedostanu-li se rychle na ráhno. Sebral jsem síly i odvalu a vytáhl jsem se nahoru. Šlo to až příliš dobře. Půlkou těla jsem přepadl přes ráhno a přiskřípl jsem přitom psa. Zakvičel. Stěžeň byl blízko, jen několik stop.

Dál bych se byl ani nedostal, neboť jsem dohospodařil se svými silami. Oběma rukama jsem objal stěžeň a pomáhal jsem si na nohy. Kolena pode mnou klesala. „Musíš ... musíš...“ vykřikl jsem zlostně do větru. Juanova hlava vyčnívala nepříliš vysoko nade mnou.

„Jsi tam?“

„Jsem.“

„Opři se o stěžeň.“

„Stojím.“

„Chyt' se oběma rukama mých rukou. Nic se neboj.“ Už jsem se nebál. Poznal jsem, že si člověk může poručit, má-li v sobě dosti síly.

Drželi jsme se za ruce. Juanovy paže se napnuly, cítil jsem, jak mě táhne. Odrazil jsem se lehce špičkami od stěžně. Temný svět kolem mne zavířil, propadal se a stoupal. Ve zlomku vteřiny jsem byl nahore.

Padl jsem tváří na dřevěný kotouč, jež se kymácel pod našimi pohyby a houpal s pohybem lodi.

Byli jsme sami s hvězdami a větrem. Hladil jsem psa, abych ho uklidnil.

„To je pěkné nadělení,“ řekl Juan, když nabral dech.

Co jsem na to měl odpovědět?

CO TO – ZEMĚ?

Z oblohy se odpoutala veliká hvězda. Letěla širokým obloukem a zanechávala za sebou dlouhou ohnivou stopu. Modrofialový přísvit pokrýl palubu bledou září a zastavil, zdálo se, všechen pohyb. Lidé si zastírali oči, klečeli, nebo se strnule dívali na oblohu. V příštím okamžiku všechno zmizelo a tma ještě zhoustla. Hvězda zapadla a moře se neotevřelo, aby nás pohltilo.

Vyrazil jsem zadržný dech. „Nic se nestalo.“

„Co se mělo stát?“ řekl Juan. „Ale vlastně se přece něco stalo. Očarovals kompas a teď čaruješ hvězdy z oblohy. Hrůza. Měl bys už přestat.“

Povzdechl jsem. „Taky si myslíš, že jsem očaroval kompas?“

Zasmál se. „Nikdo neumí čarovat.“

„Nikdo? Před rokem upálila inkvizice v Huelvě čarodějnici. Byla mladá a docela hezká. Miguela se jmenovala. Našli u ní voskovou panenku s utrženou nohou.“

„A uschla tomu mládenci noha?“

„Ty o tom víš?“

„Nic nevím. Jen tak hádám, že mu měla uschnout, protože se s Miguelou nechtěl oženit. Uschla nebo neuschla?“

„Neuschla. Kněz mu ji pokropil svěcenou vodou.“

„A děvče upálili?“

„Upálili. Prý jí poradil sám ďábel.“

„Asi takový jako ty,“ povzdechl. „Víš,“ řekl nezvykle vážně, „já ničemu nevěřím – v ďábly teprv ne.“

„Ničemu? Opravdu ničemu?“ Nešlo mi to na rozum.

„Ničemu, nač si nemohu sáhnout, co nemohu ohmatat, co nemohu prověřit. To mě naučil jeden moudrý člověk v Salamance.“

Svitlo mi. „Odtud tedy znáš pana Gutierreze?“

„Jak to víš?“

„Šeptals mu to přece do ucha.“

„Máš taky uši, kde je nemáš mít a jsi všude, kde nemáš být. Kdyby ses byl zvečera držel pěkně zpátky, nemuseli jsme tu trčet v povětří jako na pranýři.“

„Víckrát to neudělám,“ sliboval jsem zkroušeně.

„Ale uděláš! Máš to asi v krvi. Však tě to ještě v životě vyplatí.“

„Tebe to taky vyplatilo?“

„A jak! Ale když člověk ví, že to nedělá jen ze zvědavosti, tak toho moc nelituje.“

Tehdy jsem nechápal. Oči se mi únavou zavíraly a na chvíli jsem si zdříml. Probudil mě pokřik z paluby. Slunce právě vyšlo a obarvilo oceán zlatem. Neměli jsme čas obdivovat se té kráse, neboť dole na palubě to začalo zostra.

Uviděli nás. Někteří na nás zuřivě pokřikovali a hrozili nám pěstmi. Jiní zas naříkali a bili se v prsa.

„Budou pěkné zmatky,“ suše podotkl Juan.

Spatřil jsem, jak se lidé hrnou na příd' a ukazují na západ. Co to? Země?

Vskutku. Na obzoru, vyrůstajíc z mořské hladiny, objevila se mohutná hora. Byla stříbrošedá, divoce rozježená, její nesčetné vrcholky jako by se rozplývaly v mlze.

Chvíli se dívali mlčky na přísné zjevení. Pak někdo pronikavě vykřikl:

„Magnetová hora! Táhne nás k sobě!“

Hrůza schvátla i mne. Znal jsem vyprávění o hoře, která tajemnou silou přitahuje lodi. Pluje loď, pluje i proti větru, až ji magnetová síla vyzvedne nad hřebeny vln. Pojednou ji předstihují v šíleném letu kousky a kusy železa, jež hora přitahuje. Se svistem prolétá hejno hřebíků. Železné kruhy se točí v povětří a za nimi se

kutálejí obruče. Jako dravci burácejí vzduchem železná děla bez lafet v doprovodu lehkých zbraní a za nimi kotva s vlajícím řetězem, připomínající draka. Loď se rozpadá a křik tonoucích se odráží od hladiny. Pak vše utichá, jen vlny se lhostejně převalují.

„Zahyneme ... zahyneme ...“ naříkali námořníci.

„Magnetová hora ... toť se ví,“ ušklíbl se Juan.

Očima, jimž jsem sotva důvěřoval, jsem střídavě sledoval horu, která co chvíli měnila tvar i události dole na palubě.

„Loď se rozpadne,“ vykřikl někdo v hloučku. Věta poletovala od úst k ústům z přídi na zád' a vracela se jako zkomolená ozvěna. „Loď se rozpadá ...!“

Yváděli, jako by se loď opravdu už rozpadala. Bezúčelně pobíhali, spínali ruce k nebi a střídavě nám hrozili. „Synáčku belzebubův, zachraň nás,“ kvílel hlasitě Luis a jedním dechem mě proklínal.

Kolumbus si razil cestu ze střední paluby na příď. Obnošený chalát za ním vlál, šedivé vlasy mu divoce poletovaly ve větru. „Přestaňte, hlupáci,“ křičel. „Všichni na svá místa!“ Utopili jeho hlas v přívalu nesourodého pokřiku. Divoce se rozháněl rukama. Viděl jsem, jak otvírá ústa, avšak slova nebylo slyšet.

Juan, bradu ve dlaních, hleděl dolů. „Lidská hloupost a pověra!“ povzdychl.

Vítr dul dnes silněji, napínal plachty k prasknutí. Jako by se koráb skutečně vznesl nad vodu a letěl vzduchem přímo k strašlivé hoře.

„Vždyť to je jenom mrak,“ řekl Juan.

Hora se rozpadala na beztvaré cáry a chuchvalce.

Dole na přídi Kolumbus, obklopený námořníky, ukazoval před sebe. „Mrak! Mrak! Mrak!“ křičel a pokračoval italsky, asi nadávkami. Dupal a pěstí bouchal do zábradlí. Muselo ho to bolet.

Nikdo mu nevěřil. „Čáry a mámení... jsme ztraceni...“ křičeli jedni. A druzí naříkali: „Nechceme umřít! Chceme se vrátit! Obrat', dokud je čas!“

Klečeli před Kolumbem a spínali k němu ruce, stáli kolem něho a hrozili mu pěstmi. Obličejové měly zkřivené a lesklé potem strachu.

„Blázni,“ křičel Kolumbus. „Poplujeme dál! Já, admirál, poručím!“ Byl sám mezi nimi. Nikdo z jeho pánů mu nepřispěchal na pomoc.

Pevný řád se rozpadl a každý jednal na vlastní pěst. Odvrátili se od Kolumba – bůhví, proč se na něho nevrhli a nehodili ho do moře. Zatím se hašteřili mezi sebou, dokud se jejich vztek znovu neobrátíl proti nám.

„Vydej ďablova spratka,“ křičel Luis. „Hod’ ho do vody. Zachraň nás!“

Juan odpověděl neslušným posuňkem.

Z hloučku, jenž se shromáždil kolem našeho stěžně, ozvalo se cosi jako hromadné zavytí. „Dojdeme si pro něj!“

„Uděláte-li krok, promění vás v ryby,“ zachechtal se Juan a zamrkal na mě: „Ted’ čaruj, kouzelníku. A mohl bys přičarovat trochu rozumu do těch natvrdlých kebulí!“

Mně však do smíchu nebylo. Věci se tak zaplétaly, že jsem si nedovedl představit, jak bychom mohli vyváznout živí. V nejlepším případě tady nahoře vyhladovíme.

Kolumbus se s nimi rval, chytal je za ramena, velikou silou jimi cloumal a chrtil míchané španělsko-italské nadávky. Nepoznával jsem toho vážného a vznešeného člověka. Odstrkovali ho, ukazovali mu záda, nebo zas mu objímali kolena.

Vrhli se k hlavnímu stěžni a spěšně šplhali na ráhna, aby skasali plachty. Kdosi na palubě přesekl lana. Vítr se zmocnil plachty. Její cípy divoce poletovaly vzduchem a práskaly jako obrovitý bič. Stěžeň se trásl, ráhno se otáčelo a houpalo, lidé na něm viseli, tváře potemnělé nenávisť.

„Lana ... upevněte lana ...“, volal Kolumbus a sám se chopil díla. Pomáhali mu, avšak sotva plachtu upevnili, začali ji svinovat. Na tom nic nezměnilo ani Kolumbovo zaklínání.

Ted’ jsme také viděli, proč byl sám. Když svinuli hlavní plachtu, otevřela se nám vyhlídka na zád’. Tam, na kastelu, tísnili se vznešení páni. Nebylo vidět, zda se jim tráslы nohy. Vypadali však duchaplně a odvážně asi jako ovce, které cítí vlka. Patrně měli strach, že i na ně dojde, až si to námořníci vyřídí s námi.

Z protějščího ráhna na nás začali vrhat nože. Položili jsme se na břicha a přáli jsme si, abychom byli jinde, protože jsme nic víc dělat nemohli. Naštěstí jim zásoba nožů brzo došla. Ze stěžně nad hlavou jsme vytáhli tři. Nemířili špatně.

Dole na palubě se kdosi marně pokoušel obrátit dělo. Chtěl nás

sestřelit. Znovu se shlukli pod přídním stěžněm. Někteří měli v ruce sekery. Za chvíliku přemohou strach před mladým belzebubem a polezou nahoru.

ČAROVALI VŠICHNI

Juan se hlasitě zasmál a pleskl se do čela. Něco mu napadlo.

„Hej ... vy ...“ křičel, div stěžeň nepraskl, „Pépé ... taky jsi ztratil rozum? Francisko ... Jaime ... kamarádi...“

Obrátili k nám tázavé obličeje.

„Vydáš spratka?“ vykřikl Luis.

„Vydám,“ zvolal neočekávaně Juan.

Srdce se mi sevřelo.

Ozval se vítězný pokřik.

„Počkejte,“ Juan zamával rukama. „Dostanete ho, když vás nepřesvědčím, že nám žádné nebezpečí nehrozí!“

„Zahyneme, bratři ... všichni zahyneme ...“ zakvílel někdo. Okřikli ho.

„Jak to chceš dokázat,“ volal nahoru Francisko, druhý důstojník.

„Jen počkej!“ Juan mi poklepal na rameno. „Nic se neboj, všechno dobře dopadne.“ Rychle seskočil na ráhno a šplhal dolů. Pro jistotu mi tu zanechal nůž. Byla to pochybná jistota.

„Dáblův pomocník,“ křičel Luis a sápal se na Juana, sotva seskočil na palubu.

V Juanově ruce se zableskly nože. „Tohle jsme si nevyjednali. Držte ho, nebo bude zle!“

Pépé a Fračisko podrželi Luise.

Juan se prosmýkl hloučkem, kamsi odběhl, ale hned zas byl zpátky. V ruce držel železnou tyč. „Jestli se blížíme k magnetové hoře,“ řekl, pohrávaje si s tyčí, „pak mě přitáhne za tohle železo. Pojd'te se podívat. Poletím vzduchem jako pták.“

Vyběhl na příď až tam, kde končila loď, vzal tyč do zubů a šplhal se na čelen, na němž byla zavěšena malá ráhnová plachta. Dospěl až na konec, kde se houpala lucerna, znamení vlajkové lodi. Posadil se obkročmo na kulaté břevno, obrátil se k hloučku a zvolal: „Jen se dobře dívejte! Až poletím k magnetové hoře, můžete i vy dát životu sbohem.“

Ustrnuli.

„Pozor,“ zvolal. „Ted’!“

Uchopil tyč do pravé ruky a napřáhl ji směrem k stříbrošedému pohoří, které už zas měnilo tvar. Vypadal tak trochu jako směšný vojevůdce na dřevěném koni, když dává povel k útoku.

Micky se na něho dívali. Nic se však nestalo. Seděl tam pevně, ani se nepohnul. Za chvíli se soukal zpátky a seskočil na palubu. „Nic,“ zazubil se. „Magnet se pokazil. Neúčinkuje. Chce to ještě někdo zkusit?“

Nikdo nechtěl.

„Sám jsi čaroděj,“ vykřikl Luis.

„To taky jsem. Pojd’te, ukážu vám, jak očaruji kompas. A ty,“ vybafl Luisovi přímo do tváře, „ty budeš taky čarovat!“

Zasmáli se – to bylo dobré znamení. Když Juan vyrazil na opačný konec lodi a Luis chtěl zůstat zpátky, táhli ho s sebou.

Páni na zádi si asi mysleli, že nastala jejich poslední hodinka a tasili zbraně. Zbabělý Salcedo se choulil v koutku. Kolumbus sřezil schůdky.

Hlouček námořníků se zastavil a Juan chvíli s donem Kryštofem vyjednával. Potom Kolumbus posuňkem uklidnil své pány a uvolnil cestu.

Ani ze svého vyvýšeného stanoviska jsem dopodrobna neviděl, co se dělo. Spatřil jsem, že vytvořili kruh kolem kompasu. Juan, uprostřed kruhu, zvedl nad kompasem železnou tyč a otáčel ji v prstech. Slyšel jsem smích. Pak se tam v kroužku něco semlelo – to si podávali Luise, který se vzpíral a nechtěl. Násilím ho přiměli, aby se chopil tyče a otáčel jí nad kompasem, jako předtím Juan.

Ted’ se znovu smáli. Tyč šla z ruky do ruky. Spatřil jsem kormidelníka, jak se zubil. I Kolumbus se usmíval. Něco jim říkal. Železná tyč zmizela.

Pomalů se rozcházel. Juan přispěchal na před’. „Slez dolů, je po všem,“ křičel a mával na mne rukama.

Pro jistotu jsem zastrčil za pas nůž. Chvíli jsem se kymácel mezi nebem a zemí, nemohl jsem nohama dosáhnout na ráhno. Pak jsem i se psem sešplhal dolů. Bylo nevýslovně krásné postavit se zas na pevnou zemi, i když to byla jen vratká paluba.

Juan mě očekával u paty stěžně. „Železo přece působí na střelku

kompasu, která je magnetická,“ odpověděl na můj tázavý pohled. „Tančila jako bláznivá. Čarovali jsme všichni, jenže někteří věděli, proč. A Luis, ten hlupák, to nevěděl.“ Oddychl jsem si. „Ale odchylka střelky ...?“ Pokrčil rameny. „Proč se odchýlila, nikdo přesně neví. Ani Kolumbus. Mezi námi... mně to můžeš říci... opravdu jsi ji neočaroval?“ Podíval se mi na vlasy: „Ta zatracená zrzavá palice!“

V podvečer jsme se s Juanem ztratili do podpalubí. Ostříhal mi vlasy, namydil hlavu černým, velmi páchnoucím mazlavým mýdlem a škrabal nožem, až jsem měl lebku jako vejce.

„No ...“ řekl, když se podíval na výsledek své práce, „krasavec zrovna nejsi. Ale aspoň tvé zrzavé vlasy nikoho nepřivedou na pekelné myšlenky. Tumáš.“ Sundal svou červenou čepičku.

Pyšně jsem si ji posadil na hlavu. Teď teprve jsem si připadal jako opravdový námořník.

„Poslouchej,“ řekl Juan. „Člověk má platit své dluhy. To je věc cti.“

„Ale ...“ podivil jsem se, „já nic nemám, co bych ti ...“

„Tak jsem to nemyslel, to byla přátelská služba. Nemáš ještě nějaký jiný nevyrovnaný účet?“

Za chvíli mi svítilo. Jak jsem jen mohl zapomenout. „Mám. To se ví, že mám.“

VYŘIZUJI SI ÚČET

Vyrazil jsem na palubu jako vítr a pes za mnou. Vesele štěkal, panáčkoval a točil se. Měl asi stejnou radost ze života jako já. Jenže ta moje byla teď hodně bojovná. Běžel jsem na zád'. „Hej,“ křičel jsem už cestou, „kdepak je Salcedo? Ať se ukáže!“

Na zádi stál pán s olivovou pletí, mandlovýma očima a orlím zobákem místo nosu. Náhodou se jmenoval také Torres, jenže před příjmením měl předložku „de“, protože byl šlechtického stavu.

„Co tady povykuješ?“ Pohrával si těžkým zlatým křížem, jenž mu visel na prsou. Říkalo se, že prý ovládá všechny jazyky na světě a že je pokřtěný žid. Jen proto, že byl pokřtěn, unikl osudu svých souvěrců, kteří byli krátce před naším odjezdem vyhoštěni ze země, pokud se nevzdali své víry.

„Nepovykuji,“ odpověděl jsem zpříma. „Hledám Salceda.“

„Pedro, hledají tě,“ zavolal přes rameno.

Salcedo vyšel z přístěnku. Jeho bledá tvář se stáhla, když mě spatřil.

„Jestli nejsi zbabělec, jak si myslím, pojď dolů a postav se mi!“ Pes se ke mně hlasitě a vyzývavě přidal.

„Tobě ...“ utrousil Salcedo. „Máš v erbu hadry a za nehty špínu.“

„A ty máš v erbu podělané nohavice!“

Pan Torres se zasmál: „Caballeros, caballeros ... jde-li o souboj, rád posloužím jako svědek.“

Salcedo se však k ničemu neměl. Poštvat proti mně celou loď, to dovedl. Ale prát se nechce!

„Zbabělce!“

„Špinavce!“

„Fintílku!“

„Otrhanče!“

Chvíli jsme tak spolu promlouvali, až mě to přestalo bavit. Dostával jsem veliký vztek. Dvakrát mi záludně ukládal o život. Poštíval. A teď uhýbá.

„Jde přece o vaši čest, pane,“ řekl mu Torres.

„Já, pane,“ Salcedo zezelenal zlostí, „jsem z dobré křesťanské rodiny. Sami nejlépe víme, kdy je ohrožena naše čest. Nepotřebujeme rady od novokřtěnců!“

Pan Torres stiskl svůj zlatý kříž mezi prsty. „Jsi drzý kluk!“

Mne, jak jsem řekl, přestaly zbytečné řeči bavit. Dvěma skoky jsem naletěl na Salceda dřív, než mohl tasit kordík. Porazil jsem ho a padl jsem na něj. Vzepjal se. Chvilku jsme spolu váleli sudy. Náhlý pohyb lodi nás odrazil ke schůdkům. Přepadli jsme přes okraj a řtili se na střední palubu, otloukali jsme si hlavy a nohy. Salcedo se odkutálel dál. Hbitě vyskočil. Chtěl utéci. Pověsil jsem se mu na záda a znovu jsme se oba poroučeli.

„Do něj, do něj ... mydli ho ...“ křičel někdo.

Jak jsme se váleli po palubě, spatřil jsem nohy. Hodně nohou.

Pes štěkal, poskakoval kolem.

„Držte ho ... držte psa,“ křičel jsem. Byla to moje věc. Pes se do ní neměl co plést.

Salcedo byl zručnější, než jsem si myslel. Strach mu dodával sílu.

Svíjel se jako had. Bojoval všemi nedovolenými způsoby. Kopal, kam noha dopadla, prskal, škrábal a kousal.

Nad námi se sázeli, jak jsem se později dověděl, jako na kohoutím zápase. Sázky byly proti mně.

Byl jsem chvíli nahoře, chvíli zas dole a zpracovával jsem ho pěstmi. Tumáš za podražené nohy! Tumáš za zplozence belzebuba s ježibabou! Tumáš za pytel, v kterém mě chtěl utopit! Buch! Tumáš za čarodějníka. Buch! Já ti dám šíže! Na nic jsem nezapomněl.

Náhle se v jeho pravici zableskl nůž. Byl to můj nůž, vyrval mi jej z pasu. Nebylo by mi napadlo jej použít a útok nožem jsem neočekával. V zákmitu vteřiny jsem poznal, že ráně nemohu zabránit. Vtom však se ve vzduchu mihla čísi noha, udeřila a nůž vyletěl do vzduchu. A už nás roztrhli.

Salcedo vypadal jako utrápený strašák. Cáry, boule, modřiny, slzy vzteku, ponížení a snad i bolesti.

Jistě jsem na tom nebyl o nic lépe. Ale zuřivě jsem se zmítal v silných rukou. Neměl jsem dost, byl jsem jako rozdivočelý býček.

Námořníci pokřikovali a smáli se. Z horní paluby hřměl přísný hlas, který nám sliboval, že nás zavře až zčernáme. Snad sám Kolumbus. A do toho zalehl z výšky strážního koše rozčilený pokřik:

„Země! Země na obzoru!“

Slunce před chvílí zapadlo. Soumrak se snášel rychle, jako když se v kostele zhasíná jedna svíce po druhé.

„Země! Země na obzoru!“ hlas shůry byl jako polnice o posledním soudu.

Pustili mě. Do rvačky mi už nebylo. Salcedo se vyčerpaně opíral o bečky s vodou. Vyplázl jsem na něho jazyk a utíkal na před.

V dalekém dohledu se před námi zelenala obrovská louka. Vlnila se jako ve větru. Člověk čekal, že někde uvidí pasoucí se stáda. Byla to tráva. Ale ... byla to opravdu tráva? Nechtělo se nám věřit.

Všude, kam zrak dosáhl, byla před námi ta svěží zeleň. Na vzdáleném obzoru tmavěla souvislá klikatá čára – země!

Šero zhoustlo ve tmě. Nastala černá bezměsíčná noc. Stáli jsme na přídi a hleděli jsme před sebe oslepujícíma očima.

Zítřka tedy, zítra přirazíme ke břehům Indie, země se zlatými chodníky? Tak snadné to bylo?

KORMIDLO

„Jsou,“ řekl Jaime a varovně zahýbal ukazováčkem, „takové divné věci. Viděl jsem je v poušti, když mě Maurové v bitvě zajali a

odvlékli do Afriky jako otroka. Jedeš, slunce praží a hrdlo ti vysychá žízni. Místo jazyku máš kus dřeva, vnitřnosti jako upražené na rožni. A tu vidíš nedaleko palmy. Stín a voda.

Pobízíš velblouda ke spěchu. Ďábel, který tě mámí, nemá nad ním moc a zvíře palmy nevidí. Kopeš ho do slabin a zaklínáš křesťanskými i nekřesťanskými slovy. Neznabozi se chechtají, ti nesednou ďáblu na lep, příliš důvěrně ho znají. A potom, jako by palmy i stín odfoukal vítr, zůstává zas jen písek, poušť. Moře ... to je taky taková poušť. Ďábel si s námi zažertoval, chlapci. Mámí nás. Jen dočkejte třicátého dne!“

„Kdybys neprášil,“ řekl Francisko, druhý důstojník.

Ale Jaime už pověděl, co chtěl. Zavřel oči a za chvíli chrápal.

Byla noc, temná a vzrušující. Kdo měl práci, konal ji liknavě, kdo neměl co dělat, nespál. Provrtávali jsme tmu očima. Ale studené hvězdy svítily jen samy pro sebe.

Kolumbus stál na přídi s panem de la Cosou. Tlumeně hovořili a já – ač se to nedělá – opodál ve tmě naslouchal. Pan Cosa, jemuž patřila loď, byl člověk učený. Dovedl prý kreslit na papír všelijaká znamení zpodobňující zemi i moře, a podle nich se řídili vojevůdci i kapitáni. Hovořili o nějakém Toscanellim, který prý zakreslil

všechna moře a ostrovy, i pevniny na opačné straně oceánu. Kolumbus říkal:

„Máte pravdu, pane. Šířka a délka tomu nenasvědčují. Toscanelliho mapa ... ach ano, domnívám se, že pevnina je ještě daleko před námi.“ Pak sčítali míle a tomu jsem nerozuměl.

„Čím více se dovídáme, tím víc si uvědomujeme, jak málo víme,“ řekl Juan, když jsem mu to po chvíli vyprávěl. „Ale nandal jsi to fintílkovi jaksepatří.“

Povyrostl jsem pýchou jistě o coul. „Však mu ještě ukážu,“ holedbal jsem se.

„Jen si dej pozor. Člověk to musí mít nejen tady, ale taky tady.“ Sevřel mi svaly na paži a poklepal mi na čelo. „A nikdy nepodceňuj nepřítele. Doplatili na to silnější než ty.“

Kolem nás prošel Kolumbus s panem Cosou. Šli spát. Zřejmě také nevěřili, že pevnina je blízko.

Noc se unaveně loudala. Vítr nadouval plachty a moře hučelo. Pokřik na zádi prořal jednotvárné zvuky: „Kormidlo ... kormidlo ...“ hulákaly vzrušené hlasy.

Stala se divná věc. Když na bok lodi nenadále narazila prudká vlna, kormidelník se zapotácel a přidržel se kormidla, aby nepadl. S úžasem však zjistil, že se pohnulo sotva o čtvrt kola

a pak se zaseklo. Zaklel, což činil zřídka, pokřižoval se a zacloumal loukotěmi. Kolo se nepohnulo.

Hlouček námoníků stál kolem kormidla. Světlo lucerny, zavěšené nad kompasem, kreslilo jim na tváře pohyblivé mřížové čáry.

„Ukaž,“ řekl Francisko. Jmenoval se Roldán. Byl to obrovitý muž s obličejem lišky. Říkal o sobě, že je přítelem admirála. Něco na tom asi bylo, protože často za admirálem docházel. Pověřivý však byl jako všichni ostatní. A krutější než oni – jak se později ukázalo. Ale to už nepatří k mému vyprávění. Roldán vzal Sanchezovi kormidlo z ruky a vši silou jím trhl doleva. Podařilo se mu obrátit je o víc, než čtvrt kola. Když však je chtěl vrátit, nepohnulo se.

„Tak teď máme nadělení,“ poděsil se kormidelník.

„Budeme muset ubrat plachty, jinak se jakživi nedostaneme zpátky na svou dráhu,“ řekl někdo.

„Co na tom, stejně nikdo neví, kam vlastně plujeme,“ odpověděl

jiný hlas ze tmy.

„Ubrat plachty ... a čekat, až se rozednil“

Hlasy pro a hlasy proti. Vzrušené, zlostné i nejisté. Nenáviděli loď a báli se moře.

„Sešplhám dolů a podívám se, jestli se kormidlo nezaseklo,“ nabídl jsem se.

Roldán se jen ušklíbl. Kormidelník zavrtěl hlavou.

„Neblázní,“ řekl někdo.

Velmi jsem si důvěřoval od chvíle, kdy jsem nabil Salcedovi. Juan mi to viděl na očích. „Utopil by ses jako štěně!“

Ale já si pomyslel svoje.

BOJUJI S MOŘSKÝM HADEM

Nepozorován vyklouzl jsem z okruhu bledého světla. Běžel jsem na zád', kde leželo stočené lano, dobře připevněné k malému křížovému stěžni. U nohy mi zakňučel pes.

„Tady zůstaneš a pěkně zticha!“

Namáhavě jsem vlekl kotouč k zábradlí na závětrné straně. Byl tak těžký, že jsem jej musel před sebou strkat. Rychle jsem lano odvíjel a spouštěl přes palubu. Měkce padalo a šikmo se napínalo, když se dotklo vodní hladiny. Vyšvihl jsem se přes zábradlí a ve smyčce lana jsem se pomalu spouštěl. Ukážu jim ... ukážu!

Shora na mne kdosi křičel. Avšak odpovídat nebylo co. Lano se houpalo a občas mě přiráželo k lodnímu trupu. Od moře stoupal chlad. Hořce páchlo, šumělo hlasem zástupů, syčelo jako pára a neviditelnými pěstmi tlouklo na lodní boky jako na bránu.

Po délce trupu, asi ve výši jedné třetiny nad hladinou, byla silná dřevěná obrubeň a nad ní výklenky; něco jako slepá okna, ohraničená dřevěnými sloupky. Vtiskl jsem se do výklenku a snažil se odhadnout vzdálenost od kormidla. Lodní trup se tu mírně zaobloval a podle toho jsem usoudil, že na zád' je dosti daleko. Měl jsem víc uvažovat, než jsem se spustil. Teď bylo pozdě. Obtočil jsem se lanem a v jeho volné smyčce jsem opatrně ručkoval podél boku lodi. Chytil jsem se čeho se dalo. Lano se poddávalo mým pohybům, musel jsem však překonávat jeho tah.

Po nějaké chvíli se nade mnou cosi zablesklo. Byla to lucerna na

zádi, visící nad krákorcem, jenž vyčníval z lodního trupu. Přímo pod ním bylo kormidlo.

Lano mě už strhávalo zpátky. Spouštěl jsem se dolů, přidržuje se, pokud to šlo, lodního trupu.

Voda mi olízla nohy a hned se vyhoupla až k pasu. Zaťal jsem zuby a přemohl strach. Ještě hloubl Ukážu jim ... ukážu!

Bosýma nohama jsem nahmátl skobu, na níž byl zavěšen čep kormidla. Vlny na mne prudce dorážely; vršek kormidla chvílemi vyčníval z vody a hned v ní zas mizel. Nebylo zbylí, nechtěl-li jsem přiznat porážku.

Nabral jsem dech a prudce jsem sjel po laně. Něco mě udeřilo. Vykřikl jsem a voda se mi vevalila do úst. Dusil jsem se. Vytahoval jsem se vzhůru a ruce mi klouzaly po mokré laně. Moře mě drželo za nohy. Kopal jsem do vody, avšak každý pohyb jako by mě stahoval do hloubky. Ještě chvíli, pustím se lana a utonu ... jako štěně ... bleskla mi hlavou Juanova výstraha.

Znovu mě zaplavila silná vlna. Něco mě plesklo do tváře a slizce se mi omotalo kolem krku. Mořský had! Ztrácel jsem dech. Ted' už ... jistě ...

Strach mi sevřel prsty, které už otvírala vyčerpávající únava. Znovu jsem se povytáhl nad dosah vln. Ani nevím, jak se mým roztřeseným nohám podařilo vytvořit smyčku, abych mohl stoupat po laně vzhůru. Trvalo to věčnost, každá její vteřinka byla věčností sama v sobě a hrozila smrtí. Nedostávalo se mi dechu, neboť hrdlo mi svírala ta hrozná slizká věc. Zdálo se mi, že se každým okamžikem víc a víc stahuje, aby mě zardousila. Nestáhne mě do hlubiny, dřív než se mi podaří dostat se na palubu?

Neznámá síla mnou náhle zalomcovala, nezmohl jsem se na odpor. Něco mě táhlo ... táhlo ... ne však dolů, nýbrž vzhůru.

Čtyři silné paže mě přehouply přes zábradlí a drsně postavily na nohy. Dřív než jsem se mohl svalit, dostal jsem takové dva pohlavky, že se mi hlava div neotočila kolem dokola. Prudce jsem dosedl na palubu a vykašlával hořkou slanou vodu.

„Had ... had ... mořský had ...“ blábolil jsem a hmatal jsem si na krk. Byl jsem teď jist, že kormidlo drží nějaká nestvůra, půl had, půl chobotnice, jejíž jedno chapadlo se mi nevysvětlitelným způsobem omotalo kolem krku.

„Přineste svítilnu,“ velel Juan.

„Had, mořský had,“ bědoval Roldán. „Převrátí loď. Zničí nás!“

„Svítilnu, říkám,“ křičel Juan. „To není mořský had!“

Konečně se mi podařilo odstranit tu věc s krku. Hluboce jsem vydechl.

„Ty pohlavky byly ode mne. A ještě ti dám co proto, až bude čas,“ řekl Juan.

Roldán se vrátil se svítilnou.

„Tady máte svého hada,“ řekl Juan.

Ohromeně jsme zírali na to, co držel v rukou. Byl to pletenec zelených, asi metr dlouhých stvolů s čárkovitými listy.

„Tráva ...“

„Ne. Chaluha.“

„A země tedy ...?“

Na východě slábla tma. Svítalo. Světlo nad kompasem bledlo a ztrácelo se. Kormidelník se díval na ostře páchnoucí stélky a kroutil hlavou. „Víte co,“ řekl posléze, „myslím že nám kormidlo svázala tahleta tráva.“

Úsvit rychle zaháněl temnotu. Pohlédli jsme na západ. Moře bylo hustě pokryto plovoucími zelenými chaluhami, avšak země nikde.

CO ZMŮŽE ZLATO?

Podle Juana, který počítal dny pomocí zářezů na dřevěném zábradlí, byl třináctý den naší plavby do neznáma.

„... a dobrého dne všem, od příde až po záď,“ prozpěvoval zrána fintílek Salcedo s obvyklou nechutí. Než však zahuhlal své „amen, amen,“ dodal „... a pan admirál dává na vědomost, že dobrá loď Santa Maria urazila do dnešního dne 312 mil, počítáno z Gomery.“

Z olovené oblohy sálalo slunce, jako bychom se každou mílí k němu přibližovali. Výheň oblohy se spájela s vlnami horka, které se odrážely od mořské hladiny, hutné jako roztavený kov. Snad jsme odsouzeni k tomu, abychom byli upečení zaživa. Neustále vanoucí severovýchodní vítr nás sice zbavoval práce s plachtami, avšak vysoušel nám krev. Vadli jsme jako stromy na podzim.

Moře kolem nás bylo čisté. Nedaleko se však znovu zelenal široký pás pohyblivých chaluh. Už několik dní jsme proplouvali

mořskými loukami, jež vytvářely obrovské plovoucí ostrovy. Chuchvalce chaluh byly tak husté, že zpomalovaly plavbu a občas zanášely kormidlo. Leč nebyly znamením blízkosti země. Když admirál rozkázal změřit hloubku, nedosáhla olovnice dna. Lidé pohlíželi na olůvko s hrůzou a tiše se znamenali křížem.

Seběhli jsme s Pépém do podpalubí, abychom se ukryli před slunečním žářem. Tam bylo přítmí, vzduch byl hustý jako bláto a páchl. Solené maso se rychle kazilo. Už několik dní zapáchala i voda tak silně, že ji nebylo možno pít bez odporu.

„Podívej se,“ řekl Pépé a hrábl do pytle s moukou. Na dlani se mu líně kroutili tuční a bezbarví mouční červi. Vzpomněl jsem si na mistra Jimeneze, jenž mouku dodal.

„Budeme mít chleba s masem,“ zažertoval Pépé a zhnuseně vysypal mouku i s červy zpátky do pytle. „Jen když si Jimenez namastil kapsu. Jsou všichni takoví. Pijavice!“ Setřel si pot. „Dočkej třicátého dne ... Uvidíš, že Jaime má pravdu. Možná že to bude dříve než za třicet dní.“

„Myslíš, že doplujeme?“ Už několik dní mi ta myšlenka ležela na srdci.

„Kdoví. Už jsme aspoň tisíc mil daleko a země nikde.“

„Neslyšels, co vzkazoval admirál?“

„Slyšel, ale nevěřím. Myslím že nás podvádí.“

V koutech to harašilo a pištělo. Pes rozčileně funěl a proháněl krysy.

„Myslí,“ pokračoval Pépé, „že jsme strašpytlové. Já se nebojím. A ty?“

Odpověď nebyla snadná. Někdy mi bylo divně u žaludku při pomýšlení, že plujeme a nevíme kam. Ale opravdový strach jsem měl z inkvizice doma, ve Španělsku. Ze dvou zel toto bylo větší. „Vlastně taky ne,“ řekl jsem posléze.

„Snad tam na druhé straně oceánu nějaká ta Indie nebo Kataj přece jen bude. Protože ...“ snížil hlas, ač jsme byli sami, „protože si myslím, že se sotva můžeme vrátit. Včera večer o tom několik námořníků hovořilo.“

„Nemůžeme ... a proč?“

„Copak sis toho nevšímal? Proti větru přece těžko můžeme plachtit. Pořád vane ze severovýchodu. Zadržel by nás, kdybychom

se chtěli vracet.“

Nebyl jsem ještě tak zkušený námořník, abych věděl, že to docela tak není. „Pro mne by bylo lépe, kdybychom se vrátit nemohli.“

„Mně je to jedno,“ řekl Pépé. „Já se vůbec nechci vrátit. Můj táta se opíjí a pak mě bije. Má sílu jako býk. Ale proč říkáš, že by to pro tebe bylo snadnější?“

Stručně jsem mu pověděl, jak skončila má služba u Gibosita.

Hvízdl mezi zuby. „Inkvizice ... o jé! Pěkně sis to zavařil. Ale víš co, nahrabeme zlata, kolik se dá, a zůstaneme tam, ať je to Indie, Kataj, Cipango, nebo něco jiného, ať se ostatní vrátí, nebo ne. Platí?“

Zaskočil mě. Kdybychom se všichni už nikdy nemohli vrátit, nebylo by jiné volby. Ale kdybych se vrátit mohl – za několik let ovšem, až se na všechno zapomene – vrátil bych se. Srdce se mi svíralo při pomyslení, že bych už nikdy neměl spatřit Andalusii.

„Platí,“ opakoval Pépé a vztáhl pravici.

Jak hrozné je to slůvko „nikdy“, jež znamená konec naděje. Nikdy neslyšet sladké a drsné písně domova, nikdy, nikdy nespátřit kudrnaté pahorky, na nichž zraje réva ...? Jako bych neviděl jeho napřaženou pravici, řekl jsem: „Co nám bude platné zlato, když je ho tam tolik, že jím dláždí chodníky? Má tedy jen takovou cenu, jako u nás kamení.“

Údivem pootevřel ústa. „Vida, tohle mi nenapadlo. U nás má zlato cenu, protože je ho málo. A oni ho mají moc. Proto se tam plavíme.“

„Jen proto?“

„Pro co jiného?“

„I Kolumbus ...?“

„I ten. Proč by byl jiný, než ostatní?“

Nechtěl jsem věřit, že muž tak vznešeného vzezření má jen tento cíl a nějak se mi podařilo to vyjádřit.

Pépé užasl. „Zlato, říkáš, že není dost? Kdo ti to nakukal?“

„Tak ... hovořil jsem o tom s Juanem.“

Pépé se ušklíbl. „Za zlato můžeš koupit všechno. Pole a dům. Klenoty. Celou zemi. Člověka se vším všudy.“

„Ale ... není nic většího, než zlato?“

„Nevím. Asi ne.“

Ani já jsem nevěděl. Jen jsem tušil, že musí být v životě něco víc,

než jen studený a mrtvý kov. „Zlato ... zlato ...“ opakoval jsem zamyšleně.

„Nikdy jsi je ani z dálky neviděl,“ posmíval se Pépé.

„Snad právě proto,“ řekl jsem, aniž jsem věděl, co tím vlastně myslím.

Hluk z paluby přerušil rozhovor, jenž nikam nevedl a zanechával v mysli jen zmatek.

Na doslech od nás se kolébala „Pinta“. Pan Martin Alonso Pinzón stál u zábradlí a volal na admirála, že na západě spatřili zemi. „Jsem rychlejší, než vy,“ křičel do hlásné trouby. „Přidám plachty a popluji vpřed.“

Kdoví, co měl vlastně za lubem, neboť nic nenasvědčovalo blízkosti země. Oči jsme si mohli vykoukat a neviděli jsme nic, než nerušenou oblinu vzdáleného obzoru.

Kolumbus vyjadřoval živými posuňky nesouhlas. Do hlásné trouby volal, aby pan Pinzón plachty nepřidával. „Neoddělujte se od nás,“ křičel.

„Má strach, aby mu Pinzón nevypálil rybník,“ řekl někdo. Námořníci se pošklebovali.

„Všechno v pořádku,“ volal Pinzón, jako by nerozuměl. „Popluji tedy.“ Slyšeli jsme, jak dává rozkazy. „Pinta“ nabrala vítr do všech pěti plachet. Měla jich na svůj výtlač větší plochu, než „Santa Maria“.

„Ne ... ne ... ne ...“ křičel admirál.

Na palubě „Pinty“ ho nikdo neposlouchal, ač volal jako na druhý konec oceánu. Zlostně udeřil hlásnou troubou o podlahu a zmizel v kajutě.

Pinta se rychle vzdalovala.

„To není dobré ... to není dobré ...“ bručel Juan. „Admirálovo slovo už nemá váhu.“

Leč zvečera toho dne jako by příroda sama zakročila proti Pinzónově neposlušnosti. Vítr, jenž nás tak dlouho poháněl vpřed, utichl. Plachty splihly a život se zastavil.

BEČKA S MÝDLEM

Slunce sálalo a paluba páchla. Zápach, vycházející z podpalubí,

ustrnul v nehybném vzduchu a obklopoval loď jako neviditelný závoj. Vdechovali jsme jej, pronikal nám pod kůži vysušenou žárem, usazoval se na nás jako prach.

Už několik dní si s námi zlomyslně zahrával vítr. V tišině splihlých plachet se znenadání rozběsnil, honil nás na vanty a po ráhnech. Podvazovali a stáčeli jsme plachty, aby chytaly vítr, jenž dul z různých koutů oceánu, někdy ze všech najednou. Pot z nás stékal ve slaných stružkách. A vítr, jako by uspokojen tím, že nás prohnal, hned zas utichal. Únavně a zbytečně jsme křižovali v olověných vodách.

Luis se šoural po palubě, blýskal očima, v nichž se bázeň mísila se vztekem a říkal, že se už blížíme ke konci Země, kde nás vodní smršť strhne přímo do pekelné výhně.

Lidé vzdychali a modlili se. Páni na horní palubě, trochu směšni ve své pomačkané a pošpiněné nádheře, přestali se hádat a zmlkli. Kolumbus se neukazoval.

„Ten smrad už nesnesu,“ řekl Juan. „Pojď, podíváme se, co by se s tím dalo udělat.“

Když jsme otevřeli poklop vedoucí do podpalubí vrhl se na nás zápach jako zlomyslný škrtič. Stáhl nám hrdlo a vyrazil dech.

Juan zbledl a zaskřípal zuby. Byl přece jenom pán. Mně to moc nevadilo. Zápach jaksi patřil k mému nužnému životu. „V Salamance to nesmrdí,“ řekl jsem trochu jízlivě.

„V jaké ... ach tak ... nu,“ ušklíbl se, jako by sám sobě, „u doni Isabelly to věru vonělo jinak ...“

„U jaké Isabelly?“

„Bydlela v paláci Talavera. Každý ji zná.“

„Na svých cestách jsem se do Salamanky nedostal. Jinak bych jí byl také složil poklonu,“ odvětil jsem s posměšnou uctivostí.

Juan se zasmál, hned však zvažněl. „Je to moje sestra.“

Sestra ... a bydlí v paláci! „Slouží tam?“

„Neslouží – ale taky už nebydlí,“ řekl mezi zuby.

Vyrazili jsme špalky z proluk, abychom mohli aspoň trochu vydechnout. Věci šířily svůj osobitý zápach. Mouka prolezlá červy voněla mrtvolně a nasládle, maso čpělo, až se sliznice stahovala a slzy tekly po tváři, voda páchla jako zbahnělý rybník, j Víno se snad srazilo; bylo cítit jako žaludeční šťáva. Nejhorší puch však vycházel

z bečky s mýdlem. Mazlavá hmota, černá jako bláto, páchla i za čerstva. Mýdla se používalo jen málo a jeho zásoba byla téměř nedotčena.

Dohodli jsme se, že bečku s mýdlem hodíme přes palubu. Na čistotu si stejně nikdo moc nepotrpěl; ostatně bych rád byl viděl odvážlivce, který by mýdla byl použil – zatím mně jím Juan jen potřel hlavu, když mě holil. Nahmoždili jsme se s těžkou bečkou pořádně. Když se nám konečně podařilo vyvalit ji nahoru, praskla a kus lepkavé páchnoucí hmoty vypadl na palubu.

Juan hodil bečku do moře a nahnul se přes zábradlí jako by mu bylo špatně. „Je to hnusné,“ řekl s křivým úsměvem. „Tohle už odklidíš sám.“ A šel si někam lehnout. Námořníci se lhostejně dívali, jak Juan odklízí bečku. Nikdo mu nebránil, nikdo mu však také nepomohl.

Nabral jsem mýdlo na lopatu, ale když jsem viděl, jak je mazlavé, dostal jsem neodolatelný nápad a lopatu i se zbytkem mýdla jsem uklidil ke špalku u středního stěžně.

Páchlo tam strašlivě po celý den, každý se tomu místu vyhýbal. Když jsem si pozdě večer pro lopatu došel, šel jsem rovnou po čichu. Rozmrzelé chrápání mnoha spáčů mi vyhrávalo na cestu. Každý chrápal v jiné tónině, byl to roztodivný chorál.

ŽUCHLO TO – A POŘÁDNĚ

Málokdy jsem dělal některou práci tak pečlivě, jako té noci, když jsem mýdlem natíral schody vedoucí na zád'. Činil jsem to se škodolibou láskou, hladil, leštil, přidával, až byly schůdky kluzké jak zrcadlo a já páchl jako tchoř. Dokonce i pes se ode mne s odporem odvracel. Hřála mě však zlomyslná myšlenka, jak fintílek Salcedo poletí, až časně zrána sejde po schůdcích, aby zahuhlal svou obvyklou ranní modlitbu. Sjede se schodů jako blesk a žuchne sebou o palubu, až to zapraší.

Abych to nezmeškal, ulehл jsem pod schůdky. Než jsem usnul, uvažoval jsem blaženě, že se pes asi lekne, vrhne se na Salceda a natrhne mu nohavici. Překážet mu nebudu, ať má taky nějaké potěšení.

Jeho zuřivý štěkot mě probudil. „Na něj, pse, na něj,“ zašeptal

jsem dřív, než jsem si uvědomil, co říkám. Teprve potom jsem poznal, že byla dosud noc. To ještě nemohl být Salcedo. Ale kdo tedy ...? Pes zuřivě štěkal a do toho se mísily stejně zuřivé nadávky v cizí řeči. Zřídka kdy jsem slyšel někoho nadávat s takovou chutí. Ne, to nebyl Salcedo, byl to ...

Na hoření palubě se ozvaly spěšné kroky. Pak rachot, jako když se spouští kotva. Schůdky zapraštěly pod tíhou řítícího se těla. Výkřik. A znovu nadávky, teď dvouhlasně. Mezerou mezi schůdky jsem viděl, jak si dva klnoucí stíny pomáhaly na nohy. Jeden z nich byl Kolumbus.

Ještě někdo třetí se rozběhl, přivolán nadávkami a s rachotem se kutálel dolů. „Můj kord ... zpropadeně ...“ Zapletl se mu mezi nohy a s praskotem se přelomil – asi nebyl z toledské oceli.

Padající podrazil nohy mužům, kteří se sbírali. Znovu padali jeden přes druhého a nadávali do horoucích pekel. Pes vesele štěkal a já se smál zrovna tak nerozumně, jako to zvíře. Uvědomoval jsem si, co jsem provedl. Ale zkuste nesmát se, když se před vámi opile kymácejí tři dospělí lidé na namydlených střevidcích!

„Sanchezi... Sanchezi...“ volal zlostně Kolumbus, „lucernu!“

Zapomněl mu říci, aby dával pozor na schůdky. Lucerna vyletěla do vzduchu jako prskavka a za letu uhasla. Kormidelník se poroučel po schůdkách dolů. Neklel. Jen něco zoufale křičel.

To už se paluba – až na ty nejtvrďší spáče – probudila a lidé přibíhali na zád'. Popadali se za břicha, kroutili se smíchy, řehtali se na plné kolo. To bylo něco pro ně, vidět dona Kryštofa, pyšného admirála, jak tu tančí na namydlených střevidcích. Pan Segovia, královský kontrolor, si kromě toho zlámal kord. Taky pan Gutierrez, královský úředník a kormidelník Sanchez se opile kymáceli. Věru, bylo tu veselí jako o pouti.

„Vyčistit schody,“ nařizoval Kolumbus zlostně. „Najít viníka, svázat do kozelce!“

Nikdo se nehnul. Ani já. Námořníci vytušili podle zápachu, co se tu stalo. „Pánové jsou namydlení,“ ozval se ze tmy nějaký posměváček.

„Kdo to ...?“ vyjel pan Segovia.

Kolumbus ho přerušil. „Vyčistěte ty schody! A viník ať se přihlásí dobrovolně.“

Nikdo se neozval.

„To jistě udělal ten spratek,“ zvolal Luis. „Tady pobíhá jeho pes.“

„Ba ne,“ odporovali. „Byl to Juan. Viděli jsme, jak hází bečku s mýdlem do moře.“

„Kde je Juan?“ křičel pan Gutierrez.

„Juane ... Juane ...“ zamňoukalo několik hlasů. Znovu se zasmáli.

„Vyřídíme si to s ním za světla,“ rozhodl Kolumbus. „Teď vás žádám, abyste vyčistili ty schody.“

Neřekli ani ano ani ne, avšak nikdo se nehnul. Nastalo ticho, tíživé a plné nevyřčených slov. Rozpačitě stála skupinka pánů čelem k námořníkům. Neviděli si ve tmě do tváří, ale nevyslovený odpor se mezi ně stavěl jako zeď. Ozval se pleskot bosých nohou. Po jednom a potom v hloučcích se rozcházeli. Beze slova, jako by se byli domluvili.

„Mizerové! Vypovídají poslušnost!“ Pan Segovia zaskřípal zuby.

„Pří-klad-ně-po-tres-tat, pří-klad-ně,“ slabikoval pan Gutierrez.

„Pánové,“ ozval se kormidelník, „uvažte viníka na den ke stěžni a zapomeňte na to. Radím vám dobře.“

„Mlčte,“ vybuchl pan Segovia. „Držíte se vzbouřenci.“

„Přísahám ...“

„Nepřísahajte,“ zarazil ho Kolumbus a hekl. „Pořádně jsem se potloukl. Myslím ... jestli to přece jen neprovedl ten kluk ...“

„Říkali... Juan,“ pravil pan Gutierrez.

„Nepochybně i ten kluk. Čertovina mu kouká z očí,“ podotkl pan Segovia.

„Věc je mnohem horší...“ zamyšleně řekl Kolumbus. „Mužstvo přestává poslouchat...“

„Po-tres-tat! Pří-klad-ně-po-tres-tat,“ s důrazem slabikoval pan Gutierrez.

„Dva tři pověsit na ráhno a kluka s nimi,“ přidal se pan Segovia.

Byla dusná noc a přece mě po zádech šimral mrazík. Vida – chtěl jsem si jen vystřelit ze Salceda a už mi zas hrozila oprátka. Málokterý chlapec měl v životě takovou smůlu.

„Věšet...?“ řekl Kolumbus přezíravě a mávl rukou. „To je snadné. Uvidíme zítra.“

Spánek se mi trhal na kousky jako špatná nit. Náladu mi

nespravilo ani to, že Salcedo, jenž patrně celou příhodu prospal, skutečně sletěl na úsvitě po kluzkých schůdcích jako blesk. Dosedl prudce na zadek a než pochopil, co se s ním stalo, pes mu bez mého přičinění roztrhl nohavici.

Byl jsem tak zkroušený, že jsem mu pomáhal na nohy.

Zatvářil se bojovně a zasyčel: „Nesahej na mne, špindíro!“

Udělal jsem dlouhý nos. Co jiného se dalo dělat?

Než se objevil Kolumbus, načerpal jsem z moře vědra vody a začal jsem umývat schody. Trochu vody mi vyšpláchlo do tváře a navlhčilo rty. Zdálo se mi, že je mnohem méně slaná než obvykle.

Nahoře na zádi se objevil Kolumbus. Vzhlédl jsem vzhůru a z bezpečné vzdálenosti jsem se přiznával.

Nač se o tom dále šířit? Nalískali mi pětadvacet na holou, naštěstí ne tlustým, ale tenkým lanem a ještě mě přivázali na půl dne ke stěžni. Námořníci chodili kolem a chechtali se.

Dál se o věci nehovořilo. Ale má klukovina ukázala víc, než se zdálo. Už po třetí vypověděli námořníci pánům poslušnost. A pan Pinzón si okatě zahrál na hluchého.

„To není dobré ... to vůbec není dobré ...“ hudroval Juan. O mém nočním povyražení se však nezmínil.

PTÁK NOH

Seděl jsem na palubě se skříženýma nohama a zaměstnával jsem se odpornou činností: vybíral jsem z mouky červy. Byli tuční, žlutavě bílí a líní. Pekli se ve slušné hromádce na sluníčku a jen občas sebou pohnuli, jakoby ze sna. Co se může zdát takovému červu?

Pročištěnou mouku jsem sypal na prkno, aby vyschla. Byl to kuchařův nápad a způsobil, že se okolí brzo podobalo mlýnici a já mlynáři. Vítr vířil moukou jako drobnými sněhovými vločkami.

Pes chvíli okouněl, začmuchal kolem hromádky s červy a s odporem se odvrátil. Jemu bylo hej! Kdybych já měl samé nohy místo rukou, nemusel bych taky nic dělat. Člověk, přemítal jsem, musí pracovat, protože mu narostly ruce. Ale pes, protože má Jenom nohy, lítá a baví se. Jak k tomu lidé přijdou? Svěřil jsem se s tím Jaimemu, jenž opodál vařil oběd.

„Podívejme se,“ řekl uznale, „jaké máš hluboké myšlenky.“

Pohlédl na své ruce, podobné šlachovitým kořenům olivového stromu a odplivl si. „Jestli se dostaneme do těch cizích zemí, naberu tam tolik zlata, abych celý život nemusel nic dělat.“

„Vy tam také jedete pro zlato?“

„Pro co jiného? Páni shrábnou ke zlatu ještě slávu a po nás, chudácích, nezůstane ani plivanec. Tak ať se nám aspoň na tomto světě žije dobře.“ Ukázal hlavou na rostoucí hromádku červů. „Poslouchej, tyhle červy bys neměl zahazovat. Možná že se nám jednou budou hodit. Jsou tuční jako biskupové,“ pokřičoval se. „V některých vzdálených zemích je prý jedí. Snad bychom je mohli naložit do toho zkaženého vína.“

Spěšně jsem sebral hromadu červů a naházal je do moře.

„Aspoň ryby bychom na ně mohli chytat,“ řekl Jaime vyčítavě.

Na obzoru jsem spatřil malou černou tečku. Pohybovala se ve vzduchu v klikatých čarách a rostla. Promnul jsem si oči, ale vtom se už ozvaly výkřiky. Byl to pták.

„Holubice,“ řekl Jaime. „Zvěstuje nám zemi.“

„Labuť,“ tvrdil Pépé, jenž vylezl na provazový žebřík, neboť se domníval, že bude vidět.

Nebyla to ani holubice, ani labuť. Pták měl ostrý a dlouhý čapí zobák, pod ním podlouhlý vrásčitý vak, dosti objemné tělo a poměrně krátké nohy.

„Pták Noh,“ vykřikl kdosi.

„Jakýpak Noh,“ posmíval se Juan. „Je to praobyčejný pelikán.“

Zakroužil kolem naší flotily na znehybnělých velikých křídlech a dosedl na hladinu. Chvilí se tam směšně kolébal, nabíral do zobáku vodu, asi zkoušel chytit rybu. Pak se zvedl, znovu nad námi zakroužil, a odletěl k jihovýchodu.

Sledovali jsme ho závistivýma očima. Nebyl snad mezi námi nikdo, kdo by si nepřál mít křídla.

„Pelikán,“ řekl zadumaně Jaime, „je obětavý pták, panečku. Když mají jeho mláďata hlad a není co jíst, krmí je krví z vlastních prsou. Kterápak máma by to dokázala!“

„Nemluv hlouposti,“ řekl Juan, „copak můžeš kojit děti krví?“

„Ale čarodějnice pijí krev,“ poznamenal Luis a úkosem se na mě podíval.

„Stejně už musí být země blízko,“ podotkl Roldán.

Juan zavrtěl hlavou. „Říká se, že pelikáni dovedou létat hodně daleko. Když se unaví, odpočívají na vlnách.“

Asi měl pravdu. Země i v příštích dnech vysílala své okřídlené vzkazy, sama však zůstávala v neznámých dálkách pod obzorem.

Jako by každý den ubíral lidem na síle a přidával na neklidu. Pracovali zdráhavě, bez chuti. Rozkazy plnili s okatou nedbalostí. Šeptem i hlasitě hovořili, že jsme už minuli zemi, k níž jsme měli zaměřeno. Zůstala prý kdesi na jihovýchodě a teď že máme před sebou už jen bezbřehý oceán. Mnozí se probouzeli s výkřiky hrůzy, jako by je ze spánku burcovalo temné dunění vodních spoust rozbíjejících se o slapy, jimiž končila Země.

„Nekončí... nikde nekončí... je kulatá ...“ vysvětloval trpělivě Juan.

Jen málokdo mu věřil. Já sám jsem věděl příliš málo, než abych mohl věřit nebo pochybovat. Ale i mne strašily představy našich konců; bylo to jako nakažlivá nemoc, která zachvacovala jednoho po druhém.

Jen hovory s Juanem mě poněkud uklidňovaly. Věřil Kolumbovi. Když jsem chtěl vědět proč, odpovídal, že je to člověk učený, který dobře ví, co chce. „Vědění,“ povídal jednou, když mě zas učil psát, „je největší bohatství. Nevědomec je chudák, i kdyby měl třebas pytel zlata.“

Byl jsem mlád a starost mě nedržela. To jen ve stáří se na člověka lepí jako kolomaz. A tak jsme se psem trávili dny v kuchyni nebo u plachet zvesela a spokojeně. Jemu pranic nevadilo, že jídlo páchlo a že loď plula do neznáma. Najednou začal růst, a když se do toho dal, nevěděl, kdy přestat. Rostl mi zrovna před očima. Svou špinavou srst shodil a zabarvil se pěkně do ruda. Oči měl čisté, jantarové, ohon nosil hrdě vzhůru jako kord při povelu. Kampak se poděla ta někdejší hromádka špinavého neštěstí! A sebevědomý byl, jako nějaký šlechtic. Nikomu nepodlézal, a když si s někým chtěl pohrát, činil to vždy z vlastní vůle. Pépé mi jednou řekl, že bych ho měl nějak pojmenovat. Ale zdálo se mi divné dávat jméno tak dospělému zvířeti. Zůstal tedy beze jména a přece blízký kamarád.

Vlny bez konce odměřovaly zdánlivě nekonečný čas. Ale přece –

dřevěné zábradlí kam Juan zaznamenával dny, bylo ohlodáno už osmnácti zářezy od vyplutí z Gomery. A tehdy došlo k události, která se stala začátkem trudných dob.

SLOVO MÁ VELKOU MOC A SÍLU

Podával se oběd. Stál jsem s kuchařem u kotlíků a vyléval jídlo do dřevěných misek, jež námořníci nastavovali. Pokrm to byl věru odporný – hustá a vřelá moučná kaše s kusy soleného masa. Jaime je dlouho vyvářel jako špinavé prádlo, aby je zbavil osobitého zápachu. Bylo teď houževnaté jako kousky lana a zápach se vtělil do kaše.

Nám už to tak nepřišlo; shltli jsme s Jaimem oběd bez odporu. Přece však byl zápach tak hustý, že málem srážel lidi na kolena. Jedli a přikrmovali se nadávkami. Když přišla řada na Luise, nahlédl do své misky a temně se na mne podíval. „Nechals v mouce červy, čertův spratku,“ zabručel. „Je jich plná mísa.“

„Všechny jsem vybral,“ hájil jsem se popuzeně.

„Vybrals? Tak se podívej.“

Neprožetelně jsem sklonil tvář k misce, kterou mi přistrčil. V té chvíli mi vyšplíchl celý její obsah do obličeje. Lepkává a páchnoucí kaše mě oslepila. S výkřikem jsem setřel nečistotu s tváře, prudce jsem se chopil kotlíku a vychrstl jsem obsah na Luise. Zařval bolestí, neboť ho kaše popálila na břicho a stehnech. Chtěl se na mne vrhnout. Uhnul jsem. Pes mu skočil na záda a serval z něho zbytky košile. Luis upadl. Sotva jsem stačil psa odvolat, aby se mu nezahryzl do týla.

Pépé rychle vytáhl vědro a polil Luise studenou vodou. To ho postavilo na nohy. Otrásal se jako mokrý pes a rukama stíral kaši. Lidé se popadali za břicha.

Ohlížel jsem se po Juanovi – bude mela! Pro všechny případy jsem se chopil železného pohrabáče. Ale kdoví, co se udalo v tom zamlženém mozku. Jako by mě neviděl, obrátil se Luis k námořníkům a začal se do nich střílet nadávkami jako kameny. Řadil jednu ke druhé bez ladu a skladu, jak mu zrovna přišly na jazyk. Když vyčerpal bohatou zásobu, začal mluvit souvisle.

„Komu se chechtáte, vy bando podělanců? Sobě! V žilách máte hnůj a ne krev a místo mozků prázdné makovice! Ještě dlouho se

budeme cpát tou shnilotinou? A po oceánech se necháme vláčet, dokud naše zdechlina nenakrmí ryby?“

Nikdy jsem neslyšel Luise tak souvisle a celkem promyšleně mluvit. Prudkostí svých slov jako by všechny sevřel v hrsti. Posměšek se jim vytratil z tváří, které se napjaly a ztvrdly. Společná vůle začala tmelit beztvárný houf. Poprvé jsem pochopil, jak zápalnou sílu má pravé slovo v pravý čas. Bylo jako buben a polnice.

„Co tu stojíte,“ řekl prostě. „Půjdem!“

Prorazil si jimi cestu, neohlížeje se. Obdivoval jsem ho v této chvíli.

Šli za ním. Nebylo třeba jim říkat kam a proč. Vykročili, jako by suchou nohou chtěli dojít až domů.

DESET TICÍC MARAVEDÍ

Kolumbus stál nahoře na Zádi. Za ním a kolem něho naježení pánové ve své pomačkané nádheře. S výjimkou dona Kryštofa, jenž byl neozbrojen, měli všichni, dokonce i fintílek Salcedo pravice na jílcích kordů. Za ohradou panských obličejů trčela vyjevená a nešťastná tvář druhého kormidelníka, jenž hrozil svému bratru pěstí.

„Chceme domů, pane,“ vykřikl Luis dřív, než se zastavil u schůdků. „Je to tak?“ Obrátil se k mužstvu, které stálo za ním v neuspořádaném hloučku.

„Je to tak,“ volali hlasitě.

„Zahyneme, pane ...“ zvolal Roldán, který, ač druhý důstojník, se k nim také připojil. Zamával rukama jako tonoucí.

„Krmíte nás hůř, než psy,“ zapištěl zrudlý Pépé.

Na horní palubě se uštěpačně usmívali. Jedli stejně špatně, jako my.

Jak Luis prudce otočil hlavu, zaleskl se stříbrný cvoček v jeho uchu. „Mlčet,“ řekl pánovitě, „teď mluvím já.“ Rychle uvykl svému postavení vůdce. „Nechceme zahynout na konci světa, pane,“ znovu se obrátil tváří ke Kolumbovi. „A taky nezahyneme. Poručte kormidlu, aby obrátilo a budeme poslouchat jako ovce.“

Neporučíte a budeme – jako vlci!“

Don Kryštof stál se zkrříženými rukama a dlouho mlčel. Ticho se napínalo jako nit – jen prasknout. Posléze Kolumbus promluvil,

avšak hovořil tak tiše, že museli zatajit dech, aby ho vůbec slyšeli. „Vstoupili jste do královské služby buď dobrovolně, nebo proto, že vám byl odpuštěn trest. Ty, Luisi Torresi, by ses byl houpal pro vraždu, kdyby ses nebyl dal do mých služeb. Jménem panovníků velím na těchto lodích já, admirál. Velím – rozumíte? Tam kde se velí se nevyjednává.“

„Pane ...“ začal Luis.

Zarazil jej dunivý hlas bubnů, jež náhle zahřměly za zády pánů. Jasný zvuk polnice se zatřepetal jako vlajka ve větru. Do popředí vystoupil pan Roderigo Escobedo, notář a písař. Rozvinul pergamenový svitek opatřený pečetí a přešel nás očima jako žhavým železem.

„Vyslechněte rozkaz admirála dona Kryštofa.“ Lehce si odkašlal a četl, poklepávaje do taktu zdviženým ukazováčkem: „Já, Kryštof Kolumbus, admirál moře oceánu, z milosti Jejich královských Veličenstev guvernér a místokrál všech ostrovů a pevnin, jež mnou budou objeveny, slibuji z rozhodnutí Jejich Veličenstev, dona Fernanda a doni Isabelly, z milosti boží krále a královny Kastilie, Leonu, Aragonie, Sicílie, Granady, Toleda, Valencie, Galicie, Mallorky, Sevilly, Sardinie ...“ pan Escobedo nabral dech sípavě jako kovářský měch. „... Cordovy, Korsiky, Murcie, Jaenu, Algarbie, Algecirasu, Gibraltaru a ostrovů Kanárských, hraběte a hraběnky z Barcelony, pánů z Biskaje a Moliny, vévodů aténských a neopatrijských, hrabat z Rousillonu a Cerdagne, markrabí z Oristanu a Cocianu ... jménem těchto Veličenstev tedy slibuji deset tisíc maravedí ročního důchodu tomu, kdo první spatří novou zemi. Sám pak, na důkaz svého admirálského uznání, připojím darem kazajku z hedvábí.“

Salcedo pozvedl na špičce svého kordu nádherný barevný kabátec.

Escobedo už končil: „Dáno na palubě admirálského korábu ‚Santa Maria‘, v úterý po svatém Matouši, léta našeho pána a spasitele 1492, Salvě Christus, Maria, Josephus, amen.“

„To byl šikovný tah,“ zašeptl Juan.

Kolumbus asi věděl, že i ticho má svůj přízvuk a důraz. Proto teď neporučil udeřit v bubny. Nechal svůj rozkaz vyznít v plné nádheře královských titulů i skvělé odměny. A mlčení posádky se už nezdálo

jako bouře, ale spíš jen jako lehký vánek.

„Hrome,“ ulevil si nějaký bystrý počtář, „to je víc, než dvě stě šedesát reálů.“

„Dvě libry zlata,“ zvolal Juan. „To vystačí na pořádnou opici!“

Napětí povolilo. Lišácky se usmívali a pohazovali rukama jako by ve dlaních vážili zlatou zátěž.

Kolumbus se na ně díval bez pohnutí a bez úsměvu. Zdálo se, že je neviděl. „Nařizuji,“ jeho hlas zapráskal jako bič, „aby se spustil člun. Pan Escobedo v doprovodu pana Roderiga de Xeres de Guyamonte, jenž má hodnost posla výpravy, nechť se odeberou na palubu ostatních korábů, aby vyhlásili můj rozkaz.“ Jeho slova rozbíjela lidský kruh. Francisko Roldán se zahanbeně přisouval a vkleče prosil Kolumba, aby mu odpustil. Před prořídlym hloučkem stál Luis a přihloupě civěl na Kolumbova záda. Ještě chvíli a don Kryštof zmizí ve svém přístěnku.

„PANE...ČLUN ČEKÁ!“

Z návětrné strany zalehl pokřik, jenž přicházel od moře. Nepozorovaně se k nám přiblížila „Pinta“, obratně řízená kormidelníkem Rascónem. Přidružila se k našemu boku a zachytila se hákem. Z paluby na palubu přeletěla tyčka omotaná motouzem a spadla mi pod nohy.

„Donu Kryštofovi... donu Kryštofovi...“ halekali z vedlejší paluby.

Než jsem ji tam mohl donést, přeskočil z paluby na palubu jako pirát sám pan Pinzón a vytrhl mi tyčku z ruky. Ryl na ní upevněn jakýsi papír.

„Tady, pane,“ volal udýchaně a spěchal na horní palubu, „... tady se podívejte. V těchto místech ...“ odvázal papír z tyčky a rozvinul před Kolumbem mapu „jsou zakresleny ostrovy. Narazili bychom na ně, kdybychom pluli k západu. Ale my ...“

„... plujeme přece k západu,“ přerušil ho don Kryštof. „Co mi tu vykládáte?“ Tvář mu zlehka zčervenala a v očích se mu zablesklo.

„Proudy ... mořské proudy, pane,“ horlivě vykládal Pinzón,

„..... zanášejí nás. Strhují nás k severovýchodu. Abychom pluli rovnou na západ, musíme opravit směr.“

Don Kryštof se jen zběžně podíval na mapu. „Plujeme k západu, pane. Guardie v souhvězdí Malého vozu jsou zvečera na západ od zvrtného lana.“

„Musíme se obrátit k jihozápadu. K jihozápadu, říkám!“

„A já vám pravím,“ řekl Kolumbus tvrdě, ale hlas nezvýšil, „abyste se ihned odebral na své místo a vyslechl tam rozkaz, který jsem před chvílí vydal.“

„Pane ... nejsem váš námořník!“ Pinzón výhružně postoupil o krok.

„Lodice čeká!“

Ještě chvíli Pinzón stál, jakoby přikrčen ke skoku. Kůže na lících se mu napjala, jak pevně stiskl čelisti. Pak se bez pozdravu obrátil a sešplhal do člunu. Na urážku však tento pyšný muž nezapomněl. Oplatil ji později Kolumbovi i s úroký.

Vpodvečer trhalo zapadající slunce mraky, navržené jako balvany na obzoru. Rudá kopí paprsků je nabodávala a vítr je honil po obloze.

„Pinta“, která se k nám značnou rychlostí opět blížila, podobala se plamennému zjevení. Byla od příde až po kýl pokropena rudým světlem. Na přídi stál pan Pinzón se zdviženou tváří, jako by věřil a cosi volal.

„Admirále ... admirále ...“ znělo od moře, jak se „Pinta“ přibližovala.

Kolumbus vyšel na palubu a obrátil tím směrem neochotnou líc. „Pinta“ byla už na doslech.

„Země, země, pane! Nezapomeňte na odměnu.“ Pinzón ukazoval na jihozápad.

Jeho hlas se utápěl v poryvech vzrušeného pokřiku.

Křičel jsem jako ostatní a šplhal se vzhůru po lanoví, které se pod naší tíhou prohýbalo a zmítalo v nepravidelných pohybech.

„Země ... země, pane,“ volal Pinzón bez ustání.

Ze strážního koše, z lanoví obsypaného námořníky, z paluby „Pinty“ a „Nini“ se mnohohlasně vracela kouzelná slova. Tříštila se na vlnách, šuměla, zanikala a znovu se rodila v jejich nekonečném šelestu.

Spatřili jsme tmavou a klikatou čáru pobřeží neznámého velikého ostrova nebo pevniny daleko na jihozápadě. Byla ozářena šikmými paprsky a zdálo se, že nám samo slunce podává ten kus pevné země

na zlaté míse.

Ohlédl jsem se na zád'. Kolumbova tvář obrácená k jihozápadu byla jako by prosvětlena. Zřejmě spatřil, co jsme viděli všichni, neboť klesl na kolena, sepal ruce a pozvedl je k nebi. Zpíval. Všichni pochytili slova děkovné písně. Naše hlasy se k němu přidaly. A slunce odcházelo na odpočinek za doprovodu drsných hlasů, navyklých zpěvu písní docela jiných. Zpívali jsme všichni v hlubokém pohnutí. I moře zpívalo s námi.

Plavili jsme se k jihozápadu po celou noc a vítr dul s neztenčenou silou do našich plachet. Když tma prořídla, byl obzor na jihozápadě prázdný, jako by vysmejčený pometlem.

Námořníci šeptali, to že prý byl pohyblivý ostrov, jenž bloudí po oceánech a objevuje se hned tu a hned zas tam, aby připomněl mořeplavcům pomíjejícínost všech pozemských věcí.

Později odpoledne, kdy už všem bylo jasné, že jsme jásali a těšili se nadarmo, poručil Kolumbus otočit kormidlo opět k západu. Bezvýsledné napětí a zklamání jako by nás všechny pokořilo. Krutý žert učinil z nás hlupáky. A na palubách všech korábů byl před ztichlým mužstvem předčítán jedovatý, ale spravedlivý dodatek ke Kolumbovu rozkazu.

„Kdokoli by,“ četl pan Escobedo přísně, „od nynějška zvolal ‚země‘ a země by se do tří dnů neobjevila, budiž potrestán pětadvaceti ranami tlustým lanem. Amen.“

TŘICÁTÝ DEN

Na úsvitu třicátého dne naší plavby sestupoval jako obvykle fintílek Salcedo se schodů, aby zahuhlal svou ranní modlitbu. Sotva došlápl na dolní palubu, přišoural se kuchař Jaime se zmrtvělým úsměvem v sluncem vyuzené tváři. „Dnes zazpívám ranní modlitbu já!“

Salcedo nenáviděl tuto povinnost. Přece však se pánovitě postavil: „Neopovázíš se! Neumíš ani číst ani psát, natož předříkat modlitbu.“

Jaime neměl náladu bavit se. Přivolal mě hvízdnutím na dva prsty: „Zadrž ho!“

Probudil mě před chvilkou. Prý mě potřebuje. Na nic jsem se neptal a teď jsem byl potěšen. Chce-li Jaime zazpívat modlitbu právě

dnes, má k tomu jistě své důvody. Jako kohout jsem se postavil před Salceda.

„Jen žádnou rvačku,“ varoval Jaime.

„Ještě krok, mládenče,“ řekl jsem svrchu, „a pustím na tebe psa.“ Přitáhl jsem zvíře k sobě. Jako by pochopilo, naježilo srst a tlumeně zavrčelo.

„Bude tě to mrzet.“ Salcedo pohnul pravicí k jílcí kordu.

„Když se hneš, pustím ho hned!“

Zpovzdáli jsme zaslechli slova modlitby. Jaime ji pozměnil. „Amen, amen, pravím vám – prozpěvoval chraplavě – dožili jsme se třicátého dne naší plavby. A zásoby naše jsou bezmála u konce, pane kapitáne, pánové a dobří lidé námořní. Červi hýbají posledním pytlem mouky a smradlavé maso už dávno vzali d’asi ve vašich útrobách. Nešťastná je naše plavba a pod našimi plachtami pluje bledý mor. Pánbůh nechť zatlačí naše zapadlé oči. Nechť tučné krysy dodají síly našim zemdleným svalům. Amen, amen.“

Krákoral jako havran nad šibenicí. Slyšeli ho všichni, kteří v posledních osmi dnech chátřali na těle i na duchu, aniž jim mistr Alonso, lodní lékař, mohl poskytnout úlevu.

„Bledý mor ...“ prohodil jsem zlomyslně. „Máš ho taky, brachu. Strašidlo bys viděl, kdyby ses na sebe mohl podívat. Oči zapadlé, tvářičky popelavé, místo svalů bláto.“ Byl jsem krutý, snad i proto, že mne se únava a nemoc nedotkly. „Kdyby tě viděla maminka, s hrůzou by před tebou utekla.“

Po Salcedově vyhublé a popelavé líci stékala velká osamělá slza. Když dospěla k okoralým rtům, olízl ji jazykem.

Zastyděl jsem se. „Nezlob se, Pedro“ poprvé jsem ho oslovil křestním jménem. „Já ... já ... nerad.“

Stiskl rty a mlčel. Najednou měl maličkou a svráštělou tvář jako stařeček.

Bylo mi ho líto. „Proč mě tak nenávidíš ...“ začal jsem, ale nedokončil. Má slova jako by se od něho odrazila a chladně mě udeřila do tváře. „Jdi si!“ Podržel jsem psa.

Chvilku otálel, aby se nezdálo, že jedná na povel. Pak se obrátil a plíží se po schůdcích, s nichž právě sestupoval Kolumbus.

Ze zádi dozněl ohlas Jaimeho litanie. Lidé vstávali, jako by zvedali příliš těžké břemeno. Většinou měli tváře popelavé pod

nánosem slunečního úženu, oči bez barvy a lesku. Pohybovali se mdle a klopýtali, přidržující se lan nebo zábradlí.

Spatřil jsem, jak se obrovitý Roldán prudce rozkašlal. Sípal, popadal dech a svíral si žaludek. Náhle se rozplakal. Široká záda se mu třásla a na býčí šíji poskakovala hlava bez vlády. Plakal jako malé dítě.

Kolumbus k němu přistoupil a lehce mu položil ruku na rameno. „Odpusť mi, bratříčku.“

Roldán vzdychl a upřel na něj unavené oči. „Chci domů, pane ... do Andalusie. Tady umřu.“

Několik stínů vytvořilo kolem nich volný kruh. Jeden se podobal druhému. Únava a nemoc je poznamenala bratrským znamením.

„Tam na západě nás očekává země...“ Kolumbus mávl rukou. Oči měl jiskrné. Ten starý muž byl stále mlád. I nemoc, před ním ustupovala.

„Nedoplujeme,“ vzdychaly stíny. „Jsme na konci svých sil...“

Kolumbus, jako by se hanbil za okamžik měkkosti, pozvedl hlavu a zavelel: „Všichni na svá místa! Jaimeho svázat do kozelce a odklidit pod palubu. K červům! Hněte sebou. A rychle!“

Síla jeho hlasu byla tak neočekávaná, že uposlechl. Luis, únavou dosud nedotčený, pevně svázal Jaimeho a jako balík ho hodil po schůdcích do podpalubí. Admirála nenáviděl, leč jeho rozkazu uposlechl, neboť chudáka kuchaře snad nenáviděl ještě víc. Kdoví, zda byl na světě někdo, koho ten člověk měl rád. Snad ani sama sebe nemiloval. Jako by byl utkán z hrubých uzlin nenávisti.

„JE TO NUDNÉ,“ ŘEKL JUAN

Jaime se v dusném a páchnoucím pekle dlouho netrápil. Brzo odpoledne se Juan s několika zdravými námořníky vydal na rybolov. Štěstí jim přálo. Chytili několik podivuhodných zlatých rybek, které na místě snědli, a velkého tuňáka.

Využili jsme s Pépém radostného zmatku a osvobodili Jaimeho, jenž měl rybu uvařit. Než se však vystrachal na palubu, byla půlka ryby pryč. Krájeli bílé tučné maso, žvýkali je za syrova a chtivě polykali tuhé žvance.

„Tahle nemoc,“ vykládal Jaime nad kotlíkem, „je jistě od jídla.

Už moc dní polykáme jen shnilou mouku s červy.“ Povzdychl. „Ani té už není dost.“

Když jsem se dosyta najedl, nalil jsem vrchovatou misku polévky, v níž plavaly kousky ryby, a šel jsem na zád’.

Tam ležel ve stínu Salcedo, opřen o zábradlí. Byl příliš sláb, než aby vstal a došel si pro jídlo.

Mlčky jsem mu podával misku.

Nepodíval se na mne. Hlavu měl svěšenou, údy ochablé.

„Tumáš, najez se.“

Pohnul sebou, hlavu však nepozvedl. Vztekle se mi zachtělo vylít polévku na tu umíněnou palici. Místo toho jsem však přičapl a začal fintílka krmit jako malé dítě. Kdoví, proč člověk koná dobré skutky. Asi proto, že se mu chce. Nebránil se. S každým soustem oživoval, a když skončil, měl už tolik sil, že mi poslední doušek polévky vyplivl rovnou do tváře. Ten kluk měl v sobě nenávisti, že mohl být Luisovým bratrem.

Otřel jsem si tvář a chvílku jsem přemýšlel, mám-li mu dát políček. Bylo to příliš snadné. Pokrčil jsem tedy ramený a beze slova jsem odcházel.

„Pedro ... Pedro ...“ volal za mnou.

„Co chceš?“

Kýval na mne, abych se vrátil.

Když jsem stál před ním, vztáhl ruku. Zaváhal jsem – mám mu ji stisknout? Ale jsem přece silnější, nic si nezádám, projevím-li ochotu k smíru. Mám hodně co odpouštět – ale ať!

Naše ruce se setkaly a já ucítil, že mi z mdlých Salcedových prstů cosi vklouzlo do dlaně. Zlatý reál! Dával mi spropitné. Podíval jsem se na peníz a na pyšnou chlapcovu tvář. Pomalu a s rozmyslem jsem vši silou mrštil mincí a zasáhl přímo jeho úzký šlechtický nos. Peníz mu rozsekl kůži a kutálel se po palubě.

„Bravo,“ zvolal kdosi za zády. Juan. Ve tváři mu, jako vždy, trčel vyzývavý úsměv. „Jsi příliš slabý na svou pýchu,“ řekl Salcedovi. „Jednou tě zlomí jako rákos.“ Kývl na mne. „pojď se na něco podívat.“

Šli jsme na příd’. „Dívej se ... nevidíš nic?“ Pohodil hlavou.

„Nic.“ Dálka byla zamlžena lehkým oparem; nebylo vidět, kde přestává moře a začíná obloha.

U našeho boku přistával člun a na palubu se šplhal pan Pinzón s podmračeným výrazem ve tváři.

„Zas už se jde hádat.“

Před několika dny se obnovil starý spor o to, máme-li plout rovnou na západ nebo na jihozápad. Pinzón přicházel každý den jako lichvář, jenž vymáhá zaplacení dávno splatného dluhu.

Juan mu nevěnoval pozornost. „Máš vlčí mlhu?“

Znovu jsem se zahleděl k západu – a tu jsem spatřil nízkou rovnou čáru jako by vytaženou na obzoru olůvkem. „Země ...“ vydechl jsem.

„Deset tisíc maravedí... nebo pětadvacet tlustým lanem,“ ušklíbl se Juan. „Už je to nudné, vid?“

„Co je nudné?“

„Neustále vidět zemi, kde není.“

„Víš určitě, že tam není?“

Pokrčil rameny. „Uvidíme. Možná že s námi znovu žertuje.“

„Zavoláš?“

„Nezavolám. Nechci vraždit.“

„Vraždit?“

„Zabil bych každého, kdo by se pokusil mě vyplácet lanem,“ řekl skrze zuby. „Nevadí-li ti to, pokus se sám.“

Deset tisíc maravedí ročního důchodu bylo mnoho peněz – ale pětadvacet ran tlustým lanem, kdyby to nebyla pravda... chvilku jsem převaloval tu myšlenku v hlavě pod mlčenlivým úsměvem Juanovým. Potom za ní udělala ráznou tečku rána z děla.

Vypálili ji z paluby „Nini“. Našedlý obláček se rozplynul a na vrchol hlavního stěžně stoupala vlajka. I oni spatřili zemi a dávají smluvené znamení.

„Přišels pozdě,“ podotkl Juan suše. „Ale nemusí tě to mrzet. Teď si myslím ...“ nedomluvil, neboť na příď přispěchali páni v čele s Kolumbem a Pinzónem. Vzrušeně ukazovali do dálky.

K večeru pluly všechny tři koráby podle Kolumbova rozkazu těsně při sobě. Z paluby „Nini“ se ozýval zoufalý křik. Vypláceli tam nešťastníka, který se prořekl a zvolal „země“. Málem jsem to mohl být já. Domnělá pevnina se už dávno vytratila z obzoru. Bylo to nudné, jak říkal Juan. Ještě, že to tentokrát netrvalo dlouho.

Ale toho večera se přece něco stalo. V dálce jsme spatřili veliké

hejno ptáků táhnoucích od severu na jihozápad. Don Kryštof podlehl naléhání Pinzónovu a poručil obrátit kormidlo směrem k západojihozápadu.

„BLEDÝ MOR“

Noc se na nás sesula jako černá lavina. Měsíc dosud nevyšel, hvězdy nesvítily. Vítr fičel v lanoví a moře doléhalo na boky karavely krátkými nedočkavými údery.

Lidé se propadali do osamělých prohlubní únavy, která se spánku jen podobala. I kormidelník spal s otevřenýma očima, opíraje se o zakleslé kormidlo. Nikdo ho té noci nevystřídal.

Pes sebou zavrtěl, pozvedl hlavu a věřil. Kdosi vyhekl ze spánku. Probral jsem se z dřímoty plné nepěkných snů. Obrátil jsem se na bok. „Spíš?“

„Nespím,“ odpověděl Juan.

„To je dobře.“

„Co je na tom dobrého? Když nespím, přemýšlím o všech oslovinách, které jsem v životě provedl.“

„Bylo jich hodně?“

„Tolik, že jedna noc na přemýšlení nestačí.“

Opodál někdo hlasitě zavzdychal.

„Copak?“ zvolal Juan.

„To jsem já, Francisko.“

„Proč naříkáš?“

„Hlava ... má ubohá hlava ...“

„Že je ubohá, víme i bez tebe,“ řekl Juan.

„Bolí... strašně ... nesnesitelně ...“

„Je tu někde vědro s vodou. Namoč si v něm palici, přestane tě bolet. A nás nech spát.“

Roldán pokračoval v nářcích.

„Polej mu hlavu, Pedro,“ řekl Juan lenivě. „Vědro stojí před námi u zábradlí.“

Když jsem přistoupil k zábradlí, utopil každou myšlenku na vědro příliv studeného leknutí. Od obzoru k obzoru moře zářilo. Světélkovalo. Bledé světlo bylo mrtvolné a neskutečné, jako by pronikalo z veliké hloubky. Na zádi v něm loď vyorávala černou

brázdu, která se ihned zalévala měňavou září.

„Hlava ... má ubohá hlava,“ Roldán se pokoušel vstát.

„Tak už na něj vylej tu vodu, ať přestane naříkat,“ volal Juan.

Teprve po chvíli se mi uvolnilo sevřené hrdlo. „Zbláznil ses,“ bručel Juan, když ho můj hlas postavil na nohy. Přikročil ke mně a chtěl ještě něco říci. Ale z úst mu nevyšel ani zvuk. Mlčky zíral na neuvěřitelný zjev. „Počkej ... počkej ...“ zakoktal po chvíli. „Něco jsem o tom slyšel. Je to ... říká se, že to prý moře vypařuje sluneční září. Ačkoli si to nedovedu představit...“

Dívali jsme se na hladinu. Svítla jen tak pro sebe v matných a neklidných záblescích, hned modrých, hned zas nazelenalých.

„Září... září... jako by tam dole byl den,“ řekl Juan.

„Co září?“ Roldán se připlazil až k nám a vytahoval se rukama na zábradlí.

„Moře září – nevidíš?“

Stál vedle nás opřen o zábradlí. „Moře ... září ... říkáš nesmysly, Juane.“

„Jaké nesmysly? Pedro, září moře, nebo ne?“

„Září. Světélkuje.“

„Nic nevidím,“ vyjekl Roldán. „Lžete oba.“ Žalostně se zasmál. „Vid, že si ze mne střílíte.“

Za zádí vyšel měsíc. Uzoučký srpek omotaný obláčkem trčel na vrcholu stěžně, jako by jej tam někdo připíchl.

Juan vzal Roldána za rameno a obrátil ho tím směrem. „Vidíš něco?“

„Nevidím.“

„Měsíc nad stěžněm – nevidíš?“

„Ne...vi...dím ...Nic nevidím ... můj ty bože... já ...“

Slabý odlesk měsíční záře mu padl na tvář strachem změněnou. Díval se na mne ... díval se – a neviděl. Vztáhl ruce a tápavě se mě dotkl. „Proboha ... tady stojíš ... na dosah ruky ... a já ... já tě nevidím. Jsem slepý, slepý!“ Poslední větu bolestně vykřičel na celou loď.

Jeho nárek postavil na nohy všechny, kteří měli dosti síly. Nebylo jich mnoho, avšak kletbami a naříkáním se vyrovnali celé posádce. Spatřili světélkující oceán dřív, než pochopili co se Roldánovi stalo. Luis křičel, že se pod hladinou otvírá peklo, aby nás pohltilo. Snad

mu věřili, snad ne. Naříkali, kleli a modlili se.

„Zabte mě ... hod'te mě do vody,“ naříkal Roldán.

Na zádi rozžehli louče. Jejich světlo se chvělo ve tmě a zhasínalo, dušeno větrem. Zvučně odtamtud doléhal Kolumbův hlas. Nebylo slyšet, co říkal.

„Vidím ... vidím ... tam na zádi ...“ Roldán se nám vytrhl a s křikem se rozběhl po palubě. Narazil hlavou silně o stěžen a omráčen se zhroutil.

Na východě zsedla a zřídla tma. Předvoj nového dne hnal před sebou bledou vodní zář a zhasínal ji. Vyčerpaní lidé se uklidňovali. Roldán se sténavě probouzel a mnul si oči, které opět prohlédly. Byla to noční slepota, snad důsledek té strašné únavy, jíž Jaime říkal bledý mor. Ted' zas viděl, i když mu předměty, vzdálené na dosah ruky, odplouvaly jakoby do mlhy. Rozplakal se z radosti i úzkosti, potom usnul a hlasitě chrápal.

POHLED MEZI LOUKOTĚMI

Slunce vyšlo, palčivé hned s prvními paprsky. Svět byl plný světla a pohybu. Naše loď se však podobala pohřebnímu průvodu uprostřed karnevalu.

Salcedo nezahuhlal svou ranní modlitbu. Odklidil se do nějakého kouta, příliš sláb, než aby vstal. Na střední palubě ležela unavená těla jako poztrácené předměty. Tváře vpadlé a popelavé, útroby svíraly křeče, jako by se v nich kroutili mouční červi. To byla větší část naší posádky. Kormidelník se zhroutil u kormidla a spal. I ve spánku pohyboval rukama. Snad se mu zdálo, že řídí loď.

Juan odsunul Sancheze nohou a chopil se kormidla. Přinesl jsem mu kousek páchnoucí slaniny, který jsem objevil v podpalubí. Málem jsem se o něj musel servat s krysami.

Byly bojovné, tučné, se silnými vousisky, připomínajícími pana Gutierreze. Pištěly a ustupovaly jen zdráhavě. Teprve pes je rozehnal do temných koutů.

„Co jiného nám zbývá, než plout dál,“ odpověděl Juan na mou otázku. „Na návrat už je pozdě. A já bych zpátky ani nechtěl. Vrátím se jako boháč, nebo vůbec ne.“

Vítr přeskočil na jihovýchod; bylo třeba přestavět ráhna. Nikdo se

však k tomu neměl.

„Podrž kormidlo,“ řekl Juan. „Zburcuji lidi. Drž je stejným směrem a nepovoluj. Možná že bychom i ryby mohli nalovit. Včera to pomohlo.“

Seskočil dolů a já se chopil kormidla. Poprvé jsem je držel v rukou, cítil jsem se pánem lodi. Otočím kormidlem a loď zahne doprava, otočím znovu a pluje rovně – poslouchá jako pes svého pána, vid, pse. Seděl vedle mne se vztyčenou hlavou a zvědavě mě pozoroval, jediný svědek mé krátké slávy. Byl jsem pyšný jako admirál a nemohl jsem tušit, že není příliš vzdálena chvíle, kdy kormidlo v mých rukou změni směr mého života.

Horní paluba byla tichá, jakoby prázdná. A přece tu odpočívali Kolumbovi páni v mráкотném polosnu, jinak, než námořníci dole na střední palubě. Pan Gutierrez se splihlými vousy se zkroutil u stočeného lanoví. Orlí nos pana Torrese trčel nehybně k obloze.

Z druhého konce sem doléhal Juanův křik. Kdosi mu odpovídal zuřivým spíláním – Luis. Přece jen nebyli všichni na palubě zachvácení bledým morem.

Zašilhal jsem po dveřích Kolumbova přístěnku. Byly přivřeny a škvírou prolínal nažloutlý odlesk světla, špinavý ve sluneční záři. Proč svítí, když je bílý den?

Obzor přede mnou členily loukotě, neboť kormidlo bylo vyšší než já. Ve všech dílcích stejný obraz: osamělá nekonečná pustina, plná jakéhosi zářivého stesku. Řídím loď do nicoty, napadlo mi. Nastane chvíle a loď se rozplyne. Znepokojeně jsem se znovu podíval po dveřích kajuty. Kormidlo mi znenadání nahánělo strach. Proč nevychází Kolumbus? Přivřené dveře mě lákaly, kormidlo odpuzovalo.

Bez dalšího rozmýšlení jsem je pustil a přiskočil ke dveřím. Zlehka jsem je otevřel. Nepříjemně zaskřípaly ve veřejích. Jediným pohledem jsem spatřil všechno. Úzké nedotčené lože. Bednu s kováním. Stůl s poházenými papíry, křížem a svící, která dohasínala. Křeslo. Kolumbus seděl v předklonu, s hlavou položenou mezi papíry na stole. Spal. Šedivá kštice mu nepořádně spadala na rozbrázděné čelo. Vpadlé a štětinami porostlé tváře se mu nadouvaly a zas stahovaly do jamek mezi čelistí a lícní kostí. Vypadal stár a bezmocný.

Odplížil jsem se na palubu. U kormidla stál Sanchez a křečovitě je držel, jako by je podpíral. Loupl po mně unavenýma očima.

„Vezmu to za tebe,“ řekl jsem zahanbeně.

Stiskl kormidlo pevněji v okoralých prstech.

Spustil jsem se dolů. Na střední palubě bylo mrtvo. Na přídi mával Luis Juanovi před očima dýkou. „Zabiju ... zabiju ...“ sípal.

Byli tu ještě čtyři lidé, jichž se nemoc nedotkla, kopřivy, které nespálí mráz. Tuhý a sporý Curro s pokožkou vrásčitou jako strom a s velikým V, vypáleným na prsou. Vypálil mu je tam kat, na znamení nepolepšitelného tuláka. Poněkud stranou stál cizinec, který si říkal Lajes. Hovořil španělsky dosti špatně, a proto obvykle mlčel. Hustým plnovousem prosvítala jeho bledá a krutá ústa. Enrico a Rafael, další ze čtveřice, vyučili se námořnímu řemeslu na otrokářských lodích Portugalců, plujících do Afriky. Oba tvořili s Luisem nerozlučnou a zlou trojici.

„Na něj, pse,“ vykřikl jsem.

Pes se vymrštil ke skoku, avšak Lajes ho tak prudce zasáhl nohou do slabin, že zvíře odletělo stranou.

Luis na mne pohleděl zčervenalýma očima. „S tebou se ještě vypořádám, d'áblův spratku!“ Odstrčil Juana z cesty a kývl na své druhy.

Hladil jsem psa, jenž se třásl bolestí a ponížením. „Co dělat?“

Juan pokrčil ochable rameny.

JEN TŘI DNY...

Bratři stáli tváří v tvář. Sanchez, pevně rozkročen, střežil vchod do Kolumbovy kajuty, jako by se mu nějakým zázrakem vrátily síly. Luis, o půl hlavy kratší, ale rozložitější a silnější, mával dýkou. Jeho kamarádi stáli za ním jako zlověstná Zeď.

„Nejdřív budeš muset zabít mne,“ řekl Sanchez, jako by hovořil o počasí.

„Odejdi, Sanchito, zmiz ... neručím za sebe.“ Luis téměř prosil. Pak se rozkřikl: „Zabiju ...“

Juan překonal okamžik skleslosti a pes už se také zotavil. Ve třech jsme přispěchali na zád'.

„Tak bij – pohane,“ vyzýval kormidelník. „Odvaž se, bratrovrahu. Už jsi jednou vraždil.“

Luis ochable mávl rukou.

„Pust', udělám to sám,“ řekl Lajes svou tvrdou španělštinou.

„Neplet’ se do rodinných záležitostí, cizince,“ zvolal kormidelník. Chtěl ještě něco dodat, když za jeho zády vrzly dveře.

„Nenechávej kormidlo bez dozoru,“ řekl Kolumbus.

„Chtěli vraždit, pane ...“

„Že jsi mě ochránil, za to ti děkuji. Že jsi opustil kormidlo, za to tě kárám. Víš, že to kormidelník nesmí udělat, ani když se potápí loď.“ Pozvedl tvář, jako by čenichal. „Vítr se otočil – proč se nikdo nestará o plachty? Na ráhna, lidé!“ Zas omládl.

Jiskrné oči vracely starému obličejí mužnou sílu. Muži se nepohnuli.

„Řekl jsem, pane ...“ Luis začal váhavě a schoval ruku s dýkou za zády, „řekl jsem před několika dny ... veď nás k domovu a budeme jako beránci...“

„Lituji, že jsem tě nenechal pověsit na ráhno za tu opovážlivou řeč.“

„Pane ...“

Mlčenlivý Lajes se náhle rozhořčil a vychrlil na Kolumba hustou sprchu slov v cizí řeči. Zněla jako rozžvýkané nadávky.

„Pane ...“ znovu začal Luis.

Kolumbus si ho nevšímal. Díval se kolem sebe a viděl, že loď je vlastně bez posádky. I jeho pány pokosila nemoc z únavy a špatného jídla. Od sousedních karavel by se mu pomoci nedostalo. Pluly ve slušné vzdálenosti a od včerejšího večera jsme s nimi neměli spojení. Věděli jsme však, že i tam jsou lidé velmi unaveni.

Obešli jsme Luisovy kamarády a stanuli po Kolumbově boku. „Abyste věděl, pane, že i my jsme s vámi. Poslechneme vás oba, já i pes.“

Maličko se pousmál. „Jsi kurážný chlapec.“

„I já jsem s vámi, admirále,“ přidal se Juan.

Kolumbus na něj zkoumavě pohlédl. „Vaši tvář, pane“ – ano, řekl „pane“ – „odněkud znám.“

„Jsem příliš nízký člověk, pane, než abyste mne mohl znát,“ uklonil se Juan a zbrunátněl.

Ale Kolumbus se už obrátil k hloučku. „Poslechněte svého velitele. Dobře vás odměním.“

Neměl tak hovořit; projevil slabost.

„Vyplat’ ji hned, pane,“ zvolal Curro úlisně. Modrá jizva ve

znamení V se mu napjala, jak se nadýchl.

„Mlč,“ okřikl ho Luis. „Nechceme sliby. Chceme se vrátit. Jinak zahyneme. A kdybys snad nechtěl, pak ...“ záblesk dýky dokončil větu.

Juan učinil pohyb, jako by se na Luise chtěl vrhnout. Kolumbus ho zadržel.

„Jsem stár a tvé dýky se nebojím. Mám-li zemřít, bude to vůle osudu, ne tvá.“ Náhle složil hlavu do dlaní, jako přemožen okamžitou slabostí. „Chci doplout do Indie – a doplují do Indie,“ zašeptal do dlaní. Pak pozvedl hlavu. „Dejte mi tři dny ...“ řekl téměř pokorně, „... ještě tři dny poslouchejte svého admirála. Nebude-li do té doby země v dohledu, pak ... pak ... ať se stane cokoli.“

„Tři dny, Luisi... slyšíš ... tři dny ...“ křičel od kormidla Sanchez. „Pro naši matku mu je dopřej ... ať z tebe není dvojitého vrah. Sám pak obrátím kormidlo zpátky.“

Luis si pohrával dýkou. Něco se dělo za jeho tvrdou lbí.

S námahou jsem držel psa. Vrhne se na Luise, pustím-li ho a to bude začátek konce. Bylo nás příliš málo, neměli jsme naději na úspěch. Musím vyčkat, dokud nebude zbytí.

Zarputilý Lajes se znovu dral do popředí.

„Jestli se ho dotkneš, pověsí tě král na první šibenici,“ křičel Sanchez.

„A nikdo nedovede loď zpátky do přístavu,“ dodal Juan.

„Tři dny ... tři dny ...“ opakoval Kolumbus jako žebrák, prosící o almužnu. Bylo mi ho líto.

Luis se točil jako korouhvička ve větru. Někteří lidé nedovedou přemýšlet, aniž by se přitom nepohybovali. „Tak dobře,“ rozhodl posléze. „Ale ani o hodinu déle. A generální pardon všem.“

Kolumbus přikývl.

Luis ukázal hlavou směrem k ráhnům. Šli za ním. Jen Lajes spílal svou hrdelní řečí.

JEN TRÁVA – ALE JAKÁ TRÁVA!

Měli jsme plné ruce práce. Však nás bylo jen šest, nepočítám-li psa. Za chvíli se vítr znovu naplno opřel do plachet a loď poskočila

jako kůň, když ho jezdec přetáhne bičem.

Šel jsem na zád' vystřídat kormidelníka. Drmolil nějakou nekonečnou modlitbu a mrzutě mě odbyl.

Nedaleko ležel lékař, mistr Alonso. Chudák. Místo aby léčil, stal se sám jednou z prvních obětí únavy a nemoci. „Tráva ...louka plná trávy ... šťavnatá louka ...“ drmolil sotva srozumitelně mezi zuby. Víčka měl pootevřená, bylo vidět jen bělmo.

Chvíli jsem nad ním stál a poslouchal jeho komolivou řeč. Napadlo mi, že Alonsovi straší v hlavě zelené ostrůvky plovoucích travin, s nimiž jsme se stále setkávali. Rozběhl jsem se za Juanem.

Zastihl jsem ho, jak se marně pokouší přimět Luisovy kamarády, aby s ním vypluli na rybolov. Byli v náladě, neboť narazili bečičku pálenky.

„Tráva ... povídáš?“ Potřásl hlavou. „Jednou mi nějaký medik vykládal, že lidské tělo musí dostávat různé šťávy, aby prospívalo. Člověk, říkal, pochází z rostliny a ze zvířete, proto žije zvířecími a rostlinnými šťávami.“ Poklesl hlasem. „Měl takové učení. A upálili ho za ně.“ Otřásl se.

„V Salamance?“

„Ano. Na náměstí. Před třemi roky.“

Asi za hodinu nebo za dvě jsme spatřili chomáče trav pohazované vlnami. S velikou námahou jsme spustili člun a nabrali do něj tolik trávy, kolik jsme mohli. S úžasem jsme ji mnuli v rukou. Byla to zcela jiná tráva, než ony drsné chaluhy s dlouhými stélky, jež se mi kdysi ovinuly kolem krku jako mořský had.

„Tohle,“ řekl Juan a s chutí žvýkal stéblo, „chutná jako luční tráva.“

Když se vytratila slaná a nahořklá příchut' mořské vody, chutnala tráva čerstvě, příjemně a nakysle.

Luis a jeho kamarádi si zatím dali ještě jednu navrch a přivítali naši výpravu pokřikem a obhroublými vtipy. Když vzali travu do ruky, podivili se i oni nad jejím vzezřením a chutí. Tulák Curro, který to přece musel vědět, tvrdil, že je jako tráva, na níž spával.

Donesl jsem hrst trávy doktorovi, který stále ještě blábolil svou jednotvárnou říkanku. Násilím jsem mu ji vecpal do úst. Procitl, probuzen snad její vůní a po chvíli začal pomalu žvýkat. Pookřál.

„Hurá,“ vykřikl jsem na celou loď. „Pojďte se všichni napást!“

„Co tu povykuješ,“ ozval se Kolumbus za mými zády. Vtom spatřil chumáč trávy, vyčnívající z lékařových úst. Téměř hrubě mu ji vytrhl, až se mistr Alonso rozplakal.

„Tráva ... tráva ...“ Mnul ji v ruce a díval se na ni, jako by držel v prstech smaragdy.

„To není obvyklá mořská tráva, pane.“

„Ne, není... chlapče ... není. Nějakou odměnu ti také budeme muset... ale víš, co to je?“ Podíval se na mne mladýma a jiskřivýma očima. * Věděl jsem, avšak něco mi poručilo, abych to nechal říci jemu. Měl na to konečně větší právo než já.

„To je předzvěst země. Země ...“ opakoval, téměř nábožně.

Rozběhl jsem se po palubě, abych s trávou, která vracela lidem život, rozšířil zprávu, že tyto skromné zelené stvolý nám , poslala vstříc pevnina, jistě nepřilíš vzdálená.

Lidé cpali do úst chomáče trávy a naslouchali mé zprávě bez , zájmu. Proč, ostatně, věřit, když už tolikrát byli zklamáni.

Ale za nějakou chvíli se k nám přiblížila „Pinta“ a nezkrúšený pan Pinzón, volal na admirála a celou loď, že před chvílí vylovili z vody rákos a hůl, opracovanou nožem.

Sotva domluvil, křičel na zádi „Nini“ jeho bratr, také zdravý jako řípa, že na závětrné straně právě proplul kus roští s červenými plody.

Admirál mlčel. Ukazoval rukou k západu. Stáli jsme s Juanem na přídi a dívali se na obzor, jako bychom jej chtěli očima přitáhnout. V dálce jsme spatřili několik černých teček, které se rychle zvětšovaly. Buřňáci. Oblétali naši flotilu ve smělých půvabných křivkách, křičeli na nás, jako by se nám vysmívali. Zmizeli pak za obzorem; snad spěchali podat o nás zprávu.

„Podívej se,“ řekl Juan a ukazoval na moře. Kolem nás právě proplouval dlouhý pruh zelené sítiny.

Pustý a vzdálený obzor hladově pojídal sluneční krajíc. Jak | slunce zapadalo, ohlédl jsem se na zád' a spatřil jsem Kolumba, hledícího přímo do zářivého kotouče, jako by chtěl oslepnout. Stál bez pohnutí a pořád se díval a díval, dokud noc neshrnula nad obzorem své sametové závěsy.

SVĚTLO VE TMĚ

Vztáhl jsem ruku, abych pohladil psa. Potřeboval jsem se, někomu svěřit se svou radostí. Pes tu však nebyl. Hvízdal jsem a nepřišel. Hlasitě jsem zavolal a neozval se.

Na přídi častovali ze soudku s pálenkou každého, kdo se chtěl napít. Alkohol vracel zesláblým lidem sílu jen na kratičkou dobu, jako by si s nimi zlomyslně hrál. Chudáci padali a svíjeli se v bolestech a křečích.

Psa jsem nenacházel a dostal jsem strach, že ho Luis nebo jeho kamarádi hodili do moře. Když jsem doběhl na příď, spatřil jsem je ve svitu hvězd, jak tu trůní a veselí se jako vítězové nad padlými nepřáteli. Luis seděl obkročmo na dělové hlavni, chechtal se a pil. Jeho kumpáni obklopili bečku. Lajes do ní strčil hlavu. Zvedali tou nohy, jako by ho v pálence chtěli utopit. Opodál se kymácel Juan. Hlavu měl skloněnou, levou rukou něco držel, pravou nahýbal dřevěné vědérko, z něhož crčela pálenka. Così se mu pohybovalo mezi koleny.

Byl to pes. Juan tiskl jeho tělo stehny, rozevřel mu čelisti a lil mu do chřtánu pálenku. Pes funěl a chlemstal, patrně byl již ve stavu, kdy se nemohl bránit.

Luis mě zpozoroval a začal mi spílat. Nedbal jsem ho, ač mi napadlo, že bych ho mohl jednou prudkou ranou srazit do moře.

„Juane ... Juane ...“ Chtěl jsem mu nějak ukázat hloubku podlosti, které se dopustil. Ale nesvedl jsem to. Slzy mi tekly po tváři, říkal jsem jenom „Juane ... Juane ...“ a vztáhl ruku po psu.

„Ďadadadáb ... lův ... spra ... spra ... tek,“ blábolil Luis ze svého děla a hodil po mně číši.

Juanovy opilé oči po mně nejistě sklouzly. Ochable zamával rukou a pustil psa. Nikdy jsem se nedověděl, proč se tehdy opil.

Pes se chtěl postavit na nohy. Slabě poštekával. Hlava se mu opile klimbala, motal se dokolečka, padal na zadek nebo zas na bok, cenil zuby. Nepoznával mě. Opilý člověk je jako zvíře, ale nad opilým zvířetem nezbyvá, než zlořečit člověku, který to dopustil. Chuť na zlořečení mě však přešla. Vlekl jsem psa za sebou, čím dál od té opilé smečky, tím lépe. Kdesi jsem sebral chomáč trávy a pokoušel jsem se vecpat mu ji do chřtánu. Vyplivoval ji a vrčel na mne. Bál

jsem se, že mě kousne. Snad už byl vzteklý. Srst měl zježenou a čumák horký. Juane, Juane ... zahyne-li, nikdy ti neodpustím. I tak budu mít hodně co odpouštět.

Udýchán a zmaten jsem konečně psa pustil. Svalil se na hřbet, chvíli se převaloval, nohy se mu křečovitě trásly. Pak utichl. Polekal jsem se, že už je po něm. Ale ne – natáhl se jak široký tak dlouhý a chrápal. Opravdu chrápal jako člověk. Ulevilo se mi:

Nedaleko stál u zábradlí Kolumbus s ježatým panem Gutierrezem, o němž se říkalo, že nosil králi poháry na stůl a že z každého upíjel, aby se poznalo, není-li nápoj otráven. Také se najedl trávy a ulevilo se mu. Pokud jsem se staral o psa, nevšímal jsem si, co hovořili. Teď však mě vyburcovala Kolumbova naléhavá řeč.

„Copak nevidíte, doně Pedro ...“ jeho hlas byl tlumený a chvěl se, „... nevidíte tam to světélko?“

„Nevidím, pane. Nemoc mi oslabila zrak.“

Vskočil jsem na nohy a upřel zrak do tmy. Ale také jsem nic nespatrił.

„Světlo ... světélko ... pohybuje se ...“ Kolumbus zvýšil hlas. „Pane Segovio ... kde jste kdo ...?“

Ze tmy se ozval královský inspektor zbraní. Ležel kdesi na horní palubě, tak sláb, že se sotva hýbal. „Slyším, pane admirále ... ale vidět ze svého místa nemohu.“

Kolumbus objal Gutierreze kolem ramen a volnou levicí mával do tmy. „Světlo ... světlo ... pohybuje se na zemi... nevidíte?“

Gutierrez přisvědčil, snad proto, aby admirála potěšil.

Tu jsem však světlo spatřil i já. Maličká zlatá tečka, ne větší než lampička světlušky, tetelila se chvějivě v dálce. Objevovala se a znovu se ztrácela, jako by někdo nesl rozžatou louč. Ale byl-li to člověk – jak vypadal? Byl nám podoben, nebo to byl tvor docela jiný? Což se neříkalo, že ve vzdálených zemích žijí lidé, kteří nemají hlavu a nosí obličej na prsou? Sledoval jsem zlatistý přelud, dokud ve tmě nezanikl.

„Světlo ... světlo ... spatřil jsem světlo na zemi, lidé,“ volal Kolumbus hlasitě na celou loď.

Ale kdyby byly v té chvíli zazněly fanfáry posledního soudu, mělo by to stejně malý účinek. Opilci na zádi rámusili, ostatní leželi buď v mráкотách pod vlivem pálenky, nebo byli příliš slábi, než aby

je cokoliv na světě mohlo zajímat.

Jak zlomyslně si zahrál život s mořeplavcem, který zajisté objevil západní mořskou cestu do báječných východních zemí! Ve chvíli svého úspěchu měl za svědky jen nemocné, opilce a malého chlapce. Rozhorlen nad tím špatným vtípem osudu, rozběhl jsem se na příď, vletěl mezi opilce jako dělová koule a jediným rozmachem převrátil poloplný soudek. Zbytek pálenky vytekl na podlahu. Byli příliš opilí, než aby se mi mohli postavit. Jen řvali a mávali kymácivými pěstmi. „Jsme u cíle ... u cíle, vy zvířata,“ volal jsem vztekle.

Ještě jsem nevykřičel svoji zlost, když od moře, ze strážního koše nedaleké „Pinty“ zaječel vzrušený hlas šťastného majitele deseti tisíc maravedí a Kolumbovy hedvábné kazajky: „Země ... země na obzoru!“

Tentokrát nebylo pochyb.

Dělová rána vypálená z paluby „Pinty“ pozdravila zemi.

Spatřili jsme ji za svitu vycházejícího měsíce. Byla to dlouhá bělavá kosa, vybíhající do moře.

„Na ráhna, lidé, svinout plachty,“ hřměl Kolumbův zvukný hlas.

Avšak kromě mne nebyl nikdo, kdo by mohl uposlechnout jeho rozkazu.

A tak jsme strávili hodinu nebo dvě po objevení země tím, že jsme s pomocí nekonečných věder slané vody přiváděli k sobě pět opilců. Postupně se nám to podařilo a promáčení ochmelkové se zahanbeně soukali vzhůru, ve stálém nebezpečí, že spadnou a zlámou si vaz. Ale opilci asi mají svého strážce. Nestalo se nikomu nic a po delší námaze se nám podařilo skasat všechny plachty, až na hlavní, která nás pomalu poháněla vpřed.

Vyšplhal jsem se na hlavní stěžeň a uvelebil se v prázdném havraním hnízdě. Pode mnou se lehce houpala loď, brzděná už zpětnými vlnami příboje. Jeho neustálý zvuk doléhal až sem. Šelestil jako hedvábné vlečky vznešených paní.

Pokropena stříbrem měsíce ležela před mýma očima Indie, země tajemná a neznámá, na jejíž půdu ještě nikdy nevstoupil člověk našeho plemene. Vůně vzdálených stromů a květin přemáhala trpký pach moře. Byla sladká, jako jaro v mé rodné Andalusii.

KOLUMBUS OBLÉKÁ BRNĚNÍ

Malému bronzovému dělu na palubě naší karavely se dostalo té cti, že jej měl odpálit sám pan Sanchez de Segovia, vrchní inspektor zbraní.

Doposud mlčelo. Nyní mělo pozdravit slunce, vycházející nad nově objevenou zemí.

Byla překrásná předjitřní chvíle. Moře lenivě doráželo na zemi, jako by ji hladilo a vzduch opojně voněl. Těžká vůně mátla smysly, přivyklé zápachům moře a lodi.

Pan Segovia poručil, abych dával pozor, až vyjde slunce a dal mu znamení. Jistě sbíral po celý zbytek noci síly, aby mohl vykonat slavnostní obřad. I teď se sotva držel na nohou. Přece však nasypal do hlavně prach a zatloukl jej dřevěným špalkem, s námahou tam spustil kouli zabalenou v mastném hadru a zarazil ji několika kusy dřeva. Nakonec pak vysypal z růžku trochu jemného vznětlivého prachu do malé dírky v hlavni, od níž vedl kanálek k náloži. Činil to pomalu a slavnostně jako kněz, když slouží mši. Potom zavzdychal a těžce dosedl na soudek se střelným prachem. Podíval se na, pánev s řeřavým dřevěným uhlím, zda je rozžhaveno želízko na konci dlouhé tyče.

„Už ...?“

Východ hořel narudlou září, která se táhla po obzoru jako koberec. „Ještě ne ... bude to hned.“

Paluba byla tichá. Kolumbus zmizel před chvílí v přístěnku a zavolal tam kormidelníka. Luis a jeho kumpáni stáli na přídi a mlčky civěli na zemi před sebou. Několik námořníků se s námahou a malátně opíralo o brlení. Jiní leželi zcela vyčerpaní; byli však vzhůru a hovořili šepavými hlasy.

Před chvílí jsme skasali i poslední plachtu a spustili kotvu. „Santa Maria“ stála od pobřeží asi půl míle. „Pinta“ a „Niña“ se odvážily ještě blíž, protože byly menší a obratnější. Několik lidí tam viselo v lanoví. Pokřikovali na pustý a prázdný břeh.

„Teď!“ Málem jsem přehlédl zlatou ořízku vycházejícího slunce.

Pán Segovia se vzchopil a přiložil rozpálené želízko k otvoru v hlavni děla. Suše to zapraskalo, plamének povyskočil, zaduněla rána. Koule vyletěla v šedivém dýmovém obláčku, spadla nedaleko do

moře a vyhodila notnou spršku vody. Drobné kapky se zableskly ve sluneční záři měňavými barvami.

Rána probudila psa. Protáhl se dopředu a dozadu a přiblížil se s provinilým výrazem.

„Ochmelko,“ řekl jsem přísně.

Zavrtěl smířlivě ohonem, naklonil hlavu a díval se na mne ze strany, jako by odhadoval, jak vážně jsem to myslel. Chytil jsem ho za ucho a pořádně jsem ho vykrákal.

Od sousedních lodí odrazily čluny a směřovaly k nám. V každém seděl jeden z bratří Pinzónů ve svátečním. Bohatě vyšíváné hedvábné kabátce, bělostné nohavice, na nohou shrnovačky, na hlavách železné přílby. S olivovou pleť, srostlým huňatým obočím a smolnými vousisky se víc než jindy podobali pirátům. Byli to věru divocí braši. Když se na ně člověk podíval, mohl odhadnout, jakými způsoby asi nashromáždili svůj majetek. V rukou drželi bílé vlajky se zeleným křížem a iniciálami našich Veličenstev.

Pan Escobedo, rovněž ve svátečním, se přibelhal k zábradlí a slabým hlasem je zval na palubu.

Stáli tu beze slova, pevně rozkročení, každým coulem dobyvatelé. Ale jejich sláva pobledla, když se objevil Kolumbus. Převlékl se do nádherného brnění a zas to byl hrdý bijce Maurů, rytíř bez bázně a hany, jak jsem ho naposledy spatřil před chrámem svatého Jiří v Palosu. Ze zad mu splýval těžký šarlatový plášť, v levém náručí spočívala bohatě opeřená helma v podobě ptačího zobáku, v pravé ruce držel královskou standartu. Opatrně sestupoval po příkrých schodech. Šlo mu to ztěžka. Došel až k Pinzónům a pohlédl na ně, jako by je viděl poprvé.

„Jsem připraven zabrat tuto zemi pro své pány, Jejich katolická Veličenstva ...“

V té chvíli se vyšplhal z člunu na palubu hubený vytáhlý námořník a vrhl se před Kolumbem na kolena.

„Jsem Roderigo z Triany, pane. Dnes v noci jsem, jako první, zvolal ‚země‘!“

„Dobře, dobře,“ Kolumbus netrpělivě kývl a chtěl pokračovat ve svém projevu.

„Prosím Vaši Milost, aby nezapomněla na královskou odměnu a admirálovu kazajku,“ pokračoval námořník, blýskáje cikánskýma

očima. Kdoví, zda opravdu nebyl cikán – v Trianě jich žilo mnoho.

„Jsi určen k veslu první lodice na znamení díků,“ řekl Kolumbus a odvrátil se od něho. „Žádám pány, aby mne doprovázeli ... co tu ještě chceš, hybaj do člunu ... Pan Segovia bude dalším svědkem záboru a pan Escobedo, notář, sepíše vše na listinu z pergamenu, jíž opatřím svou pečeti místokrále. Všechno ať se děje podle zákona.“

Pánové se lehce uklonili a starší Pinzón hnal s úšklebkem cikánského Roderiga do člunu. „Koho ještě poroučíte k veslům,“ zeptal se pak.

„Sancheze, kormidelníka, je to věrný muž, a Franciska Roldána,“ rozhodl Kolumbus. „Ostatní čluny připlují až na dané znamení.“

„A já ... co já, pane,“ vykřikl jsem. „I já jsem stál věrně při vás. Vezměte mě s sebou, prosím.“

Usmál se. „Tak jsme tě dovezli až do Indie, oběšence – utopence. Zdalipak se tu nezaleknou tvé ohnivé kšticе?“

„Už ji nemám, pane.“ Strhl jsem s hlavy červenou čepičku. Juan mě poctivě holil, aby mé rudé vlasy nezavdaly příčinu k novým svárům.

Kolumbus se dal docela neslavnostně do smíchu. „Tak dobrá, pojď, zastoupíš mé páže, které tam někde v koutku mňouká jako zesláblá kočka.“

Spustil jsem se obouruč dolů, dřív než domluvil. Škoda že to neviděl fintílek Salcedo.

SAN SALVADOR

Člun se ponořil až po okraj pod tíhou nastrojených pánů. Veslaři se opřeli o vesla a vítr nadouval vlajky. Všichni mlčeli. Kolumbus pozoroval upřeně pustý břeh.

Za námi se ozval štěkot a cosi plesklo do vody. Ani jsem se nemusel ohlížet, věděl jsem, že to byl pes. Snad se bál, že jsem ho opustil a že už se nikdy nevrátím. Plaval statečně za námi, nemusel jsem se o něho bát.

Sanchez se na mne zamračil, avšak neřekl nic.

Břicho pana Pinzóna mě tlačilo na Kolumbovo brnění. Pálilo jako roztopená kamna – bude mu, chudákovi, těžko. Dobře že nejsem rytíř.

příd' lodice narazila na písek, avšak vlny ji zas odrazily, neboť Kolumbus v hlubokém zamyšlení nerozkázal přistát. Rozpačení veslaři znovu zabrali. Pod kýlem to zaskřípělo a loď uvízla několik sáhů od břehu.

Podíval jsem se do vody. Tam se hemžila hejna malých barevných rybiček; každá vypadala, jako by se právě vyválela v malířské paletě – tolik měla barev.

Skočil jsem do vody rovnýma nohama bez rozkazu. Pod chodidly jsem ucítil jemný písek. Rybky zděšeně prchaly. Uvědomil jsem si, že jsem první, kdo se dotkl půdy neznámého nového světa.

Kolumbus se probral ze zamyšlení. „Nařizuji, odebrat se na pevninu,“ řekl, a pokoušel se vstát.

Oba Pinzónové nabrali plně škorně vody. Museli je zout a vodu vylévat, než se postavili po obou stranách lodice se svými vlajkami.

Pan Segovia a pan Escobedo, ač sami zesláblí, pomohli Kolumbovi na nohy a brouzdali se vodou na břeh.

Veslaři nyní přitáhli nadlehčenou lodici a Kolumbus mohl vstoupit na břeh suchou nohou.

Před ním se rozbíhala na obě strany široká pláž jemného zlatistého písku. Za zlatou obrubou byl hustý trávník, posetý množstvím obdivuhodných pestrých květů. Od květu na květ poletovali velicí pestrobarevní motýli a ptáčci menší než dětská pěst. Po levici vytvářelo moře nehluboký záliv, kulatý jako miska, v jehož středu byl maličký smaragdový ostrůvek s jedinou palmou. Po pravici, na nepříliš vzdáleném obzoru, končila louka palmovým hájem.

Admirál zarazil žerd' s královskou vlajkou do písku a nabral dech. „Já, Kryštof Kolumbus, admirál moře oceánu ...“ začal zvučným a daleko slyšitelným hlasem, „zabírám tento indický ostrov ve jménu Jejich katolických Veličenstev, jako jejich místokrál, jemuž jsou všichni povinni poslušností...“ Mluvil dlouho a rozvláčně. Říkal sáhodlouhé věty, jimž snad rozuměl jen notář Escobedo, protože stále přikyvoval.

Hledal jsem očima psa. Doplavал ke břehu dřív než my. Teď tančil bláznivě na písku a setřásal ze sebe vodu. Rozběhl se k nám, najednou se však zastavil a věřil. Potom pelášil přes louku mezi květy k blízkému palmovému háji. Chtělo se mi běžet za ním, avšak nebylo zbylí, musel jsem počkat.

„... a křtím tento mnou dnešního dne, 12. října 1492, objevený ostrov jménem San Salvador. Amen.“ Kolumbus těžce poklekl do

písku a políbil zemi. Pinzónové, Escobedo i Segovia následovali jeho příkladu.

„Zdravas královno,“ zanotoval opět kormidelník a přísným pohledem mě přinutil, abych poklekl. Ale mně vůbec nebylo do modlení. Sluníčko vesele svítilo, přede mnou ležela země plná záhad, zpropadený pes už byl kdovíkde a já abych se tu modlil!

Konečně se páni zvedali. Kolumbus byl rudý jako rak, pot mu stékal po tváři.

„Proč právě San Salvador, done Kryštofe,“ zeptal se pan Segovia. „Myslel jsem, že nazvete ostrov jménem panny Marie, jímž je pokřtěna naše loď.“

Admirál neodpověděl.

Domyslel jsem si však, proč nazval ostrov jménem spasitele. Vždyť pro něho a možná pro všechny, byl skutečnou spásou. Ještě dva dny na pustém moři a Kolumbus by byl musel obrátit koráb zpět, protože to slíbil. A kdoví, zda bychom byli dopluli domů, do Španělska.

Stáli jsme na břehu jako návštěvníci na prahu otevřených dveří, do nichž je nikdo nezve. Zdálo se, že žádný z pánů jaksi nebyl připraven na to, co dělat dál – jistě ne Kolumbus. Ten jenom stál a nehýbal se. Asi mu bylo příliš horko v pekelné výhni brnění.

Činorodý Martin Alonso Pinzón to nevydržel. „Dejte rozkaz, pane, sebereme lidi a prozkoumáme ostrov.“

Zdaleka se ozval štěkot. Nejdříve jsme spatřili vesele střechkujícího psa. Vyrazil z palmového háje, ubíhal po louce k nám a znovu se vracel širokým obloukem. Daleko za ním vystoupila ze zelené ochrany lesní hradby skupinka urostlých hnědých lidí. Kráčela k nám. „Hle ... Indiáni,“ řekl Kolumbus vzrušeně.

DARY SLUNEČNÉ ZEMĚ

Bylo jich šest a přicházeli beze spěchu lehkým krokem.

Pes tančil v kruhu kolem nich, vyskakoval na zadní nohy a štěkal pln radosti. Ještě se nevzpamatoval z toho, že je na zemi a kdoví, možná že dosud působila pálenka v jeho krvi.

Ohlíželi se po něm a zdálo se mi, že nevědí, čemu se podívat víc, zda cizincům, nebo štěkajícímu zvířeti. Udivilo mě to – což

neznali psy?

„Odvolej toho psa, jistě jim vadí,“ vybídl mne pan Escobedo přísně.

Zahvízdl jsem. Pes se uvelebil u mých nohou a vyčkával se vztyčenými slechy.

Měli jsme dost času prohlédnout si Indiány. Byli zcela nazí, středního růstu, krásných souměrných těl, jejichž pokožka byla silně nahnědlá. Obličejové měli kulaté s poněkud vysedlými lícními kostmi; černá kštice jim spadala na široká čela. V náručí drželi květy. Byl jsem překvapen krásou a leskem jejich očí. Zářily jako horká smola a byl v nich skrytý úsměv, jenž se naplno rozehrál, když stanuli před námi. Zdálo se, že mají z našeho příchodu radost – ale bylo v tom ještě něco víc. Teprve po chvíli jsem si uvědomil, že se k nám přiblížili beze strachu, spíš jako by nás byli očekávali. Mnohem později jsem pochopil, proč asi tomu tak bylo.

Když jsme konečně stáli tváří v tvář, bylo našim pánům jaksi nevolno, jak se stává oblečeným lidem ve styku s nahými. Nevěděli, co počít. Mají se nahatým divochům dokonce poklonit – oni, španělstí grandí?

Kolumbus, jenž by se byl ve svém žhavém brnění stejně uklonit nemohl, vyřešil věc jednoduše. Pokývl hlavou a pozvedl oběma rukama královskou standartu.

„Dios guarde á usted,“ řekl potom, používaje obvyklého zdvořilostního výrazu.

„Necht' vás bůh ochrání,“ opakovali jsme po něm. Často jsem si později vzpomněl na mimoděk dvojsmyslný význam těchto prvních slov, tehdy, když je bůh chránit měl, ale neochránil.

Pozorně si nás prohlíželi a v jejich upřeném a přímém pohledu nebylo ani stopy po nemístné zvědavosti. Jeden z jejich středu – snad nejstarší – ač všichni vypadali mladě, pronesl slova v cizí řeči. Několikrát opakoval slovo Quauhcani – asi jméno ostrova. Pak přistoupil ke Kolumbovi a dotkl se ho dlaní. Zasykl bolestí i údivem. Rozžhavené pláty pálily – a kromě toho jistě nikdy neviděl tak železného muže. Obrátil se ke svým, rychle mezi sebou hovořili a s údivem se na nás dívali. Proč se tak divili, to jsem se dověděl až mnohem později. Nechtěli věřit, že jsme lidé z masa a krve – měli nás za bohy. Proto, když se trochu osmělili, přistupovali blíž a začali

se nás uctivě dotýkat.

Všichni to strpěli. Jen pan Pinzón se rozlítíl. Svolával na ně hromy, blesky a nedbaje admirálova napomínání, posléze vytrhl kord. „Mne žádná černá opice ohmatávat nebude. To dělám já!“ křičel zbrunátnělý. Vzpomněl jsem si na černé otroky, které přivezl do Španělska.

Pinzónem zamýšlený účinek se však nedostavil. Indiáni se kordu nelekli. Jeden z nich jej uchopil dlaní za špičku a bolestí vykřikl, neboť se trochu pořežal.

Ted' byl Kolumbus na pana Pinzóna pořádně rozhněván, neboť mu svou prudkostí pokazil připravený slavnostní výstup. Jeho oči zazářily v horkem zarudlé a zpocené tváři studeně a zle. Ovládl se však a s královskou standartou v pravici opakoval slovo za slovem svou předlouhou řeč.

Naslouchali s pozornou, nechápavou uctivostí. Ach, kdyby věděli, o čem hovoří, jak jinak by se byli tvářili. Vždyť tento muž v brnění, jehož účel si nedovedli představit, zbavoval je cizími a nesrozumitelnými slovy, jejich ostrova.

Když domluvil, stařešina pokynul a jeho druzi sypali před nás z náručí květy. Bohaté, nikdy nevidaných tvarů i barev, vytvořily před námi koberec, jenž dýchal těžkými, opojnými vůněmi. Máty hlavu i čivy, přivyklé prostým a drsným zápachům moře a lodi. Pohyby lidí byly půvabné; naši páni byli proti nim hranatí a neotesaní.

Jako by vykonávali jakýsi taneční obřad, snímali ze zad košíky, upletené z neznámého jemného přediava a pokládali před nás dary.

Prosté a voňavé dary slunečné země se vršily na květinovém koberci jako poklad. Zlatožluté kužele s mřížkovanou hrubou kůrou, na jejichž temeni se směšně kolébala zelená šošolka, dlouhé stvoly obalené žhavě zelenými listy se splihlými nažloutlými vousisky, světle hnědé koule, které pálily, když se jich člověk dotkl... oči se nemohly nasytit krásou. Vůně, barvy a tvary spolu zápasily a doplňovaly se v tvrdém slunečním svitu. Nikdy jsem netušil, že by na světě mohlo být tolik světla – bylo to, jako by mi kdosi potřel oči kouzelnou vodou.

Vyzývali nás posušky, abychom pojedli a mně se chutí sbíhaly v ústech sliny. Rád bych byl okusil aspoň jeden plod, ten největší, žlutý se zelenou šošolkou. Kolumbus však kývl na pana Segoviu,

jenž držel v ruce malý dřevěný kufřík a podaroval Indiány červenými plátěnými čapkami. Nejstaršímu dal ještě dva sekané korálky, jak je prodávají u nás na pouti za blanco.

Museli jsme jim ukázat, co se s čepicemi dělá. Dívali se pak na sebe a bez ustání se smáli, a to se donu Kryštofovi příliš nelíbilo. Znovu ukazovali na ovoce.

Kolumbus si dal od pana Segovii předložit dlouhý zelený stvol s vousisky, plod očichal, zakousl se do něj a zkrřivil tvář odporem.

Znovu se Indiáni rozesmáli, vzali stvol, otrhali listy a vespod se objevil tupý kužel posetý nažloutlými hrubými zrny. Ale don Kryštof měl už ochutnávání dost. Usoudil, že se s Indiány musí nějak domluvit a nařídil, aby přivezli tlumočníka, pana Torrése.

NAZAY

Starší Pinzón energicky zarazil svou standartu do písku. Celá věc ho omrzela – byl mužem činu, ne slov. Už hodnou chvíli se díval upřeně jednomu Indiánovi na krk. Teď k němu přistoupil a užasle vykřikl.

Chvilku stáli proti sobě. Indián, krásný ve své nahotě, a pan Pinzón v nádherné hedvábné kazajce s nabíranými rukávy a širokým koženým pásem, jimž se marně snažil stáhnout vystouplé břicho. Indián měl na tváři úsměv přátelský a otevřený. I pan Pinzón se usmíval. Cenil své řidké zuby v úšklebku současně dychtivém a lstivém, jenž platil cetce na Indiánově hrdle. Potom ukázal na přívěšek a řekl chraptivě „zlato“!

Když Indián spatřil, kam se všichni dívají, vzal plíšek do prstů a řekl pomalu, s důrazem na každé slabice „nazay“.

Nazay – zlato! Bylo to prvé indiánské slovo, jemuž jsme se naučili. Kolikrát a za jak hrozných okolností bylo pak vysloveno ve všech řečech a nářečích těchto krajin!

Indián odvázal přívěšek a podával jej Pinzónovi.

Kolumbus byl rychlejší. Lehce Pinzóna odstrčil a zmocnil se zlatého plíšku. Pečlivě si jej prohlížel, několikrát do něj kousl. Indiáni, kteří ho pozorovali, si jistě mysleli, že se chce zlata najíst.

Pan Pinzón, vzteklý nad urážkou, vytáhl z kapsy zlatou minci, castellano. „Nazay?“ řekl a ukázal peníz Indiánům.

Ti jej vzali a prohlíželi, podivujíce se obrazu vytlačenému na minci. „Nazay, nazay,“ přikyvovali s úsměvem.

Kolumbus ukázal na obraz: „Král... náš král... váš král... já – váš místokrál.“ Hovořil hlasitě jako k hluchým, ukazoval na minci a zas na sebe, takže Indiány dokonale zmátl.

Pan Pinzón jim zlatou minci obratně sebral. „Nazay ...“ ukazoval jim ji zpovzdáli a sahal si na krk. „Moc ... nazay?“ Mával rukou směrem do středu ostrova.

Pochopili, nepochopili, smáli se. Rádi se smáli. Po celou cestu sem neslyšel jsem tolik smíchu, jako zde za tu krátkou chvíli.

Kolumbus se rozpomenul, vhodil zlatý plíšek do kufříku a vyňal odtamtud malou měděnou rolničku ve tvaru zvonku. Křaplavě zacinkala, když ji podával stařešinovi.

Ten se z radosti rozesmál. „Čukue ... čukue ...“ říkal nám i svým druhům a potřásl tou dětskou hračkou.

Konečně přivezli Torrèse. Když Indiáni spatřili, jak je sláb, něžně ho vyzvedli a položili do písku. Jeden z nich vzal onen veliký žlutý plod, na nějž jsem měl takové laskominy, kostěným nožem jej zbavil kůry a rozkrájel na kulaté pláty, žluté jako med. Prudce a šťavnatě to zavonělo a pan Torrész žvýkal s rozkoší chutné ovoce.

Pak se namáhal, jak uměl. Zkoušel chaldejštinu, arabštinu, hovořil latinsky, řecky a italsky.

Don Kryštof i pan Pizón křičeli na chudáka najednou:

„Zeptejte se jich, kde je velký chán ...“

„Ať řeknou, kde je zlato ...“

„Vědí, kde je pevná země ...?“

Ubohý pan Torrész hovořil ve všech řečech a byl z toho už zas tak nemocný, jako předtím. Ale Indiáni nerozuměli ani slova. Úsměvy opustily snědé tváře – teď vyjadřovaly jen zmatek a nejistotu.

„Pane ...“ řekl kormidelník docela rozumně, „máme na palubě dosti nemocných a jak je vidět, ovoce proti bledému moru pomáhá. Prikažte, ať ho přinesou hodně, dopravíme je na palubu, aby se lidé osvěžili.“

Nějak se nám po delším úsilí podařilo Indiánům vysvětlit, co chceme. Rozběhli se do nitra ostrova a s námi zůstal jen jejich stařešina.

Když se pak zanedlouho na pokraji lesa objevil veliký zástup lidí

nesoucích ovoce, přistoupil Francisko Roldán, jenž dosud jen mlčky stál, k usměvavému Indiánu. „Pokoř se, divochu, před svým místokrálem!“ Obrátil se ke Kolumbovi. „Je třeba, Milosti,“ řekl s křivým úsměvem, „aby všichni věděli, na čem jsou.“

A dřív, než Kolumbus mohl zakročit, srazil před blížkým už davem neočekávanou a tvrdou ranou stařešinu na kolena.

ČÁST DRUHÁ

nový svět

KDE JSOU MĚSTA SE ZLATÝMI CHODNÍKY:

Před východem slunce v pondělí 24. prosince roku 1492, poručil admirál vytáhnout kotvy a rozvinout plachty. Vítr váł od ostrova, jež Indiáni nazývali Bohio. Admirál jej pokřtil na jméno Española – ostrov španělský, neboť se mu zdál ze všech nejvýznamnější.

Opatrně jsme vyplouvali z přístavu Svatého Tomáše. Objevili jsme jej před čtyřmi dny. Byla to zátoka dobře chráněná proti větrům, s hloubkou až dvanácti loktů. Loďstvo celého světa by tam mohlo kotvit bez obav, tvrdil admirál. Ale bylo právě tak nesnadné se tam dostat, jako odtamtud vyplout.

Na západě spadaly do moře prudké srázy veliké hory Karibato. Odtamtud se táhla k severozápadu napříč zátokou zrádná ohrada skalisek a útesů jako vyceněné zuby. Skalnaté prahy končily na dostřel děla od plochého písčitého ostrůvku, jemuž admirál, kdoví proč, dal jméno „Přítelkyně“.

Když jsme byli od ostrůvku jen co by kamenem dohodil, obrátil kormidelník na admirálův rozkaz prudce na severovýchod a za bezdechého napětí jsme vyklouzli úzkým průlivem se sedmi lokty vody mezi kýlem a kamenitým dnem.

Před námi bylo moře svatého Tomáše s Tortugou, Želvím ostrovem na severovýchodě. Na západ a na východ se táhlo jako silná klikatá čára pobřeží Espanoly, které mizelo v zákalu dešťových mlh. Ostré paprsky zapadajícího slunce se marně snažily jimi proniknout.

Pořádně jsme se spravili za těch dvaasedmdesát dní, co jsme se potloukali mezi ostrovy. Bledý mor byl už dávno šedivou vzpomínkou; dobrá čerstvá potrava, jíž jsme získávali od Indiánů víc než dost, vykonala svou blahodárnou práci. Spravili jsme se – a mnozí i trochu zbohatli. Měli aspoň několik klubíček drahocenné bavlny, několik kousků zlata, a jiné drobnosti, které se po návratu do Španělska výhodně dají zpeněžit. Vyměnili ty věci za různé hlouposti svého bezcenného majetku. A opravdu, nebylo nic, co by Indiáni nevyměnili, třebaš jen za střepiny našich nádob.

Sami nebyli zámožní. Mnoho zlata bylo jen v jejich vyprávění o zlatých dolech, nebo o zemích, kde lidé nosí těžké zlaté náramky na ruku i nohu. Proto byla posádka rozmrzelá a nespokojená – a nejen ona, i Kolumbus sám. Snažil se to však skrýt a orlím zrakem i neúprosnou rukou dbal, aby kromě něho nikdo neměl příliš mnoho zlata nebo bavlny.

„Vánoce,“ vzdychl Pépé, „a my tak daleko od domova. Mám toho dost. Kde jsou ta města se zlatými chodníky – ani jedno jsme nenašli.“

„Já zlato nehledám,“ odpověděl jsem po pravdě. Utekl jsem na loď za svobodou a jen to mi dělalo starosti, že se asi už brzo budeme vracet. Admirál, říkalo se, spěchal kvůli panu Pinzónovi, jenž vypověděl poslušnost a odplul za zlatem na vlastní pěst. Od té doby uplynul měsíc a „Pinta“ se neobjevovala. Don Kryštof se asi obával, aby se pan Pinzón nevrátil do Španělska dřív a s většími úspěchy, než on.

„Ne, já zlato nehledám,“ opakoval jsem zamyšleně.

„Hlupáku.“ Pépé pokrčil rameny a šoural se pryč.

Po západu slunce vítr zeslábl. Když jsme dopluli na výši Svatého výběžku, rozkázal admirál ve vzdálenosti asi jedné míle od pobřeží, upravit plachty do střechovitého postavení. Utáhli jsme návětrné zvratičky tak, že plachty utvořily jakousi střechu, skrze níž mohl volně profukovat vítr.

Námořníci uposlechli rozkazu s radostí, neboť znamenal, že se budeme až do východu slunce zdržovat na jednom místě a že se většina lidí může prospát. Moře, jako by se vlídně podřídló tomuto přání, pozvolna se uklidňovalo. Na začátku večera bylo vrásčité jako tvář staré ženy. Teď uhladilo své vrásky, omládlo a jen mírně se vzdouvalo širokým neslyšným dechem.

Potloukal jsem se po palubě bez cíle, s pocitem osamělého stesku. Pes řápal neslyšně za mnou. Musím povědět, že už měl své jméno. Indiáni mu říkali „pes, jenž mluví“. To proto, že štěkal. Psi na ostrovech totiž neštěkali. Byla to líná, trochu protivná čeládka, která se hodila jen na pekáč. Protože můj pes štěkal a byl bojovný, projevovali mi Indiáni často pozornost, která byla i ostatním nápadná a mne samotného trochu znepokojovala i mátlá. Mohl jsem mít už

pěknou sbírku zlatých plíšků a ozdob, bavlněných přaden a hejno pestrých papoušků k tomu. Neměl jsem však nic. Dary jsem odmítal, neboť jsem je neměl čím oplatit.

KORMIDLO BEZ PÁNA

„Hej, to jsi ty, Pedro?“ zavolal kormidelník.

Před chvilkou vrzly dveře Kolumbova přístěnku, admirál šel spát. Nespal celou noc na dnešek, neboť očekával návrat poslů, jež vyslal ke kazikovi, jak jsme říkali náčelníku ostrova. Tento náčelník, nebo snad král, jmenoval se Guakanagari a byl prý nám velmi nakloněn. Poslové se vrátili až k ránu a Kolumbus s nimi ještě dlouho rozmlouval. Ted', když se karavela bezpečně houpala pod střechovitými plachtami, chtěl si odpočinout.

Vyběhl jsem nahoru.

Sanchez zíval, div si čelisti nevyvrátil. „Za dva dny jsem postavil na kopcích čtrnáct velkých křížů,“ chlubil se. „Indiáni mi pomáhali, ale nadřel jsem se dost. Líbí se jim znamení svatého kříže, vid?“

„Nevím.“

„Myslím že z nich učiníme dobré a poslušné křesťany. Škoda že nemáme na palubě kněze, aby je pokřtil. Ale admirál jich vezme několik s sebou do Kastilie. Tam budou pokřtěni.“

„Bude je muset pořádně uvázat,“ řekl jsem. Měli jsme jich od San Salvadoru na palubě pěknou řádku, avšak utíkali, kdykoli se naskytla příležitost. Rád jsem se s nimi přátelil a musím doznat, že jsem nejednomu pomohl k útěku.

„Svázat,“ zíval Sanchez, „no tak je svážeme, když to bude muset být. My to s pohany dovedeme. Nezapomeň, jak jsme zatočili s Maury a se Židy. Ale těmhle se naše náboženství líbí.“

Onehdy jsem je naučil odříkávat Zdravas. Moc se tomu smáli,“ jistě z toho měli radost. „Ty jsi ještě žádného nenaučil modlitbě? Je to tvá křesťanská povinnost.“

„Nenaučil.“

„Tak se polepši. Víš ... Kristus pán táhl jenom jeden kříž – a pořádně ho to zdrhlo. Já jich natahal čtrnáct. A na jaké kopce ... božítku, spal bych dva dny. Nechtěl bys za mne podržet kormidlo?“

Jak by ne. Vždyť jsem je neměl v ruce od té vzdálené chvíle, co

na palubě řádl bledý mor.

„Pevně je drž, nepouštěj, neotáčej ani napravo ani nalevo,“ varoval, a zmizel ve tmě. Zakrátko jsem slyšel, jak chrápe.

Stál jsem u kormidla nedlouhou chvíli, když jsem zaslechl tiché kroky. Kdosi vstoupil do okruhu sporého plamene lucerny. Spatřil jsem Salceda. Fintílek se držel zpátky, aby nebyl na dosah ruky. Jeho tvář se podobala bledému a studenému měsíčnímu terčíku. „To jsou mi pěkné pořádky,“ řekl po chvíli jedovatě. „Pan mluvící pes u kormidla.“

Neřekl jsem na to nic.

„Nu, oněměls? Aspoň zaštěkej.“

Stiskl jsem rty. Vybral si pravou chvíli, aby mě potrápil, podlec. Ale nepromluví. Odejde, vydržím-li mlčet.

„Mám sto chutí probudit admirála a říci mu, co se děje na jeho lodi, když spí. Otrhaný pobuda u kormidla admirálské karavy, fuj.“

Dobré předsevzetí mě bohužel opustilo. „Proč mě dráždíš,“ řekl jsem tak mírně, jak jsem jen dovedl. „Posloužil jsem ti dobrými skutky a ty ...“

„Kašlu na tvé dobré skutky svatoušku,“ vybuchl vztekle. „Neprosil jsem se o nic. Ani teď neprosím, ale poručím, protože k tomu mám právo, jako kastilský šlechtic: odevzdej mi kormidlo!“

„Nedám ... a ... proč mě tak nenávidíš?“ Už podruhé jsem se ho na to zeptal. Tentokrát mi věta vyskočila z úst proti vůli. Bylo to spíš hlasité zamyšlení.

„Nejsem povinen ti skládat účty. Ale když to chceš mermomocí vědět, je to proto, že ses vetřel do admirálový přízně, že máš zrzavé vlasy a psa, který mluví, že jsi nikdo, slyšíš, nikdo!“

Umouněný pobuda, vyrostlý v silničním prachu ...“ odmlčel se, a pak řekl zvolna, aby mi ani hláška neunikla: „Kdoví, co byla tvoje máma, pancharte. Dost o tom, vydej kormidlo.“

Ale já už kormidlo nadržel. Smetl je spolu s lodí a se vším závan strašného hněvu nad urážkou mé mrtvé maminky. Zabiju ho ... musím ho zabít... blesklo mi hlavou, když jsem se odrazil ke skoku. Ještě si vzpomínám, že jsem okřikl psa, neboť tohle nebyla jeho věc.

Salcedo můj výpad očekával. Neměl sice dosti času, aby vytáhl kord, stál však v předklonu, v postavení tak vyváženém, že se mi nepodařilo srazit ho na zem. Naletěl jsem na jeho pěsti, udeřil jsem

se o ně a chvíli jsem zůstal bez dechu.

Využil toho a bušil do mne. Uskočil jsem, sklonil hlavu jako býk a vyrazil proti němu. Zapotácel se, zůstal však na nohou. Dostali jsme se do křížku. Zavile a mlčky jsme bojovali. S námahou jsem ho tlačil ke schůdkům, chtěl jsem ho z nich srazit.

Odpoutal se ode mne. Chvilku jsme stáli proti sobě ve střehu, s napjatými svaly. V této kratičké chvíli, kdy všechno ve mně dychtilo po dalším boji, zaslechl jsem hlučný šumot. Zněl zlověstně v klidu spícího moře. Tu Salcedo vyrazil k novému útoku a má pozornost se znovu soustředila na zápas. Byl vyrovnaný, neboť i Salcedo v poslední době zesílil.

Kdo by v takové chvíli myslel na kormidlo? Kdo by přemýšlel o mořských proudech, o nichž jsme věděli jen málo? Kdo by si vzpomněl, že tudy nedaleko proplouvali před několika dny muži naší posádky a hlásili, že se od Svatého výběžku k východojihovýchodu táhnou mělčiny v délce asi tří námořních mil?

Loď poháněná proudy plula sama, bez pána.

„Ted’ tě mám!“ S přívalem nových sil jsem Salceda konečně dostal pod sebe. Chtěl jsem udeřit. V tom jsem zaslechl ostré zaskřípění. Srdce mi div nevysadilo, napřažená ruka klesla.

Než jsem se postavil na nohy, zaskřípělo to znovu, nejdřív jakoby šeptem, potom stále hlasitěji, až se skřípání podobalo zvířecímu řevu. Ozval se strašlivý praskot, loď se zachvěla, Zakymácela, pootočila a pomalu nakláněla na bok. Moře vrhalo mírnými, avšak nepřestávajícími údery bezvládný koráb na písčitou mělčinu. Na každý úder odpovídal mnohohlasým praskotem svého žebroví.

Bez dechu jsem se vrhl ke kormidlu.

Na palubě se ozval zběsilý pokřik.

Bylo příliš pozdě. Kolo se nepohnulo. Kormidlo nehybně uvízlo v písku.

ANI MOŘE MĚ NECHCE

Někdo mě drapl za rameno a zuřivě mnou cloumal. „Ty ... ty ... ty ...“ jekal kormidelník. Hned se zas ztratil v temné prohlubni vřavy.

Bylo cosi strašného a neuvěřitelného v tomto pomalém zániku lodi na hladině klidného moře. Kolikrát se zmítala ve vlnách někdy vyšších, než nejvyšší stěžeň, Často vnikala voda do jejího spodku, neboť požehovači v Palosu špatně vykonali svoji práci. Ježaté vlnobití olizovalo čelen a zhaselo lucernu ... všechno vydržela, všemu čelila. A teď se potápí, když je moře klidné jako mléko v krajáči. Hrůza mi stiskla hrdlo, zbavovala mě dechu. To byl konec. Konec...

Jak se loď víc a víc nakláněla na bok, naráželi námořníci jeden na druhého. Bečky upevněné na levém boku se uvolnily a s rachotem se řítily po palubě. Lana se rozplétala a řetězy se s třeskotem kroutily jako železní hadi.

„Odvažte lodici a spust’te kotvu,“ křičel Kolumbus, jenž se spolu s několika námořníky na zádi namáhal uvolnit kotevní řetěz. Šlo to ztěžka. Bylo by třeba pomoci zezdola, aby se kotva zasekla jak zapotřebí. „Kotvu ... kotvu ...“ Kolumbův velitelský hlas překřičel všecken zmatený hluk. „Odvažte lodici! Spust’te kotvu!“ Kolumbův hlas přehlušil vřavu. S několika námořníky uvolňoval kotevní řetěz na Zádi. Řetěz řinčel, skřípal, šlo to ztěžka. Kdyby někdo dole na písčíně pomohl, aby se kotva zasekla. Ale nikomu to nenapadlo.

Pan Cosa, majitel lodi, si rovněž zdříml, ačkoli měl hlídku. Proti admirálovu rozkazu teď nařizoval námořníkům, aby opustili loď. „Nechte všeho ... nechte všeho, lidé! Pryč odtud, než utoneme,“ ječel vysokým hlasem, jehož zvuk sám o sobě stupňoval zmatek a hrůzu.

„Kotvu ... spust’te kotvu ...“ volal Kolumbus.

„Do člunu ... do člunu ... utoneme,“ opakovala falešná ječící ozvěna.

Nářek a kletby. Výkřiky. Praskot žebroví.

„Opust’te loď... zachraň se kdo můžeš ...“ Proč pan Cosa tak zděšeně křičel, nebyl přece zbabělý?

Lidé se hrnuli do člunu.

„Kotvu ... pro smilování boží,“ volal Kolumbus, jenž ze zádi nemohl vidět, co se na střední palubě dělo.

Náhly pohyb lodi mě smetl a udeřil mnou o zábradlí. Zachytil jsem se brlení a vyšplhal se na ně. Zoufale jsem se předklonil přes předprseň a chvíli jsem se díval do černé prohlubně pod sebou.

Lákala a přitahovala, uklidňující náruč ve chvíli zoufalství, jehož tíhu jsem nemohl vydržet. Nežít... nežít... o ničem nevědět...

Hluboce jsem zapadl do vlhkého písku a unikající vlna mi výsměšně olízla paty. Nastal odliv. Ani moře mě nechtělo!

Opodál unikal přetížený člun do tmy. Směřoval k „Nině“, která kotvila asi půl míle odtud.

Vůle k životu převládla. Oči jsem měl zalepené pískem, drtil jsem jeho zrnka mezi zuby, byl jsem jím obalen celý. Zahanbeně jsem se šplhal na palubu.

VRAK

Stěžně trčely v ostrém úhlu, plachty se na nich plandaly splihle jako špinavé prádlo. Po palubě bylo možno lézt už jen po čtyřech nebo se přidržovat, čeho se dalo. Schoval jsem se do nejtemnějšího kouta.

Kolumbus přestal křičet, když zpozoroval, že část posádky uprchlá. Slezl ze schůdků a sunul se k mužstvu podél levého boku, kde to šlo lépe.

Lidé se ustrašeně kupili kolem hlavního stěžně.

„Stěžň ... musíme useknout stěžň ... lodi se uleví,“ sípal Kolumbus. „Tak hněte sebou, zbabělci... co jste, lidé nebo ovce!“ Zasypal je přívalem italských nadávek. „Sekery... sekery ... přineste sekery!“

Náhle mnou zacloumala touha něco udělat, být nějak užitečný.

„Sekery ... sekery ...“ pořád ještě volal Kolumbus.

Jak pokračoval odliv, loď se víc a víc nakláněla na pravý bok.

Spěchal jsem, možno-li tak nazvat obtížný pohyb po čtyřech, k místu, kde byly sekery. Na někoho jsem narazil. Byl to Juan. Nepromluvili jsme spolu od té chvíle, kdy opil psa. Teď mě chytil za rameno. „Vím, co se stalo ...“

Vytrhl jsem se mu. „Když to víš, tak mě zab. Tady jsou sekery.“

„Pedro, Pedro,“ řekl soucitně, „ty horkokrevný kluku. Proč nemyslíš dřív, než začneš jednat?“

Ozvaly se prudké rány. Sekery se zahryzly do stěžně. Byl to hrozný zvuk – jako by zabíjeli živou bytost. Loď se chvěla a praskala ve spárech.

„Do spodku vniká voda ...“

„Jen dál, jen dál, vydrží...“ to byl zase Kolumbus.

„Zahyneme...zahyneme ...“

Tvrdé rány přehlušily nářek.

Od moře zazněl pokřik. Z našedlé břechy světla a tmy vynořily se dvě lodice jako přízraky. Naše vlastní a druhá, již vyslala „Niña“. Pinzónův bratr, její kapitán, chladnokrevně usoudil, že admirálskému korábu nehrozí nebezpečí a nepustil trosečníky na palubu. Hnal je zpátky a vyslal vlastní lodici na pomoc.

Vyšplhali se na palubu právě včas, aby pomohli se stěžněm, jenž odolával jako hrdina. Konečně zapraštěl a bylo to jako táhlý bolestivý vzdech. Vlastní vahou se oddělil od pahýlu a uspíšil svůj osud. Řítil se na hladinu, strhával s sebou lana, ráhna a plachty. Rozbíjel vše, co mu stálo v cestě. Zábradlí a pravý bok lodi praskaly a lámaly se při dopadu mohutného kmene. Spodní část stožáru se zachytila na palubě a špička se zabořila do písku. Jako by se nám chtěl pomstít, působil teď silou mohutného svoru, jenž loď přitahoval k hladině.

„Přes palubu, přes palubu,“ křičel Kolumbus.

Tucty svalnatých paží se opřely o peň, ale byla to svízelná práce. Konečně se sesmykl přes palubu a padal s takovým rachotem, jako by prorážel díry do boku lodi.

Koráb se poněkud vyrovnal. Ale i já jsem postřehl, že už je pozdě. Podpalubí bylo plné vody, moře samo se vzdalovalo a nechávalo nás na písčné výspě.

DEN VÁNOČNÍ

Východ nám chystal nový den – narození Páně. Ale Pán nás opustil, loď byla ztracena.

„Do přílivu vydrží,“ usoudil Kolumbus. „Ale potom ...“ rozhodil rukama. „Musíme zachránit, co se dá. Kapitán Araña a pan Gutierrez doplují na pobřeží a požádají o pomoc krále Guakanagariho, ať pošle tolik kánoí, kolik jen může.“

Bylo už skoro světlo, když odráželi od mělčiny. Za chvíli vyjde slunce.

Opodál stál Kolumbus s panem Cosou. Opírali se o pahýl stěžně.

Kolumbus něco tlumeně říkal, asi ho plísnil. Pan Cosa krčil rameny.

„Výprava stála přes dva milióny maravedí, nevidáno, bude stát o loď víc. Mně k srdci nepřiřostla. Ani mi nenapadlo ji zachraňovat. K čemu?“

„To jste námořník?“ vybuchl Kolumbus rozhořčeně.

„Nejsem námořník, ale majitel lodi. To je rozdíl,“ mínil pan Cosa suše. „Když vím, že za loď dostanu náhradu ... zlata jsme přece sebrali dost. Na lodi mi v tom případě nezáleží.“

„A na osudu výpravy také ne,“ zvolal Kolumbus. „Jste jako Pinzón ... všichni jste stejní, vy, loupežníci z Palosu!“

„Já jsem vám, pane, svou loď nevnucoval.“

„Jděte mi z očí, kramáři, jděte mi z očí.“ Složil tvář do dlaní. „Dio mio, dio mio,“ vzdychal italsky.

Slunce vycházelo. Oslňující teplé slunce vánočního dne.

Pohled na palubu byl truchlivý. Na pravém boku hromada dřevěné tříště, lan a železa. Pahýl pyšného stěžně čněl jako vykotlaný zub. Střední paluba byla zpustošena. Za mnou na zvýšeném boku lodi se směšně kymácelo dělo ve svých závěsech. Byl to div, že se neutrhlo a nepozabíjelo lidi.

Námořníci se ploužili po čtyřech nebo prostě jen stáli v nepřirozených polohách a tupě se dívali k pobřeží, vzdálenému asi půl druhé míle. Mezi naší mělčinou a pobřežím byl však široký pás slané vody.

Sanchez se připlížil k admirálovi a schoulil se před ním na kolenou. „To já, pane ... to já ... trestejte. Vlekl jsem kříže na Kalvárie a bůh mě potrestal za mou pýchu. Usnul jsem a...“

„Tebe, že bůh potrestal?“ řekl Kolumbus s hořkým úsměvem a unaveně mávl rukou. „Tebe? Jdi pryč ... nechci tě vidět... Vyplul jsem s třemi koráby a zůstal mi jeden, ten nejmenší... Pinzón zradil. A teď i Cosa. Kdybychom byli včas upevnili kotvu, mohli jsme loď zachránit. A ty jsi spal... Jdi...“ znovu složil hlavu do dlaní.

„Ne on, pane ... ne on ... to já! Já jsem to všechno zavinil,“ vykřikl jsem.

Ale Kolumbus mě neslyšel.

Cosi se mě dotklo. To pes se odněkud připlížil a položil mi pracky na kolena. Naklonil hlavu, žádal o pohlazení. „Pejsku... pejsku ...“ zabořil jsem obličej do jeho srsti a hořce a dlouho jsem plakal.

SEKERY SVIŠTÍ A LIDÉ SI ZPÍVAJÍ

Lidé pracovali s neuvěřitelnou chutí. Ti na palubě řádili svými sekerami, jako by chtěli rozsekat na kousky celý oceán. Mohutné hurá se odráželo od hladiny, když se poroučel prostřední stěžeň. Až sem bylo slyšet veselé andaluské písničky, při nichž práce jde od ruky sama. A já jsem se – nikoli naposledy ve svém životě – podivil nad tím, s jakou chutí někdy lidé ničí, co jiní s námahou postavili. Mně srdce usedalo, když jsem viděl, jak se admirálská karavela pod údery zuřivých seker čím dál tím víc podobá kostře obrovského nemotorného zvířete.

Po břehu pobíhal s křikem pan Araña. Bylo obdivuhodné slyšet, kolik šťavnatých nadávek uměl tento přísný úředník hlavní kastilské zásobárny s titulem kapitána. Pot mu stékal po tváři, ale ani mu nenapadlo odložit svou těžkou železnou helmici. Snad si myslel, že nažene Indiánům strach. Avšak nepochodil.

Zamýšlel vytvořit na břehu ze zachráněných předmětů vzorné skladiště. To však naráželo na bezstarostnou ledabylost Indiánů, kteří pohazovali věci, kam jim zrovna napadlo. Nevěděli ani k čemu jsou – jak tedy měli pochopit, že lano patří k lanu, řetěz k řetězu a bečka k bečce? A protože bylo u břehu vždy několik kánoí najednou, bylo veškeré úsilí pana Arani marné.

Pro Indiány to byla náramná švanda. Smáli se, sborově prozpěvovali, hlasitě se dohadovali, zřejmě o významu předmětů, které neznali. To bylo veselí, když se kotva, s námahou na palubě uvolněná, na břehu zasekla do písku a nebylo jí možno pohnout. Odpoutali se od této hry teprve tehdy, když jakýsi ferina přišel na nápad šlapat na soudku, jenž se kutálel po břehu. Všichni s ním chtěli soutěžit. A za chvíli se po písku kutálely naše bečky, každá s veselým Indiánem na hřbetu. Ovládli toto umění rychle a s jistotou k bezmezné zlosti pana Arani, který poskakoval mezi nezbednými bečkami jako vzteklý čertík, v neustálém nebezpečí, že ho nějaký soudek porazí. Opodál zíralo na to dovádění černé a strohé Kolumbovo křeslo, které osaměle trčelo v písku.

Veselý zmatek pobláznil psa. Teď, když jsem ho ve svém žalu nejvíc potřeboval, hrabal jamky v písku, chňapal jen tak ze žertu po

pestrých ptácích, kteří nad námi poletovali jako hejno drahokamů. Větril a štěkal, točil se dokolečka a poletoval od skupinky ke skupince s přívětivou ochotou sbratřit se s kýmkoliv. Trochu se ho báli, protože moc štěkal.

A všechno bylo pozlaceno sluncem a prosyceno tisícerou vůní jako slavnostní kytice. Jen pro mne slunce nesvítilo a květy nevoněly. S neklidným svědomím jsem očekával chvíli soudu a trestu za svůj špatný čin.

Ta chvíle přišla. Jenže stalo se, co se v životě někdy stává – čeho se nejvíc obáváš, dopadne nakonec jinak.

CO ŘEKNOU BANKÉŘI?

Příliv pozvedl moře a vrhal je na pobřeží v dlouhých kypějících řadách. „Santa Maria“, zbavená všeho, co jí dávalo právo nazývat se lodí, kymácela se opile na vzedmutých vlnách. Před dvanácti hodinami byly by bývaly její záchranou; teď jí připravovaly hrob.

Pobyt na palubě byl už nebezpečný a Kolumbus přikázal zastavit práci. Usedl do křesla, jež nechal přenést do stínu nízké rozložitě palmy. Indiánský náčelník odešel, když proslovil dlouhou řeč a prolil ještě něco slz. I jeho poddaní odcházeli po vykonané práci, za níž nečekali odměnu.

Mladší pan Pinzón šátral po písku směrem k admirálovi. Byl zamyšlen a zřejmě v nenáladě. Zastavil se nedaleko admirálského křesla a vyčkával. Ani se neuklonil. Snad si myslel, že není třeba se klanět admirálu bez loďstva.

Don Kryštof se na něj podíval, jako by měl před sebou pavučinu. Mlčel.

„Co zamýšlíte učinit, pane,“ Pinzón posléze promluvil.

„Chtěl jste snad říci, pane, co zamýšlím přikázat? Včas se o mých záměrech dovíte. Nyní, prosím, zavolejte mé pány a druhého kormidelníka.“

Pinzónovi nezbylo, než uposlechnout. Svůj odpor však projevil tím, že hlasitě říhl.

Urččený pan Araña sňal teprve teď svou železnou přílbu a vztekle jí mrštíł o zem. „Nevím, pane,“ řekl udýchaně, „co tomuhle řekne messer Nicolo Oderigo z banky svatého Jiří v Janově.“

Don Kryštof pokrčil nedbale rameny. „Každé podnikání má své riziko. Uvidíte, že si nakonec přijdou na své i janovští a sevilští bankéři i Jejich katolická Veličenstva.“

„Bankéři nedávají na malý úrok,“ poznamenal Araña.

„Však jsme teprve sotva naťukli skořápku zlatého vajíčka. Až naše svaté náboženství naučí Indiány křesťanské pokore, budou obdělávat tuto zemi pro nás! Pro nás budou z jejího nitra těžit zlatý kov. A diamanty, pane, diamanty ...“

„Nenašli jsme dosud ani jeden.“

„To je pravda. Ale musí tady být. Drahokamy se přece tvoří pod vlivem slunečního žáru. Samotné zlato je přece zhmotnělé sluneční světlo.“

„Hm ... nicméně ...“

Příchod ostatních pánů přerušil rozhovor. Byli unavení a rozmrzelí z nezvyklé práce. Snad se těm běloručkám stalo poprvé, že museli přiložit ruku k dílu.

Chvilí však trvalo, než se našel kormidelník. Pracoval na vzdáleném travnatém výběžku, kde se namáhal vztyčit kříž. Stloukl jej ze zachráněných břevna a nyní se marně snažil jej postavit. Nikdo mu nechtěl pomoci a Sanchez mezi modlitbami zcela nekřesťanský klel. Konečně se však přišoural s tváří a postojem kajícíka.

„Není, pane,“ zavzdychal, „není ukrutnost hříchy trestati, ale laskavost, jak pravil svatý Jeroným. Jsem vinen, trestejte milosrdně.“

Kolumbus se zamračil. „Pakli zle činiš, boj se, neboť ne nadarmo vládne soudce mečem – to zas řekl svatý Pavel. A nezatahuj do toho světce. Oni jsou na výsostech a ty dosud šlapeš po zemi, ač by ti lépe slušelo houpat se v povětrí. Proč jsi opustil kormidlo? Jestli mi odpovíš citátem z Písma, nechám tě zmrskat.“

Kormidelníkova tvář se stáhla svatým rozhořčením – asi měl v zásobě ještě pěknou řádku citátů. Hlasitě však povzdechl: „Jak už jsem přiznal, pane, únava mě sklátila. Vlekl jsem kříže na Kalvárie a kormidlo jsem ve své hříšné ospalosti svěřil...“

Pozoroval jsem všechno ze své skrýše ve voňavém houští. Teď jsem nabral dech. Má vina je větší než kormidelníkova, nesmí trpět sám. Než jsem však mohl vyrazit z houštin, byl výslech na chvíli přerušen.

Do středu hloučku se prodral snědý vyzáblý námočník, jenž

zřejmě nevěděl, co se tu dělo. Vrhł se před admirálem na kolena a vztáhl k němu ruce.

„Už sedmdesátý den ... už sedmdesátý den ...“ koktal.

„Co chceš?“ obořil se na něj Kolumbus.

„Já... čekám na svou odměnu, pane. Jsem Roderigo z Triany, jistě si vzpomínáte. Byl jsem první, který zvolal ‚země‘.“ Pohled jeho cikánských očí se žádostivě přilepil na admirálovu tvář.

„Rušíš nás ...“

„Ano, pane ...“ Roderigo jako by neslyšel, „mých deset tisíc maravedí, a kazajka z hedvábí...“

„Tvých deset tisíc ... kde je máš?“

„Naše katolická Veličenstva ráčila ... vašimi ústy ...“

„Neber jejich jména nadarmo. A... víš-li pak docela bezpečně, že jsi jako první spatřil zemi?“ Obrátil se k svým pánům. „Vzpomínáte, pane Gutierrezi?“

Gutierrez přikývl, ale současně pokrčil rameny.

„Pane,“ vmísil se Pinzón, „v rozkaze byla zmínka o tom, kdo první zvolá: ‚země‘. Jestliže ji někdo spatřil a mlčel ...“

„Hybaj ... a neruš nás!“ Kolumbus vykřikl na Roderiga tak, že to pan Pinzón mohl vztahovat i na sebe.

Jen stiskl zuby a poněkud pobledl. „Jdi,“ řekl Roderigovi, „postarám se, abys dostal, co ti patří.“

Roderigo se odplížil středem mlčících lidí. Později se z něho stal muž žlučovitý a svárlivý, neboť slíbenou odměnu nikdy nedostal.

Kolumbus upřel hněvivé zraky opět na Sancheze. Ryl teď velmi rozhněván – o to hůř stála naše věc. „Nuže ...?“

Znovu jsem nadýchl, vyběhl z houští, protlačil se davem a stanul v kruhu. „Moje vina, pane ...“ Chtěl jsem promluvit hlasitě, avšak vyprahlé hrdlo sotva propouštělo slova. „...moje vina je větší, než Sanchezova. Ryl velmi unaven a já se nabídl, že kormidlo převezmu. Dovedu je držet. Ale ... zklamal jsem ... opustil jsem kormidlo. Proto loď najela na mělčinu.“ Co živ budu, nezapomenu na tu strašnou chvíli. Sám jsem se odsuzoval – ale což jsem mohl jinak?

„Proč jsi to udělal?“

Jeho kamenný pohled mě drtil. Sbíral jsem všechny síly, abych pod jeho tíží neklesl. „Proč ...!“

„Já ...“ Odmlčel jsem se. Nic jsem předem nepromyslel a nyní

přede mnou strměla prostá otázka jako nepřekročitelná Zeď. Jak to říci... jak jen ... Mezi dvojím mžiknutím oka jsem spatřil v pozadí bledý terčík Salcedova obličej.

„Já, pane, vím ...“ byl to Juanův hlas. „Ležel jsem nedaleko na střední palubě a pokoušel jsem se usnout. Slyšel jsem všechno, i když jsem pomoci už nemohl. Salcedo ...“

„Ne... ne... mlč, Juane, mlč ...“ vykřikl jsem.

Nemínil však mlčet. „Salcedo vymáhal na Pedrovi kormidlo. Urážel ho. A urazil ho tak, že na to nebyla jiná odpověď, než rána pěstí. Kdyby někdo tak urazil mě, zabil bych ho na místě.“

„Urazil ho – a jak?“

„Řekl, že ...“

„Juane,“ vykřikl jsem znovu, „mlč, nebo s tebou už nikdy nepromluví!“

Podíval se na mne a znovu jsem spatřil věčný úsměšek zloděje chleba. „Odpusť, Pedro,“ řekl prostě. „Chápu. Už mlčím.“

V té chvíli jsme se opět stali přáteli.

„Nuže ...“ Kolumbus se znovu obrátil ke mně. „... co řekl? Pověz!“

Mlčel jsem. Což jsem mohl přede všemi opakovat urážku, jíž Salcedo zhanobil památku mé maminky? „Nemohu, pane. Trestejte bez toho.“

„Tedy nepovíš? A co ty, Salcedo? Krčíš se tady ve stínu. Pojď a pověz!“

Fintílek předstoupil se skloněnou hlavou. Podíval jsem se na něj ze strany a viděl jsem, jak neslyšně pohybuje rty.

„Salcedo,“ řekl jsem hlasitě, „jestli to řekneš, zabiju tě. Při památce své matky přísahám, že tě zabiju.“

Bylo ticho. Někdo v hloučku se hloupě zasmál. Shůry mu odpověděl skřehotavý posměch papouščího hejna.

„Jdi, Salcedo,“ řekl Kolumbus poněkud zasmušile, „nepřeji si už, abys mluvil.“

Od moře se ozval pokřik, zprvu nečleněný, stále však hlasitější. Blížil se k nám a přinášel neklid. Několik udýchaných námořníků roztrhlo hlouček: „Indiáni... Indiáni... na kánoích ... přivázejí zlato ... hodně ... hodně zlata.“

Kolumbus povstal a rázem na soud zapomněl. Námořníci s

pokřikem uháněli ke břehu. Kolumbovi páni spěchali za nimi tak rychle, jak jim dovozovala jejich kastilská důstojnost. A nakonec Kolumbus sám, jen s námahou zadržující spěšný krok.

Zůstali jsme sami.

„Odpust', Sanchezi...“

Odpověděl mi jedním z krvežíznivějších citátů Písma, neboť to byl muž sice bohabojný, nikoli však laskavý.

Pes už byl zase bůhvíkde. Za chvílku jsem ho spatřil, jak se cpe do nejhustšího chumlu námořníků, jako by také chtěl získat nějaké zlato. Odháněli ho, jeho štěkot naháněl Indiánům strach. Šel jsem za ním.

PÁN NEPÁN, ZLATO JE ZLATO

Na břehu to vypadalo jako na tržišti. Všechno se jaksi promíchalo. Pán nepán, Indián a běloch, trhali si vzájemně zlaté plíšky a hrušky z ruky, nabízeli za ně své zboží, jeden druhého se snažil odstrčit a překřičet. Zpovzdálí přibíhali námořníci, kteří už všechno vyměnili, s hrstmi zrezavělých hřebů. Mávali jimi Indiánům před očima a hlasitě vychvalovali jejich přednosti. Jinde zas se dva Španělé rvali o kousek zlata, za nějž Indiánovi zatím zůstávali dlužní.

„Čukue ... čukue ...“, křičeli Indiáni. Chtěli rolničky.

Na chvílku se stal admirál se svou zásobou rolniček středem tlačence; byl opatrný, vybíral jen největší kousky zlata. Brzo mu zásoba došla, ale Indiáni přinášeli ze svých kánoí stále ještě zlaté hrušky a plíšky. „Kaona, kaona ...“ volali. Tak nazývali zlato ve svém nářečí. Snad to byli obyvatelé onoho vzdáleného ostrova, jež Indiáni nazývali Cibajo a o němž Kolumbus věřil, že to je Cipango, kde vládne žlutý chán. Jenže tito návštěvníci nebyli žlutí – navlas se podobali těm, s nimiž jsme se dosud setkali.

Znovu se rozvířil tržní rej. Viděl jsem, jak rozradostnělý Indián vyměnil značně veliký kus zlata za kousek zcela bezcenné barevné stužky. Za mémi zády se pustil zuřivý pan Araña do boje s dvěma podnikavci, kteří chtěli vyměňovat přesýpací hodiny a kompas naší karavely za hroudu zlata, velikou jako pěst.

„Půjďte před soud, padouši... před soud,“ běsnil a posléze na ně zaútočil s vytaseným kordem.

Odhodili kompas i hodiny a utíkali. Pan Araña za nimi poslal několik nadávek, pak se zamyslel a nabídl Indiánům hodiny.

Něčemu se tito bystří lidé za tu chvilku naučili. Žádali také kompas – a do toho obchodu se panu Araňovi přece jen nechtělo. Hrouda zlata však oslnivě zářila ve slunci a pan Araña posléze podlehl.

„Člověk neví, kdo jsou vlastně divoši,“ řekl tiše Juan. Ke svému věčnému úsměvu přidal ještě jeden.

KAINÓ

Obchodování na břehu rázem zakončily pronikavé zvuky řehtaček a rytmičtý klapot jakýchsi ozvučných destiček, upevněných na prstech mužů. Za doprovodu těchto ohlušujících zvuků se k nám pomalu a vážně blížil početný indiánský průvod.

Rozesmál jsem se jako všichni. Hnědý král Guakanagarí, jenž kráčet v čele průvodu, opřený o předloktí svých průvodců, měl na sobě dlouhou plátěnou košili až ke kotníkům a na rukou příliš velké červené rukavice – Kolumbovy admirálské dary. Koruna z pestrého perí, která byla jaksi přirozenou ozdobou nahého muže, vypadala v tomto oblečení nemístně.

Považoval, chudák, naše hlučné veselí za projev obdivu a tvářil se vznešeně.

Juan se dotkl mého ramene. „To není k smíchu, Pedro, to není vůbec k smíchu.“ Mračil se jako před bouřkou.

Ted' i Kolumbus nařídil, aby se přestali smát a pokročil průvodu vstříc.

Spirály, čáry a vlnovky v barvách zlata, krve a oblohy, hyzdily souměrná těla mužů a působily trochu hrozivě. V rukou potřásali oštěpy. Ti v prvních řadách ozdobili své skráně zlatými čelenkami a paže náramky – někteří měli i v nose zlaté valounky.

Kolumbus, snad oslněn takovým množstvím zlatých předmětů, pozdravil náčelníka lehkou úklonou.

Guakanagarí jej oslovil. Hovořil dlouho a zvučně. Několikrát opakoval slůvko „kaona“ a ukazoval přitom přes moře na západ, jako by chtěl naznačit, že zlato je tam, za mořem. Na jeho pokyn vyňali pak dva služebníci z pleteného košíku jakýsi lesklý předmět.

Náčelník jej podňal ve dlaních jež pozvedl ke Kolumbovi, jako by mu chtěl obětovat.

Byla to maska z lastur, bohatě vykládaná zlatem. Otvírala zlaté oči, cenila zlaté zuby, pyšnila se bohatě tepanou čelenkou a těžkými zlatými náušnicemi.

A zlatý byl úsměv admirálův, když královský dar přijímal. Jeho brunátná tvář se leskla v záři západního slunce jako dukát.

Guakanagarí tleskl do dlaní a z průvodu vystoupili další služebníci, kteří podělovali Kolumbovy pány zlatými předměty. Ti ve své radosti hledali po kapsách nějaké maličkosti. Protože však vyměnili i knoflíky svých kazajek a nezbylo jim už nic, blahořečili náčelníkovi zvučnou kastilskou řečí.

Admirál položil pravici na náčelníkovu rámě a pozvedl hlas. „Z našeho neštěstí vzniklo tolik věcí, že věru na ně nemohu pohlížet jako na zkázu, ale jako na veliké štěstí. Kdybychom nebyli ztratili loď, nezdrželi bychom se na tomto bohatém místě...“

Zatrolený pes, už zas se zaběhl. Přestal jsem naslouchat admirálovi, jenž právě velebil božskou prozíratelnost, a začal jsem se shánět po zvířeti. Pořádne mu vykrákám uši.

Spatřil jsem ho za chvíli, jak se přátelí s nějakým chlapcem z králova průvodu. Zavolal jsem ho k sobě. Ohlédl se a jen zavrtěl ohonem. Zavolal jsem znovu. Nechtělo se mu, nakonec však přece jen uposlechl.

Snědý chlapec pozvedl hlavu a podíval se na mě. Měl veliké oči švestkové barvy, které se usmívaly, i když tvář zůstávala vážná. Byla na rozdíl od ostatních podlouhlá s jemnými mužnými rty. Jen široké chřípí jí ubíralo na souměrnosti a přidávalo příchuť divoké síly.

Přistoupil jsem k němu. „To je můj pes.“ Aby porozuměl, ukázal jsem na sebe a na psa.

Přikývl a usmál se. Byl stejně veliký jako já, hleděli jsme si přímo do tváře. Sejmul s krku maličkou zlatou figurku s rozšklebenou tváří a přívěsek mi podával.

„Nechci. Psa neprodám za všechno zlato na světě.“

„Zemi,“ řekl a ukazoval na figurku.

„Nechci.“

Ukázal na psa, zavrtěl hlavou a znovu mi nabízel zlatého človíčka.

Ted' jsem pochopil, že mě chce obdarovat. Ale jak mohu přijmout dar, když sám nemám co dát? Urazit jsem ho však nechtěl.

Vzpomněl jsem si na obřadně důvěrné indiánské pozdravení. Vztáhl jsem ruku a dotkl jsem se dlaní jeho čela. „Ejeri Pedro,“ řekl

jsem, ukazuje na sebe. Byl jsem pyšný na indiánské slovo. Označovali jím muže nebo vůbec člověka.

Radostně se usmál a také mi položil dlaň na čelo: „Ejeri Kainó,“ řekl.

Vtom ho zavolali a jeho tvář ztvrdla. Rychle mi vtiskl figurku do dlaně. Přidružil se k náčelníkovi a po chvíli jsem viděl, jak vstupují do člunu, který je odvážel na palubu „Nini“.

JÁMA

Násada rýče byla kluzká od potu a horká od slunce. Ruce mi klouzaly, když jsem se o něj opřel, abych jej zarazil do hnědé okoralé hlíny. Od slunka do slunka jsme hloubili jámu. Čím hlouběji jsme pronikali, tím výš jsme museli přehazovat hlínu.

Nahoře hučelo moře, povykovali lidé, kypěla veselá práce. Co nevidět bude po admirálově příkazu dostavěna pevnůstka nazvaná „La Navidad“, na paměť dne, kdy ztroskotala naše loď. Byl to zatím jen široký dvůr ohraničený dřevěnou palisádou s nevysokou hranatou věží, na níž se tyčil kříž. Tady zůstane posádka, dokud se don Kryštof s početnějším loďstvem nevrátí ze Španělska. Na palubě „Nini“ by pro ni stejně nebylo dost místa.

Kormidelníkovi a mně bylo – jistě z trestu – přikázáno, abychom vyhloubili prostornou jámu na jižním konci dvora. Sanchez při práci vzdychal, modlil se a nadával. Kdykoli se na mne podíval, odplivl si.

Jazyk mi narostl do neuvěřitelných rozměrů; dusil jsem se žízni. Soudek s pitnou vodou byl však mimo dosah a Roldán, jenž na nás přísně dohlížel, jen zřídkakdy dovoloval, abych se napil.

Ted' se znovu lenivě přišoural a zahrnul mě nadávkami. Naděje na doušek vody zmizela a má žízeň jen vzrostla, když Sanchezovi dovolil, aby se šel napít. K němu se choval vlídněji; byli si blízcí hodnotí. „Až tady tu práci doděláte, půjdete na příkop,“ postavil se na okraj jámy. „Příkop kolem pevnosti.“

„Nač to?“ povzdechl kormidelník.

„Proti divochům.“

„Hlouposti – jsou jako beránci.“

Roldán se zasmál. „Jen počkej, až jim začneme stríhat vlnu.“

„Ty tu zůstaneš?“

Roldán se zamračil. „Rád bych byl při tom, až se bude na lopaty nabírat zlato. Ale ...“ nafoukl se..... admirál nechce.

„Říká, že mě potřebuje a slibuje vysoký úřad, až se zas vrátíme. Pak si nacpu kapsy! Ale tebe, kamaráde,“ dodal zlomyslně, „tebe postaví doma před soud.“

„Mne...“ kormidelník povzdechl, „... a tady toho spratka.“ Nezapomněl odplynout mým směrem.

„Žádný strach, dají mu taky co proto.“ Najednou začal hlasitě nadávat a obcházet kolem jámy s výrazem vzteklého psa. A to mi připomnělo mého chundelatého kamaráda. Kdepak mu byl konec, tulákovi! Zvykl si opouštět mě na úsvitu a vracet se až večer. Přál jsem mu svobodu, i když jsem mu ji záviděl. Ať se aspoň zvíře má dobře.

Nahoře se přiblížili nějakí lidé. Podle hlasů jsem poznal Escobeda, Araña a Gutierreze. Hovořili hlasitě, snad ani nevěděli, že se v jámě pracuje. Domlouvali se právě o tom, že „Niña“ už pozitíř zvedne kotvy – to byla pro mne novinka.

„Říkáte ... vyplujeme, pane Escobedo,“ pravil Araña. „Ale vy přece zůstanete s námi. Což vám admirál nic neřekl?“

„Ne ... neřekl mi nic. Ani nevím, chci-li zůstat.“

„Myslíte ... chcete-li zůstat pod mým velením,“ řekl Araña pichlavě. „Admirál rozkazuje, pane.“

„Admirál ... moc si namlouvá ten cizinec,“ řekl Escobedo opatrně.

„Chcete říci, že si namlouvá Indiány,“ zasmál se Gutierrez. „Má za ušima, pan admirál. Vyměňovat zlato za staré škorně, barevná sklíčka a cínové misky nebo plátno není zrovna špatný obchod.“

„Jedná s divochy bezmála jako se sobě rovnými,“ řekl Escobedo už směleji. „To by kastilský šlechtic neudělal. Ten jejich plačtivý šaškařský král... král... to je urážka našich Veličenstev!“

„Má zlato! Ostatně admirál dobře ví, co dělá,“ hájil dona Kryštofa pan Araña. „Vím o jeho tajných plánech. A věřte mi – trocha mírnosti nikdy neuškodí – aspoň zpočátku. Ostatně podívejte se tady na tu jámu.“

„Nu což – jáma,“ odfrkl Escobedo. „Ostatně je zbytečné hloubit studnu, když je všude kolem tolik sladké vody.“

„To není studna ... to je skladiště. Skladiště zlata,“ řekl Araña s

důrazem na posledním slově. „Asi za rok se admirál vrátí. Do té doby bude jáma plná zlata. Tak či onak bude plná! A bude to hodně hluboká jáma.“

„PITOMÝ INDIÁNE“

Asi proto, že mi jeho slova uvízla v paměti, soužil mě té noci hloupý sen. Zdálo se mi, že jsem byl odsouzen prokopat se až do středu země. Byl jsem stár a vetchý, neboť od chvíle, kdy jsem vzal motyku do ruky, uplynulo hodně let. Dlouhý bílý plnovous ploužil se mi po zemi, co chvíli jsem jej přiskřípl krumpáčem. Denní světlo vysoko nade mnou bylo už jen jako vzdálená hvězda a střed země nikde ...

Chvíli jsem se na tu hvězdu díval a pak jsem spatřil, že jich je víc. Jako by někdo rozházel okenní sklíčka na modrém sametu. Ale to už jsem byl vzhůru. Pes seděl nedaleko a uraženě se na mě díval. Asi jsem ho ze spaní kopl.

Už se mi nechtělo spát. Vyšel jsem nehotovou bránou pevnůstky a pes ťapal čile za mnou. Od moře vanul slaný vítr, vlny lenivě šelestily na písku. Cítil jsem se dvojnásob osamělý tváří v tvář nekonečnému, stále neklidnému prostoru. Odvrátil jsem se od moře. Pes běžel přede mnou, co chvíli se ohlédl, vyčkal a pak se znovu rozběhl, jako by šel najisto. Směřoval k blízkému lesíku. Šel jsem za ním – stejně jsem se ještě nedostal dál než na pobřeží.

Les na nás dýchl teplým vonným dechem. Ve větvích zapípal neklidně pták. Papoušci na sebe pokřikovali chraplavými ospalými hlasy – asi cítili přítomnost psa. Chladné safírové lampičky světlušek kreslily klikaté světelné čáry.

Pes běžel najisto po stezce tak úzké, jako by byla ušita na míru jednoho člověka. Byla pečlivě prosekána, bezpečný udusaný chodníček uprostřed tmavého lesa.

Šel jsem, pes mě lákal dál a dál. Asi po hodině cesty vyústila stezka na široké prostranství, porůznu porostlé malými skupinkami stromů, jejichž kmeny byly zakryty hustým listovým. Zdáli se podobaly obrovským zeleným balónům. Mezi stromy stály domky, většinou z proutí, se střechami z palmového listí v podobě hranolu. I na pohled lehoučké, zdály se jako hračky. Poněkud opodál stál veliký

dům se štítovou střechou, asi obydlí náčelníkovo. Vesnice postříkaná stříbrným deštěm měsíčního světla byla tichá a spala. Nic nerušilo její voňavý klid.

Pes vyštěkl jednou a jen krátce, jako by kohosi volal. Netrvalo dlouho a ze stínu velkého domu vykročila štíhlá postava. Pes k ní přiběhl a po svém, leč tiše ji vítal. Chvilku pobíhal mezi námi jako by nás chtěl seznámit. A tak jsem se znovu setkal s chlapcem Kainó.

Měli jsme z toho oba radost – čím to jen je, že se lidé někdy na první pohled spřátelí nebo nenávidí?

Kainó nepřišel sám. Na rameni mu seděl krotký smaragdový papoušek s červenou hlavičkou. Nevraživě pokukoval po psu.

„Pedro ...“ řekl Kainó, chvilku zaváhal a potom řekl nejistě, velmi měkkou a žvatlavou španělštinou „... přítel.“

Poprvé v životě mě takto někdo nazval. Juan byl mým přítelem – ale nikdy mi to neřekl. Ostatně byl starší, mnohem starší než já. Kainó však byl chlapec asi mého věku. Chlapci mého věku mě pronásledovali a tupili pro mé ryšavé vlasy a mou nuzotu. „Amigo,“ opakoval jsem. „Amigo Kainó.“ Vzal jsem jeho pravici a srdečně ji stiskl.

Podivil se, neboť u nich nebylo zvykem tisknout si ruce na důkaz přátelství. Nicméně to s pobaveným výrazem strpěl. Pak mi jemně přejel prstem po dlani, podíval se na ni a zavrtěl hlavou. Na chvilku zmizel. Když se opět objevil, měl v ruce hliněnou misku a chomáč bavlny. Opatrně mi potíral rozedrané dlaně ostře páchnoucí chladivou šťávou. Zprvu páčila, pak přinášela úlevu. Poděkoval jsem mu ve své mateřštině.

„Muchas gracias, amigo,“ opakoval po mně a usmál se. Byl chápavý, jistě by se naší řeči naučil brzo. Kéž bych ho mohl učit! Ale za dva dny odjíždím domů, a tam se naplní můj osud.

„Pitomý Indiáne!“ Zcela nablízku se ozval chraplavý hlas. Připomínal mi jednoho z našich námořníků.

Kainó se rozesmál a ukazoval na papouška.

Zasmál jsem se také.

Papoušek naklonil hlavu a podíval se na mne kulatým okem. „Pitomý Indiáne ... pitomý Indiáne,“ křičel ten hloupý pták, zřejmě nadšený svým úspěchem. Pes na něj zlostně zavrčel. Byl jsem v rozpacích.

„Ale to ne ...“ řekl jsem zmateně. Náhle jsem se zastyděl za své krajany, od nichž papoušek větu pochytil. Kolikrát ji museli opakovat před svými bezelstnými hostiteli, než ptáku uvízla v hlavě.

„Pitomý Indiáne... amigo Pedro,“ říkal Kainó a znovu se zasmál.

„Ale ... to ne ...“ Zavřel jsem mu ústa dlaní.

„Zlato ... zlato ...“ chraptěl papoušek své další španělské slovo. A znovu opakoval nadávku.

Málem bych ho byl udeřil, ač přece za nic nemohl. Ale jak to Kainóovi vysvětlit! Potřásal jsem zuřivě hlavou a ukazoval na něj a potom zas na sebe. „Amigo ... amigo ... ne pitomý Indiáne ... ne ... ne ...“ Ale papoušek nechtěl přestat a Kainó nedovedl pochopit.

SBOHEM, PŘÁTELE

Jak povrchní a plné nepravdy bylo ono svěží páteční jitra dne 4. ledna, léta páně 1493. Obraz plný života a zdánlivě poklidné lidské činnosti.

Moře se vzdouvá a na kudrnkách vln se vesele pohupuje lodice plná námořníků. Za chvilku se nalodí na palubu „Nini“, která kotví asi půl míle od břehu. Brzo potom „Niňa“ vypluje.

Na břehu jsou porůznu roztroušeni lidé, kteří se na pohled ničím zvláštním nezabývají. Na vyvýšeném místě, odkud lze přehlédnout značný kus moře, stojí pan Vincente Yanez Pinzón. Dlaní si zablácí oči a pátrá po pusté hladině. Ale „Pinta“, zběhlá loď jeho bratra, se neobjevuje, ač Indiáni přinesli zprávy, že křižuje v těchto vodách.

Opodál živě pohybuje rukama don Kryštof v kruhu svých pánů. Diego de Araña, Pedro Gutierrez a Roderigo Escobedo, kteří zde zůstanou, pozorně naslouchají admirálovým rozkazům.

V pozadí na samém konci zálivu postávají menší hloučky námořníků, kteří zůstanou na pevnině a budou tvořit posádku pevnosti. Stojí tam před dosud nehotovou palisádou a za nimi je hranatá pevnost, cizí a silácky pochmurná na pozadí živé zeleně.

Nakonec jsou někde mezi pevností a mořským břehem dva lidé, dospělý muž, chlapec a pes.

Vycházející slunce polévá jitra teplým svitem, vlny je vítají veselými kvapíky, jež vyťukávají o skalnaté útesy, hlasy neviditelných ptáků je opěvují. Jitra se usmívá a voní.

Obraz míru a poklidného lidského počínání v líbezném ránu. Ale jen obraz, ne celá skutečnost. Neboť je tu ještě jedna, stejně opravdová. A ta je v myslích lidí, v jejich vztazích a záměrech, které se dříve či později vyjeví.

„Půjdu k němu,“ rozhodl Juan. „Požádám ho sám, když nechceš.“

Prosit admirála nemělo smysl. Provinil jsem se, musím pykat. Chtěl jsem zůstat na ostrově, bylo však rozhodnuto, že se vrátím. Uposlechnu tedy, neboť mi nic jiného nezbyvá. Kormidelník, ten se vrhl před admirálem na kolena, promácel mu boty slzami a dosáhl posléze toho, že směl zůstat. I jeho bratr, námořník se stříbrným cvočkem v uchu a jeho divocí kamarádi zůstávali – z trestu. Kormidelník však z milosti. Snad se na jeho přečin zapomene, až

uplyne rok a Kolumbus se vrátí. Já však budu ve Španělsku trestán – a možná že nejen námořním soudem. Svatá inkvizice nemá krátkou paměť’.

Juanův záměr zůstat na ostrově se zdařil. Pan Gutierrez se ostře proti tomu stavěl z důvodů, jež znal jen on sám – a Juan. Admirál však rozhodl podle Juanova přání.

Sledoval jsem ho očima, jak se bez obalu vmísil do hloučku, jako by k pánům patřil a oslovil dona Kryštofa. Ten mu pozorně naslouchal, pak zavrtěl odmítavě hlavou a něco říkal. Znovu Juan naléhal. Znovu stejná odpověď. Tušil jsem to.

„Pedro, chlapče...“ položil mi ruku na rameno, když se vrátil. „Však už vím ... prohráli jsme ...“

Chvilí mlčel a tiskl mi rameno. „Nevíš ještě všechno.“ řekl chraptivě.

„Co ještě...?“

Obrátil řeč jinam. „Člověk jen nerad mluví o citech, zvláště mezi muži...“

Dělalo mi dobře, že mě už počítal mezi muže. Hned se mi zdálo, že jsem o coul vyrostl.

„... ale, hrome, přirostls mi k srdci, kluku. Zrovna jako bych měl bratra – a kdybych měl, chtěl bych, aby byl jako ty ...“

Slyšel jsem to rád, ale svědomí hryzlo. „To kormidlo, Juane...“

Mávl rukou. „Na tvém místě bych byl taky Salceda potrestal. Ostatně slyšels, co říkal admirál: byla to vůle boží...“

„Vůle boží! A mne chce trestat!“

„Pánaboha trestat nemůže ...“

„Řekl jsi před chvílí, že ještě nevím všechno ...“

Zrudl a vrhl spěšný pohled na Kolumbovu družinu. Rozhovor skončil, páni volně odcházeli ke člunu. Kdosi, ještě ke všemu fintílek Salcedo, se právě obrátil a vysokým ječivým hlasem mě volal.

„Pes musí zůstat tady,“ vyhrkl Juan.

Zvíře, jako by chápalo, že se o něm hovoří, nastražilo slechy a neklidně otočilo hlavu k mluvícímu.

„Pedro ... Pedro ...“ od břehu se ozvaly zlostné hlasy. Admirál právě vstupoval do člunu.

„Ne ... ne ... ne ...“ Přitáhl jsem zvíře k sobě. „To není možné ... poprosím admirála ...“

„Je pozdě ... pozdě, Pedro. Stejně by odmítl. Nemůže vzít psa s sebou, ani kdyby chtěl. Loď je přeplněna lidmi... je malá ...“

„Ne ... ne ...“

Znovu zlostné hlasy od břehu.

„Běž ... musíš ... nabijí ti lanem ... utíkej ...,“ objal mě.

Jednou rukou mě postrkoval, druhou se zmocnil psa. Už dříve uvolnil svůj pásek, teď vyrobil smyčku a obratně ji přehodil psovi kolem krku. Přitom neustále něco povídal, ani nevím, co. „Běž, Pedro ... běž,“ vykřikl.

Pes vyklouzl z mých rukou a já ... já běžel, běžel, poháněn vzteklými výkřiky ze člunu. Běžel jsem s očima palčivě suchýma, s jedinou ohromující a ještě ne zcela pochopenou myšlenkou, čtvery paže mnou hrubě smýkly do člunu, jenž se okamžitě vzdaloval od pobřeží.

Admirál si mě nevšímal. Stál, ač moře bylo neklidné, a hleděl upřeně na pány na pobřeží, kteří mu vzdávali čest.

Vlny přenášely štěkot, zoufalý štěkot zvířete, jež nemohlo pochopit zradu, spáchanou na jeho lásce a přátelství. Mezi mnou a jedinými přáteli, jež jsem kdy na světě měl, šířil a šířil se pruh slané zpěněné vody.

KÁNOE V JITŘNÍ MLZE

Pépé žvýkal suchar, jenž mu chřestil mezi zuby jako sklo a přidušeně klel. Chtěl zůstat na ostrově a vrátit se s pytlek zlata. Admirál však rozhodl jinak. Pépé nepřiveze nic, než několik zlatých plíšků.

Ať si kleje. I za mne. Sám jsem tak zmalomyslněl, že se mi ani nadávat nechtělo. Nikdo se mnou nemluvil, práci mi nedávali, jídlo jsem musel krást.

Byl čas druhé hlídky, noc se chýlila ke konci. „Niña“ se líně houpala na kotvě. Neviditelný břeh Espanoly byl vzdálen asi půl druhé míle. Žádostivě jsem hleděl do tmy.

„Pěkně to s námi dopadlo,“ trpce utrousil Pépé. „A já chtěl zlato ... zlato ... zacpal bych starému hubu! Ten by mrkal na drát, kdybych přijel domů na koni!“ Znovu začal klít.

„Ale přestaň už, opakuješ se.“

„Já, že se opakuji? Mohu klít celou hodinu a každá nadávka bude jiná. Vsad' se.“

Nebylo mi do sázek. „Poslouchej, Pépé ... nejsme přece tak daleko od břehu. Co, kdybychom ...“

Odmítavě zavrtěl hlavou. „Neumím plavat.“

„Neumíš ...“

„Chtěl jsem se to naučit, když jsem poprvé přišel na loď. Ale námořníci říkali, abych nepokoušel pánaboha.“

„Co s tím má pánbůh společného?“

„Když ztroskotá loď, je prý lepší hned se utopit, než se dlouho trápit ve vodě.“

Něco na tom bylo.

„Kdybys utekl, vydají tě,“ pokračoval Pépé. „Slyšel jsem, že se ještě nějaký ten den budeme potloukat kolem pobřeží. A co bys tam dělal sám a sám?“

Juan a pes. Kainó. Snad by mi pomohli... Z myšlenek mě přerušil pravidelný zvuk vesel.

„Lodice na přidi,“ zvolal Pépé hlasitě, jak bylo jeho povinností.

„Lodice, ahoj,“ křikl do tmy.

S ospalým výrazem v liščí tváři se přišoural Francisko Roldán, který měl hlavní dozor.

Na závětrné straně se objevil dlouhý temný předmět – kánoe.

„To je dost, že se rozhoupali,“ řekl Roldán. Naklonil se přes zábradlí a volal, aby se zachytili lana. Dole mu nerozuměli. „Pitomí Indiáni,“ křičel zrovna tak, jako papoušek chlapce Kainó.

Ach, Kainó, kamaráde! Stesk mě stiskl a prudce zabolet.

Drobné vlny přirážely kánoi k boku lodi a pokaždé to temně zadunělo. Veslaři se lopotili s pádly, aby udrželi lodici po našem boku.

„Hod jim provaz, hlupákům. Nerozumějí křesťanské řeči, opice,“ láteřil Roldán.

Přitáhli jsme člun, avšak nikdo nevystupoval.

„No tak, Vaše Výsosti,“ křičel Roldán, „račte se obtěžovat na palubu.“

Ze zdola bylo slyšet šumot vzrušených hlasů. Svalnatý Indián se vyšplhal po laně. Nízko se před námi poklonil a začal dlouze rozkládat. Mluvil velmi hlasitě, snad se domníval, že mu tak lépe

porozumíme. Ukazoval na člun, mával rukama a krčil rameny.

Nakonec Roldán pochopil. „Aha, nechce se mu ... seskoč dolů a pomoz jim,“ nařídil Pépému.

V kánoi sebou někdo zmítal a pokoušel se skočit do moře. Drželi ho za nohy a za ruce, člun se prudce kolébal. Obrátí-li se na bok, všichni spadnou do vody a zajatci se možná podaří uprchnout. Přál jsem si, aby se to stalo, ať už to byl kdokoliv. Pépé sjel po laně, vytrhl nejbližšímu veslaři pádlo a prudce udeřil zmítajícího se

člověka do zátylku. Člověk vykřikl a zhroutil se.

Pépé dole ještě chvilku cosi kutil, pak se vyšplhal nahoru. „Zchladli jsem si žáhu,“ ušklíbl se, „aspoň na Indiánovi. Teď mi pomoz. Uvázal jsem ho jako balík.“

Vytáhli jsme bezvládné tělo na palubu. Podíval jsem se přitom na Indiána. Tekly mu slzy z očí. Pak se rychle přehoupl přes zábradlí a zmizel ve tmě. Chudák. Měl asi strach, abychom si ho tu také nenechali. Byla jich na palubě skupinka; Kolumbus je přilákal dary a teď je vezli do vzdálené země – budou je tam ukazovat a pokřtí je na naši víru. Nezdálo se, že by z toho měli potěšení. Seděli mlčky v houfu a rozhlíželi se polekanýma očima. Kdykoli jsem se na ně podíval, vzpomněl jsem si, jak pan Pinzón odváděl do Sevilly na trh černochy v řetězech.

„Prásknuls ho pořádně!“ Roldán se dotkl ležícího špičkou střevíce. „Nevadí, aspoň nebude vzpurný. Teď ho svaž a hod ho do skladiště. Do rána mi za něj ručíš, je to admirálův rukojmí.“ Zívl a odešel na zád’.

„Udělal jsem mu velkou bouli,“ řekl Pépé pyšně. „Mám v rukou sakramentskou sílu.“

Pohlédl jsem na člověka, který ležel na břiše.

„Hned tak se neprobudí,“ řekl Pépé. „Hni sebou, pomoz mi.“ Svázal mu nohy a pak ruce za zády. „Teď ho obrať. Tak. Chyť ho za ramena. No ... bude to ...“ houkl netrpělivě.

Já však jsem stál a stál a hleděl jako ve snu na známou tvář. Viděl jsem ji jen dvakrát v životě, avšak její tahy se mi nezapomenutelně vryly do paměti. Kainó ...! Předjitřní šed’ posypala jeho tvář popelem, byla plna smutku a bolesti. Jak jsme ho obrátili, pohnul sebou a zasténal, avšak neprobral se. „Vždyť ... ale vždyť... to je Kainó!“ Zajíkl jsem se. Měl jsem vzlyk na krajíčku.

„Kainó, nebo jiný, co je mi po tom? A kdo je to vůbec ten Kainó?“

„Syn krále Guakanagarího.“

Pépé hvízdal, „Rukojmí... admirál je opatrný. Jako by se ti v pevnosti nedovedli ubránit sami, kdyby na to přišlo. Mají zbraní, že by všechny Indiány mohli pozabíjet.“

„Proč jsi mu udělal bolest...“

„Citlivko! Pro jednoho Indiána! Vždyť se z toho vylíže. Ve

Španělsku ho strčí do klece a budou se na něho chodit dívat.“ Zasmál se. „Bud rád, že jsem ho nezabil. Tak sebou už hni...“

Opatrně jsem uchopil bezvědomého Kainó za ramena. Nenáviděl jsem Pépého v té chvíli.

Skladiště „Nini“ byla temná díra na spodku patrového nástavku, jenž se zvedal na Zádi. Páchlo to tam všemi odpornými zápachy a ze tmy pištěly krysy.

„Raz-a-dva ... pořádně ho rozhoupej, ať se tam strefíme. Možná že se probere.“

„Jestli to uděláš, tak tě prokleju. Znáš takové prokletí, po kterém ti uhnije nos.“

„Neopovázíš se.“ Strach zastínil jeho hlas.

„Opovázím! Uvidíš, že se opovázím. Je to hrozná kletba.“

Beze slova se protáhl dveřmi. Uložili jsme Kainóa opatrně na nějaké pytle. Zasténal ze mdloby.

Jakmile se začalo rozednívat, probudil jsem ranhojiče.

„Indián... říkáš? A to se opovažuješ mě budit?“ Vybafl a ukázal žluté, koňské zuby.

„Prosím ...“

„Nepros. A bud rád, že ti nenapraskám.“

„Mám zlato.“

„I ty spratku. A kde?“ Ožil.

Spěšně jsem rozvázal stužku na krku, na níž se houpal rozšklebený zlatý mužíček, dar mého přítele. Co dělat – nebylo zbylí.

Tlustý ranhojič po něm chňapl s podivuhodnou mrštností.

Uskočil jsem včas. „Až potom ...“

Kainó již procítl. Trpěl, zdálo se, horečkou a žízni. Přinesl jsem mu trochu vody. Ranhojič zlostně ohmatával ránu.

„Amigo ... amigo ...“ zašeptal Kainó. Naštěstí nerozuměl ranhojičovým větám, které se skládaly z nadávek.

Felčar udělal, co dovedl a stopil zlatou figurku v masité dlani. „A teď se klid,“ nařídil mi drsně. „Tady nemáš co dělat.“

Položil jsem Kainóovi dlaň na čelo. Usmáli jsme se na sebe. Pak mě ranhojič vystrčil ze dveří.

NŮŽ

Mé vzpomínky na následující tři dny jsou jako zaprášené folianty, z nichž někdo vytrhal stránky. Tam někde je psáno, jak se konečně vrátil zběhlý pan Pinzón, jenž na vlastní pěst pátral po zlatě, jak ho admirál trpce vinil z nevěry, až se zdálo, že ho chce nechat pověsit na ráhno, k čemuž měl ostatně plné právo.

Mne to valně nezajímalo, a proto jsem na tuto událost téměř zapomněl. Po celou dobu mě trápila jediná utkvělá myšlenka, pevně si mne osedlala a já ji nemohl setřást. Spoutaný Kainó ležel v přístěnku a pobřeží bylo vždy nedaleko ...

Kdykoli to šlo, přinášel jsem svému příteli jídlo. Trpěl. Provazy se mu zařezávaly do opuchlých kloubů. Avšak nenaříkal, a když mě spatřil, usmíval se. Přicházel jsem v noci – za dne to nešlo, neboť vchod do přístěnku byl příliš na očích. A kromě toho tu byl Salcedo. Nijak se nezměnil od chvíle soudu, nenáviděl mě jako dřív. A jako by nějakým šestým smyslem vycítil, že Kainó je můj přítel, pásal po každém mém kroku a stále za mnou slídl.

Zkoušel jsem s kamarádem promluvit a kupodivu to šlo, zásoba indiánských slov, jež jsem už pochytil, pěkně rostla. Měl jsem vždycky dobrou paměť.

Lodi ještě pluly podél břehů Španělska – ale jak dlouho? Za dne vyplouvaly ke břehům skupinky průzkumníků, kteří přivázeli vodu a čerstvou potravu. Vplouvali do ústí řek, jichž se tu vlévalo do moře veliké množství a setkávali se s Indiány.

Ne všude byli přátelsky uvítáni, jednou dokonce došlo k střetnutí. A večer toho dne jsme spatřili na pobřeží řady planoucích ohňů. Plápolaly poblíž i v dálce a co chvíli měnily svůj tvar, jako by se lidé dorozumívali světelnými signály.

Kolumbus shromažďoval denně své pány a z horní paluby zaléhaly útržky hlasitého hovoru, jenž svědčil o sváru. Bratři Pinzónové se procházeli po palubě s tvářemi v plné zbroji: oči jako dýky, ústa jako hlavně děl. Pan Martin Alonso pak odcházel na palubu „Pinty“ se zlymy vráskami a zaťatými zuby.

V těch dnech se rozhodovalo o dalším osudu výpravy. Pinzónům nestačilo zlato, které měli. Chtěli celou kořist hned a teď, jen proto se vydali na cestu za moře. Don Kryštof však mohl návratem jen získat; vždyť byl místokrál a šlo mu o víc než

, o bezprostřední zisk.

Času bylo namále, neboť Kolumbus jistě prosadí svou. A já stále ještě nemohl opatřit nůž, jímž bych přerezal Kainóova pouta. Uzly byly tak pevné, že nebylo možno je rozvázat. Posléze jsem se svěřil Pépému.

„Nůž ...“ řekl podezřívavě „... samozřejmě že mám. Ale je dobře schovaný.“

To jsem věděl. Nikdo z námořníků nesměl mít nůž. Po špatných zkušenostech to Kolumbus zakázal. „Potřeboval bych...“

„A k čemu?“

„Tak.“

„A co bys mi za něj dal?“

Co jsem mu mohl nabídnout, když jsem nic neměl!

Vpodvečer se mi podařilo vklouznout do přístěnku. Kainó dřímал. Probudil jsem ho a vypověděl mu všechny své starosti. Rozuměl jen zpol a slabě mi stiskl ruku. Vtom jsem spatřil, že má na krku zlatou destičku. Kdoví jak se stalo, že mu ji nesebrali. Visela tam místo mužíčka, jehož mi daroval. „Nůž ...“ řekl jsem, „nůž ...“ a ukazoval na zlatý plíšek. Pohybem jsem spojil ten kousek zlata s náznakem přerezávání pout.

Snad pochopil, neboť oči se mu zaleskly.

Byla noc, když jsem vyhledal Pépého. Skrojek žlutého měsíce se podobal nakousnutému melounu. Visel nízko a mezi pobřežím a lodí se táhl po vodě široký světelný pruh jako koberec. Ukazoval cestu. Stráž přecházela po palubě jednotvárnými kroky, druhý kormidelník ospale svíral nehybné loukotě, jinak všechno spalo. Pépé nevrle chrápal na přidi nedaleko zábradlí. Položil jsem se vedle něho a za chvíli se mi podařilo ho vzbudit. „Kde máš nůž?“

„Jaký nůž?“ Těžce se probíral ze spánku. „Proč mě budíš, osle? Zrovna se mi zdálo o zlatě.“

„Zlato ... tady je mám.“ Plíšek se teple zaleskl v měsíčním světle.

„Podívejme se. Já o zlatě a tady ...“ žádostivými prsty se ho dotkl. „Je tlusté, pěkný kousek.“

„Bude tvoje ... za nůž.“

„Za nůž?“ Ochladí. „Nůž je tady na palubě převeliká vzácnost.“ Chtěl smlouvat. Jistě si myslel, že to není jediný můj kus zlata.

„Víc nemám.“

„Nemáš? Jistě ne?“ Pokrčil rameny. „Ten mrzácký kousek zlata

... za stužku jsme ho získávali na břehu, za střep. A ty hned – nůž. Co tě napadá.“

„Pépé ... jsme přece přátelé ...“

„Přátelé? Kde začíná zlato, tam končí přátelství. Chceš moc za málo. Nedám. Přines ještě.“

„Nemám. Při památce své matky – nemám.“

Zůstal neústupný.

„Vždyť já si chci ten nůž jen vypůjčit. Vráťím ti jej, jakmile... jakmile ...“

„Chceš snad někoho zapíchnout?“ Ušklíbl se a hladově se díval na zlato. „Ale co je mi po tom.“

SALCEDO - NAPOSLEDY

Přisahal jsem, že nikoho zabít nechci, ale zanedlouho jsem přísahu bezmála porušil. Když se Pépé přece nechal uprosit a já s nožem v ruce vpadl do přístěnku, stál tam Salcedo. Matné světlo lucerny, jíž postavil na zem, obráželo posměšek kolem jeho úzkých rtů a vrhalo tlumenou záři na obnažený kordík.

„Slyšel jsem dost, abych vzbouřil celou loď. Svěřoval ses, hlupáku, té němé tváři... Ale já si to s tebou chci vyřídit sám. Jednou provždy.“ Vztyčil kord. „Můžeš se pomodlit, umíš-li.“

Vyřítíl jsem se na něho jako býk a nic jsem nedbal napřažené zbraně. Přímý útok neočekával, kord mě těsně minul. Útočil do prázdna a zapotácel se. Pootočil jsem se ve skoku a bodl po něm nožem. Zachytil ránu širokým rukávem své kazajky, mrštně se otočil a zasupěl.

Kainó se zmítal v poutech. Salcedo měl oči zabijáka. „Teď bude po tobě,“ zasípal a znovu se po mně rozehnal kordem. Opět jsem uhnul, zakopl jsem a nůž mi vyletěl z ruky.

„Mám tě!“ zajásal.

Špička jeho kordu se mi zajiskřila před očima. Bleskurychle jsem uhnul, ocel mi přejela po předloktí levé ruky, ucítil jsem ostrou bolest. Bodl s velikou silou, neboť byl sám sebou jist. Kord však, když se mne dotkl, vyletěl do vzduchu a na okamžik se Salcedova předkloněná pravice ocitla na dosah mé ruky. Chňapl jsem po ní, stiskl a vši silou zkroutil. Zaúpěl a upustil kord. Strhl jsem ho k zemi.

Padal naznak a udeřil hlavou o hranu bečky, která stála v cestě. Omráčen úderem se zhroutil.

Krev mi stékala po levém předloktí a rána nesnesitelně pálila. Byl jsem vyčerpán. Budu-li však teď váhat, zcela jistě Kainóovi nepomohu. Našel jsem nůž. Rychle jsem mu rozřezal pouta a pomohl mu na nohy. Opřel se o stěnu a usilovně si mnul oteklé kotníky.

Salcedo se už hýbal, když jsem k němu přiskočil a začal ho svazovat. Utáhl jsem pevně. Vše, čemu mě naučil Pépé jsem vložil do spletitých námořnických uzlů. Kdesi se našel kus starého hadru. Vecpal jsem mu jej do úst. Z bečky o níž se udeřil to páchlo smolou. Hmátl jsem dovnitř a na prstech mi utkvěla černá tekutina. Zvečera jí ucpávali loď, do níž stále zatékalo, byla ještě vláčná. Honem jsem si připomněl všechna písmena, která jsem znal a s chutí jsem načmáral smolou na Salcedovo vysoké čelo: „MIZE A“. Jenom na „R“ jsem si nemohl vzpomenout; však byl smysl jasný i bez toho.

ZNOVU NA BŘEHU

Vlny přílivů nás spláchly na břeh. Omámeni únavou jsme dopadli na písek. Usnul jsem hned a ve snu jsem znovu prožíval poslední chvíle na vlnách, kdy každá stopa byla jako míle a já musel plavat jen levačkou, protože jsem vyčerpaného Kainóa vlekl za vlasy.

Pozdě dopoledne nás probudily palčivé sluneční paprsky. Obě lodi byly už daleko od místa nočního kotviště. Pod plnými plachtami směřovaly na východ.

Vesele jsme na sebe pohlédli. Kainó si ukázal na žaludek a zamračil se. A jen co se zamračil, pocítil jsem hlad.

„Hrome,“ řekl jsem, „bylo by dobře se najíst.“

Kainó ukázal na obrovského kraba, který se nedaleko sunul po písku. Zářil všemi odstíny barev, otvíral a zavíral klepeta jako krejčovské nůžky. Vypadal důstojně jako nějaký krabí král. Ale král nekrál, měli jsme hlad. V nedalekém lesíku vyhledal Kainó měkké a tvrdé dřívko. Tak dlouho je o sebe třel, až za chvíli vyskočila jiskra na hrst suché trávy a zapraskal ohníček. Když se krab začal opékat ve vlastní šťávě, rozdrtil Kainó jakési malé šedivé kuličky na prášek,

posypal jím křehké krabí maso. Když jsem k prášku přivoněl, rozkýchal jsem se, že jsem nemohl přestat.

Zapili jsme oběd křišťálovou vodou z blízkého potoka. Sluneční paprsky se lámaly na průzračné hladině a potůček se podobal zlaté struze. Jak jsem se nahnul, abych smyl zbytky mořské soli s tváře, spatřil jsem, že mělké dno potoka bylo jakoby vyloženo zlatými hrudkami. Jen ruku ponořit, a máš v dlani zlato ... kde byl chudák Pépé, aby naplnil svůj pytel? Já však po zlatě ruku nevztáhl – proč? Oč krásnější bylo jako ozdoba potoka, než v hrabivé lidské dlani.

Později Kainó šťávou z jakýchsi velikých listů vyčistil moji ránu, která naštěstí nebyla víc než pouhé škrábnutí. A když jsme se osvěžili divoce rostoucím šťavnatým ovocem, začal mě učit své vlastní řeči. Byl jsem rád. Znal jsem už hodně slov. Ale musím se přece té řeči naučit dokonale, chtěl-li jsem zůstat na ostrově.

Ale chci zde zůstat? Nikdy jsem nedovedl myslet dopředu a v posledních dnech jsem byl příliš zaujat svým plánem, než abych uvažoval, co bude dál. Teď jsem za sebou spálil mosty – mám tu zůstat nadosmrti? Všechno se ve mně vzpíralo proti myšlence na návrat – ale zůstat navěky, nikdy už nevstoupit na půdu domova? Zaplašil jsem tyto myšlenky.

Byli jsme jako opilí sluncem a radostí ze svobody. Když se nám znovu vrátily síly, pobíhali jsme po břehu, honili papoušky na větvích v blízkém lese a obrovské motýly, zářící pestrými barvami.

„Bohío ... bohío ...“ řekl posléze Kainó, ukazoval všech deset prstů a mával rukou kamsi na východ.

Dovtípil jsem se, že tam někde je veliká osada, kam měl namířeno.

Nechtělo se mi odtud, avšak Kainó naléhal a stále ukazoval na východ. Říkal: „Bohío ... bohío ...“ a potom „kazik ... kazik ...“, „Nic naplat, musel jsem ho poslechnout. Byl tu doma, měl jistě nějaký plán. Jen to mě utěšovalo, že naše cesta vedla pryč od pevnosti „La Navidad“.

AMAJUÚA

Jako valný voj před útokem na nepřítele se bouře rozdělila a zaútočila náhle ze všech stran. Nahoře zuřila dělostřelecká přestřelka,

neviditelné houfnice do sebe pálily a jejich zvuk se rozbíjel o úbočí a hřbety kopců. Namodralé světelné šípy se zabodávaly do země. Olověná mračna se tiskla nízko. Rachot, svist a blýskavice nás doprovázely do údolí. V namodralém svitu blesků jsme v dálce pod sebou spatřili lidská obydlí.

Tu se však ozval úder, jako by zemi chtěl rozpoltit, z oblohy se snesla světlem sršící ohnivá koule. Volně a dosti pomalu se snášela, vydávajíc sinálé světlo. Obloha se zešíroka otevířela a v jediné mocné, souvislé vlně dopadal na zemi déšť, jako by se tam nahoře vylévalo moře.

Zdálo se, že se koule nabodla na nějakou větev. Rozprskla se v tisícerých hádkovitých záblescích.

Znovu jsme vyrazili. Voda nás bila po hlavách a do zad, málem nás srážela na kolena. Kainó mě strhl stranou a kamsi mě táhl. Klopýtal jsem za ním přes pařezy a kameny ohlušen a omráčen, že jsem ani necítil bolest. Nějaká černá díra nás spolkla, déšť ustal, a z toho jsem poznal, že jsme v jeskyni. Zůstali jsme stát a nabírali dech.

Blesky pokryly oblohu divokou čmáranicí. V různobarevném svitu jsem uviděl velikou rozšklebenou tvář. Její vlasy se ztrácely ve tmě, oči byly jako hluboké studny, líc černá se žlutými pruhy, z úst vyčnívaly dlouhé tesáky. Tvář mizela a znovu se objevovala. V mihotavém světle blesků se zdála jako živá.

„Kainó ... Kainó ...!“

Ležel tváří k zemi. Teprve po chvíli se vztyčil. Říkal: „Amajúua ... amajúua ... guagujona ...“

Nechápal jsem vůbec nic.

„Ejeri-siba,“ řekl Kainó a ukazoval na mne a na sebe. To znamenalo, jak už jsem věděl, „muž-skála“.

Ukázal jsem do hloubky jeskyně, abych naznačil, že ten obličej vzadu je vytesán do skály. Kainó se však zhrozil. Zděšeně mával rukama a pokoušel se odvléci mě ven.

Dnes už vím, čeho se tehdy bál. Slovo „amajúua“ označovalo jednu ze tří jeskyní, z nichž, podle pověsti, vyšel indiánský kmen Tainů, aby se množil a vzkvétal. Avšak první lidé, jež prapředek Guagujona vyslal do světa, byli proměněni ve skály, stromy a zvířata. Kainó se obával, aby se nám nestalo totéž. Ale to jsem se dověděl mnohem později a za okolností, které mi vzaly všechnu chuť

k dalšímu poznávání indiánských pánbíčků.

Znovu a znovu křičel Kainó svá nepochopitelná slova a nutil mě, abychom odešli. Ale komu by se chtělo být při tom, když se žení všichni čerti? Ani za nic jsem se nechtěl hnout z místa.

V příští vteřině však bych byl letěl jako šíp nebýt toho, že se mé nohy zdály jako pařezy, neschopné pohybu. Z temnoty za našimi zády se ozval hlas. Byl dutý, jako by ani nevycházel z lidského hrdla. Sítil a mohutněl, už se nepodobal hlasu jednotlivce, ale řevu vzrušených zástupů. Za chvíli rozbije kamennou klenbu jeskyně, ta se na nás sesuje a pohřbí nás navždycky.

Poddal jsem se síle Kainóovy ruky, která mě táhla z jeskyně ven. Hlas nás pronásledoval jako pěst, která bije do zad, kroužil kolem nás, vylétal z jeskyně a nesl se širokým okolím. A jako by živly před ním ustupovaly, utichala bouře, blesky krotly, až zbývaly jen matné světelné šmouhy, dešť ustával.

Zpovzdálí však se ploužil nízko nad zemí a kolébavě se blížil jiný zvuk: nesourodá směsice zpěvavých hlasů, doprovázených neznámými nástroji.

Hlas za našimi zády se měnil a hučel, bouře dohasínala, nad potrhanými závěsy mraků vypluly hvězdy.

Zleva i zprava se na stezce roztančila hřejivá světélka loučí. Hlasy se blížily a s nimi podivné chrastivé a kvílivé zvuky.

Hlas konečně ustal a do zpěvu zástupů zazněl zadumaný zvuk bubnů. Brzo už bylo slyšet jen jednotvárný zpěv, doprovázený temnými údery.

Působilo to konejšivě po všem tom velikém hluku, leč Kainó nějak zneklidněl. Stáli jsme teď před vchodem do jeskyně a nevěděli, co učinit. Mohli jsme překročit stezku a zmizet v lesní černotě. Jenže duch dobrodružství nás jaksi opustil, a tak jsme tu stáli trochu jako ovce před porážkou.

Stejně už bylo pozdě. Svit loučí nás zasáhl a odhalil. Oba průvody, jež dorazily k jeskyni společně, se zastavily a zpěv rázem ustal. Ještě chvíli doznívala ozvěna bubnů, a pak nastalo úplné ticho. Pochopil jsem, že jsme se stali účastníky jakéhosi náboženského obřadu, k němuž vyzýval onen hrozný nelidský hlas. Cítil jsem, jak se mne dotýkají tucty neviditelných očí. Světlo mě oslepovalo, za jeho zářivou stěnou byla tma. Z ní vyšel ostrý a úsečný hlas, jenž

zněl jako povel.

Několik loučí se oddělilo, přiblížily se k nám. Za nimi jsem spatřil tváře jakoby rozeklané černými a bílými čarami. Barevné kresby pokrývaly široké mužské hrudníky. Zablyštěly se zlaté náramky na bronzových pažích.

Kainó promluvil, světloňši však neodpovídali. Jen louče pozvedli, aby na nás bylo lépe vidět.

Zůstal jsem nerozhodně stát, zajatec světla, když Kainó vyběhl a zamířil k muži, jenž stál v čele obou průvodů. Byl nevysokého růstu, na hlavě měl pérovou korunu, pod ní čistý, přísný obličej.

Kainó se před ním hluboce poklonil, cosi říkal.

Muž, zřejmě vladař tohoto území, chmurně naslouchal a mlčel.

Nač to zalhávat – bylo mi hloupě. Navykl jsem jednat na, vlastní pěst, a teď jsem musel nečinně přihlížet, jak se tu rozhodovalo, jistě i o mně. Což, jsou-li to lidožrouti? Mnoho jsme o nich na svých cestách slyšeli, nikdy však jsme se s nimi nesetkali. Pomyšlení na to, že by mě mohli uvařit nebo upéci, šimralo mi kůži, jako bych se vyvával v mraveništi.

KAM VEDE CESTA – NA VĚČNOST?

Vyjednávání trvalo hodnou chvíli. Sametový hlásek Kainóův se střetával se strohými a studenými poznámkami přísného muže. Teď však zasáhla do děje ještě jedna postava. Objevila se kdovíodkud, a byl bych dal krk za to, že se vyplížila z jeskyně za mými zády. Byl to suchý mužíček, s dlouhými černými vlasy. Chodící věšák, dalo by se říci. Co všechno mu viselo na hrdle, pažích, bederním pásu, ba i na jednotlivých prstech, nedá se vůbec spočítat. Většinou to byly figurky ze zlata, kamene a pálené hlíny, ale i kamenné korálky, zažloutlé tesáky a úlomky kamenů. Při každém pohybu na sebe věci narážely a chřestily. Mužík mě ohmatal zvědavýma, zchytralýma očima, až se mi zdálo, že se dívá, co je na mně k snědku. Pak se obrátil a vykládal něco vladaři, jenž mu naslouchal s pozorností a úctou.

Na jeho pokyn se posléze z průvodu oddělili čtyři muži ozbrojení oštěpy. Kainó se bez odporu postavil mezi ně a s jemným násilím mě přinutil, abych ho následoval.

Světloňoši před námi, zachmuření bojovníci s oštěpy po pravici a po levici. Kam vedla cesta? Na věčnost? Ani jsem nevěděl, jak se zeptat.

Průvod se rozestoupil, aby nám uvolnil cestu. Jako ve snu jsem spatřil množství vážných tváří, spíš zvědavých, než nepřátelských. Rady se za námi semkly a znovu se ozvalo tlumené dunění bubnů, doprovázející rytmický a kolébavý zpěv. Zněl mi dlouho v uších jako pohřební litanie.

Kainó mi povzbudivě stiskl loket a cosi nesrozumitelného zašeptal. Kus svého života bych byl dal, abych zvěděl, co říkal. Přece jen byl veliký rozdíl mezi životem a kotlem s vařící vodou nebo roštěm. Být upečen nebo uvařen – jaká smrt by asi byla příjemnější? Neveselé myšlenky se mnou šlapaly v rychlém pochodovém kroku.

Zanedlouho se před námi otevřela široká mýtina. Měsíc ozařoval četná obydlí, rozmarně rozházená mezi stromy a zahrádkami. Odkudsi zavanuly šťavnaté vůně. Divoce a bez ustání tloukli slavicí.

Na vzdáleném konci vesnice planul mohutný oheň. Povedou nás až tam?

Navedli. Stanuli jsme u jednoho z kulatých domečků. Světloňoši se rozestoupili a jeden z průvodců nám pokynul jako domácí pán, jenž zve nenadálé hosty. Přívětivý domeček se podobal altánku. Byl upleten z třtinového proutí jako košík a na sobě měl veselou špičatou stříšku z palmového listí. Uvnitř mezi kůly visely dvě podlouhlé, podivuhodně upletené sítě, jako na rybolov, jenže mnohem jemnější a měkce vystlané trávou. Na dřevěné plošince u stěny stály hliněné misky s pokrmu a nad nimi trůnil nevysoký kamenný človíček s rozesmátou tváří. Ze stropních břevien visely tykkové láhve a košíky, u dveří bylo složeno rybářské náčiní.

Moje nálada se rázem zlepšila. Tohle nevypadalo jako místo posledního odpočinku.

Ozbrojenec rozhodil rukama jako by naznačoval, že všechno patří nám, prohodil několik slov a opustil chýši. Před otevřený dveřní otvor přeložil křížem dvě tenoučké třtinové tyčky.

Zamířil jsem ke vchodu, abych se podíval, kam jdou. Kainó mě však zadržel. Najedli jsme se neznámých ostrých pokrmů a lahodného ovoce. Kainó ukázal na podlouhlé síť. „Hamaka... hamaka ...“ říkal a naznačoval, že to je místo pro spánek.

Nevěřili byste, jak nesnadné je dostat se do takové visuté postele, když to člověk nikdy nedělal. Když se mi to posléze podařilo, sít' se otočila kolem své osy, a já vypadl. Mrzutě jsem se zvedal. Zvenčí sem doléhal hukot vody, jistě byla nablízku nějaká řeka. Napadlo mě, že bych se mohl podívat ven. Ale Kainó mě u vchodu zastavil, ukázal na třtinové tyčky a přísně vrtěl hlavou.

Ted' jsem pochopil. Byli jsme zajatci. Zajatci v nejpodivuhodnějším vězení na světě, kde mříže a těžké zámky nahrazovaly třtinové hůlky, jež bylo možno zlomit dvěma prsty. Nicméně pokud šlo o nás, nebylo rozdílu mezi třtinovým proutkem a železnou mříží.

ACH TY MÉ ZRZAVÉ VLASY

Dva týdny jsme strávili v chatrči poblíž velké řeky za zkříženými třtinovými pruty. Beze slova nám přinášeli potraviny, a Kainóovy pokusy navázat rozhovor odmítali. Už ani nevím, zda jsem se tehdy bál; asi ne, protože jsem se pilně cvičil v indiánské řeči.

Jednoho dne se však dostavil kouzelník, Indiáni mu říkají bohuti, spatřil mé vlasy a neštěstí bylo hotovo. Vytřeštil na mne oči, zamával rukama a utíkal pryč.

Kainó pokrčil rameny. Ani on si to nedovedl vysvětlit.

Zpovzdáli zazněl tlumený hlas bubnů, zachřestily řehtačky. Z vesnice přispěchali dva napohled vznešení staří muži, byli to hodnostáři, říkalo se jim nitajnové – a vešli do chýše. Poklonili se po pás a uchopili mě v podpaží jako starce, jenž potřebuje podporu. Vyšli jsme ven.

V čele velikého průvodu přicházel právě sám náčelník s kouzelníkem po boku za ohlušujícího doprovodu řehtaček, dunění bubnů a kvílení lastur. Kouzelník ke mně vztáhl ruce, ukázal na mé vlasy a zvolal: „Ó veliký zemi, ó Kvecalkotle!“ Pořád přitom ukazoval na mé vlasy. Všichni se na ně u vytržení dívali.

Zarazilo mě to, neboť jsem věděl, že slovo „zemi“ znamenalo bůžek. Významu druhého slova jsem nerozuměl, tím méně jsem chápal, proč bohuti ukazuje na mé vlasy. Bylo tomu už dlouho, co mi Juan naposledy oholil hlavu a vlasy mi vyrostly v celé své zrzavé kráse.

Ted' však promluvil sám náčelník. Pokud jsem mu rozuměl, říkal - „Bud' pozdraven a požehnán, ó veliký Kvecalkotle. Ať je blažená chvíle, kdys projevil svou přítomnost.“ Ve dlaních vysoce vztyčených podával mi zlatou masku, jako by mi obětoval.

Nevěděl jsem, co se ode mne očekává, jen jsem zmateně stál a pomrkvával. Vůbec mě netěšilo, že jsem se stal středem tak podivné pozornosti. A kdo, u všech čertů, byl ten Kvecalkotl?

S královským průvodem přišla skupina děvčat a žen. Měly náruče plné čerstvě natrhaného kvítí a sypaly mi je pod nohy.

Bohuti před námi poskakoval jako pomínutý, vřeštivým hlasem zpíval, a pokud jsem pochopil, svolával požehnání na mou hlavu. Dlouhé vlasy mu divoce poletovaly a ozdůbky na jeho těle chřestily.

A už se vytvořil spořádaný průvod, už mě vedli pomalu, za zvuku hudby a písní k jeskyni, na níž jsem měl tak nemilé vzpomínky.

Skoro se mi zdálo, že na mne rozšklebená tvář prapředka Guagujona spiklenecky mrká, když jsme vešli do jeskyně. Uprostřed stála mohutná, bohatě vyřezávaná stolice, jakýsi trůn. Než mě tam obřadně za zpěvu a hudby posadili, už jsem všechno pochopil. A vůbec mě to netěšilo.

„Ó mocný zemi... ó veliký Kvecalkotle,“ zpívalo shromáždění, jako by chtělo potvrdit mé domněnky. Rozsévali po zemi opojně vonící květy a kladli před můj trůn dary a potraviny. Kouzelník tančil kolem a velmi odporně skřehotal.

Seděl jsem na trůně nejistě, nohy mě svěděly touhou utéci a myslím, že jsem se tvářil velice hloupě. Asi málo lidí v mém postavení by se tvářilo chytře.

Bohuti vzal do ruky troubel s malou hlavičkou, nasypal do ní prášek, který měl v sáčku za pasem, vtahoval jej trubičkou do nosních dírek a pokaždé strašlivě kýchl. Pak se něčeho napil, roztočil se kolem své osy s rukama nad hlavou a točil se, dokud nenarazil hlavou o skálu a neupadl.

Náčelník se hluboce uklonil a tváří k trůnu vycouval z jeskyně. Venku seděl zástup lidí na bobku. Zpěvavě mumlali, snad nějaké litanie.

Za zády něco zašramotilo. Ještě než jsem se mohl polekat, ozval se Kainó. „Pedro ... jsem tady, Pedro,“ šeptal.

Chtěl jsem vstát.

„Nevstávej ...“ řekl spěšně.

„Propánakrále ... snad si taky nemyslíš, že jsem nějaký būžek.“
Nehlučně se zasmál. „Myslím že nejsi. Ačkoli...“

„Jaképak ačkoli“. „Nemluv nesmysly.“

„Tvé vlasy ...“

Ty zpropadené rzravé vlasy! „Co je s mými vlasy?“

„Jsou jako oheň. Jako oheň na skráních Kvecalkotla.“

Už zas to jméno. „Kdo to, k čertu, je ten váš Kvecalkotl?“

Venku se setmělo. Náčelník se vzdálil se svým průvodem. Lidé však zůstávali a propěvovali písně k oslavě Kvecalkotla.

„Kvecalkotl,“ šeptal Kainó, „je muž pták a muž had, rychlý jako pták a chytrý jako had. Je to vládce větru a vládce blesku, muž-zlatohlav.“

„Pověz mi, co o něm víš ...“

Kainó vyprávěl, a i když jsem snad všemu doslova nerozuměl, leccos jsem si domyslíl.

KVECALKOTL

„Za pradávných časů“ – začal – „obývali tuto jeskyni muž-slunce a žena-luna. Když nastal jejich čas, vystoupili na oblohu a osídlili ji svými dětmi-hvězdami. Nikdy se už spolu nesetkali, neboť za nocí se vracelo na zemi slunce, za denního světla pak luna s hvězdami. To proto, že pro všechny společně by obloha byla příliš malá.

Tehdy prapředkové našich prapředků žili ještě ve vzdálené zemi za mořem, odtud na severozápad. Je to země nesmírná, a tam, kde končí, začíná veliké Jižní moře. Žilo tam mnoho národů, příbuzných našemu lidu. Byli však mezi sebou stále ve sváru. Ač země byla úrodná, oni byli chudí, neboť byli nevědomí. Tak žili dlouho a dlouho, spíš jako zvířata, než jako lidé.

Až jednoho dne, za bouře a blesku, připlul ke břehům té země ze severní strany muž v člunu. Nikdo do té doby neviděl člun a nikdo nespatrił takového muže. Pleť měl bílou a růžovou, nos dlouhý a rovný, místo vlasů měl hřívu jako oheň. Brzo si získal přátelství, důvěru i lásku všech, neboť byl dobrý a rozumný. Odhalil lidem tajemství ohně, jenž vzniká třením dvou dřev, přinutil půdu, aby pro ně rodila, naučil je, jak osedlat mořské vlny a brát z vodních hlubin

potravu. Díky jemu ovládli umění dobývat ze země kovy. A protože byl bystrý jako pták a chytrý jako had, nazývali jej Kvecalkotl.

Když se to vše stalo, když je rozsoudil a naučil žít v míru, vrátil se na sever. Brzy potom propukly znovu krvavé spory a my, Tainové, vydali jsme se na ostrovy. Nikdy však jsme nepřestali věřit, že bůh míru a hojnosti, Kvecalkotl, se vrátí, až jej bude třeba.“

Kainó domluvil. Chvíli jsme mlčeli. Nějak vzdáleně mi Kainóova pověst připomínala vyprávění o našem Mesiáši. „A ten Kvecalkotl...“ řekl jsem po chvíli, „to mám být já?“

„Máš ohnivou hlavu ...“

„Jen proto?“

„Připlul jsi z moře ...“

„Kainó,“ řekl jsem úpěnlivě, „nedělej hlouposti. Znáš mě. Víš, odkud pocházím a co jsem. Nemůžeš si přece myslet, že ...“

Mdlé světlo loučí skomíralo na pokraji jeskyně. Uvnitř však byla hluboká tma.

„Pojď sem, Kainó, neskryvej se, stejně tě zvenčí už nikdo neuvidí.“

Stanul vedle mne. Sklouzl jsem ze svého trůnu a položil mu ruku na rameno. „Kainó ... věříš přece, že jsem španělský chlapec Pedro a ne nějaký Kvecalkotl?“

„Nu ...“ řekl váhavě, „věřím ...“

„Musíme odtud. Dřív než se stanou nenapravitelné věci. Já ... já ... se pro takové zaměstnání nehodím. Nechci být pánembohem. Neumím to. Co vlastně dělá takový ...“

„Všelicos. Je dobrý proti nemocem. Proti bouřce a blesku – vzpomínáš si, jak jsme sem přišli, za bouře a blesku ... však bohuti před chvílí zpíval, že jsi přijel na ohnivém voze.“

Pomyslel jsem si o něm něco neuctivého. „A co ještě ...?“

„Dobrou úrodu. Zázraky a ochranu.“

„Zázraky ... ochranu ...?“

„Až sem došly zprávy o bílých mužích na druhém konci ostrova. Nedobré zprávy.“

„Guakanagarí...“

Kainó ožil. „Máš pravdu. Ani já nemohu zůstat. I když mě Guakanagarí zradil, musím splnit čestný závazek svého otce...“

„Guakanagarí není tvůj otec?“

„Ten ... nikoli. Na štěstí nikoli. Můj otec je Kaunabó, vládce celé severovýchodní části našeho ostrova. Je mocný. Pět vladařů mu podléhá.“

„A ví zdejší náčelník ...“

„Neřekl jsem mu nic.“

„A proč se chceš vrátit ke Guakanagarímu, když ...“

„Před několika lety si oba náčelníci na důkaz věčného přátelství vyměnili syny. Až se stanu mužem, vrátím se domů. Do té doby ... Pro radostný život jsem zapomněl na svou povinnost. Dobře že jsi mi ji připomněl.“

mlčel jsem chvíli. Bylo mi jasné, že musíme utéci. Dosud mi však nenapadlo vracet se do společnosti svých krajanů, nebo , do jejich sousedství. Když jsem začal o té věci přemýšlet, zastesklo se mi po Juanovi a po psu. Zahanbeně jsem si uvědomil, že jsem na ně po celou dobu sotva vzpomněl, já nevděčník! „Utečeme, Kainó. A hned teď. Dřív než si na mne jako na pánbička zvyknou.“

„Teď ...“ zaváhal, „... to nepůjde.“

„Musí to jít! Proč ...“

„... bohuti...“

Pohlédl jsem k nedalekému ústí jeskyně, kde se kouzelník vpozdvečer zhroutil. Venku bylo mnoho prozpěvujících lidí. Bohuti však na svém místě už neležel.

„Je pryč. Pojďme.“

„Uvidí nás.“

Měl pravdu. Ale což neměla jeskyně zadní východ? Zamířil jsem do tmy. Kainó mě zadržel. „Tam se nesmí. Bohové jsou mocní.“

Pokrčil jsem rameny. „Jsou také zlí? Jako někdy ten náš?“

„To pro něj stavěli vaši lidé na našem pobřeží zkřížená břevna?“

Nebylo mi teď do rozhovoru o náboženství. „Jen pojď, však nám bohové neublíží.“

TAJEMNÝ HLAS

Chvíli jsme tápali ve tmě, naráželi jsme na skaliska a tvrdé výčnělky. Pojednou nás upoutala slabá vzdálená záře. Vycházela z otvoru při zemi, dosti vysokého, aby se jím proplížil člověk na kolenou. „Pojď ...“

Tu zahřměl docela nablízku ohlušující hlas. Podobal se hromu, jak se lomenou ozvěnou odrazil od skalisek a dral z jeskyně ven. Ten hlas jsme už slyšeli. Tehdy, když jsme se ukryli do jeskyně před deštěm. I teď nás na chvíli ochromil. Sléval se zprvu v nejasné věty, a teprve po chvíli jsme rozeznávali jednotlivá slova: „... oběti žádám, přinášejte oběti a dary... mnoho obětí... nechť se tyčí do výše dospělého muže ... já, Kvecalkotl... já, Kvecalkotl... do vítězné války proti hrabivé zemi Magua a Higuej vás povedu! Hlavami nepřátel ozdobíte své chýše ... já ... já ... Kvecalkotl.“

Najednou jsem poznal ten hlas, přestože ozvěnou zkreslený. „Kainó... to je bohuti! Ten podvodník!“ Bylo po strachu.

Kainóovi to trvalo poněkud déle – přece jen ctil kouzelníky asi tak, jako my kněze. Ale musel to nakonec uznat.

Hlas vycházel odkudsi z výšky, přímo nad námi. Otvor, před nímž jsem stál, byl vchod do tunelové chodby, která zřejmě vedla do jiné jeskyně. Na konci planulo světélko. „Pojď ... polez za mnou.“

Dal si říci. Obdivoval jsem ho. Přece jen pro něho byla tato jeskyně posvátná. Chvíli jsme se plazili nízkou chodbou, která vyústila do prostorné podzemní galerie. Z ní se rozbíhalo několik štol různé výšky. Žlutý plamének nás vedl do jedné z nich. A tu jsme znovu zaslechli kouzelníkův hlas, teď však zcela lidský. Za chvíli jsme ho spatřili v poboční jeskyňce.

Louč zaražená do země, ozařovala divukrásný strop, z něhož visely krápníky jako kamenné kandelábrы. Světlo loučí na nich rozžehávalo tisíce odstíny mrazivých barev, které se mihotaly a stále měnily, jak plamen tančil ve větru.

Kouzelník stál u zdi, zády k nám, a hovořil do otvoru, jenž připomínal trychtýř. Vítr, který vytvářel v ústí otvoru vzdušné víry, dychtivě polykal jeho slova a vrážel je do temného jícnu. Z dálky k nám doléhala burácivá ozvěna.

Chvilku jsme stáli bez hnutí, ohromeni tím, co jsme viděli. Ten taškář! Chtěl se obohatit na můj účet! A do války chtěl vehnat mírumilovný lid. Chytla mě zlost, zrovna jako tehdy, když jsem přistihl Gibosita, jak vyrábí ostatky svatých. „Na něj,“ zašeptal jsem Kainóovi.

Zaváhal.

Nečekal jsem, co udělá. Skokem jsem se octl za kouzelníkovými

zády, dlaní jsem mu zacpal ústa a povalil ho na zem. Ani neměl čas vykřiknout. Ale bránil se ten sporý mužík jako deset čertů. Prskal, funěl, škrabal a znal hodně nedovolených hmatů. Kainó však setřásl svou váhavost a přiskočil mi na pomoc. Za chvíli jsme kouzelníka svázali vlastním pasem a ucпали mu ústa hrstí suché trávy.

Pak, nedbaje Kainóových protestů, postavil jsem se sám k trychtýři a křičel jsem, jak nejlépe jsem dovedl: „Ó dobří lidé! Požehnání Kvecalkotla s vámi a vraťte se do svých domovů, neboť bůh je unaven a chce si odpočinout. Na úsvitu necht' stojí kánoe na břehu Veliké řeky, s pádly a potravinami na dobu pěti slunců. Neboť je má vůle odplout na sever, odkud jsem k vám přišel. Nepovedu vás do bojů, naopak vám pravím: necht' není válek mezi vámi a jinými lidmi. Mír a blahobyt zdomácní ve vašich chýších a já, Kvecalkotl, zůstanu v duchu navěky s vámi... Ale necht' nikdo, nechce-li oslepnout navždy, nepřihlíží mému odjezdu.“ Asi tak nějak jsem to dal dohromady. Byl jsem na svůj výkon pyšný.

Nepodíval jsem se na Kainóa, když jsem domluvil. I on se vyhnul mému pohledu. Vynesli jsme kouzelníka do hlavní jeskyně a pozorovali, jak se lidé za zpěvu písní rozcházejí. Bohuti divoce koulel očima a jeho tvář byla plná nenávisti. Rozvázal jsem mu pouta.

„Jdi, ó bohuti, a zaříd', aby se splnila naše vůle,“ řekl jsem královským hlasem. „Neučiníš-li to, já, Kvecalkotl, tě přede všemi odhalím jako podvodníka.“

Bylo mu vidět na tváři, že o mém božském poslání dosti pochybuje – asi v něj nevěřil vůbec a jen má zrzavá kštice mu vnukla dobrý nápad. Odplivl si a mlčky se vytratil...

Když jsme se před úsvitem doplížili lesními stezičkami na břeh řeky, očekávala nás kánoe s pádly, potravinami a s vrchovatým nákladem nádherných zlatých předmětů. Zanechali jsme je na břehu, asi na pospas kouzelníkovi, jenž zcela jistě odkudsi z úkrytu našemu odjezdu přihlížel.

Bystrá řeka nás zanedlouho zanesla k moři, a když slunce vystoupilo vysoko, pluli jsme už podél břehů ke svému vzdálenému cíli. Teprve tehdy Kainó pozvedl hlavu a promluvil: „To nebylo dobré, Pedro.“

Mlčky jsem pádloval.

„Podvedli jsme dobré lidi.“

Povzdechl jsem. Měl pravdu. Ale přece jsem nemohl zůstat nadosmrti pánbíčkem! „Zabránili jsme válce,“ ohradil jsem se, „kouzelník je k ní vyzýval.“

Přikývl. „To je dobře. Ačkoli nevím, nebudou-li přece muset jednoho dne válčit.“

ZAS JSME SE NAŠLI

Jako na povel jsme ustali v pádlování. Příliv strhával člun k blízkému břehu. Bylo to třetího dne naší cesty po moři. Právě jsme obepluli malý mys a před námi se otevřela zátoka s pevnůstkou „La Navidad“ na vzdáleném konci. Královská vlajka visela splihle na věži.

Už od včerejšího rána jsme očekávali, že budeme brzo u cíle. A co nás nyní upoutalo, nebyla ani tak pevnůstka. Na pravém břehu zátoky, při pobřeží, tyčil se mohutný kříž a nedaleko povědomé břevno. Šibenice. Měla hosta, jemuž pomohla na věčnost.

Kainó ještě nikdy nic takového neviděl. „Tam ... na tom dřevě ...“, řekl váhavě, „... není to člověk?“

„Už ne. Byl to člověk.“

„Ale proč tam pověsili mrtvého?“

„Byl živý, když ho věšeli.“

Chvilí mlčel. Sbíral myšlenky. „Chceš říci, že ... že ho takhle usmrtili?“

„Takhle. Omotali mu provaz kolem krku a vytáhli ho nahoru.“ Připadal jsem si náhle proti němu velmi starý.

Zachvěl se. „Už jsem viděl zabíjet lidi. V boji. V bitvě hoří krev a člověk zabíjí, aby sám nebyl zabit. Ale ... v chladné krvi zabíjet ... to ne. To ne!“ Poslední dvě slova vykřikl.

Nehodlali jsme se přiblížit, abychom zvěděli, kdo to asi byl. Chtěli jsme se vylodit nedaleko pevnůstky a zamířit oklikou do osady, kde sídlil Guakanagarí. Tajně jsem doufal, že se ve vesnici ukryji, dokud se nespojím s Juanem. Co bude dál, o tom jsem nepřemýšlel.

Rychle a mlčky jsme kráčeli po stezkách, jež Kainó dobře znal. Byli jsme stísněni a snad proto se nám zdálo, že les je mlčenlivější,

než obvykle. Jako by spal. Jen občas zašelestilo neviditelné zvíře, nebo zakřičel pták. Stezky mi připadaly zarostlé, snad už dlouho po nich nikdo nechodil. Kainó přikývl, když jsem ho na to upozornil, a zrychlil krok.

Po nějaké chvíli les prořídł a vstoupili jsme na širokou paseku.

„Jsme doma,“ řekl Kainó nesvým stísněným hlasem.

Sotva bych byl to místo poznal, vždyť jsem tu byl jen jednou, a to ještě v noci. Ale Kainó je jistě znal. Jenže – kam se poděli lidé?

Chatrče tu ještě byly. Proutěnými střechami se dral čerstvý porost. Špičaté střechy se válely po zemi jako veliké slaměné klobouky. Ze všech stran vtrhl les na prostranství nebráněné lidskýma rukama. Vysoká tráva dusila ovocné stromky, pole zarostla býlím ... Jen velký dům náčelníkův se štítovou střechou byl jakžtakž v pořádku.

„Doma ...“ opakoval Kainó hluše.

Odněkud se blížilo se zuřivým pokřikem papoušci hejno. Hlasy barevných posměváčků připomínaly psí štěkot. Odkudpak se asi naučili, ne-li od ... nedomyslíl jsem.

Byl to opravdu štěkot. Z lesa se náhle vyřítilo něco jako živoucí a chlupatá dělová koule, vyrazilo to ze mne dech a už jsem se válel po zemi. Štěkot mě ohlušil, nějaký vlhký a drsný kartáč mi jezdil po tváři a prsou. S námahou jsem se vyprostil, ale jen proto, abych chlupatého násilníka mohl chytit kolem krku a přitisknout k sobě jeho chundelatou věrnou hlavu. „Pejsku ... můj pejsku ... pejsánku ...“, pro samé slzy jsem ho neviděl, jen jsem ho tiskl k sobě a on se pokoušel vecpat svou velkou hlavu pod mou paži.

Konečně se mi podařilo vstát, ale pes se znovu s láskyplnou silou na mne vrhl a znovu mě porazil. Vydával přitom tak podivné zvuky, jako by chtěl současně plakat, smát se i mluvit. Váleli jsme se spolu po zemi, tahal jsem ho za dlouhé hedvábné slechy a on zas po mně v žertu chňapal a něžně mi tiskl dlaně i zápěstí ve svých mohutných tesácích.

Byl už veliký, když jsme se rozloučili, a za ten čas z něho vyrostl obr. S obdivem jsem pozoroval jeho nádhernou sílu.

I Kainó, jenž dostal svůj díl přátelského uvítání, se mu s úsměvem podívoval. A právem – tohle bylo něco jiného než nanicovatá, nemá indiánská psiska.

Jantarovýma očima se mi zadíval do tváře rozčilením všecek

zadýchán. A pak široký palouk sotva postačil jeho radostnému tanci. Hned doběhl až na konec a hned zas zpátky, a s předními tlapkami na mých ramenou se znovu a znovu přesvědčoval, že jsem to skutečně já. Jeho štěkot zněl jako hlučná fanfára a přilákal hejna papoušků, kteří se namáhali štekat ještě hlasitěji, než on. Vylidněný palouk teď připomínal tržiště nebo pout'. Nějak mi napadlo, co by se mohlo stát a chtěl jsem psa okřiknout. Ale dřív, než se mi to podařilo, stalo se, čeho jsem se obával.

LUIS A TI DRUZÍ

„Co se tu, ke všem čertům děje, zbláznila se ta bestie ... pořád se tady potlouká a zabít se nedá!“ Z houštin se ozval zlostný hlas jako nakřaplý hrnec. Přímo proti nám zachrastily větve a objevil se člověk. Běloch. V pravici držel obrovský kyj, v levici nůž. Tvář měl zarostlou černým strniskem, z vousů mu trčel nos jako zobák. V levém uchu měl stříbrný cvoček – Luis.

Hleděl na nás, jako bychom spadli z nebes, beze slova. Trochu podezřele se kymácel. „Přestaň, bestie,“ houkl na psa, „až se ti dostanu na kůži, tak tě zabiju.“ A potom do lesa: „Holá hej, Alberto, máme tu návštěvu.“

Pes vrčel, srst se mu naježila. Širokým obloukem obešel Luise, s nímž měl už asi své zkušenosti, a zůstal po mém boku. Věrný spojenec. Oba jsme byli bezbranní a Luis jistě neměl dobré úmysly. „Indiáni... Indiánkové ...“ blábolil a batolil se k nám, „zlato ... přinesli jste zlatíčko křesťanskému strýčkovi? Jestli ne, tak ... tak se vám povede ...“ pozvedl hrozivě ruku s kyjem, „jako tamtěm ostatním ...“ Byl opilý. Proto mě nepoznal.

Z houštin vyšel druhý muž, stejně nepořádně zarostlý, s krutými bledými rty a očima, v nichž stále plápolaly utajené ohníčky. Byl špinavý a otrhaný jako Luis. Poznal jsem Lajese, cizince. Nebyl opilý a díval se na mne, jako by viděl přízrak. „Ale to je přece ...“

Skrze hustý opar alkoholu mě Luis najednou poznal. Směšně otevřel ústa a zakoulel očima. „Ať mě Lucifer sebere, jestli to není ďáblův spratek!“

„Už aby tě sebral,“ řekl jsem bez obalu. Nemělo smysl navazovat přátelský rozhovor.

K jeho opilému sluchu však má odpověď nedosáhla. „Ať mě sebere ... ať mě sebere ...“ mumlal, a obrátil se k Lajesovi. „Povídám, Alberto, vidíš, co vidím já? Odpovídej španělsky, nebo tě rozrazím vejpůlky.“ Zamával kyjem a zapotácel se.

„Jak ses sem dostal,“ zeptal se Lajes svou cizí španělštinou.

„Admirál mě poslal se zprávami,“ odpověděl jsem, co mi slina přinesla na jazyk. Ale neumím lhát, je to na mně hned vidět.

„Zprávy? A zrovna po tobě? Dal sis na čas. Admirál odplul už před nějakou dobou.“ Lajes se ušklíbl. „Jak tě tady vidím, zdá se mi, žeš upláchl.“

„Pověsíme je, ano,“ žádostivě řekl Luis. „Na jednom provaze ... bude legrace ...“ rozškytal se. Přál jsem si, aby nikdy nepřestal.

„To se uvidí,“ řekl Lajes.

„Chcete nás ...“ zaváhal jsem, „... odvést na pevnost?“

Podívali se na sebe a dali se do smíchu. Ošklivě se smáli. „Tam by nás, čertův bratříčku,“ škytal Luis, „pověsili všechny. A tady pověsíme jen vás dva.“

Držel jsem psa pevně při sobě. Vezme si na starost Lajese a my si s opilým Luisem už poradíme. Kainó rozuměl španělsky už natolik, aby pochopil, oč tu šlo. Dorozuměli jsme se pohledem.

Ted' ...

V. té chvíli však vystoupili z lesa ještě dva ozbrojení a velmi zanedbaní muži. Poznal jsem je hned. Byl to Curro s katovým znamením na prsou a Rafael – Luisovi kumpáni.

DUŠE MRTVÝCH

Události se potom vyvinuly docela jinak, než se dalo čekat. Luis, dočista opilý, se náhle svalil do trávy, ihned usnul a chrápal. Curro s Rafaelem se na nás beze slova podívali, odplivli si a zamířili k náčelníkovu domu.

„Zas jdete chlastat?“ křičel za nimi Lajes.

„Nemáme děravá játra jako ty,“ odsekl Rafael a oba se zasmáli.

Lajes se na nás podíval. Sklouzl očima po mně, Kainóovi i po psu, jako by odhadoval, jak jsou rozloženy nepřátelské síly. Na očích mu bylo vidět, že by si nedělal žádné svědomí, kdyby se nás mohl zbavit. Odhadl však naší sílu správně, odvrátil se, usedl na pařez a

začal kladivem rozbíjet kámen protkaný zlatými žilkami.

Kainó mi pošeptal, že to není zlato. Lajes to však nevěděl a horlivě roztloukal kámen za kamenem.

Přestali si nás prostě všímat a mohli jsme odejít. Jenže mně se najednou nechtělo. Rád bych se byl dověděl, jak se sem ti lidé dostali a proč tu jsou. Dohodli jsme se pohledem, že zatím zůstaneme.

„Co čumíte?“ Lajes pozvedl hlavu. „Táhněte!“

„Nechce se nám.“

„Buďte rádi, že jste zůstali naživu. A plavte, říkám. Hybaj. Tady není místo pro usmrkané kluky.“ Náhle upustil kámen a vypouklil na mne oči. Hlídkoval v nich strach. „Pojďte blíž,“ zašeptal. „Ty ... zrzku ... prý umíš čarovat... dovedeš, co? Je to tak?“

„Ale ...“

Nepřipustil mě ke slovu. „Tady ...“ zašeptal, „...straší.“

Z náčelníkova domu k nám dolehl opilý povyk.

„Straší...?“

„Černé duše jsou v noci bílé jako světla a tančí ...“

„Kde tančí...?“

„Tam ...“ mávl neurčitě rukou. „V korunách stromů krákorá havran a sýček počítá minuty.“ Mluvil chraptivě a nejistě, jako ze sna.

Podivil jsem se, neboť jsem ani havrana, ani sýčka v těchto končinách nezaslechl. Lajes jistě blouznil. Ale proč blouznil?

„Indiáni...“ šeptal, „... prý také dovedou čarovat...“ Upíral vodnaté ustrašené oči na Kainóa.

„Opia ... opia ...“, řekl Kainó a dodal španělsky, „mrtví žijí... jací mrtví, pane?“

Lajes se nepodivil, že indiánský chlapec hovoří španělsky.

„Taky umíš čarovat?“ zachroptěl a nespouštěl z něj nazelenalé zorničky.

Kainó neřekl ani ano, ani ne. „Jací... mrtví, pane?“ opakoval.

„Co je ti po tom,“ řekl Lajes podezíravě a vzal kámen. „Jdi pryč.“

Opilé hulákání v náčelníkově domě již utichlo a když jsme nahlédli dovnitř, spatřili jsme, že oba obyvatelé usnuli. Hlasitě chrápali, hlavy zvrácené nazad a ústa zeširoka otevřená. Místnost nesnesitelně čpěla. Mezi střepy rozbitého nádobí, soškami bůžků s uraženými hlavami, suchary a soleným masem stály dvě bečky plné

pálenky. Třetí, už vyprázdněná, byla do poloviny naplněna zlatými předměty.

„Opia ... opia ... duše mrtvých ...“ zašeptal pro sebe Kainó a s náhlým zájmem se začal zlatými předměty probírat. Byl ke mně obrácen zády a já pojednou spatřil, jak se celé jeho tělo křečovitě napjalo a zachvělo. Na chvíli ustrnul a zůstal bez pohnutí.

„Co je?“

Obrátil ke mně příšerně bledou tvář, v níž podivným jasem plápolaly oči. V ruce svíral malou něžnou čelenku, která představovala dva hádky. Dotýkali se hlavičkami a jejich dlouhé zlaté jazýčky byly do sebe zapleteny tak, že vytvářely ostrý hrotitý výběžek. Na tom místě viselo několik hedvábných černých vlásků. Držel čelenku v prstech jako by ji nikdy nechtěl pustit, a jeho oči viděly cosi jiného. „Nic,“ řekl tiše a položil čelenku, odkud ji vzal.

Vpodvečer se ochmelkové probudili. Jejich první a jedinou starostí bylo, jak se co nejrychleji zas opít. Vráželi do sebe a ohrožovali se noži, nebo se zas chechtali a nadávali si. Pili rovnou z bečky – nenáviděl jsem je a styděl jsem se za ně. „Všichni křesťané nejsou takoví,“ řekl jsem Kainovi.

Lajes rozdělal obrovský oheň s vysoko šlehajícími plameny. Seděl opodál a jektal zuby, jako by se nemohl ohrát. Tupě, vytrvale roztloukal své zbytečné kameny a úkosem se na nás podíval. „Uchlastají se k smrti,“ zabručel. „A mně připadne všechno zlato.“

„Co s ním budeš dělat,“ řekl jsem. „Dostaneš se domů leda v okovech.“

Hovořil jsem nazdařbůh, abych ho dopálil. Lajes však zbledl a vytřeštil na mne oči. „Indiáni nejsou lidi,“ vyhrkl. „Nemají duši...“ Zlostně třískl kladivem o kámen.

Vyhledali jsme jednu z opuštěných chýší, tam jsme se uložili ke spánku. Kainó mlčel a na mé pokusy navázat rozhovor odpovídal jednoslabičně. Usnul jsem skoro hned. Nevím, jak dlouho jsem spal, avšak bylo už asi pozdě v noci, když mě probudil strašlivý výkřik. Byl to bolestný táhlý zvuk, ani věřit se nechtělo, že pochází z lidského hrdla.

Vyběhli jsme ven. Křik utichl tak náhle, jak začal. Bylo vlídné ticho prosvětlené září hvězd. Když jsme došli na prostranství, kde dosud doutnaly zbytky Lajesova ohně, zaslechli jsme tlumený hovor.

Byl jednotvárný, kusý a bez důrazu, spíš jako mumlaná litanie. A tu jsme spatřili Lajese rozvaleného na zemi nedaleko své hromádky kamenů. Ležel naznak a hovořil ze spaní svou neznámou mateřštinou, do níž však vkládal co chvíli španělské věty, nebo aspoň slova.

„Dej to sem ...“ vykřikl, a hned zas pokračoval mumlanými cizími slovy, patrně nadávkami. „Dej ... dej ... zabiju ... vidíš ... mělas poslechnout... teď máš oči jako ze skla ... krev ... krev ... zlatí hadi... ne, Curro, Luisi... padouši... to patří mně ... já ji zabil... vás ...“ Házel rukama, pak ztichl a už nepromluvil.

„Zabil ji...“ šeptal Kainó, jako by pro samou bolest ani hlasitě mluvit nemohl. „Zabil Laonu ... oči měla jako perly ... Laona ...“ Zaplakal.

Vzpomněl jsem si na zlatou členku se dvěma hádky.

TAM...TAM JE ZLATO, PANE

Zbytek noci jsme probděli. Kainó seděl v podřepu, obličej v dlaních, a já usedl opodál, neboť jsem nevěděl, jak ho utěšit.

Na úsvitu Kainó bez okolků probudil Lajese. Lámanou španělštinou mu řekl asi toto: „Ty kameny co roztloukáš, nemají cenu, pane. Já však vím, kde je zlato. Hromady zlata. Musíme si pospíšit, nechceš-li, aby se o tom dověděli ti druzí.“

Musel jsem to Lajesovi ještě jednou opakovat. Teprve tehdy pochopil a lačně se olízl. „A proč ... zrovna mně ...“ zeptal se podezíravě.

„Ujal ses nás, když jsme byli v nebezpečí,“ řekl Kainó, ač to byla pravda dosti pochybná.

Lajes po něm blýskl očima. „Hm. Tak pojďme. Ale jestli mě chceš podvést, Indiáne ...“ zamával nožem.

Teprve po chvíli bloudění se Kainóovi podařilo nalézt cestu. Byla úzká, sotva pro jednoho muže a podobala se dlouhému zelenému tunelu. Popínavé rostliny, jež svazovaly strom se stromem, zaplétaly se i nad stezkou v pletence uzlů. S obtíží jsme si prosekávali cestu.

Vysoko nad námi, v korunách stromů, švitořili ptáci. Zvuk k nám doléhal jen tlumeně, jakoby z jiného světa. Šli jsme mlčky. Nevěděl jsem, co Kainó zamýšlí, avšak sevřela mě nepochopitelná tíseň.

Těžko se dýchalo. Připadal jsem si jako potápěč pod hladinou moře. Zelené přitímí a obrovské kapradiny i jiné divné rostliny s převelikými lodyhami jen zvyšovaly tento dojem. Mávnou rukama a vypluji na hladinu ... zachtělo se mi nadechnout se čerstvého vzduchu. Místo toho však vzduch stále houstl. Odkudsi přicházely víry omamujícího hnilobného zápachu.

„Jen dál, pane, jen dál. Budeme na místě co nevidět,“ odpověděl Kainó na nevrlý dotaz Lajesův. Mne pak šeptem vyzval, abych držel krok a neodchyloval se ze stezky.

Konečně jsme vyšli do oslňující záře mladého dne na neširoký palouk zarostlý hustou brčálově zelenou trávou. Z ní vyrůstaly trsy obrovských kapradin a přesliček. Hnilobný zápach nás sevřel a s každým vdechnutím jedovatě vnikal do plic.

„Tam, pane,“ ukázal Kainó, „tam je zlato.“

Pohlédli jsme na nevysoký pahorek, jenž čněl asi uprostřed palouku. Nic tam nerostlo; ze země se prodíral kus pravěké skály a na něm ležely hroudy s lesklými pásy. V slunečních paprscích metaly zlaté blesky.

„Zlato ...“ zachroptěl Lajes.

„Ano, pane, zlato,“ řekl Kainó divným hlasem. „Je vaše.“

Beze slova sešel Lajes ze stezky a přímou cestou namířil přes palouk k výšině.

Kainó mi sevřel paži v bolestném stisku. „Nehýbej se.“

Lajes zvolnil krok. Šel namáhavě, jako by za sebou táhl olověné koule. Jak zvedal nohy, spatřil jsem, že se boří do bahna. Byl v něm po kotníky. Čvachtalo a mlaskalo, když vytahoval nohy. „Jářku,“ zvolal a obrátil se, „je tu pořádné bahno.“

„To nic, pane,“ řekl Kainó. Pohybem ruky mu naznačil, aby šel dál doprava.

Sotva Lajes došlápl, zmizela mu noha v mokřině až po holeň. Setrvačností přitáhl druhou a teď vězel v bahně oběma. Zaklel a zachytil se nedaleké přesličky. Zlomila se.

Tu Kainó pozvedl hlas. „Mrtví jsou nedaleko,“ řekl tak strašně a nelítostně, jak jsem ho dosud nikdy neslyšel mluvit.

Lajes se obrátil a upřel na něj vyděšené oči. Při prudkém pohybu propadl do bahna po kolena. Hleděl na nás jako polapené divoké zvíře.

„Přiznej se, že jsi zavraždil Laonu,“ zvolal Kainó. „Pro zlato jsi ji zabil.“

„Nemám ji... nemám ... to Curro ...“ jektal Lajes.

Divoce se rozkřičel, sypal na nás nadávky. Hrozil. Uprostřed kleteb a výhrůžek náhle umlkl, neboť pocítil, že se stále hlouběji noří do bahna.

„Kainó,“ vyjekl jsem. „Chceš ho snad ...“ Pes se ke mně přilísal. Pevně jsem ho uchopil za krk.

„Mlč,“ zvolal bolestně a divoce. „Myslíš, že mi je lehké? Zabil, co jsem měl po matce a otci nejraději...“ slzy mu tekly proudem, a on se za ně nestyděl.

„Zabil... zabil jsem ji...“ jektal Lajes se svěšenou hlavou. „Bůh mi buď milostiv ... měla na sobě zlato a já myslel, že Indiáni nemají duši. A ona potom přicházela každou noc ... smilování pro Ježíše Krista, pána našeho, smilování...“

„Pro zlato jsi ji zabil... tady máš zlato ... naber si... Pedro pojď, půjdeme!“

Vytřeštěnýma očima jsem se díval na Lajese. Stál tu, už maličký, jako mrzák bez nohou, jen několik kroků od nás, a přece jako by na druhém břehu. Nepřirozeně na nás třeštil oči v zbělené tváři. Pes tlumeně kňučel.

„Půjdeme,“ opakoval Kainó tvrdě. „Je čas. Žádná lidská moc ho už nemůže zachránit.“ Řekl to španělsky a tak hlasitě, aby ho Lajes slyšel.

Chvilí jsem váhal, pak jsem vykročil, s myslí ochrnutou, jako ve snu. Šel jsem jako natažená loutka, nic jsem neviděl, nic nevnímal, jen děsný nelidský křik za zády.

Vstoupili jsme do lesa.

„Spodní vrstvy jsou řídké, nepotrvá to dlouho,“ řekl Kainó.

Tu se křik zlomil vejpůlky a nastalo ticho.

GOEIZ VARUJE

Den a noc jsme pochodovali cestou necestou, přes vrchy a doliny, řeky a potoky, hustými lesy i lučinami. Kainó asi věděl, kudy se dát a

vedl podle nepatrných znamének v lese, podle sluneční záře, svitu měsíce a polohy hvězd.

A šli jsme mlčky. Kainó se změnil z veselého, důvěřivého druhu v člověka mlčenlivého, chmurného, jenž šel svou cestou v hořké pohodě.

Daleko od svého bývalého sídla v úzkém údolí vybudoval Guakanagarí novou osadu. Pes nás předešel a ohlašoval náš příchod rozpustilým štěkotem. Mezi obyvateli způsobil poplach. Rozutekli se do svých chatrčí, jako by je ty lehounké domečky mohly ochránit. Odkudsi zasvištěl šíp, naštěstí však psa minul. Zavolal jsem ho zpátky.

Kainó mi pokynem ruky naznačil, abych chvíli počkal. Sám se vydal do vesnice a hlasitě prozpěvoval, kdože to přichází zdaleka do domů radosti. Za chvilku ho obklopili jeho přátelé a hlučně se s ním pozdravovali. Potom jsme i my mohli vstoupit do vesnice.

Zvědavé pohledy nás uvítaly, soustředili jsme na sebe pozornost. S podezíravým a trochu i plachým zájmem se dívali na mé vlasy, a tak jsem si pospíšil, abych je vyvedl z omylu, dřív než bude pozdě. „Já nejsem bůh, ó lide,“ zvolal jsem jejich řečí, „ale jen obyčejný chlapec s ... s ... ohněm na hlavě.“ V jejich řeči nebylo slovo pro „rzka“.

Guakanagarí nás přijal s potměšilým chladem. Seděl na bohatě vyřezávané stoličce, na sobě měl dlouhou plátěnou košili a rukavice – Kolumbovy dary. Na Kainóa pohlížel s neskrývanou nevolí, na mne jen koutečkem oka. Nelíbil se mi ten vysoký muž se sklonem k otýlosti. Měl úskočné oči a měkkou bradu.

Chvíli nás nechal stát beze slova, pak se obrátil k jednomu ze svých stařešinů – nitajně – a pootevřel ústa: „Řekni mu,“ zahuhňal, „že mé oči jsou plny smutku a mé srdce těžké. Zklamal mého vznešeného přítele, příznivce a ochránce našeho lidu. Prokázal jsem mu velikou milost, aby se odebral do země bílých bohů, přijal jejich náboženství a žil tam podle jejich vůle.“

Zeptej se ho, zda jej bílý bůh, jenž nás tak bohatě obdaroval, nepropustil v nemilosti.“

Museli jsme si to poslechnout ještě jednou, neboť náčelník neměl ve zvyku hovořit se svými poddanými přímo.

„Ó řekni pánu slunce a vod, velikému lovcí...“ Kainó přepečlivě

vyjmenoval všech pět jeho titulů, „že mne nepropustil, neboť jsem utekl z velkého hoře nad ztracenou vlastí.“

Guakanagarí naslouchal svému nitajnovi, jako by Kainóova slova neslyšel. „Nebylo na něm, aby odmítal moji milost,“ řekl zlobně.

„Chtěl-li můj pán a vládce prokázat tuto milost, proč mi o tom nepověděl? Proč mě nechal odvézt na loď za tmavé noci a násilím? Kdybych byl věděl, co zamýšlí, byl bych zůstal – možná že bych byl zůstal,“ opravil se směle.

Guakanagarí po něm mrštil pohledem, který byl jako oštěp. „Nepřísluší mu vyžadovat počet z mých činů.“

Z pozadí vystoupil kostnatý muž pestře pomalovaný barevnými ornamenty, ověšený bůžky a zlatými ozdůbkami. Zamával řehtačkou, jíž držel v pravé ruce, hodnou chvíli tropil pekelný rámus. Pak se na nás ošklivě požíval a beze slova zas ustoupil.

„Bohuti Goeiz ho varuje,“ zahuhňal Guakanagarí do ucha svého stařešiny, jenž to přísným hlasem opakoval.

Kainó se však nezalekl. „Ó věru, že mi nepřísluší vyžadovat počet,“ řekl s pokorou plnou vzdoru. „Leč v dohodě, jíž vznešený náčelník uzavřel s mým otcem, mocným náčelníkem Kaunabóem, nestálo nic o tom, že mám být poslán ze země – proti své vůli.“

Tváře nitajně zkameněly nad takovou opovázlivostí. Guakanagarí se sotva ovládal. „Můj drahý synovec Kainó bude trpět za urážku bílých bohů,“ řekl zlostně. „Bude trpět!“

MILOSTI BÍLÝCH PÁNŮ

Nejbližší přátelé Kainóovi byli dva: šikmooký Guaji a Kanejo se širokými veselými ústy. Malé ostré jizvy kolem rtů dodávaly jejich mírným tvářím drsného výrazu. Svědčily o tom, že už byli přijati mezi lovce a bojovníky. Stali se dospělými muži, kteří mohli založit rodinu. A Guaji také na to pomýšlel.

Když jsme pojedli – dobrý mrav předpisoval, aby se při jídle mlčelo – začal vyprávět o jakési dívce jménem Asagi. Stále přitom vzdychal, až se ho Kainó zeptal, v čem je vlastně obtíž. Z jeho řeči vyplynulo, že otec Asagin, ač svou dceru nade vše miluje a chce, aby byla šťastna, žádá po šňůře kamenných, korálů každý den po dobu třiceti sluncí. Ale třicet šňůr bylo na Guajiho rodiče příliš mnoho.

Kainó se podívil: „vždyť jste zámožná rodina.“

„Nikdo není zámožný v tomto místě a v celé naší krajině,“ povzdechl Guaji. „Ti proklatí běloši...“ s úsměvem mi naznačil, že se mě to netýká, „... nás obrali skoro o všechno.“

A tak jsme se dověděli, co se udalo za nepřítomnosti Kainóa.

Krátkou dobu po admirálově odjezdu bylo vše v pořádku ...

„Bílý náčelník,“ vyprávěl Guaji, „přišel v průvodu a říkal, ó Guakanagarí, veliký panovníku, a přinesl tak bohaté dary, že se všichni divili. A pozval náčelníka, aby ho brzo navštívil v dřevěném hradě. Tam uspořádal slavnost a ukázal všem hrom a blesk způsobený rukou a kouzlem bělochů, předložil podivné pokrmy a nápoj, čirý jak voda, ale palčivý jako oheň. Když se člověk té palčivé vody napil, kolébala se země i s mořem a žádná věc nestála na svém místě.“

Zanedlouho po slavnosti se dostavil z pevnosti posel, celý z černého kovu, se zobákem místo obličeje a s holí, která vysílala hromy a blesky. Žádal, aby Guakanagarí posílal do pevnosti dary pravidelně, vždy po uplynutí dvou sluncí. Chtěli zlato a potraviny. Hodně potravin a hodně zlata.

A vždy po uplynutí dvou sluncí odcházeli do pevnosti lidé s nákladem zlata a potravin. Někdy se vraceli, někdy také ne. Bílí mužové na pevnosti buď onemocněli, nebo zlenivěli. Pracovat se jim nechtělo a tak tedy museli naši lidé pracovat za ně. Nebyli zvyklí ani těžké práci, ani nesvobodě, chřadli a utíkali.

Tu bílý náčelník vysílal rozhněvané posly a zvyšoval své požadavky. Guakanagarí pak se vždy podrobil jeho vůli. I potom, když už hrozil nedostatek potravin, a to nepamatoval nejstarší stařec. Tehdy poprvé začali lidé reptat, a toho také nebylo pamětníka, a žádali, aby Guakanagarí požádal svého přítele, bílého náčelníka, o poshovění. Teprve když se k lidu přidal staříčkový a všemi vážený nitajno Bahoá, náčelník uposlechl a vyslal posla do dřevěného hradu.

Dlouho se posel nevracel, až místo něho přišel vzkaz, aby se všichni nitajnové dostavili před tvář bílého náčelníka. Odešli neradi a ve zlé předtuše. Když pak se vrátili, zašli do svých chatrčí, obětovali bůžkům a dlouho se modlili, než řekli, co viděli a slyšeli.

Setkali se s náčelníkovým poslem, jenž visel za krk na vysokém břevně, bez života a otáčel se podle toho, jak vanul vítr. „Tak se

stane každému, kdo neuposlechne mých rozkazů,“ řekl bílý náčelník a popustil stařešiny v nemilosti.

Tehdy vystoupil bohuti Goeiz. Načernil si tvář, dýchal prášek tabaca a popíjel odvar z hořkých bylin, až velmi zvracel, točil se a zpíval s loučí v jedné a s řehtačkou v druhé ruce. A všichni mysleli, že zažehnává duše bílých mužů, ale nezažehnával, neboť tlumočil vůli mocného zemi, abychom je poslouchali, dávali jim dary a sloužili jim.

Guakanagarí se radoval z příkazu mocného zemi, vypsal daně a všichni muži sídelní obce se museli vypravit do okolních obcí, jež náčelníkovi podléhaly, aby přinesli dary a pokrmy pro bělochy.

A znovu se lidé začali bouřit, když do obce přišla posádka čtyř mužů z dřevěného hradu a utábořila se tam. Lidé si šeptali, že prý sám náčelník o posádku žádal, ale nikdo to nevěděl určitě.

Posádka však začala hospodařit nikoli pro svého bílého náčelníka, ale pro sebe. Jejím velitelem byl hrozný muž, jenž měl v uchu stříbrnou hvězdičku a tvář zarostlou, že ji sotva bylo vidět. Byli silní, krutí a ozbrojení, za nimi byla veškerá moc bílých bohů a Guakanagarí, jenž jim prokazoval veliké počty... Když bílí muži popili čirého nápoje, byli jako šelmy, jako divoká zvířata ...“

„Jeden nepil,“ podotkl Kainó, až dosud sledoval Guajiho vyprávění mlčky.

„Ne ... nepil...“ řekl Guaji udiveně. „Měl krutá ústa a divoké oči. A byl z nich nejhorší. Kainó ...“ jeho hlas pohasl a Guaji náhle ustal. Zavřel našikmené oči, jako by chtěl setřít nesmazatelný obraz.

„Já vím ...“ šeptl Kainó. „Vím ... co je třeba vědět. Našel jsem Laoninu čelenku ...“

Chvíli jsme mlčeli. Pak Guaji dopověděl: „Ani dary, ani potraviny nedocházely do dřevěného hradu, neboť bílí muži spotřebovali všechno sami... Potom přišli z dřevěného hradu jiní ozbrojení muži a tvářili se zle a Guakanagarí plakal, neboť nevěděl na čem je a nikdo nevěděl na čem je, až obě skupiny začaly spolu bojovat. Bojovali holemi, z nichž vycházel hrom a blesk, i oštěpy, meči a šípy. A tak neopatrně zacházeli se svými zbraněmi, že mnoho našich lidí bylo pobito. Když pak začali svévolně naše lidi vraždit, rozhodli jsme se za noci odejít. Proto nevím, jak skončil spor bílých mužů. Mnoho ... příliš mnoho naší krve tam vyteklo.“

Guaji domluvil. Venku nastala tma a z ní k nám doléhal veselý štěkot. Pes se bavil – aspoň on byl bez starosti. Mlčeli jsme.

„Tak to nemůže zůstat,“ vybuchl Kanejo, jenž dosud nepromluvil. „Nikdy ze mne nebude otrok bílých mužů, ať si Goeiz říká, co chce.“

„Máš pravdu,“ řekl Kainó. „Ale ... když nechceme být otroky, budeme muset bojovat.“

Jeho přátelé hned neodpověděli. „Guakanagarí,“ zašeptal po chvíli Kanejo, „nás do boje nepovede.“

„I teď posílá do dřevěného hradu posly s dary a potravinami. Jenže to činí tajně, aby se o tom nikdo nedověděl,“ řekl Guaji.

„A lidé ...?“

„Vědí o tom. Nikdo se však neodváží odporovat. Ani nitajno Bahoa není už s námi. Polekal se toho, co viděl v dřevěném hradě.“

„Bude třeba s lidmi mluvit...“ řekl šeptem Kainó.

Víc se už toho večera nehovořilo. Mlčky jsme ulehli ke spánku. Nemohl jsem usnout, pocit osamělosti mě skličoval. Byl jsem s nimi – a proti svým krajanům. To mě mátlo a skličovalo. Stýskalo se mi po domově, po lidech mého rodu a mé řeči. Přitom jsem začínal nenávidět Španěly, kteří žili v této zemi. Nenáviděl jsem, neboť byli hrabiví a krutí a působili starost, strach a bolest Indiánům, jímž patřil můj dobrý cit. Ale přece jsem byl mezi cizími, nebyl jsem z nich – jak mi mohli důvěřovat? Možná že mi ani Kainó plně nevěřil. Mlčel, ač jistě nespál. Poprvé mě život přinutil přemýšlet o otázkách příliš složitých pro mou mysl. Nedovedl jsem si s nimi poradit, a proto jsem si přál, aby tu byl aspoň pes, s nímž bych mohl pohovořit. Ten však vesele pošťkával v temnotách. Seskočil jsem s visutého lůžka a běžel jsem za ním.

RYBA V SÍTI

Kdosi mi podtrhl nohy a dvě silné paže mě přitiskly k zemi. Tvrdé prsty se mi zaryly do krku jako klepeta. Zmítal jsem sebou, abych se osvobodil, avšak docházel mi dech. Lapal jsem po vzduchu. Jakási tekutina mi naplnila ústa, na jazyku jsem ucítil její hořkosladkou chuť. Musel jsem polknout, chtěl-li jsem dýchat. V té chvíli tlak kolem krku povolil a já se zhluboka nadýchl. Chtěl jsem ze sebe setřást sílu, která mě držela při zemi, avšak cítil jsem, že rychle

slábnu. Jako bych místo svalů měl hadry. Otevřel jsem ústa, abych vykřikl, avšak nevyšel z nich ani hlásek.

Dělo se cosi podivného a nevysvětlitelného. Mé údy dřevěněly a slábly, přestával jsem vnímat své tělo – jako by tu vůbec nebylo. Vědomí mě opouštělo. Viděl jsem, jak ode mne ustupují dva temné stíny, jak se na mne mlčky dívají a já tu ležel, jiskra vědomí v těle bez života. Znenáhla i povědomí začalo slábnout. Umřu ... pomyslel jsem si lhostejně a bez děsu. Ztrácel jsem schopnost souvisle myslet. Před očima se mi začal roztáčet temný kužel jako tunel, na jehož konci blikalo bledé světélko. Vířil stále rychleji a rychleji, jediné světélko zůstávalo jako pevný bod. Upjal jsem na ně všechny své zbývající síly a jako pavučiny jsem se zachytil myšlenky, že je nesmím nechat uniknout. Bylo už pozdě. Pavučina se přetrhla. Bezvědomí přišlo po špičkách a měkce mě zahalilo černým sametem

...

... Kolébal jsem se pravidelně ze strany na stranu, jako dítě v kolébce. Nebylo to nepříjemné. Měl jsem však hloupý pocit, že mi někdo zaletoval víčka. Ne a ne je odlepit. Chtěl jsem sebou pohnout, ale nešlo to. Jen do prstů se mi začal vracet život. Jeho příliv se projevoval šimráním, jako by mi po prstech lezli mravenci. Pohnul jsem jimi a nahmátl jakousi silnou, ale poddajnou mříž. Byla tak hustá, že jsem jí mohl prostrčit sotva dva prsty.

Pocitem žízně a veliké malátnosti se hlásilo i oživené vědomí. Nezemřel jsem tedy. Snad se mi přece jen podařilo zachytit v posledním zlomku poslední vteřiny to unikající světélko. Ale jestli jsem nezemřel – co se tedy se mnou dělo?

Vynaložil jsem všechno úsilí, abych pohnul víčky. Prudké světlo zabořelo v zřítelnicích a hned jsem zas oči zavřel.

Kolébání neustávalo. Jako bych byl na moři. Leč neslyšel jsem jeho hlas a necítil jeho vůni.

Když jsem konečně naplno otevřel oči, shledal jsem, že jsem chycen v síti jako ryba. Byl jsem zřejmě zašit do hamaky, visutého indiánského lůžka, a to tak pevně, že jsem sebou nemohl pohnout. Oky sítě nad mou hlavou byla provlečena dlouhá bambusová tyč a na ní jsem se kymácel ve svém visutém loži. Kolébání pocházelo od toho, že se lůžko pohybovalo. Oba konce tyče spočívaly na ramenech nosičů, kteří kráčeli mlčky a rychle, jako by byli odjakživa zvyklí

nosit lidi zašité v síti.

K svému uspokojení jsem shledal, že se mi vrátila i schopnost mluvit. „Kam mne nesete, ó lidé,“ zvolal jsem.

Přední nosič obrátil hlavu, aniž ustal v pochodu. Usmál se spíš trochu omluvně a rozpačitě. „Ohnivá hlava nechť nám promine. Jsme jen nástroje, nic víc. Brzo budeme u cíle.“

Snaha přimět ho k rozhovoru, mě brzo unavila. S mdlou lhostejností jsem si uvědomil, že jsem upadl do bezvědomí, když jsem polkl onen hořkosladký nápoj. Ale bylo mi to jedno. Propadal jsem se do lehké a osvěžující dřímoty.

NA PEVNOSTI

Známý a silný pach moře mě probudil. S každým vdechnutím mi vnikal do krve a doviřoval návrat do života. Otevřel jsem naplno oči, a když jsem pootočil hlavu, spatřil jsem mořský břeh. Na nedalekém výčnělku se tyčil mohutný kříž a opodál neméně mohutná šibenice. Byla prázdná.

Zacloumal jsem svou sítí, začal jsem sebou zmítat opravdu jako ryba na suchu a zlostně jsem křičel. Mé náhlé pohyby zbavily nosiče rovnováhy. Nechybělo mnoho a byli by mě upustili. Houpal jsem se teď jako v bouři.

„Nechci... nechci na pevnost,“ křičel jsem ze všech sil. Ale hovořil jsem do větru. Drželi tyč pevně a v rovnováze, ať jsem dělal cokoli. Dokonce zrychlili krok.

První španělská slova, která jsem z dálky zaslechl, byly nadávky. Kdosi je pouštěl do vzduchu chraptivým basem, zřejmě bez účelu a souvislosti, snad jen proto, aby si ulevil. Chrlil je jedním dechem a přestal teprve, když jsme vkročili do pevnostní brány. Nosiči mě opatrně složili na zem a zůstali stát. Uklidnil jsem se, neboť odpor už neměl smysl. Má nepříjemná a potupná poloha mi poskytovala jen omezenou vyhlídku, neboť jsem byl zašit tak důkladně, že jsem ani hlavu nemohl pozvednout. A tak jsem viděl v blízké vzdálenosti jen několik párů bosých nohou s odranými konci nohavic a ještě dál kus dřevěné palisády pevnostní ohrady.

„Hned mě rozvažte,“ řekl jsem bez přesvědčení. Snad jsem měl spíš říci „rozpárejte“, ale ten výraz se mi jaksi nelíbil.

Stáli beze slova, s hlavami pokorně svěřenými a nehýbali se.

Ozval se hluk a nedaleko prošel malý průvod Indiánů, kteří nesli košíky a sítě plné potravin, mísy a veliké nádoby. Jednoho nosiče jsem poznal – byl to Kanejo, Kainóův kamarád. Nepovšiml si mě, kráčel se svěřenou hlavou a já spatřil, že měl nohy svázaný ve volné smyčce. Průvod uzavírala pohodlná nosítka umně zhotovená z bambusových holí a bavlněných tkaniv. V nich trůnil v celé své kráse sám bohuti Goeiz. Byl snad ještě nádhernější, než když jsem ho spatřil naposledy. Jeho kostnatá tvář byla plna mírnosti a pokory.

Nosítka se zastavila opodál a já spatřil, jak bohutiho šlachovité nohy nerozhodně přešlapují na místě. Byli jsme tu teď všichni pohromadě, slunce do nás pátilo a z dřevěné ohrady vycházel pekelný žár. Nikdo si nás nevšímal. Později jsem poznal, že to byla část vypočítavého a ponižujícího obřadu. I když přinášeli dary, museli čekat, až jejich přítomnost milostivě vezmou na vědomí.

„Bohuti Goeizi,“ vykřikl jsem, „hněv bohů se snese na tvou hlavu a rozdrtí tě na prášek, nevrátíš-li mi ihned svobodu!“

Byl asi rád, že s ním někdo promluvil. Přišoural se ke mně a nachýlil hlavu. „Přinesli jsme tě, kam patříš, ó člověče s ohněm na hlavě. Jen bílí bohové jsou ti rovni. A co se týče našich bohů, ty přenech laskavě mé péči.“ Řekl to se stopou výsměchu a se zábleskem v chytrých očích. A já pochopil, že jeho pokora je jen přetvářka. Jistě nás nenáviděl všechny.

Zpovzdáli kdosi volal po tlumočnickovi. Podle hlasu jsem poznal pana Araňu. Písek zaskřípal pod dotekem těžkých škorňů. Zařinčely ostruhy, ač nás od nejbližšího koně dělil širý oceán. Ztratil jsem bohutiho z očí, neboť mezi ním a mnou byla nyní zeď nosičů. Slyšel jsem však květnatá slova, jimiž velebil pana Araňu. Ten ho netrpělivě přerušoval: „Nerozumím ani slova tvé pitomé indiánštiny, kde, k čertu, je ten tlumočník?“

Tu se ozval lenivý hlas: „Už jsem tady, pane. Je příliš horko, nelze spěchat,“ řekl s nestydatou přívětivostí. Byl to hlas zloděje chleba, Juana, mého přítele.

TO NENÍ PEVNOST, ALE MOROVÁ RÁNA

Dřevěný přístěnek sálal jako rozpálená pec a nepěkně páchl

výkaly. Dusil jsem se horkem a žízní. Ale ještě víc jsem se zalykal hněvem nad potupností svého postavení. Neočekával jsem, že mě pan Araña přivine na srdce jako ztraceného syna. Musel jsem připustit, že mě snad i zavře, bude vyslýchat a soudit. Ale že mě nechá zašitého v síti a ještě se tomu zachechtá jako dobrému vtipu – to jsem mu věru velmi zazlival.

Juan přijde a pomůže, utěšoval jsem se ve svém trudném stavu. A skutečně – netrvalo dlouho, přišel a pomohl mi tím nejpřirozenějším způsobem na světě.

Smál se hned ve dveřích. „Pěkný kousek na pekáč. Už jsem viděl hodně, ale kluka zašitého v síti...“ řehtal se, až se ohýbal.

„Děkuju za pozornost,“ řekl jsem mrzutě, „ale smát se můžeš taky venku.“

„Nono,“ zabručel smířlivě. V ruce měl nůž, šmik šmik a byl jsem na nohou, než bys řekl švec.

„Zdá se mi, že jsi za tu krátkou dobu pořádně vyrostl,“ řekl uznale, když jsem se před ním protahoval, až mi klouby praskaly. „Nebýt tvé červené palice, vypadal bys skoro jako Indián.“

Sám se nezměnil. Uštěpačný úsměv seděl jako vždy v koutcích jeho rtů. Připomínal mi Palos, honičku za chlebem. Ač mi Palos byl věru tvrdou otčínou, píchlo mě při té vzpomínce trochu u srdce. „Pan Araña dostal rozum ...?“

„Jaký Araña? Nacpal se, napil a teď chrápe pod ochranou své tělesné strážce.“

„Udělal jsi to bez jeho vědomí? Pak tedy musím rychle pryč.“

„Nepospíchej. Ještě nevíš, jak to tady chodí. Nějak to dopadne. Tady vždycky všechno nějak dopadne – a obvykle špatně. Ty se ale neboj. Škoda jen, že tu není pes. Ztratil se – snad zdivočel.“

Pes ... rychle jsem o něm Juanovi pověděl.

„Tak se neboj,“ řekl. „Ten tě najde. Ale kde ty ses tady vzal?“

Když jsem mu všechno stručně vysvětlil, vyšli jsme na dvůr spálený pozdním sluncem a liduprázdný. Jen vpovzdáli, na jižním konci nádvoří, se kdosi povaloval pod stříškou z palmového listí. Spatřil jsem huňatou tvář; nebylo znát, kde přestávají vousy a začínají vlasy. Nedaleko zela jáma, kterou jsem kopal z trestu spolu se Sanchezem. Jak vzdálené se to všechno zdálo.

„Tam?“ Juan povzdychl. „To je příčina všeho neštěstí na světě –

zlato. Když si vzpomenu, že i já ho měl plnou hlavu, je mi nanic. A ten zarostlý chlupáč ... kdoví, jestli je to ještě člověk. Jmenuje se Giacomo a je z Janova. Ital. Araña mu svěřil dozor nad jámou, kde se ukládá zlato, které Indiánům krademe nebo od nich dostáváme, jak chceš, je to jedno a totéž. Je asi do polovic plná. A Giacomo se snad z toho pomátl, snad si myslí, že mu zlato patří... kdoví. Co je u jámy, nepromluvil slovo. Nikdy neodchází z místa, snad ani nespí. Před čtrnácti dny jsme tam u jámy našli Diega, byl to námořník z „Pinty“, neznáš ho, takový chtivý skrček. Měl podříznutý krk, asi chtěl krást a Giacomo nespál. Seděl tam na bobku a pořád se na něj díval. Neřekl nic, když jsme mrtvého odnášeli...“ Juan zaklel. „Tohle není pevnost, to je morová rána!“

Sotva jsme usedli za bránou pod lentiškovým keřem, vyrušil nás pronikavý křik. Juanova tvář potemněla. Vyskočil a přitiskl si dlaně k uším. „Indiáni... ve velkém domě,“ odpověděl na můj tázavý pohled. „Odvlekli je z vesnice ...“

„Odtud, kde je teď Luis?“

„Luis, Curro, Rafael. A ten šílený Lajes.“

„Ten už ne.“ Několika větami jsem mu pověděl o události, jíž bych nejraději byl vymazal z paměti.

Juan se otfásl. „Araña tam za nimi poslal... čtyři z našich lidí tam zůstali. I s tebou je nás teď jedenatřicet.“

Křik neustával. Zněl zoufale, bez konce. „Pojď!...“ Juan mě táhl pryč. „Nemohu to poslouchat.“

Z lesa vycházel hlouček tmavých postav, sehnutých pod tíží košů s nákladem kaménků. Šli co noha nohu mine, byli k sobě přivázáni dlouhým volným provazem. Únava srovnala všechny tváře do společného tupého výrazu. Zavalitý Španěl, který šel za nimi, práskal jim nad hlavami dlouhým bičem. Podobal se pastýři, který vede své stádo do stáje. Ale tohle byli lidé. Zaraženě jsem pozoroval průvod.

„Araña tvrdí, že tam na kopci prý je zlato. Lámou kámen a pak jej roztloukají. Kameny se zlatými žilkami nosí sem. Trochu tomu rozumím, říkal jsem Araňovi, že to nestojí za práci. Abych prý se staral o své vlastní věci. Chudáci,“ povzdech. „Nejsou zvyklí té otročině. Každou chvíli někdo umře.“

„Co pořád vzdycháš,“ řekl jsem popuzeně. „Tím nic nespravíš. Měl bys něco udělat. Pomoci jim na svobodu.“

Stín zvrásnil jeho tvář. „Sami nechtějí bojovat.“
„Znám Indiány lépe než ty.“
„Zlato dělá z lidí zločince. A nezapomeň, že jsme lépe vyzbrojeni.“
„My za zlato a oni... oni... za svou zemi.“

GUTIERREZ SE VRACÍ BEZ KOŘISTI

Po krátkém soumraku nastala tma. Na nádvoří pevnosti vyskočily ohníčky. Šli jsme a cestou mi Juan pověděl, co bylo a je.

Vojenský pořádek na pevnosti se začal zakrátko drobit. Podnebí, vzdálenost od domova, řevnivost mezi vůdci, celý způsob života jakoby leptal. Pak se řád rozpadl úplně. Každý se staral sám o sebe a uposlechl rozkazu jen tehdy, měl-li zrovna náladu. Stávalo se i to, že velitelé museli své vojáky podplácet, aby je poslechl.

V otevřeném skladišti jsme vzali suchary a nějaké poloshnilé ovoce. Když indiáni nepřinesli potraviny, žilo se z lodních zásob. Tato jednotvárná potrava se pro zdejší podnebí nehodila a lidé trpěli všelijakými neduhy. Míhotavé odlesky ohňů klouzaly po vyhublých a kostnatých tvářích.

Od brány k nám dolehl povyk. V měsíčním svitu jsme spatřili, jak na nádvoří vstupuje hlouček ozbrojenců. Bylo vidět, že jsou vyčerpaní. Před nimi krácel muž celý ostrý a pichlavý, od hrotů černého ježka a konce bradky po špičky škorní. Přes celou tvář se mu táhl dlouhý šrám pokrytý zčernalou krví. Byl to Gutierrez. ,

Střelil nenávistným pohledem po Juanovi a překvapeně utkvěl na mé tváři. Pak se od nás odvrátil a s námahou vystoupil na dřevěný schod, vedoucí ke vchodu do budovy. Pokynul jednomu z mužů své čety: „Bubnuj!“

Buben zavířil. Zněl hned zlostně a hned zas mdle, jako by bubeník chtěl vylíčit vlastní pocity. Lidé přicházeli z temných koutů, buď z pouhé zvědavosti, nebo proto, že měli povely bubnu přece jen v krvi. Už tu snad – až na Giacoma – byli všichni, ale buben stále zlověstně rachotil. Posléze se otevřely dveře a vyšel pan Araña, naježený, zlostný a brunátný, jako by se právě byl probudil z těžkého snu. „Kdo tu, k čertu, tropí ten pekelný rámus? Nepřikázal jsem bubnovat.“

„Já, pane, dal ten rozkaz!“

„To jste vy? Brzo jste se vrátil. A proč s takovou parádou?“ Araňova tvář se stáhla, jako by žvýkal citrón.

„Ano, brzo jsem se vrátil. A přišel jsem s vážnou.“

„Kořist rozdělíme ráno,“ řekl Araňa úsečně. „Teď chci spát.“

„Nepřinesl jsem kořist.“

„Jakže? Poslal jsem vás snad na výlet?“

„Kousavé poznámky nejsou na místě, pane. Za jiných okolností ...“ chopil se jílce svého kordu, ale pak mávl rukou. „Teď poslyšte, co vám povím.“ Pozvedl hlas. „Poslyšte vy všichni!“

„Postupovali jsme rychle,“ vyprávěl Gutierrez, „našli jsme místa, kde dřív bydleli lidé a teď tam nebyl nikdo. Některá jsme vyčistili sami. Ale jiná opustili lidé o své vůli. Šli jsme asi dva dny ostrého pochodu směrem na jihovýchod a narazili jsme na malé sídliště, kde bydlelo jen několik rodin.

Vzali jsme jim potraviny a sebrali všechno zlato – bylo ho srdečně málo.

Příštího dne jsme narazili na skupinku pěti Indiánů. Náčelník s doprovodem. Byla mezi nimi také žena, už nemladá, ale velmi krásná ... ostatně dost o tom, nepatří to k věci.“

Náčelník sám byl hrdý člověk. Ač křesťany jistě nikdy neviděl, nepadl před námi na kolena, nepokořil se. Jen se na nás zvědavě díval. Mně to pozlobilo. Ale přece jen jsem jim nabídl dary. Ženě jsem dal stříbrnou rolničku. Pohrála si s ní, zasmála se a dar zdvořile vrátila. Ten divoch taky. I on byl zdvořilý a poděkoval.

Chtěl jsem ho přesvědčit o královské moci a síle, kterou zde zastupujeme. Přikázal jsem lučištníkům, aby ukázali co dovedou. Sestřelovali listy se stromů, ptáky z povětří a tak. Když však skončili, objevily se najednou v rukou Indiánů také luky a šípy – do té doby je ukrývali. A nad tím, co dovedli, nám přecházel zrak. Mají zbraně výborné jakosti, napínají luk až k uchu a dovedou střílet tak rychle, že někteří mají ve vzduchu až pět šípů najednou.

A tak nám nezbylo než vystřelit z espingardy, to u Indiánů nikdy nezklame. Hrom a blesk roztrástil nedaleký stromek a měl i tady svůj účinek, i když ne takový, jak jsem doufal. Náčelník vzal zbraň do ruky a chtěl, abychom mu vysvětlili, jak se z ní střílí. Ale zakázal jsem to. Najednou odněkud vykouzlil zlaté valouny. Bylo jich deset.

A byly veliké jako husí a slepičí vejce, čiré, krásné zlato. Valouny jsem chtěl zabavit ve jménu našich katolických Veličenstev, ale Indián to nepřipustil. Nařídil jsem tedy, aby na něho a jeho ženu byla namířena zbraň a naznačil jsem, že oba zemrou; jestliže nám neukážou místo, odkud pocházejí zlaté valouny a jestliže nám nevydají zlato, které měli u sebe. Nepolekali se. Náčelník se jen zdvořile usmál a posuňky mi dal na srozuměnou, že chápe a podřizuje se. Vedli nás lesem do pozdního večera, pak jsme se utábořili na noc. A do příštího rána všichni zmizeli.

Zůstal jsem na tom místě celý den a vyslal ozbrojené hlídky na všechny strany, abych toho zrádce dostal do rukou. Nenašli jsme ani jeho stopy. Vrátili jsme se do vesnice a přísně jsme všechny obyvatele vyslechli. Ani mučení jim neotevřelo ústa. Neprozradili místo, odkud pochází zlato – ač to možná věděli. Neřekli nám, kdo byl ten náčelník a odkud pocházel. Nařídil jsem tedy za trest a pro výstrahu vesnici zapálit a obyvatele utratit.

„I muže?“ zeptal se Araña.

„I muže. Byli mučením zesláblí, málo by nám byli k užítku. A rozhodl jsem se k návratu. Když jsme se však vraceli, napadl nás nepřítel. Zákeřně. Ze zálohy. Jako by se sám prales proti nám byl spíkl. Zdálo se, že stromy na nás metaly šípy a kopí. Nepřítele jsme nespatriili, ač jsme věděli, že je stále kolem nás. Ztratil jsem čtyři muže. Jeden byl zabit na místě, tři těžce zraněni. Museli jsme je usmrtit. Mám hodně raněných. Já sám ...“ Gutierrez se dotkl svého šrámu a zkřivil tvář.

„Jste mi to pěkný hrdina,“ zasyčel Araña. „Nechat se prohánět smečkou nahých divochů. Vy, královský úředník!“

Dloubl jsem Juana do žeber. „Slyšels ... začínají se bránit.“

„Tu urážku,“ zašeptal Gutierrez, „mi jednou zodpovíte. Ale ne teď.“ Pozvedl rozkazovačný hlas. „A já proto, lidé, vyhlášuji stav pohotovosti. Nikdo ať se nevzdaluje z pevnosti. Od této chvíle zůstane každý na svém místě a bude vykonávat rozkazy. Kdo se zprotiví, propadne hrdlem! Příliš dlouho jsme trpěli nepořádky ...“.

„Vy se opovažujete, pane ...“ vzpychl Araña, „... jakým právem? Mne ustanovil admirál velitelem. Já jsem zástupce místokrále!“

„Nedovedl jste spravovat naše záležitosti jak náleží. Kdybyste byl skutečným velitelem, vládla by tu vojenská říznost a pořádek. Byli

bychom vládci celé země a ne jen tohoto kousku pobřeží!“

Tváří v tvář celé posádce propuklo mezi oběma veliteli otevřené nepřátelství. Lidi to bavilo. Přidávali se hned k jednomu, hned k druhému, jako by sázeli na kohoutím zápase.

Umoudřili se, když postřehli, kam jejich hádka vede. „Přijměte moji omluvu, pane,“ Gutierrez se chladně uklonil.

„I vy přijměte moji, pane.“ Araña úklonu opětoval o poznání chladněji.

Ruce si však nepodali.

ČAS DOZRÁVÁ

Život na pevnosti se šoural líným, neřádným krokem. Nic se nezměnilo. Pan Gutierrez nevymáhal provádění svých příkazů. Jeho tvář byla stejně podmračená jako výraz pana Arani. Nikdy se neukázali pospolu. Vycházeli osaměle a mlčky, jako by přemýšleli, jak se jeden druhému dostat na kobytku. Pana Escobeda, královského notáře, nebylo vidět vůbec. Spustil se prý a zpustl. Obklopen několika lidmi, kteří ho kdoví proč poslouchali, hýřil ve svých pokojích, odkud bylo slyšet opilý hluk.

Muži se buď povalovali, nebo občas mizeli v malých skupinkách. Vraceli se za několik dní, chvástali se svými činy a nakradenými zlatými cetkami. Někdy, ale ne vždycky, přivedli s sebou zajatce, jichž se ujímal otlý muž s bičem, Eustachio Suñer.

Výpravy do vnitrozemí byly čím dále tím vzdálenější, neboť místa kolem pevnosti se vyliďňovala. Obyvatelé je opouštěli ze strachu a proto, že měli hlad. Sami byli střídmí a jejich zásoby stačily od sklizně do sklizně. Španělé však jedli za tři a soustavně vyjídali každou osadu, do níž vpadli.

Mne si nikdo nevšímal. Byl bych mohl odejít, kdybych byl chtěl... ale kam jít? S hasnoucí nadějí jsem čekal, že přijde Kainó, že se ozve. Ale ani pes se neukazoval.

Dny plynuly, horké jako pekelná výheň. Vedro vysoušelo krev a vpalovalo se do mozku žhavými kleštěmi. Ve mně zrála nenávist. S výjimkou Juana, usuzoval jsem, nebyl hoden úcty ani jeden z lidí, kteří tu představovali moji vlast. Nenávist rostla z hloubek starých příkoří, ale přerůstala je. Zapomínal jsem sám na sebe, když jsem

naslouchal hrubému chvastounství zločinců, vracejících se z lupu, práskání Suñerova biče a křiku Indiánů. Živil jsem nenávisť bolestným soucitem k nevinně trpícím lidem. Ponoukala mě k činům. Čas dozrával – a já to tušil.

Jednoho večera se na nádvoří strhla rvačka. Den byl ještě palčivější, než obvykle a soumrak nepřinesl úlevu. Bylo dusno jako před bouří, obloha však byla jasná.

Jakýsi Paco, směšný mužík, křivonohý a holohlavý, byl stálým terčem zlomyslných a hrubých šprýmů. Bez odporu je snášel. Toho večera však se bez příčiny rozlítil, vytrhl z ohně hořící větve a vrhl se na svého souseda. Hrozně ho popálil na břicho i na prsou. Skočil po něm náhle, bez výstrahy, beze slova, zrovna tak mlčky ustal a opět usedl. Tu však ho jeho souseď z druhé strany přitáhl k sobě levačkou a vrazil mu nůž do prsou. Paco zachroptěl a zhroutil se. Byl na místě mrtev. Všechno se odehrálo bez jediného slova. Odsedli a nechali Paca ležet. Jen popálený křičel a naříkal.

Vytratili jsme se s Juanem do tmy. „Už to nesnesu. Něco se musí stát,“ řekl jsem, když jsme vyšli z pevnosti.

„Neděje se dost? Až se všichni vzájemně povraždíme, budou mít Indiáni pokoj.“

Příštího jitra jsem se probudil s myšlenkou, že se toho dne něco stane. A hned jsem také, jako vnuknutím, věděl, co se má stát. Osvobodíme Indiány – mělo mě to napadnout dřív! Aspoň tolik můžeme udělat.

KONEC EUSTACHA SUÑERA

Indiáni lámali zlatonosný kámen na holé a pusté skále, která se jmenovala „Dva bratři“. Při pohledu z moře byla to hora s nestejným dvojitým hrbem, která spadala do moře srázným útesem s úzkými hřebeny, ostrými jako břitva. Od jihu vedla

nešíroká, ale schůdná cesta k místu, kde lámali kámen. Bylo blízko vrcholku; skály tu tvořily mělkou oválnou prohlubeň, jejíž vzdálenější obvod vedl podle nechráněného srázu nad mořem.

Eustachio ležel ve stínu velkého balvanu, ospale mžoural. Indiáni pracovali ve dvou skupinách. Jedna dobývala kámen, druhá jej rozbíjela na kousky. Muži každé skupiny byli spojeni dlouhým

lýkovým provazem, jenž ponechával ruce volné, ale nohám dovoľoval jen malé krůčky.

Pracovali v oblacích hustého našedlého prachu. Kameny byly šedivé, protkané slaboučkými zlatými žilkami. Bylo-li to skutečně zlato, musel i slepý vidět, že ho tu byly v nejlepším případě jen ždibce. Nepozvedli hlavu, když jsme přišli; pokračovali v práci pomalými, unavenými pohyby. Jistě trpěli velikou žízní. Ale tykvice s vodou, na dosah Eustachiovy ruky, byla zřejmě jen pro něho.

Ospale na nás zamžoural. „Co tu chcete?“

Šel jsem přímo k věci. „Chceme, abys pustil ty lidi.“

Lenivě se ušklíbl. „Tobě kvůli, zrroune? Jen si poruč.“

„Když bude třeba, poručíme,“ přidal se Juan. „Ale měl bys to udělat dobrovolně. Zahubíš je.“

Bylo strašné horko. Přičapli jsme do stínu pod balvanem. Eustachio si pohrával s bičem.

Řekl jsem klidně: „I slepý musí vidět, že tady žádné zlato není – nebo, že ho je málo. To málo přece nestojí za lidské životy.“

„Jaké lidské životy?“

„Kolik Indiánů tady zemřelo?“

„Nevím. Snad šest jich zheblo. Nebo osm.“

„Ty jsi mi pěkný křesťan,“ řekl Juan zlostně.

Eustachio se pokřivoval. „Lepší než ty. Vyzpovídám se, až tu bude kněz. Když bude potřeba, dostanu rozhřešení. Podívej se,“ ukázal na jeden z vrcholků. „Ten kříž jsme postavili se Sanchezem. Pánbůh to vidí.“

„A zavražděné lidi nevidí?“ vykřikl jsem.

„Jaké lidi? Indiáni přece nejsou lidi!“

S tím tupcem nebyla řeč. „Rád bych věděl,“ řekl jsem, „proč ještě posloucháš Araňu, když ho nikdo jiný neposlouchá.“

„Jakého Araňu? Tohle zlato bude pro mne. Ostatně mě baví mít lidi pod bičem. Dost dlouho jsem sám musel hrbít hrbet.“

A teď vypadněte.“

„Pedro,“ řekl Juan, „jdi a odvaž je.“

V Suñerově tváři se něco hnulo. Zvedl ruku s bičem.

„Pust’ ten bič,“ řekl Juan a v jeho ruce se zaleskl nůž, „nebo tě zabiju.“

Rozřezal jsem provazy. Indiáni se napřimovali, nechtěli věřit, že

je běloch osvobozuje. „Konečně,“ řekl Kanejo a podíval se na mne trochu vyčítavě.

Když jsem se obrátil, spatřil jsem, jak Juan stojí před Eustachiem, nůž v jedné a bič v druhé ruce.

Kanejo měl ještě dosti sil. Bleskurychle se skrčil a vrhl se proti Eustachiovi. V ruce držel velký kámen.

Eustachio to zpozoroval, včas uskočil a vyrazil silnou pěstí. Udeřil Kaneja do hlavy. Kanejo upadl a zůstal chvíli ležet. Z hloučku Indiánů se ozval jakýsi hromadný a zlostný sten. Vykročili jako jeden muž. Juan zapráskal Eustachiovi bičem nad hlavou. „Abys viděl, jaké to je!“ Vypadal v té chvíli jako sbormistr, který dává takt. Indiáni šli pomalu, beze slova. Eustachio stále couval.

V tom učinil Juan náhlý výpad. Divoce zapráskal bičem a mávl dýkou, jako by ji chtěl Eustachiovi vrazit do prsou.

Zavalitý Španěl vykřikl, spěšně ustoupil o několik kroků a šlápl do prázdna. Stačil jsem zachytit udivený výraz jeho tváře. Pak zmizel. Ozval se táhlý, nepřičetný výkřik. Trval jen krátce.

GIACOMO

Toho večera mi nebylo do spaní. Kdykoli jsem zavřel oči, spatřil jsem hrůzou ztrhaný Eustachiův obličej. Ted' leží s rozbitými údy mrtev, nebo ho už spláchl příliv. Mrazilo mě.

„Zabil jsem člověka ...“ řekl Juan, jako by četl mé myšlenky.

„Nezabils ho. Zničil se sám.“

„Nemluv jako farář. To se rozumí, že jsem ho zabil.“

„Je ti to líto?“

„Hloupá otázka. Zabít člověka není maličkost, třebas to bylo zvíře jako Suñer.“

Zápasil jsem s myšlenkami, které jsem nedovedl vyslovit. Suñerův trest byl spravedlivý. Cítil jsem, že byl vlastně naším nepřítelem. Ale přece mi ho bylo nějak líto. Copak on sám za všechno mohl? Když jsem se však pokusil něco z toho říci nahlas, Juan mě odbyl. Chce prý spát. A opravdu také brzo usnul. Záviděl jsem mu.

O něco později, snad jsem už také upadal do dřímoty, vyrušil mě šramot. Ve svitu hvězd jsem spatřil dva stíny. Jeden se opile

kymácel, druhý ho podpíral. Mířili přes dvůr, asi tam, kde byla jáma se zlatem. Šel jsem opatrně za nimi.

Když jsem byl na doslech přístěnku pod palmovými listy, slyšel jsem, jak Giacomo povídá: „Jděte pryč, duchové. Zaklínám vás božím slovem, odstupte!“

„Nemluv hlouposti,“ ozval se nejistý hlas. „To jsem já, Escobedo, královský notář. A se mnou je pan Gutierrez, královský úředník.“

„Notáře ... úředníky ... zabiju ...“ blábolil Giacomo.

„Jménem Jejich katolických Veličenstev tě vyzývám, abys vydal zlato. Není tu již v bezpečí,“ nařizoval Escobedo.

„Je ... v bezpečí ... moje zlato ...“ sípal Giacomo.

„Skončete to,“ zasyčel Gutierrez.

„Je to královské zlato,“ řekl Escobedo.

„Nedám. Moje ... moje ... zlato ... nespím ... nejím ... dívám se na zlato ...“ Přestal a začal se modlit. Pak se přerušil. „Modlím se za vaše životy ... zabiju ... zabiju každého ...“

„Za svůj život se modli!“ vykřikl Gutierrez vztekle. S napraženým kordem se vrhl do tmy. Měl asi súví oči. Zasáhl ihned, Giacomo tlumeně vykřikl a zachroptěl.

Zajíkal jsem se strachy. Když Escobedo a Gutierrez zmizeli v jámě, aby naložili zlato do pytlů, probudil jsem Juana.

Klidně vyslechl mou zprávu. „Zítřka je přede všemi odhalíme,“ řekl neprozřetelně. „Ať se sežerou navzájem.“

DO VĚZENÍ S NIMI

Ale zítra se stalo něco jiného ...

Za časného jitra se objevil v pevnostní bráně sám náčelník Guakanagarí v čele malého průvodu. Byl prost vši obvyklé pestré nádhery, jeho tvář byla unavená a pokorná. Mezi jeho průvodci jsem ihned poznal několik stařešinů – nitajnú. Přivolání hlukem vyšli z domu všichni tři velitelé. I lidé se zvědavě sbíhali, neboť osamělý hlouček ustaraných Indiánů, kteří přišli bez darů, vyvolávali pozornost. Chtěl jsem být při tom. Ale člověk nemá být příliš velký všudybyl. Dověděl jsem se dost – ale neminula ani půlhodina a trpce jsem toho litoval.

Juan šel se mnou. Jediný, kromě mne, ovládal indiánskou řeč.

Náčelníkův projev byl plný květnatých obrátů, v nichž si Indiáni při slavnostních příležitostech libují. Juan překládal ledabyly, takže

se zdálo, jako by španělština byla nejstručnější řečí na světě. Ostatně na tom málo záleželo, neboť to byl pouhý úvod. Teprve po chvíli se dostal k tomu, proč přišel. „Já, Guakanagarí,“ volal plačtivě, „jsem jediný přítel bílých mužů. Vám patří všechno, co máme, naše zlato i naše životy. S radostí a ochotně vám budeme sloužit.“

„Děkujeme ti, náčelníku,“ řekl blahosklonně Gutierrez. „Ale kde máš své válečníky, když už jsi nepřinesl zlato, aby tvá slova nezůstala jen jako šelest listů. Chceme, aby se tvoji bojovníci podřídili našemu velení. Nebo jsi nám přišel na pomoc jen s těmito starci?“

Nahnědlá tvář náčelníkova zežloutla.

„Zrada ... zrada ... ó zástupci velkého krále za mořem!“

„Chceš říci,“ zvolal Araña, „že se tvoji lidé vzbouřili?“

Náčelník mlčel.

„Je to tak?“ zeptal se Gutierrez.

„Guakanagarí přikývl a hleděl do země.

„A ty jsi přišel,“ pokračoval Gutierrez nemilosrdně, „ani ne tak varovat, jako pro ochranu.“

„Přišel jsem vás varovat před zradou,“ řekl náčelník a pozvedl hlavu.

Juan zvolnil hlas. Pak ustal. Visel jsem mu na ústech, neboť jsem začínal tušit, co asi přijde. Bude mlčet – nebo bude lhát?

Guakanagarí umkl, když viděl, že mlčí Juan.

„Nuže?“ Gutierrez se pronikavě podíval na Juana. „Ztratil jsi řeč? Proč nepřekládáš?“

Juan pokrčil rameny. Pravdivě, nemilosrdně překládal slovo od slova. A Guakanagarí pokračoval:

„Kdosi propustil mé lidi z vašich služeb. Dva z vašich lidí to byli. Přinutili bílého muže, který na ně dohlížel, aby skočil ze skály.“ Náčelník hovořil stále hlasitěji. Cítil se potupen před svými stařešiny. „Jak já mohu obstát, když máte zrádce mezi sebou!“ Náhle se obrátil a ukázal na mne. „Ten ...“ vykřikl, „chlapec s ohnivou hlavou! Moji špehové vyslechli, jak se v jedné z mých chýší hovořilo o vzpouře. Proto jsem vám ho sem poslal v pevné síti. A ještě jednoho buřiče jsem vám poslal v poutech, Kanejo se jmenoval. Oba jsou na svobodě. Kaneja jsme spatřili cestou sem v lese, unikl nám. A chlapec s ohnivou hlavou je zde. Toho se zeptejte, kdo propustil mé

lidi a kdo zavraždil bílého muže!“ Náčelník umkl. Byl jistě rád, že se mu podařilo odvrátit pozornost od sebe.

Všichni tři velitelé se rozeřvali najednou.

„Kdo se opovážil osvobodit toho malého ničemu,“ křičel Araña, který si teprve teď na mne vzpomněl.

Gutierrez se pohledem přesvědčil, že přístěnek, v němž věznili Indiány je prázdný. Řval, brunátný ve tváři, že mě na místě zabije.

Na Araňův povel mě stiskli dva silní muži mezi sebe, dřív než jsem mohl cokoli podniknout.

„Vražda ... vražda ...?“ rozkřikl se Juan, „ano, stala se tady vražda!“ Ukázal na Gutierreze a Escobeda. „Zeptejte se jich, pane Araño, kde je Giacomo – a kde je zlato?“

Escobedo sebou trhl a roztřásl se. Gutierrez však neztratil duchapřítomnost. „Chopte se ho, lidé,“ rozkřikl se. „Tady je vrah! Zachránili jsme v noci zlato, které nakradl. Neviděli jsme ve tmě, kdo to je, utekl, když zavraždil. Teď se prozradil sám!“ Surově nás umlčeli, když jsme pozvedli hlas. Věřili spíš Gutierrezovi než nám.

„Svažte je a do vězení s nimi,“ poručil Araña s podezřívavým pohledem na Gutierreze.

DVA LIDÉ V JÁMĚ

Tentokrát to nebyl lehký přístěnek s dveřmi na petlici, ale asi dva metry hluboká jáma. Nad ní byla plochá střecha z hrubých klád s padákovými dveřmi, zajištěnými zámkem a řetězem.

Juan krčil výmluvně rameny a naznačoval, že je zle. Nepotřeboval předvádět němohru. Tušil jsem to také.

Ale *jak* zle bylo, dověděli jsme se po odpoledním klidu, když prodloužené stíny pokryly polovinu nádvoří tmavými čmouhami. Tehdy nás vyvedli a postavili před prázdnou lavici, kolem níž lelkoval zvědavý zástup. Když se objevili v celé nádheře Araña s Gutierrezem, pochopili jsme, že toto nebude výslech, ale soud.

Byl krátký a stručný. Araña povstal a slavnostně, jako by byl v soudní síni, začal číst obžalobu, která byla i rozsudkem. Byli jsme obžalováni ze zločinu velezrady. O mně obžaloba pravila, že jsem bez dovolení zběhl z korábu, že jsem ponoukal Indiány ke vzpouře proti křesťanům a bratřil se s pohany, že jsem podezřelý z vraždy na

Eustachio Suñerovi a ze svévolného propuštění indiánských otroků, čímž Jejich katolická Veličenstva byla ochuzena o zlato. Také jsem propustil indiánského zrádce. A proto, že na mně, ještě z doby, kdy jsme byli na lodi, lpí odůvodněné podezření z čarodějnictví a ze spojení s ďáblem, odsuzuji se k trestu smrti upálením. Juan byl usvědčován z toho, že se kamarádil s čarodějem a velezrádce, že mu dopomohl na svobodu, že zabil Giacomu a pokusil se o krádež zlata, jež náleželo Jejich katolickým Veličenstvům. Protože však je šlechtického stavu, má býti s'at. Trest měl být vykonán zítra na úsvitu. První měl zemřít Juan a potom já.

Hlas pana Arani bzučel a bzučel jako hejno komárů. Chtělo se mi je zahnat. Kdybych to učinil, snad by všechno zmizelo a já bych procitl z ošklivého snu. Měl jsem však svázané ruce a nešlo to Jeho slova mi vrtala v mozku jako červotoči. Vrtala, vrtala a já se stále nemohl přesvědčit, že to, co slyším, je skutečnost.

Araña dočetl. Na nic se neptal, slovo nám neudělil. Když se Juan rozkřikl, zacpali mu na Gutierrezův rozkaz hrubě ústa.

Padákové dveře vězení nad námi zabouchly, dodnes nevím, jak jsme se tam dostali. Potřásl jsem hlavou, jako bych vylézal z vody a chtěl ji vytřepat z uší. Podíval jsem se na Juana. „Máš to ale výhodu.“

„Jakou? Že mi useknou hlavu, místo aby mě upálili?“

„To ne. Ale že se přitom budeš pořád smát.“

KDO MÁ PRAVDU?

Jistě byste chtěli vědět, nač myslí a jak si počíná člověk odsouzený k smrti. Očekáváte-li něco kromobyčejného, obávám se, že vás zklamu. I člověk k smrti odsouzený ještě žije; myšlenka, že musí brzo a násilně umřít jím jen občas zacloumá jako vichřice, ale je tak úžasná a nepochopitelná, že ustupuje třebas jen prostému hladu a žízní.

Sotva jsem si dovedl představit, že mám za několik hodin shořet jako louč. Dosud jsem dýchal a žil, dosud byla naděje.

Juan se opřel zády o syrový výkop a natáhl nohy. Zdálo se, že dřímá. Věčný úsměv se podivně vyjímal v jeho zasmušilé tváři.

„Spíš?“

„Ne.“

„Co děláš?“

„Přemýšlím.“

„O čem?“

„Jen tak ... o věcech.“

„O posledních věcech?“

„To ne. Rád bych ...“

„Co bys rád?“

„Rád bych chytil Gutierreze za nos. Možná že bych mu ho ukroutil. Snad by bylo lépe chytit ho za pačesy a strčit mu hlavu do hnoje.“

„Za to zlato? Za Salamancu?“

Ted' jsem si vzpomněl, že ho v rozsudku označovali za šlechtice. Nepřekvapilo mě to.

„Hm.'Nevyřízené účty.“

„Proč jsi je nevyřídil? Měl jsi přece příležitost.“

Juan se znenadání rozpovídal. „Ryli jsme sami dva, sestra Isabellá a já. Rodiče nám zemřeli ve velkém moru, který řádil v Salamance v roce 1471.“

„A Gutierrez?“

„Počkej, hned se k němu dostanu.“

„Ryli jsme bohatí. Studoval jsem tehdy na universitě. Ale nějak mě to neuspokojovalo. Člověku se tam otvíral svět plný otázek. A odpovědi – byly hloupé. Neupřímné. Falešné. Bylo nás několik, kteří jsme si to mysleli. Scházeli jsme se v našem paláci Talavera a tam jsme hovořili a besedovali potají.“

„Proč potají?“

„Protože jsme hovořili o věcech, s nimiž církev nesouhlasila. Žil tehdy mladý učený člověk, Pico della Mirandola, Ital. Svátá inkvizice páčila jeho knihy a spisy. Tolik znalostí a tolik bludů, říkali kněží, nemohl nabýt jinak než pomocí smlouvy s ďáblem.“

„A co říkal ten váš Pico?“

„Co říkal? Třebas to, že i barbaři mají rozum v srdci, nejen křesťané. Že hvězdy a souhvězdí nejsou nadpřirozené zázraky a že osudy lidí nevede ruka boží, ale přirozená nutnost přírodních věcí. Učil, že člověk je svobodný a že je sám strůjcem svého osudu. Taký o nějakém Leonardovi da Vinci, malíři z Florencie jsme hovořili,

který nebyl jenom malíř, ale taky učenec. Tvrdil, že lze střílet z děla pomocí páry, že člověk může zůstat dlouho pod vodou pomocí zvláštního přístroje, a že může i létat jako pták.“

Zasmál jsem se.

„Ty se směješ. I mnozí z nás se smáli. Ale přece – kdoví, kde jsou hranice toho, co člověk dovede? Byli jsme stále smělejší ve svých rozhovorech a rozepřích. Mluvili jsme o učení nějakého upáleného českého kacíře, který žil před víc než půl stoletím a odvážně se postavil proti rozmařilosti církve a proti nepravostem kněží. Obdivovali jsme se tomu, že celý jeho národ za ním stál a bojoval za pravdu. A říkali jsme, že bychom i ve Španělsku měli takového člověka zapotřebí...“

„A Gutierrez?“

„Už k němu přicházím. Chtěl se vetřít do naší společnosti, bezvýznamný a málo nadaný mladík, zato tím ctižádostivější. Chtěl to v životě někam dotáhnout – stůj co stůj. Nedůvěřovali jsme mu. Ten padouch však dovedl získat srdce mé sestry Isabelly a ona – byla důvěřivá, protože ho milovala – vyprávěla mu vše. A tak jednoho dne vpadli biřicové inkvizice do našeho paláce – Gutierrez nás prozradil. Byl jsem v boji raněn ... tady, na tváři ... ale podařilo se mi uprchnout, jakýsi židovský lékař mi poskytl přístřeší. Má sestra Isabella, nešťastná a pohaněná ve své cti, odešla do kláštera. Náš majetek propadl církvi a já propadl hrdlem. Nezbylo mi než utéci a protloukat se všelijak. V Palosu jsem spatřil Gutierreze ... chtěl jsem se pomstít a ostatně mě lákalo i zlato. Peníze, myslel jsem si, vykoupí vše – mou svobodu a možná i Isabellu z kláštera ...“

Chvilí jsme mlčeli. Potom Juan dodal: „Ale nakonec jsem neudělal nic.“

„Bylo lepší nedělat nic?“

„Nebylo. Ale teď už je možná pozdě.“

Za našeho hovoru čas značně pokročil, venku byla hustá tma. Kolik času nám ještě zbývalo k životu?

„Myslíš,“ ozval se Juan, „že je správné a spravedlivé bojovat proti vlastním krajanům? Proti lidem stejné řeči a krve?“

Řal mě na místě, kde to nejvíc bolelo. Vyslovil hlasitě, co se už dlouho skrývalo někde v pozadí mých myšlenek. „Já nevím, Juane. Ale tak se mi zdá, že na tom nezáleží, jestli jsou naši nebo cizí, když

jsou špatní. Co jim udělali ti chudáci Indiáni?“ Cítil jsem, že mám pravdu. Ale co s ní? Před očima se mi objevila baňka na palubě „Santa Maria“, která označovala čas. Jako zrnka písku, neúnavně, bez ustání, plynuly vteřiny, určené pro zbytek našich životů. Beznaděj mě sklíčila a já zaplakal.

POSLEDNÍ NOC

Náhle jsem zaslechl šramot. To snad hraboš neúnavně hloubil svou podzemní noru. Kdybychom tak byli hraboši... nebo myši. Ale proč ne? U všech rohatých, proč ne?! Řekl jsem to hlasitě a vyrušil Juana. Přilezl ke mně, snad si myslel, že jsem se zbláznil –

„Pouta ... Juane! Nesedí pevně ... Zkus to zuby!“

„Možná ... ale k čemu to?“

„Mohli bychom se pokusit...“

„Nevím, jestli se mi chce o něco se pokoušet... nezlob se, mluvím hlouposti.“

„Spánembohem tu zůstaň, když se ti chce. Mně se nechce!“ řekl jsem tvrdě. „A teď se podívej, co se dá dělat s tím provazem.“

Zasmál se a uposlechl. Zahryzl se do provazu silnými zuby. Vlákna povolovala, provaz však držel.

„Zkusím kámen,“ řekl jsem po chvíli. „Hledej něco ostrého.“

Kámen jsme našli. Třel jsem provaz o jeho ostrou hranu. Byl to kus křemene a provaz byl už nahlodán Juanovými zuby. Po nekonečně dlouhé chvíli povolil, praskl. Zbavil jsem se pout. „Mám tě taky rozvázat?“ zeptal jsem se kousavě.

Znovu se zasmál. „Skoro si myslím, že jsi moudřejší než já s celou svou universitou.“

„To ne ... to jistě ne ...“ odpověděl jsem skromně, ale myslel jsem si, že má možná pravdu. „Raději si pospěš. Do toho.“

Holýma rukama jsme se zběsile vrhli na stěnu, která podle naší úvahy hraničila s palisádou. Byla drsná, písek, hlína, kameny a změř tvrdých kořenů. Prsty nám krvácely. Pomáhali jsme si kameny a kořeny, jež se nám podařilo vyrvat. Hlína se nám sypala do úst, oslepovala nás. Nedbali jsme toho, stejně byla tma. Museli jsme pracovat s rukama nad hlavou, ale brzo se hlína vršila pod námi a

mohli jsme stoupat na kameny.

Hodiny mýjely ... kolik času nám ještě zbývalo? Hloubili jsme šikmý otvor. Chtěli jsme se podhrabat pod palisádu. Dokážeme to? Nepřemýšleli jsme o tom. Nemysleli jsme na nic. Nejraději bychom se byli do stěny zahryzli i zuby.

Ucítil jsem závan čerstvého vzduchu. „Juane,“ vykřikl jsem vzrušeně, „jsme svobodni.“

Třesoucíma se rukama jsme tápali kolem sebe. Chtěli jsme proniknout zraky temnotu, pátrali jsme po svitu spásonosné hvězdy. Obklopovala nás však hustá tma. A ruce se dotýkaly hlíny, kamení, zaplétaly se do změti kořenů. Nebyla to svoboda. Asi jsme rozbořili bludiště krtků nebo hrabošů a norami, jež ústily na povrch, pronikal svěží vzduch.

Zklamání na chvíli ochromilo naše síly. Ale jako by každý z nás byl skleněnou nádobkou, jejíž hrdélko propouští zrnka písku ... čas, neúprosný měřič životů, byl v nás, zvedal nám ruce, hnal nás vpřed. Jen vůle nám bránila padnout na hromadu vyhrabané hlíny. Jen vůle a vědomí, že bychom usnuli a probudili se už jen proto, abychom vzápětí zemřeli.

Hlína byla nyní sypká, valila se na nás v lavinách, dýchali jsme písek, zalykali se pískem. A tu, v přestávce mezi dvojím výdechem, v prodlevě mezi dvojím tlukotem srdce, zaslechl jsem hlas kukačky. Zatajil jsem dech. Nebyl to přelud. Znovu se ozvala.

„Slyšíš ... kukačka.“

„No ... a co má být...?“

„Jen to, že v této zemi nežije takový pták. Vyprávěl jsem o něm jednou Kainóovi – je to naše znamení.“

Na chvíli jsme ustali v práci. Znovu a znovu se ozýval kukaččin hlas. A stále se blížil.

KUKAČKA

Útočili jsme na drsnou stěnu příkopu. Narazili jsme na dřevěný kůl. Usuzovali jsme tedy správně. Zanedlouho se půda oddrolila, prostrčil jsem prsty a nikde jsem nenarazil na odpor. „Juane,“ zašeptal jsem vzrušeně, „mám venku prsty.“

Ale tunel, jímž jsem prostrčil ruku až k obrubní jámy, byl úzký,

kolem byla půda tvrdá, okoralá, jako by svázaná houštinami kořenů. Proplétaly se mezi kameny, omotávaly je jako motouzy, nebylo možno jimi pohnout.

Svoboda byla doslova na dosah ruky – ale co se svobodou několika prstů, když zbytek těla byl v jámě, odkud se vycházelo jen na popraviště?

Kolik hodin uplynulo ... kolik času nám ještě zbývá? Střežili jsme se o tom přemýšlet.

Nemohli jsme teď pracovat oba, neboť otvor, jenž ústil ven, byl příliš úzký. Střídali jsme se. Rvali jsme kořeny, holýma rukama vytrhávali kameny z tvrdé hlíny. Tunel se pomalu rozšiřoval, avšak otvor vedoucí na svobodu byl stále stejně úzký.

Položil jsem ve chvílce oddechu tvář na čerstvě vyhrabanou hlínu. Ostře páchla zeminou a kořínky, připomínala vzdálené španělské meze. Ach domove ...

Signál... je třeba dát signál... zapomněl jsem. Možná že jsem na chvílku usnul. Možná – hrdlo se mi stáhlo strachem, že to byl pouhý sen, že ve skutečnosti žádný signál nebyl dán. „Juane ... slyšels kukačku?“

„Slyšel... dej signál...“

Ulevilo se mi. Vecpal jsem hlavu do tunelu, tak vysoko, jak jsem mohl. Dal jsem signál. Žádná kukačka nikdy nekukala vzrušeněji než já. Třikrát jsem signál opakoval... a zase třikrát.

Bylo ticho. Jen můj rychlý tep odpočítával vteřiny.

Konečně ... třikrát se signál vrátil. Slyšeli nás.

Narážel jsem hlavou o kameny, kořeny a necítil jsem bolest. Vedle mne pracoval Juan. Dotýkal se hřbetem pravice mé tváře a hlasitě dýchal. Uvolněná hlína padala a s ní kameny. Tunel se rozšířil. Mohl jsem dosáhnout hlavou až k samému otvoru a když jsem ji zvrátil, nadýchl jsem se čerstvého lesního vzduchu. Hryzal jsem zemi zuby.

Ozval se šramot. Pak měkký spěšný šelest. Tvář mi ovanul slabý vzdušný vír. Zcela nedaleko jsem zaslechl zvuky, o jejichž původu nebylo pochyb. Než jsem mohl zavolat, slyšel jsem rychlý dech. Prostrčil jsem prsty škvírou a ucítil pevný, ale opatrný stisk zubů. Stáhl jsem prsty.

Pes strkal čumák do otvoru a vzrušeně odfrkával.

„Pejsku ... můj pejsku ...“ příliv vděčnosti a velké lásky mě zaplavil a potom strach. „Neštěkej proboha, neštěkej, nebo jsme ztraceni.“

Pochopil. Jen zakňučel a začal divoce rozhrabávat hlínu kolem otvoru. Prach a písek mě oslepily, ale bál jsem se stáhnout hlavu. Tak blízko ... tak blízko byla svoboda.

„Jdi, pejsku ... pospíchej ...“ šeptal jsem naléhavě. „Přived pomoc, jdi, utíkej ...“

Ještě chvíli hrabal, pak odběhl a hned se zas vrátil; nemohl se rozloučit. Ale náš život závisel na jeho chápavosti. Přísně jsem mu domlouval, rozkazoval, hrozil. Konečně zmizel... snad pochopil.

Znovu jsme se vrhli do útoku. Necítili jsme bolavé prsty, rozedrané dlaně, nedbali krve, která se mísila s hlínou v kluzkou kaši. Jako šílení jsme rvali kořeny, vyvraceli kameny, nabírali do hrstí hlínu. Snad jsme v té chvíli opravdu zešíleli.

Trvalo hodně dlouho, než jsme zpozorovali, že nám někdo zvenčí pomáhá. Až když se otvor náhle bez našeho přičinění otevřel do rozměru lidské hlavy a nás zavalila menší lavina, pochopili jsme, že zanedlouho budeme svobodni.

Odpočívali jsme a teď jsem si teprve povšiml, že se mi třesou nohy. Nikdo nepromluvil. Ti nahoře si pomáhali oštěpy s ostrými hroty. Pes se jim pletl do práce.

Za chvíli se v díře, teď už značně široké, objevil dřevec oštěpu.

„Jdi,“ zašeptal Juan.

Chopil jsem se dřevce a soukal se ven. Ani jsem se nepokoušel vstát. Zůstal jsem ležet, kde jsem byl a hluboce jsem vdechoval svěží vzduch svobody. Pes mi lízal ruce a prudce se ke mně tiskl. Ani nevím, jak rychle se dostal ven Juan. Asi jsem na chvílinku usnul.

Kainó mi pomáhal na nohy. Nebyl čas na přátelské pozornosti. „Hvězdy blednou a odcházejí. Brzo vyjde slunce. Musíme spěchat,“ zašeptal.

Byli tři. Jeden z nich byl Kanejo.

NOVÝ DEN

Za chvíli nás vzal do ochrany les. Vykročili jsme na stezku. Kainó šel rychlým krokem, za ním Juan, pak Kanejo, já a za mnou náš

neznámý druh.

Stromy na okraji lesa byly nevysoké. Když jsem pohlédl vzhůru, spatřil jsem, jak bledne obloha. Byla to zatím spíš jen nepřítomnost tmy, avšak nový den se už hlásil. Snad půlhodinu ještě a nebyl bych mohl vypravovat tento příběh.

Oba jsme se jen potáceli. Vláčeli jsme za sebou nohy. Kořeny nás chytaly do pastí, co chvíli jsme padali a čím dál tím obtížněji jsme vstávali.

Kainó vyměnil několik slov s Kanejem a zmizel v houštinách. Odpočívali jsme, nebo jsme spíš umírali a znovu se rodili. Za chvíli se Kainó vrátil a vsunul nám mezi zuby jakýsi list. Byl tenký a oválný, hrotitý na koncích. „Matu,“ řekl, „žvýkejte.“

Šťáva listu měla štiplavou a příjemnou chuť a vyvolávala v ústech pocit tepla. Za malou chvíli se tento pocit přenesl do žil. Zdálo se, že krev zhoustlá v žilách obíhá rychleji. Únava mizela a v hlavě jako by se rozsvítilo prudké ostré světlo. Získával jsem neočekávané myšlenkové schopnosti, jaké jsem dosud v sobě nepostřehl. Mé myšlenky byly jasné, nebojácné, smělé a já začal domýšlet své skutky do vzdálenějších konců. A spatřil jsem svou cestu jasně před sebou. Děj se co děj, zůstanu na té straně, kde je spravedlnost a pravda. Přisahal jsem si, že z této cesty nikdy nesejdu.

Mocným proudem z nás vytryskla radost ze života, opojná, divoce okouzlující. Šli jsme vstříc velmi nejisté budoucnosti, ale unikli jsme jisté smrti. Teď chystají hranici a špalek na nádvoří pevnosti „La Navidad“. Auto da fé se však konat nebude. Nepoteče proudem rudá krev z trupu bez hlavy.

„Je to hloupé,“ zasmál se Juan, „ale připadá mi, jako bych se znovu narodil.“

„Však je to pravda,“ odvětil jsem vesele. „A přeju ti, aby tvůj nový život byl lepší než ten starý.“

„Horší být nemůže,“ odpověděl svým posměvačným způsobem.

Už dávno stálo slunce na obloze, když jsme dorazili k cíli. Pes nás ohlásil veselým štěkotem a kolem nás se seběhl houf mladých lidí. Guakanagarího vesnice, dříve opuštěná, vzkypěla novým životem. Povšiml jsem si, že všichni měli na těle pravidelné barevné obrazce z červené šťávy jakýchsi rostlin, jíž míchali s pryskyřicí. Na krku měli náhrdelníky se zavěšenými figurkami bůžků. Barva jejich těl byla

barvou boje. I zbraně tomu nasvědčovaly. Spatřili jsme svazky oštěpů s kostěnými a kamennými hroty, kyje z neobyčejně tvrdého dřeva, kameny ovázané motouzem, luky a šípy.

Příjemná vůně, přicházející od ohniště, probudila v nás zuřivý pocit hladu. Pojedli jsme z „pepřového hrnce“ ostrý voňavý pokrm, jenž nám připomínal domácí ollapodridu, zajedli plackami kasavy a zapili kozujkou, ostrým nápojem, jenž se vyráběl z květů agáve. Naši přátelé seděli kolem nás na bobku, nepromluvili, jen se s úsměvem dívali, jak nám chutná.

„A teď k dílu!“ Džbán byl prázdný, poslední kapička kozujky zmizela v Juanově hrdle. „Nepřišli jsme sem hodovat, přišli jsme se bránit.“

Kainó nám stručně pověděl události posledních dní. Když jali Kaneja i mne, byl zajat též on. Zbavili ho vědomí stejným způsobem jako mne a pevně ho svázali. Guaji však zůstal na svobodě a tajně mu donášel zprávy. Mezi lidmi to vřelo. Guakanagarí osnoval válečné tažení proti svému dávnému soku, Kainóově otci, náčelníku Kuanabóovi a netajil se tím, že chce získat Španěly za spojence. Lidé se bouřili, zvláště když se doslechli, že Kaunabó přiměl Španěly k ústupu a že jich několik dokonce zabil. Ale snad by byli i tentokrát uposlechli, nebýt návratu zubožených lidí z pevnosti. Co vyprávěli, pobouřilo celý kmen. Bojovníci žádali, aby Guakanagarí přerušil se Španěly styky a hledal ochranu ve spolku s ostatními náčelníky. Náčelník slíbil, v noci však uprchl.

Tu se bojovníci vydali na pochod. Chtěli napadnout pevnost. Kainó je však od tohoto záměru odvrátil a přivedl je sem, na místo bezpečné, a přece poblíž pevnosti. Vyslali posly ke Kaunabóovi a Kainó se vydal, aby mě našel a přivedl.

Juan Kainóa pochválil. „Pro přímý útok jsme příliš slábi. Musíme to udělat jinak – tak, jako Kaunabó.“ Rychle rozvinul svůj bojový plán. Bylo třeba zatarasit všechny stezky vedoucí k osadě, vyčkat zpráv od Kaunabóa, a napadnout Španěly v lese ze zálohy, budou-li nás, uprchlé odsouzence, pronásledovat.

Když potom zavládl pevný vojenský řád, vzpomněl jsem si na ničemy, které jsme tu zanechali. Kde byli? Kainó nás k nim zavedl. Byli pevně svázáni – a spali. Nikdy v životě jsem neviděl tři opilejší muže.

GOEIZ OBCUJE S DUCHY

Vrátili jsme se zpátky k ohništi, tam stál k našemu nemilému překvapení Goeiz a hrál si kostnaté ruce. Byl rudě pomalován jako ostatní a ověšen neuvěřitelným množstvím bůžků z kamene, kostí i ze zlata. V ruce držel řehtačku, za pasem měl šňupací rourku a sáčky s neznámým obsahem. V ústech svíral jakýsi hnědý váleček, jehož hlavička rudě žhnula. Z úst i nosu mu vycházelo neobyčejné množství páchnoucího kouře. Nikdy jsme nic takového neviděli, pohled to byl strašlivý. Juan mu vzal beze slova kouřící váleček z úst, stiskl jej mezi zuby a vtáhl vzduch. Kouř mu vnikl do plic. Hrozně se zakuckal, zrudl, slzy mu vstoupily do očí.

Goeiz mu váleček zase vzal a loupł po něm očima. I mne poctil podobným pohledem. „Obcovał jsem s duchy, ó Kainó. Poradili mi, abych se přidal k vám.“

Kainó se nesmírně zaradoval a zahrnul bohutiho poctami.

„Zůstanu,“ řekl Goeiz vznešeně, „a způsobím, že naši lidé budou lstiví jako hadi a bystří jako ptáci. Duchové však nepomohou, dokud tu zůstanou ti cizinci.“

Věru, neztrácel čas. Byl nám čím dál podezřelejší.

Kainó, bohužel, naše podezření nesdíleł. Ale zastal se nás. „Jsou tu, ó bohuti, cizinci dobří a cizinci zlí. Ti nezůstanou. Brzo se poradíme, co s nimi. Tito dva jsou však naši bratři. S ním ...“ ukázal na mne, „vyměnil jsem si jméno.“

„Činíš nedobře, ó Kainó,“ stál na svém kouzelník. Jeho kostnatá tvář se protahovala do neuvěřitelných délek.

„Činím, jak mi velí svědomí a čest!“

Goeiz zlostně zamával řehtačkou. „V tom případě budu znovu obcovat s duchy.“ Obrátil se a zmizel v nejbližší chýši.

„Chytil bych ho za krk a vyhodil,“ řekl Juan.

„Nedůvěřuji mu ani trochu,“ přidal jsem se. „Kde byl, když jste se vzbouřili?“

Kainó pokrčil rameny.

„Dej si na něho pozor!“

„Duchové nebudou proti nám, bude-li bohuti s námi,“ odvětil Kainó.

Z lesa se vracely oddíly bojovníků. Hlásili, že padající stromy zahradily stezky nebo se zapletly do lán a vytvořily neprostupnou hradbu. Divoký les se stával naší pevností. Španělé se jistě do houštin neodváží, my však bychom je mohli snadno ze zálohy napadnout.

Juanův plán byl zastrašit a oslabit je tak, aby byli přístupni vyjednávání. Kainó nic nenamítal, i já s ním souhlasil. Kdyby se to povedlo, přece jen nespálíme za sebou všechny mosty. Tehdy jsem ještě věřil, že jednáme ve smyslu admirálových záměrů, chceme-li přinutit zpupné pány pevnosti, aby s Indiány zacházeli čestně a udržovali mír. Dnes už vím, jak velmi jsem se mýlil.

Z náčelníkova domu se ozýval řev a hlasité španělské nadávky. Opilci se probudili, zjistili, že jsou svázáni a pokřikem se hlásili o svůj díl.

U ohně se rozvířila prudká rozprava o jejich osudu. Nechtěli jsme do ní zasahovat. Věru, nepřál jsem Luisovi nic dobrého, neměl jsem proč. Vždyť i ve Španělsku jen proto ušel šibenici pro vraždu, že se dobrovolně přihlásil na Kolumbovu loď. Možná že mé slovo by mohlo rozhodnout o jejich bytí a nebytí. Ale nevyřkl jsem toto slovo; chyběla mi odvaha. I Juan mlčel.

Bohuti Goeiz vyšel ze své chýše a divoce mával řehtačkou, aby na sebe upoutal pozornost. „Duchové,“ volal, „mi radí, abychom ušetřili tyto tři muže. Necht’ se vrátí, odkud přišli!“

Nevěřil jsem svému sluchu – tak průzračný byl jeho záměr. Než se objevil, žádali mnozí jejich smrt. Kainó sám váhal. Nechtěl chladnokrevně zabíjet. Goeiz však měl na bojovníky vliv, jež nebylo možno podceňovat. Několik slov stačilo změnit jejich názor.

„Uvědomte si, ó bojovníci, že o nás všechno na pevnosti povědí,“ zvolal jsem hlasitě.

„Posílí naše nepřátele! Jsou to tři silní muži,“ dodal Juan.

Bohuti silně zřehtal, aby naše slova neslyšeli. Učinil to však příliš pozdě.

„Chlapec s ohnivou hlavou a jeho přítel hovoří pravdu,“ řekl šikmooký Guaji. „Ale pravdu má i bohuti Goeiz, jenž obcoval s duchy. Nesmíme se protivit jejich vůli.“

V duchu jsem se zlostně vysmíval jeho jalové moudrosti – ale předčasně.

„Duchové,“ pokračoval Guaji, „si přejí, abychom tyto muže ušetřili, aby se vrátili, odkud přišli. Přišli,“ zrychlil hlas, „ze vzdálené zámořské země. Naše kánoe jsou dobré a paže bílých mužů jsou silné. Znají moře. Našli cestu sem, najdou i cestu zpátky. V houštinách Zálivu květů je uschována veliká kánoe.

Doprovodíme je tam, aby se mohli vrátit, odkud přišli, jak nám radí duchové.“

Goeiz chtěl ještě něco říci, avšak návrh Guajiho byl přijat s takovým souhlasem, že mu nezbylo než moudře mlčet. Zlobně se vrátil do své chýše.

Pro jistotu jsme všem třem ničemům vecpali roubíky do úst.

„Pozdravuj Španělsko,“ řekl jsem zlomyslně Luisovi.

Divoce zakoulel očima.

Víckrát jsem nespátl ani Luise, ani jeho kumpány.

HLAS V TEMNÉ NOCI

Voda se řítla z oblak a slabý vítr přinášel hnilobný zápach z nedalekých bahnisek, v nichž zahynul Lajes. Kolem nás se honila bouře. Váhavý a líný zvuk hromu se točil dokolečka. Několik osamělých blesků proťalo temnotu, někde uhodilo. Bouře slábla, jako by se úderem vyčerpala, avšak nepřestávala.

Náhle jsme nastražili sluch. Zdálo se, že někdo v dálce kvílí nebo táhle beze slov zpívá. Zvuk zanikal v dešti a znovu se blížil.

„Někdo fouká do lastury,“ řekl Juan. „Ale proč, k čertu!“ Vyskočil ze své sítě a vyšel ke dveřím.

„To není z lastury,“ ozval se Kainó. Také vstal.

Pes zvedl hlavu k obloze a zavyl. Juan ho vztekle okřikl.

Znovu zazněly naříkavé tóny. Zvuk se přiblížil, silně a pronikavě přehlušoval šumot padajícího deště.

Mlčky jsme hleděli do mokré tmy. Pes stále vyl.

Kvílení ustalo a zcela blízko, zdálo se, že za našimi zády, ozval se hlas. „Ó lidé mého kmene ... ó stateční bojovníci,“ říkal ten hlas. Jako by to promluvila skála, tak byl tvrdý, jako by to promluvila vichřice, tak byl pronikavý. „Ó lidé mého kmene ... ó stateční bojovníci,“ opakoval hlas, který však teď přicházel odjinud.

Ticho. Šelest deště. Pak znovu ten nelidský hlas, opakuující

jedinou větu – a znovu jako by přicházel odjinud.

„Tohle už nesnesu,“ vykřikl Juan a vyběhl ven. „Kde je ten ničema, zabiju ho na místě.“

Běželi jsme za ním. Mýtina byla plná lidí. Stáli a naslouchali.

Děšť ustal. Prudký vítr trhal mraky. Zlatý a modrý přísvit zaplavil mýtinu. Co nevidět se ukáže slunce.

„Co to má znamenat, Kainó?“ Chytil jsem ho za rameno.

Vysmekl se mi. V jeho očích jsem spatřil cizí výraz, který mě lekal. To nebyl můj přítel Kainó. Byl to jiný, neznámý člověk.

„Goeiz,“ křičel Juan, „to je určitě Goeiz!“

Ano, Goeiz!

„Ó lidé mého kmene ... ó stateční bojovníci,“ ozval se hlas znovu. „Duchové uvážili, že váš čin je nemoudrý. Nechtějí vás trestat, když skloníte hroty svých oštěpů a vrátíte se do svých domovů!“

„Goeiz ... to je Goeiz,“ křičel jsem. „Hlas se mu nepodobá – ale kdo jiný to mohl být!“

Když se hlas odmlčel, aby všichni mohli o jeho poselství přemýšlet, znovu jsem chytil Kainóa za ramena a prudce jím zacloumal. „Vzpomínáš ... vzpomínáš na kouzelníka v jeskyni?“

Stál se svěšenými rameny jako přibit k zemi.

„Ten padouch,“ řekl Juan. „Je to léčka!“

„Vzpomeň si na kouzelníka v jeskyni, Kainó. Víš při čem jsme ho přistihli. Vzchop se přece!“

Kainó neodpověděl. Stál bez pohnutí. Kanejo usedl na bobek a přivřel oči.

Hlas se ozval znovu.

Děšť rozmazal barvy na tělech bojovníků. Jejich kůže byla pokryta kalnou blátivou směsí. Stáli a nehýbali se. Ještě se nehýbali!

„Kainó, vzchop se!“

Povzdech. Snad pochopil – ale neudělal nic. „Kdyby váš bůh promluvil, odvážil by ses odporovat jeho vůli?“

„Náš bůh nemluví,“ řekl Juan.

„To je přece jenom Goeiz a žádný bůh,“ zvolal jsem.

„I kdyby to byl Goeiz ... duchové hovoří jeho ústy. Nehovoří snad váš bůh ústy vašich kněží?“

Už se to stalo! Pod údery Goeizových slov se hlouček bojovníků

začal rozpadávat. Váhavě se rozcházeli, zastavovali se ...

„Ó lidé ... chrabří bojovníci,“ vykřikl jsem. „Neposlouchejte lži. Tímto hlasem k vám hovoří vaši bílí nepřátelé!“

Mé vystoupení nemohlo být nevhodnější. Podívali se na mne všichni a z jejich očí jsem vyčetl svůj osud. Pochopil jsem, že se na mne vrhnou a zabijí mne.

Hlas se ozval znovu. Ještě jednou s velkou naléhavostí opakoval svoji výzvu.

Tu zapomněli na svůj úmysl, odvrátili se ode mne a mlčky odcházeli. Všichni, do jednoho. Kainó stál a hleděl za nimi vyprahlýma očima. Kanejo se pozvedl a nerozhodně přešlapoval na místě. První z mužů už zmizeli v lese.

„Ty ... také odejdeš, Kainó?“ zeptal jsem se tiše.

Slunce ozářilo mýtinu.

Kainóova tvář byla bez výrazu, jako by déšť smyl její tahy. Zestárl. Stál, díval se a přemýšlel. Jak těžký boj teď asi sváděl sám se sebou.

Neodvážil jsem se promluvit a naznačil jsem Juanovi, aby mlčel. Nebylo na světě síly, která by mohla pomoci. Tento boj musel Kainó vybojovat sám.

Minuty byly těžké jako závaží. Poslední bojovníci už zmizeli v lese. Byli jsme sami na mýtině, která se leskla v slunečním svitu. Ptáci se radovali z krásného dne.

Kainó hluboce vydechl a pohodil hlavou. „Nevím ...“ řekl hluše. „Nevím ...“

Kanejo se na něj mlčky podíval.

Pak oba přičapli, skryli tváře v dlaních a mlčeli. Neměli jsme odvahu je rušit.

PŘÍTEL ODCHÁZÍ

Čas plynul jako tichá voda. Kdesi na mýtině byli Kainó a Kanejo, neviditelní, mlčenliví. Věděli jsme, že tu jsou jen proto, že by bez rozloučení nebyli odešli.

Dlouho, dlouho jsme mlčeli. Jako by nás Goeiz svým d'ábelským kouskem vzájemně odcizil. Podnikavost nás opustila a tiše odlétala i naděje. Vše, k čemu jsem se odhodlal, ztrácelo smysl. Každý můj čin

je bláhový, nebudou-li bojovat moji indiánští přátelé. Zbývalo snad jen vyčkat někde v bezpečí admirálova návratu, abychom zachránili holé životy. Pochopí však admirál pohnutky našich činů? Bude naše pravda silnější, než lež kastilských šlechticů?

Tak jsem přemýšlel, když se slunce skrývalo za síťoví stromů a laskavý stín spouštěl nad mýtinou své žaluzie. Pes, jako by vycítil moji starost, ležel mi u nohou, hlavu položenou na předních tlapkách a zkoumal mne pohledem svých jantarových očí.

Juan se natáhl na záda, zamyšleně žvýkal stéblo trávy a díval se na oblohu, jako by chtěl vypít její modř.

Posadil jsem vedle něho.

„Ta věc je ztracená, Pedro,“ řekl tiše.

Rozumem jsem chápal, že má pravdu, srdce však se zdráhalo uvěřit. „Snad můžeme bojovat i za ztracenou věc, když je spravedlivá ...“

Žvýkal klidně dál své stéblo a díval se na nebe. „My dva máme vypovědět boj celému Španělsku?“

„Proč Španělsku ... několika ničemům.“

Obrátil se ke mně plnou tváří. Jako obvykle se vysmívala. Ve slovech však nebyla stopa posměchu. „Ale jak, Pedro ... ale jak ... když jsme jen dva ... i před Indiány se teď musíme mít na pozoru. Kdoví, čeho je Goeiz ještě schopen. Myslím že nám nezbývá než skrývat se, dokud se admirál nevrátí. A potom ... kdoví?“ Jak zamyšleně a smutně zní to španělské „quién sabe“.

Vyslovil nahlas, o čem jsem sám před chvílí přemýšlel – bylo horší to slyšet, než jen na to myslet.

„Promluvím s Kainóem.“

„Nech ho být,“ řekl uštěpačně, „obcuje s duchy.“

Popudil mě způsob, jakým to řekl. „I my máme svou víru.“

„Máme?“ Zavřel oči a naznačil, že o další rozhovor nestojí.

Mezi stromy se vynořil Kainó a neopětoval můj úsměv. Na očích jsem mu viděl, že se rozhodl. Položil mi vlídnou dlaň na čelo a podíval se na mne smutnými očima. „Mám tě rád, Pedro,“ řekl prostě a španělsky. „Ale zůstat s tebou nemohu. Prohřešil jsem se. Patřím ke Guakanagarímu ...“

Bylo to velmi neočekávané. „Ale Guakanagarí je na pevnosti. Zrazuje nás všechny Španělům.“

Přikývl. „To vím. Ale musím za ním jít. Ještě platí smlouva mezi ním a mým otcem. Vyměnili si syny na znamení věčného přátelství, však víš.“

„Guakanagarí sám porušil smlouvu,“ řekl Juan.

„Dosud ne. Než mě otec ze smlouvy vyváže, musím ji plnit.“

„Zahyneš!“

„Stane se, co se stát má. Vyslal jsem k otci posla. Už dávno by se musel vrátit. Nevrátil se – a to znamená, že otec nesouhlasí.“

„Kainó ...“

„Půjdu. Musím,“ řekl smutně. „Kanejo zůstane s vámi. Potřebujete někoho, kdo zná krajinu. Možná že zůstane i Guaji, až se vrátí od pobřeží. To zaručit nemohu. Ale já ... musím jít.“ S obtíží řekl ta slova.

„Nechod! Kainó, prosím tě nechod!“ Viděl jsem jeho krásnou a zasmušilou tvář jako skrze mlhu. „Zabijou tě!“

„Už jednou jsem svévolně porušil, co bylo ujednáno. Mám-li za to umřít...“

„Ale Kainó,“ vykřikl jsem zoufale, „vždyť umřeš jen proto, že Guakanagarí je slaboch a zrádce. Ale neumřeš jen tak ... budou tě mučit. Nevíš, jak jsou krutí ... budeš strašně trpět a já nechci, abys ... abys ...“ Chyběla mi slova i proto, že jsem věděl, že nic na světě ho nemůže přesvědčit. Musel učinit, co považoval za svou povinnost. Objal jsem ho a políbil.

Rozloučil se dlouhým pohledem a odcházel. Nikdy jsem ho neměl tak rád, jako v této chvíli. Díval jsem se za ním, dokud nezmizel v lese.

PÁTRÁNÍ S DIVNÝM KONCEM

Hodně dlouho jsme mlčeli. Nedívali jsme se na sebe. Potom řekl Juan neočekávaně: „Měli jsme ho svázat.“

„Koho?“

„Tvého paličatého kamaráda. Provaz je někdy přesvědčivější, než všechna slova.“

Nechápal jsem. „Nebylo by to čestné.“

„A umřít pro zrádce Guakanagarího by bylo čestnější? Byl jsi přece proti tomu, aby Kainó odešel – a proč?“

Chvilku jsem přemýšlel. „Ta smlouva už je jistě neplatná. Okolnosti se změnily.“

„Tak vidíš. Kdybychom ho násilím dopravili ke Kaunabóovi, jistě by se všechno vysvětlilo. Stalo by se to proti jeho vůli, to se rozumí. Neměl by si co vyčítat. A já ... já bych si to zodpověděl. Jde přece o víc než jen o to, co si Kainó myslí o své cti. Ačkoli... možná že by se Kaunabó teprve potom postavil na odpor, až by mu zavraždili syna.“

Rozhořčeně jsem vykřikl.

„Jen jsem tě zkoušel,“ řekl Juan klidně. „Vidíš, že ho musíme unést... musíme ho zachránit i proti jeho vůli.“

Ted' jsem souhlasil. Opatrně, aby nás Kanejo nespátril, odplížili jsme se do lesa. Našli jsme stezku, hledali jsme Kainóovu stopu. Pes nás vedl – totiž doufali jsme, že nás vede... Juan si kolem pasu omotal dlouhý bavlněný provaz.

Slunce se už blížilo ke konci své denní dráhy. V lese bylo zelené šero. Propadali jsme se do ztrouchnivělých kmenů. Liány se nám zrádně pletly do cesty a zpomalovaly náš postup. Ohrada pokácených stromů, která vznikla naším vlastním přičiněním, kladla nám do cesty překážky. Ztráceli jsme čas i naději. Avšak nepřestávali jsme úporně bojovat o každý krok. Věřili jsme, že na rychlosti našeho postupu závisí ještě víc než drahocenný lidský život.

První hvězdy vyskakovaly na opálové obloze, když jsme stanuli na pokraji široké nedávno vykácené mýtiny. Hranatá pevnost stála uprostřed jako vetřelec. Šero houstlo a vzdálené obrysy palisád splývaly s okolím. Záblesk ohně z nádvoří se zakousl do tmy.

Srdce mi hlasitě tlouklo. Dohovořili jsme se pohledem, ač vzdálenost od pevnosti byla taková, že by nás nemohli slyšet, ani kdybychom promluvili hlasitě. Chytil jsem psa za obojek. Vykročili jsme na mýtinu, neboť bylo zbytečné se skrývat. V temnotě nás nemohli vidět. Šli jsme co noha nohu mine. Proč jdeme, jsme už dobře nevěděli. Naděje, že Kainóa najdeme, byla tatam. Snad se nám aspoň podaří vypátrat, co s ním udělali. Dopadnou-li nás při tom, co pak ...? Mně na tom v té chvíli nezáleželo a Juan se mi později přiznal, že jemu také ne.

A kdoví, snad bychom se nebyli zastavili až na nádvoří pevnosti, která nás přitahovala jako magnet, kdyby nám v tom byl nezabránil neočekávaný zásah.

Přišel rychle a nehlučně. Jen závan větru nám profoukl kolem uší. Než jsme si to uvědomili, váleli jsme se na zemi a bránili se proti síle, která nás srazila. Neubránili jsme se několikanásobné přesile. Udeřil jsem se do hlavy o vyčnívající kořen a na chvíli jsem ztratil vědomí.

Šli jsme a já nevěděl kam. Kolem byl les, hlouček Indiánů a tma. Juana jsem neviděl. Když jsem zavolal, neozval se. Zeptal jsem se Indiánů, kam mě vedou – neodpověděli.

Byl jsem zajat. O tom svědčilo, že jsem měl ruce svázaný za zády. Zajali mě Indiáni – ale jací Indiáni? Jestli to byli Goeizovi lidé, nečekalo mě nic dobrého. Ještě jsem nezapomněl na jejich pohledy, když jsem je přemlouval, aby neodcházeli. Ale kde byl Juan ...? A co se stalo se psem? Když jsem hlasitě zavolal, zaslechl jsem, jak z dálky pošťkává a kňučí. Čekal jsem, že příběhne, ale neobjevil se.

Kráčeli jsme beze slova, snad hodinu, snad dvě. Hrozně mě bolela hlava, jak jsem se udeřil o kořen a myšlenky mi plavaly v mlze. Klopýtal jsem; chtěl jsem si lehnout a spát. Moji mlčenliví průvodci mě však nutili ke spěchu.

Posléze jsem spatřil mezi stromy zář ohňů. Narazili jsme na stráž. Vešli jsme na širokou mýtinu plnou lidí. Byli pomalováni válečnými barvami a ozbrojeni. Někteří odpočívali, jiní seděli ve skupinách kolem ohňů a nehlučně hovořili.

Asi uprostřed tábora seděli v kruhu bohatě vyzdobení stařešinové. Středem kruhu byly tři osoby – muž a dvě ženy. Muž byl vysoce urostlý, ramenatý. Měl souměrně krásnou ostře řezanou tvář jaksi z jednoho kusu. Všechno jako by se soustřeďovalo k vysoké klenbě moudrého čela, pod níž zářily hluboko posazené nevyzpytatelné oči. Obě ženy, starší po pravici a mladičká, ještě děvčátko, po levici, byly velmi krásné. Krása starší ženy byla královská. Děvče, asi její dcera, podobalo se voňavé louce plné květů. Její tvář, stvořená pro úsměv, hleděla však přísně a soustředěně.

Ted' jsem také spatřil Juana. Stál opodál, jako by se čirou náhodou zastavil a lelkoval. Jen to, že měl svázané ruce, svědčilo, že tu nestojí dobrovolně. Pozdravil jsem ho hlasitým výkřikem radosti. Usmál se na mne, ale hned se zas obrátil. Díval se na krásné děvčátko s takovým zájmem a tak upřeně, jako by kromě ní nic jiného na světě nebylo.

Stráž mi přikázala stát. Muži v kruhu spolu tlumeně hovořili a nás si nevšíмали – nebo se aspoň tak tvářili. To trvalo chvíli. Potom se kruh rozevřel a stráž nás vyváděla, abychom vstoupili do jeho středu.

Na pokyn urostlého muže, který byl zřejmě náčelníkem, rozvázali nám ruce.

„Jste našimi hosty, ó bílí muži,“ řekl náčelník neočekávaně. Měl přívětivý hluboký hlas, jenž vzbuzoval důvěru. Doprovodil svá slova posuňky, neboť se domníval, že mu nerozumíme.

Juan neřekl vůbec nic – snad ani neslyšel. Nespouštěl oči z mladé dívky, která sklopila hlavu, aby se na něho nemusela dívat. Její tvář ztratila přísnou soustředěnost.

Dostal jsem na Juana zlost. Jen se pořád dívá a já abych za něj mluvil. „V naší zemi obvykle nezvou hosty tak, že je přepadnou a sváží jim ruce,“ řekl jsem ne moc vlídně.

V kruhu nastal šum. Podivili se, že ovládám jejich jazyk. Potěšilo mě to.

Náčelník se ani nepodivil, ani neurazil. Jen se usmál a řekl věcně: „Jste příliš hrdí. Jinak než násilím byste byli nepříteli. Ale nezdržím vás ani o chvíli déle, než vám bude milé. Přivedli jsme vás sem, abychom vás požádali tlumočit velitelům pevnosti naše poselství...”

Ted' konečně Juan slyšel. Odpoutal se od pohledu na dívku a podíval se na mne. Vyměnili jsme si úsměv.

„Na pevnost, ó náčelníku ...“ začal Juan, avšak náčelník jej přerušil.

„Prosím svého hosta,“ řekl s ledovou zdvořilostí, „aby mě vyslechl. Mé poselství je závažné. Je to slovo míru. Nechci prolévat krev. A chtějí-li cizinci zlato, pak ...“

„Tak či onak, musíme odmítnout,“ stál na svém Juan. „Ostatně, chceš-li koupit mír za zlato, se zlou se potážeš.“

Přemítal jsem, zda by nebylo nejlepší, říci náčelníkovi skutečný důvod. Ale bylo by to dlouhé vyprávění. Možná že by nepochopil, možná že by neuvěřil.

Náčelník povstal. Byl skutečně obrovitého růstu; přecházel Juana dobře o hlavu. Už se neusmíval, tvář měl velmi tvrdou. „Neprosil jsem o radu. Žádal jsem jen, aby mě moji hosté vyslechl. Nebo chtějí přestat být mými hosty a stát se mými zajatci?“

„Jaký je v tom rozdíl,“ řekl Juan uštěpačně. Uklonil se směrem k děvčeti, jako by se jí omlouval za opovážlivou řeč.

Chtěl jsem celou věc nějak vysvětlit, aby nevzniklo nedorozumění.

Náčelník mě nepustil ke slovu. „Přivažte je ke stromu. Dáme jim čas na rozmyšlenou.“

Viseli jsme na stromě tak, že jsme se špičkami sotva dotýkali země. Za malou chvíli mi křeč od nohou bolestivě probíhala celým tělem.

Tu se ozval docela nablízku slabý štěkot a já spatřil, jak se mýtinou plíží pes. Pravou zadní tlapku táhl za sebou – asi byl zraněn, když nás přepadli Kaunabóovi lidé. Kňučel, pošťkával a vlekl se ke mně. Zmítal jsem se ve svých poutech a zlostně jsem křičel, aby mě pustili. Měl jsem také strach, že psa ubijí, neboť se ho báli. Ještě jsem nepřestal křičet, když jsem spatřil, jak z lesní stezky vystupuje na mýtinu hlouček bojovníků. Byli dosti vzdáleni od stromu, u něhož jsem byl přivázán, přece však se mi zdálo, že jsem jednoho z nich poznal – byl to Kanejo. A za ním šel Guaji. Na můj pokřik se Kanejo podíval tím směrem, obrátil se do lesa a cosi volal. Z lesa vyběhla štíhlá postava – Kainó!

Kainó, jehož jsem už oželel! Ještě než doběhl k nám a zprostil nás pout, pochopil jsem, kdo byl ten vysoký náčelník – jak jsem jen mohl nevidět podobu mezi otcem a synem!

Kainó rychle vypověděl, jak se cestou na pevnost setkal s výzvědným oddílem bojovníků svého otce. Jejich úkolem bylo přivést do tábora někoho z posádky tvrze, jemuž chtěl Kaunabó svěřit závažné poselství. S oddílem byl i posel náčelníkův, jenž přinášel synovi vzkaz, aby se ihned k němu vrátil. S ním se Kainó vydal, aby nás vyhledal a přivedl sem. Trochu se divil, že nás našel v tomto postavení – ale ne moc. Snad věděl, jak jeho otec dovede zacházet s neposlušnými hosty.

DVA STÍNY KRÁČÍ TEMNOTOU

Noc co noc duněly bubny.

Ohně plály na návrších. Jejich roztřepené rudé jazyky šlehaly k vysoké obloze se střepinami hvězd. Šlehaly a zas ustávaly v rytmu poselství, jejichž význam mi tlumočil Kainó vzrušenými slovy.

Bubny duněly; řetězec ozvěn se ztrácel a znovu se vracel jako přicházející bouřka. Za večerů bojovníci tančili a zpívali písně, jež vyprávěly o hrdinských činech jejich předků.

Nastala chvíle, kdy se loučily obě ženy, Anakaona, manželka náčelníkova a krásná Higuana, její dcera.

Kaunabó nás pozval k sobě. Žádal, aniž vysvětlil důvod, abychom se odebrali do jeho sídla, osady Makuana, vzdálené asi dva dny cesty. Věřili jsme, že nyní dojde k boji. Chtěl jsem být při tom a odmítl jsem okamžitě. Juan se chvíli rozmýšlel. A já věděl, proč. Vždyť do Makuany odcházela Higuana. Pod dohledem přemítavých zraků Anakaony, která nikdy nebyla daleko, trávil své dny s krásným děvčátkem a pořád si měli co povídat. Chápal jsem, že se od ní nechtěl odloučit. I teď se na ni dlouze a toužebně díval. Když však odvrátila hlavu, přikývl a řekl, že zůstane s námi.

Bubny umlkly, ohně pohasly. Zanedlouho se vydáme na pochod. Leč uplynul den, uplynul druhý a nic nenasvědčovalo válečnému tažení. Kainó krčil rameny, náčelník se nám vyhybal.

Druhou noc po odchodu žen jsem nemohl usnout. Když jsem se převaloval ze strany na stranu ve své síti, spatřil jsem, jak se spícím táborem tiše ubíraly čtyři postavy. Dva muži nesli nějaký těžký náklad, třetí byl urostlý a ramenatý, čtvrtý byl chlapec. Nebylo pochyb. Náčelník Kaunabó se synem. Probudil jsem Juana a dívali jsme se, jak mizeli na stezce, která vedla směrem k pevnosti.

Člověk je vlastně podezíravý tvor. I když důvěřuje, číhá nedůvěra vždycky někde za bukem. Snad je to proto, že u nás, ve Španělsku, jsou lidé na sebe jako vlci. Kainó byl můj kamarád. Leč přece jen byl synem svého otce, a toho jsem znal jen málo. Co když ... Dohodli jsme se pohledem a vydali se na cestu.

Už svítalo, když jsme došli na kraj mýtiny. Odbočili jsme ze stezky poněkud na sever, abychom, sami nepozorováni, přece viděli, co se bude dít.

Kaunabó spatřil pevnost poprvé. Zkoumavě ji pozoroval, jako by odhadoval její přednosti a slabiny. Dívali jsme se na ni jeho očima, jak se tu rozvalovala, hranatá a strohá jako dravci pařát.

Mezi ní a mořským břehem stály dvě nízké čerstvě postavené šibenice. Na každé se houpal Indián. Hlavy viselců byly nepřírozeně skloněné a špičky jejich nohou křečovitě napjaté, jakoby v marném úsilí překonat vzdálenost těch několika centimetrů, které je dělily od země a od života.

Vzrušující lesní hudba zvučela jako nepořádná a zmatená jitřní mše. Do cymbálů cikád zdravili zpěvaví ptáci nový den a papoušci se po nich opičili chraplavými hlasy. Kolem nás bzučely včely, asi měly někde nedaleko svůj roj. Vzdálený příboj stříbrně šuměl na písku. Jen pevnost mlčela a viselci už mluvit nemohli.

Z lesa na mýtinu vyšli Kaunabó a Kainó, jenž měl v ruce velikou lasturu. Nebyli ozbrojeni. Sám Kaunabó však ztělesňoval svou náčelnickou moc a své bohatství. Obruč z pestrého peří povlávala v jitřním větérku a sluneční paprsky se odrážely od široké zlaté čelenky, v níž bylo peří zasazeno. Připomínala ,spíš královskou korunu. Jeho paže i lýtka se blýskaly zlatem tepaných náramků. Na prsou se mu houpal těžký zlatý plát. Ztepilá hnědá postava krácející v pohyblivé tříšti zlatých paprsků vypadala neuvěřitelně.

Ozval se pronikavý zvuk lastury, jíž Kainó nasadil ke rtům. Drsně a kvílivě se zatřepotal jako výzva.

Pevnost mlčela.

Znovu a znovu, tu hloub, tu zas ve vysoké tónině, zpívala lastura. Oba muži se nyní zastavili nedaleko brány. Ta se posléze pootevřela a propustila ošumělé zjevení v rezivém železném krunýři. Člověk byl zarostlý, na hlavě měl helmici a v ruce těžký meč, jak je používají popravčí mistři. Nesl jej obouruč před sebou jako hostii.

Kaunabó se nepohnul, jen Kainó pokročil vstříc. Měl zřejmě úkol herolda a tlumočnicka. Ve chvíli, kdy ozbrojenec po krátkém hovoru opět zmizel v bráně, dotkl se Juan lehce mého ramene a ukázal hlavou za sebe.

Za každým stromem se skrýval dobře vyzbrojený indiánský bojovník. Zdálo se, že jich bylo tolik, co stromů v lese. Jistě záloha předvídavého náčelníka. Můj údiv a obdiv měl nepříjemnou pachut' zahanbení. Nemístně jsme Kaunabóa podezírali.

Posléze se pevnostní brána zešíroka otevřela a my spatřili velitele. Poznávali jsme je dobře. V popředí krácel pan Araña, o krůček za ním ježatý pan Gutierrez a vedle něho pan Escobedo, jenž vypadal i z dálky velmi zanedbaně. Nešíroká brána za nimi se naježila píkami.

Ted' jednají a vyjednávají – ale o čem, to bychom byli chtěli vědět. Juan mě uchopil za ramena a silně držel, jako by se bál, že tam poběžím. Něco se mi přিপletlo mezi nohy – pes. Ač byl zraněn,

nevydržel to v táboře, jež všichni opustili. A teď zas já musel držet jeho a trnout obavami, aby snad štěkotem nepokazil jednání, jehož účel jsme neznali.

Tak jsme se drželi, a zatím se před pevnostní bránou vyjednávalo. Pan Araña se usilovně díval jinam, až jsme ho podezírali, že nás snad spatřil. Ve skutečnosti však to bylo asi proto, že by byl musel vysoko pozvednout hlavu, kdyby se byl chtěl náčelníkovi podívat do tváře, a to bylo protivné jeho kastilské pýše.

Bude rozhovor mírný? Nebo dá Kainó znamení lasturou a bojovníci se vyřítí ze svých úkrytů?

Teď vykročil Gutierrez. Už se s náčelníkem setkal, zřejmě tedy považoval za své právo do rozhovoru zasáhnout. Dosti hrubě odstrčil Araña. Ten se však nedal. Vadili se hlasitě jako ženy na trhu. Až sem doléhal jejich pokřik. Kaunabó stál jako socha zlatě světélkující ve sluneční záři a díval se, jak na sebe křičí a doprovázejí svá slova zlostnými posuňky. Připomínali loutky, s nimiž pohybují kejklíři na trhu.

Naší napjaté netrpělivosti se zdálo, že rozhovor trval velmi dlouho. Posléze skončil. Kaunabó odcházel v obláčcích zlatých blesků a velitelé pevnosti se dívali za ním. Dají teď povel píkám v pozadí? Nezazní zrádný výstřel espingardy, aby zajistil zlatou kořist?

Nic takového se nestalo. Páni se vrátili na pevnost a když se Kaunabó přiblížil, stáhli se indiánští bojovníci právě tak nehlučně jako předtím přišli.

Vyšli jsme na stezku a s rozpačitou zvědavostí jsme vyčkávali náčelníkova příchodu.

Kaunabó se nepodivil, že nás tu našel. Jen trochu zkřivil rty k hrbolatému úsměvu. „Šli jsme temným lesem se dvěma muži za zády, kteří přišli z tábora našich nepřátel – a nebáli jsme se jich,“ řekl jakoby mimochodem. „Důvěřovali jsme jim, neboť je považujeme za své přátele. Mezi námi je zvykem, že si přátelé důvěřují.“

Zarděl jsem se, že můj obličej byl k nerozeznání od mých vlasů.

Juan chtěl něco říci, Kaunabó však jen zlehka mávl rukou, jako by to všechno odháněl. „Jistě byste rádi věděli, o čem jsme jednali. Chci, aby nebylo krveprolévání, neboť zabíjet lidi je škoda. Chci, aby nedošlo k boji mezi námi a bělochy. Jsme všichni lidé. Nemá smysl se vraždit.“

„A co oni na to ...?“ Juan přidal k svému věčnému úsměvu ještě jeden, spíše zlý.

„Souhlasili.“

„Souhlasili?“ Oba jsme to vykřikli současně.

„Ano.“ Neurčitý pohled, snad úsměv nebo výsměch zabarvil náčelníkovu tvář. „Nabídl jsem jim zlato, po němž touží jejich srdce. Mnoho zlata. Celou horu zlata.“

Chvíli jsme mlčeli. Ta hora zlata nám vzala dech.

„A ty jim důvěřuješ?“ zeptal jsem se. „Příliš miluji zlato.“

„Nikdy jsem neporušil dané slovo. A mou důvěru také ještě nikdo nezklamal.“ Náčelníkova slova zněla jako tečka za rozhovorem, v němž nehodlal pokračovat.

HORA ZLATA

Slunce už dávno překročilo nadhlavník, když se před námi otevřelo nehluboké travnaté údolí, jehož pánem a strážcem byla jediná hora. Nebyla příliš vysoká, působila však nesourodě a nepořádně, jako by tu byly dva kopce namátkou vražené do sebe. Část úbočí byla porostlá divokými keři a nízkým porostem. Najednou však, a zcela bez přechodu, zeleň ustala, byla tu jen skála, pravěká a šedivá, s ostrými kamennými převisy a štíty.

„Siba kaona“ – skála ze zlata, říkali naši přátelé a ukazovali na ni svými oštěpy.

Vydali jsme se na cestu ještě před úsvitem a pochodovali jsme lesem v útvaru, jenž byl podle přání španělských pánů. Vpředu oni tři, se svými kordy, v doprovodu neozbrojeného Kaunabóa a Kainóa, pak tři Španělé v plné zbroji, hlouček šesti indiánských bojovníků, v němž jsme byli my dva a za námi znovu tři ozbrojení Španělé. Kaunabó s tím souhlasil. Snad si neuvědomil převahu nejen v počtu, ale hlavně ve zbroji: tři zručné kordy a jedna těžká espingarda navíc proti lukům a oštěpům.

My dva jsme se – zdálo se nám – k nerozeznání podobali indiánským bojovníkům. Měli jsme stejné bavlněné zástěrky na bedrech nahnědlých sluncem, byli jsme stejně divoce pomalováni, i kamenné bůžky nám pověsili na hrdla. Byl to zdroj stálého veselí našich společníků, jimž se zvláště líbilo, co mi v této chvíli bylo

nejprotivnější – že jsem si musel načernit vlasy.

Španělští páni vyčkávali. Teď, když byli u cíle, dávali si načas. Možná že se obávali léčky. Srdce mi tlouklo rychleji – nepoznají nás? Kaunabó, jako by mé obavy tušil, vykázal nám dosti odlehle stanoviště. Španělští zbrojnoši však zaujali postavení, z něhož nás snadno mohli udržet v šachu. Dva muži okázale připravovali espingardu k výstřelu. Vyměnili jsme s Juanem němý pohled. Už cestou jsme se snažili poučit indiánské bojovníky o zbraních hromu a blesku. Ale pochopili by, kdyby uslyšeli a uviděli? Budeme muset mít muže s espingardou stále na mušce.

Páni se připravovali k výstupu na horu. Escobedo odpočíval v trávě; daleká cesta nebyla nic pro jeho pijácké srdce a zesláblá játra. Hluboce si přihýbal z měchu; jistě tam byla pálenka. Gutierrez slídlil kolem. Nevlídně a podezíravě se díval naším směrem.

Odpočívali jsme ve stínu stromů a jedli bez velké chuti. V lese za námi byl ještě polední klid. Až teprve k večeru se rozhovoří a rozezpívá tisícerými hlasy. Teď se nehnulo nic, ani lísteček. Jedině páni hlučeli, jak namáhavě zdolávali příkrou stráň. Vystoupili na skalnatou galerii, která tvořila hranici mezi porostem a nahými kameny a zmizeli nám z očí. Za chvíli jsme zaslechli jakoby z velké dálky jejich nadšený pokřik.

Chvíli jsme poslouchali. „Měli bychom se taky podívat,“ řekl Juan. Souhlasil jsem bez rozmyšlení. Zapomněli jsme na espingardu a šplhali jsme se po srázu, používající svých oštěpů jako holí.

Na galerii hořel oheň a u něho stál Kainó. Zamával rukama, když nás viděl.

Přiběhli jsme k němu. „Kde jsou?“

„Tam.“

Teď teprve jsme spatřili vchod do skalní chodby. Byl dosti široký a vysoký, aby jím člověk mohl pohodlně projít. Zevnitř vycházely hlučné rozčilené hlasy.

„Jděte pryč,“ říkal Kainó. „Vrátí se a poznají vás. Bude zle.“

Juan se na něj podíval, jako by byl cizí. „Je tu víc takových chodeb?“

„Několik. Tam ... a tam ... a tady ...“ ukazoval. „Ale teď raději jděte.“

„Chceme taky vidět zlato,“ zvolal Juan a chopil se jedné z

tlustých větví, jež nalámal Kainó. „Pojď, Pedro.“

Kainó už nám nebránil. Jen se na mne podíval vyčítavým pohledem. Juanova výzva však byla v této chvíli silnější.

S planoucími větvemi, které praskaly a silně voněly pryskyřicí, vybrali jsme si chodbu. Nad nízkým otvorem, spíš velkou dírou, která tam vedla, byla jakási stříška ze silných i slabších kamenných kvádrů. Hned u vchodu se štola rozšiřovala a dosahovala takové výšky, že jsme se mohli postavit.

Pozvedli jsme vysoko planoucí větve a oba jsme úžasem vykřikli. Jako by se rázem rozsvítilo tisíc loučí, takový tu náhle nastal jas. Po celé délce chodby až tam, kde se její konec ztrácel ve tmě, táhly se na obou stranách zlaté žíly. Na nejužším místě byly silné jako stehno svalnatého muže. Jen ze zlaté tříště, po níž jsme šlapali, byly by se jistě daly ukout řetězy pro rektora, děkany a všechny profesory vysokého učení v Salamance.

„Zlato ... Pedro ... zlato;... celý svět za ně můžeš koupit!“ Juanovy oči byly cizí, třeštily nějakým hrůzným hladem. Rozběhl se, zamával hořící větví a zlaté světlo ho předbíhalo křížujícími se blesky. „Zlato ... zlato ...“ křičel. Stěny komolily jeho slova a odnášely je do temnot, znovu je vracely a desateronásobně zesilovaly. „Zlato ... zlato ... lato ... ato ... o ... o ... o ...“, křičelo a dunělo to ze všech stran a koutů, jako by zlato samo k nám hovořilo desítkami a jedním hlasem.

Položil jsem dlaň na žlutý kov. Byl tak studený, že téměř pálil. Hrdlo se mi stahovalo odpornou chtivou úzkostí.

Juan se vracel poklusem, bez dechu. Jeho pomalovanou tvář žíhaly paprsky zlatých odlesků. „V kordóbské mešitě ...“ sípal, „tam ... pod základy, zazdili kdysi sluneční paprsek. A říkajíc že se jednou ... a to potrvá tisíc let... promění v hroudu zlata, slyšíš, Pedro ... v jednu, jedinou hroudu zlata, dávno potom, co všichni budeme jen prach a popel. Kolik takových hrud je tady ... hned ... teď ... jen ruku vztáhnout.“ Šíleně se zasmál. „Koupím klášter i s Isabellou ... Kolumba s celým španělským loďstvem ... z Gutierreze mi zlato udělá stoličku pod nohy ... z Arani šaška ... Pedro ... Pedro ... všechny krásy světa jsou v téhle jediné chodbě ... zlato ... zlato ...“ Chopil mě za ramena a trásl mnou. Smál se a blábolil mi do tváře nesmyslné věty.

Hlava mi šla kolem. Zlaté paprsky mě oslepovaly, prostupovaly mě, zmocňovaly se mě. Cítil jsem horečnaté žilobití a zběsilou úzkost, chtělo se mi utéci, ale i zůstat na místě, vábilo mě zarýt prsty do žíly a trhat, trhat ten hrozný, bezcitný i krásný studený kov.

Dohořívající větev mi popálila prsty. S výkřikem jsem ji odhodil daleko od sebe. Proletěla vzduchem jako létavice. Zlaté záblesky se mihotaly a náhle všechno uhaslo, neboť Juanova větev již před chvílí dohořela. Zpozzdáli u vchodu vléval se do nešíroké chodby pramen líbezného denního světla.

Chvěli jsme se a jektali jsme zuby. Krok co krok, vlekli jsme se ke zdroji světla, před očima ještě ohňostroj zlatých blesků, dlaně opřené o studený pálící kov, zlato v žilách, zlato na mozku.

S námahou jsme se provlékli nízkým východem. Stavěli jsme se nejistě na nohy, oslepeni sluncem a schváceni prudkým prožitkem, jenž nás vyprázdnil a zůstavoval jen lidskou slupku jako po těžké nemoci.

ZNOVU V ZAJETÍ

Oči ještě neviděly, uši však slyšely. A zaslechly kousavý záštiplný hlas: „Tak se tedy setkáváme.“

Jako v mléčné mlze jsem nejdříve spatřil ostrou špičku černé bradky, pak krátkého černého ježka a posléze stál přede mnou Gutierrez, tvář rozštěpenou zlým úsměškem. Chvíli jako by se kymácel sem a tam. Potom se jeho nepříjemný obraz ustálil. „Tak se tedy setkáváme ...“ Opakoval tu větu, nebo jsem si teprv teď uvědomil význam slov?

Dole pod úpatím kopce se ozval pokřik. Padl výstřel. Spatřil jsem, jak Araña s Escobedem dorážejí kordy na bezbranného Kaunabóa a Kainóa. Oba byli výteční šermíři a zvlášť Araña nedopřával Kaunabóovi možnost obrany. Byl by ho snadno mohl zabít. Z nějakého důvodu však nechtěl.

Vrhl jsem se vpřed, Gutierrez mě však v letu zachytil, mrštil mnou o zem a vypadl s kordem v ruce proti bezbrannému Juanovi. Znovu jsem vyskočil na nohy. Vzpomněl jsem si na svůj starý trik z Palosu a vletěl jsem Gutierrezovi mezi nohy. Zavrával, avšak neupadl. Juan využil vteřiny, vrhl se na něj, aby mu vzal kord.

Tu se však na galerii objevilo několik ozbrojenců. Neznali jsme výsledek boje dole v údolí, leč ti tři na nás docela stačili. Za chvílku bylo po všem. Pevně nám spoutali ruce za zády.

Ticho, podivné a těžké ticho nastalo po krátkém boji. Hledal a našel jsem Kainóův pohled. Usmáli jsme se na sebe.

„Zlato ... pane ... našli jste je?“ zeptal se jeden z ozbrojenců.

Gutierrez se zasmál. „Chodníky ve všech španělských městech jím vydláždíme. Každý chudák bude jíst svou kaši ze zlaté mísy.“

Pomalou jsme couvali, až jsme stáli všichni čtyři ve skupince, se skalnatou obrubou galerie za zády. Hned pod námi byly stromy a keře.

Kaunabó stál vzpřímen a nezlomený. Araňův kord se ho několikrát dotkl, potůčky krve mu stékaly po tvářích a po prsou; jeho zranění byla však lehká.

Dotkl jsem se Kainóa ramenem. „Nezlob se,“ zašeptal jsem.

„To není tvoje vina,“ odpověděl než nás rozehnali.

Juana a mne odvedl Gutierrez o kus dál. Postavil se před nás, pohupoval se v kolenou a prohlížel si nás zléma očima. „Tak se tedy setkáváme ...“ opakoval do třetice a zasmál se. „Kastilský šlechtic v přestrojení za Indiána,“ říkal Juanovi do tváře. „Nu což, pane, u vás se není čemu divit.“

Juan se usmíval jako vždy.

„Bylo by snadné,“ pokračoval Gutierrez, „zapíchnout vás na místě jako dobytek, vy zrádci svatého náboženství a kastilské koruny. Ale ne ... to potěšení vám neudělám.“

Opodál stál pan Araňa před Kaunabóem, ruce za zády. „Tak ... a teď budeme znovu jednat, pane divošský králi,“ říkal výsměšně. Tupou hranou kordu udeřil Kainóa do hlavy a zavelel. „Překládej! A slovo od slova nebo obrátím zbraň na ostrou hranu! Tebe...“ obrátil se ke Kaunabóovi, „tebe ušetříme ...“

„Vyjednali jsme, že ustane všechen boj a krveprolévání, ukážu-li vám, kde je zlato. Slíbil jsem vám horu zlata. Svůj slib jsem splnil.“

„Ale kdo říká, že bude krveprolévání,“ podívoval se Araňa licoměrně. „Tvůj život ušetříme. Podmínkou však bude, aby všichni tvoji lidé odevzdali zbraň a vystavěli svou vesnici tady, na úpatí hory. Tady budou žít. A budou kutat zlato pro nás a pro španělského krále. Přijedou kněží a obrátí vás na naši svatou víru. Ty pak se

poplavíš do Španělska.“

Gutierrez, jenž mu jedním uchem naslouchal, přerušil rozhovor s námi: „Tu jeho krásnou ženu si zamlouvám pro sebe.“

„Nepřekládej, Kainó,“ vykřikl jsem.

Ale už se stalo. Kdoví proč přeložil i tuto odpornou větu ... Učinil to vzpurně, se zlým výrazem ve tváři.

Kaunabó jako by neslyšel. „Naše úmluva, bílý náčelníku, se netýkala těchto věcí.“

Araña se usmál. „Úmluva ... jakápak úmluva? Myslíš že královský úředník je vázán nějakou úmluvou s divochem?“

„... ne ... ne ... to potěšení vám neudělám, abych vás zapíchl na místě,“ říkal nám Gutierrez. „Tebe ...“ píchl mě špičkou kordu do prsou, „... tebe usmažíme, jak náleží. Dřív však ti usekáme prsty. Kus po kuse, všech dvacet... a uřízneme uši i nos. Ještě rád se budeš smažit, chlapečku! A tebe ...“ píchl Juana do brady, „tebe rozčtvrtíme. Už dávno sis to zasloužil. Už v Salamance.“

Znovu odvedl jeho pozornost Kaunabó. Hovořil s tváří obrácenou k obloze a nehybnou jako kámen. „Úmluva s divochem tedy neplatí a já jsem váš otrok, bílí náčelníci. Duchové mého kmene mě opustili a vydali mě v plen. Zlato patří vám. Ale ne já jsem jeho dárce – jsou to ti, kteří vedli mé kroky. Slova obdivu nad tím, co jste viděli, vzešla z vašich vznešených úst. Ale viděli jste jen setinu pokladů, které ukrývá tato zlatá hora. Zdalipak najdete další slova, až uvidíte ostatek? Tam,“ ukázal hlavou ke vchodu, odkud jsme před chvílí vyšli, „tam je zlata nejvíce.“

Gutierrez nás opustil a přiblížil se ke Kaunabóovi, jako by chtěl lépe slyšet.

Kainó překládal s úsilím, oči sežehnuté bolestí.

„Zlato ...“ zašeptal Juan. „Pedro, co se to s námi stalo?“

„Nic, než že nás brzo usmrtí. Bude to bolet.“

„Ne ... to ne ... ale tamto ... ve zlaté chodbě. Byli jsme jako šílení.“

Vzpomínka se mi vrátila s údernou prudkostí. Jako by se opakoval zlý sen. Otrásl jsem se ošklivostí.

„Do konce svého života se nepřestanu stydět,“ šeptal Juan.

„Tak si pospěš. Moc času na to nemáš,“ zažertoval jsem, abych zahnal všechno, co mě vyvracelo z kořene.

„O naše nadšení neměj starost,“ vysmíval se Araña náčelníkovi. „Teď už i bez tebe najdeme, čeho bude třeba. Jen otroky budeme potřebovat – a ty nám je dodáš!“

TREST

Zatímco spolu rozmlouvali, plížil se Escobedo k nízkému otvoru, jenž vedl do zlaté štolý. Když ho Gutierrez přimrazil pohledem, Escobedo se začal třást a blekotal: „Podívám se ... kdo první uvidí, toho je zlato ... králi pětinu a mě ... mě ... ostatek.“ Než se kdo nadál, prolezl otvorem do chodby se zapálenou větví v ruce. Vzápětí jsme zaslechli zběsilý nelidský křik. Předcházel mu smích, hluboký, jako by stoupal odkudsi ze žaludku a potom ječivý jako siréna. Byl a nebyl to Escobedův hlas. Slova byla nesrozumitelná, ztrácela se a zas přicházela, asi jak pobíhal chodbou sem a tam.

Kaunabó upřeně hleděl ke vchodu do chodby. Jeho zkamenělá tvář se napjala.

Araña a Gutierrez se na sebe podívali. „Pětinu ... králi... a ostatek pro sebe ...“ řekl Araña přemýšlivě.

„Je to tak,“ přikývl Gutierrez. „Po soudech bychom ho mohli ve Španělsku utahat a nedosoudíme se.“

Jekot pokračoval. Nesmyslný, šílený jekot. Pohled na takové množství zlata připravil snad Escobeda o rozum.

„Zešílel,“ řekl Araña. „Měli bychom ...“ Obrátil se k ozbrojencům, kteří stáli opodál a chtěl dát nějaký rozkaz.

„Ne ... já sám ...“ řekl Gutierrez rázně a sevřel pevněji kord.

„A já s vámi, pane,“ spěšně řekl Araña, krev a lakotu ve tváři!

Znovu se na sebe podívali a v jejich očích byla stejná myšlenka. Zmizeli v chodbě. Ještě chvíli zaznívaly výkřiky šíleného Escobeda.

Do nich se ozvalo dunění, jako by se blížila náhlá bouře.

„Kryjte se,“ vykřikl Kaunabó.

Sotva jsme stačili přeskočit skalnatý štít, jenž nás měl ochránit. Ještě v rachotu dopadajícího kamení jsem zaslechl, jak Escobedův jekot náhle ustal, jako by byl vejpluky utat. Teď si snad Gutierrez nebo Araña utírá svůj zkrvavený kord. Neměl jsem čas dál o tom přemýšlet. Zdálo se, že se hora sesouvá a bortí. Laviny drobného kamení i velkých balvanů se valily dolů, poskakovaly, odrážely se od

skalnatých stěn, poletovaly kolem nás jako dělové koule. Rachot ustával a zas mohutněl jak se víc a víc kamenů valilo dolů. Znovu ustával a v jeho doprovodu jsem se domníval slyšet dunění válečných bubnů.

Byly to bubny ...a s nimi bitevní pokřik indiánských bojovníků. Řítili se dolů po skalách, které před chvílí uvedli do pohybu, přicházeli ze všech stran ...

Kaunabó sám mi rozřízl pouta. „Přece jen jsem měl na paměti tvá slova, mladý příteli s ohnivou hlavou. Měl jsi pravdu. Příliš milovali zlato. Víc než svoji čest.“ Usmál se na mne. Měl krásný přátelský úsměv. Jako Kainó.

Vyšplhali jsme se na galerii, která byla už jen změtí kamenů. Pod nimi leželi španělstí žoldnéři. A vchody do všech zlatých chodeb byly zavaleny balvany, jež lidská ruka nemohla odstranit.

Byla to hrobka z kamene a ze zlata. Žádný panovník, co svět světem stojí, neměl tak nádherné místo posledního odpočinku, jako ti proradní, zlata a krve lační španělstí šlechtici.

DOSLOV

KRYŠTOF KOLUMBUS A JEHO OBJEVNÉ CESTY

Kryštof Kolumbus (Cristoforo Colombo, nebo též Cristóbal Colón) narodil se v Janově asi r. 1451. Syn nezáměrného tkalce stal se rovněž tkalcovským tovaryšem. V r. 1476 jej nalézáme v Portugalsku, kam přijel jako obchodník ve službách janovských bankovních a obchodních domů. V Portugalsku strávil devět let a patrně podnikal různé daleké plavby po moři. Zdá se, že nenavštěvoval žádné školy. Byl patrně samoukem a naučil se číst i psát ve čtyřech jazycích (italsky, španělsky, portugalsky, latinsky).

Není dosud dostatečně známo, co dalo Kolumbovi popud k tomu, aby se pokusil nalézt cestu do východoasijských zemí plavbou na západ. Skutečností je, že v r. 1484 nabídl tento projekt portugalskému králi Janovi, a když král odmítl, obrátil se Kolumbus do Španělska, kde od r. 1488 po řadu let jednal se španělskou korunou o uskutečnění svého projektu. Došlo k němu až po vítězství nad Maury, kdy Kolumbovo jednání skončilo na jaře 1492 úspěchem. Výprava byla financována půjčkami sevillských, aragonských a patrně i janovských bankovních a obchodních domů.

První výprava probíhala od 3. srpna 1492 do 4. března 1493, kdy Kolumbus na palubě „Nini“ přistál v Lisabonu. Na této cestě byly objeveny ostrovy San Salvador (Watling Island) Santa Maria del Concepcion (Rum Cay), Fernandina (Long Island), Juana (Kuba) a Española (Haiti, San Domingo). Kolumbus byl slavně přijat, jeho výsady byly potvrzeny. Dne 3., 4. května toho roku rozdělil papež Alexander VI. svět na dvě části. Země objevené západně od čáry, probíhající na 100 leguů na západ od Azorských ostrovů měly patřit Španělsku, země existující nebo objevené na jih a na východ od této čáry měly patřit Portugalsku.

Druhá výprava se konala od 24. září 1493 do 11. června 1496, kdy Kolumbus přistál v Cadizu. Zúčastnilo se jí 14 karavel a 3 velké karaky s posádkou 1500 mužů, se zvířaty a materiály pro kolonializaci. Na lodích bylo též 12 misionářů, neboť Kolumbovi bylo přikázáno, aby obrátil pohany na křesťanskou víru. Na této

cestě objevil Kolumbus malý ostrov Dominica, ostrovy Marigalante a Guadelupe. Dále byly spatřeny a pojmenovány ostrovy Montserrat, Antigua, San Martin, Santa Cruz a Panenské ostrovy. Objeven a navštíven byl ostrov Porto Rico, tehdy nazvaný San Juan Bautista. V té době došlo k prvním pokusům o kolonizaci ostrova Španěly, přičemž se Španělé pod vedením Pedra Margarity a Alonsa Ojedy dopouštěli nepředstavitelných ukrutností na domorodém indiánském obyvatelstvu. Tehdy byl také zajat náčelník Kaunabó. Kolumbus, jenž chtěl zahájit těžbu zlata, vyslal 24. dubna 1494 do Španělska Antonia de Torres s poselstvím, v němž doporučoval mimo jiné i obchod s otroky. Když ustavil na Španěly regentskou radu, vyplul znovu na moře a objevil ostrov Jamajku a znovu přistál na Kubě. Byl tak přesvědčen o tom, že objevil východní pevninu, že nechal sepsat dokument v tomto smyslu a přinutil důstojníky a mužstvo, aby jej podepsali. Na zpáteční cestě na Španělu Kolumbus těžce onemocněl. Zatím se poměry na Španěly neustále zhoršovaly. Španělé krutě pronásledovali domorodé obyvatelstvo a zasílali do Španělska lodní náklady otroků. Jen v červnu r. 1495 bylo vysláno pět lodí. Otroci byli prodáni na trhu v Seville. Kolumbus svěřil vládu na ostrově svému bratru Bartoloměji a vrátil se do Španělska.

Třetí výprava vyplula až 30 května 1498; bylo to šest lodí a dvě karavely, které vypluly o něco dříve než hlavní loďstvo. Na této cestě objevil ostrov Trinidad a 1. srpna spatřil poprvé jihoamerickou pevninu, která se mu však zdála jen bezvýznamným ostrovem, jež nazval Isla Santa. Objevil ústí řeky Orinoko a po několik dní se plavil směrem na západ podél pobřeží Jižní Ameriky. Pak se obrátil směrem k Španěly a cestou objevil ostrovy Tobago, Grenada a Margarita. Na Španěly se poměry dále zhoršily i tím, že se část kolonistů pod vedením Franciska Roldána vzbouřila. I ve Španělsku samotném nabývali vrchu Kolumbovi nepřátelé, neboť hospodářský význam nově objevených zemí se zdál nepatrný. Španělé toužili po zlatě; zlata se však našlo jen poměrně málo. Poměry na Španěly (nikoli krveprolévání domorodých obyvatel, ale stížnosti kolonistů) měly svůj nepříznivý vliv. Dne 21. května 1499 byl na Španělu vyslán jako guvernér a královský soudce Francisco Bobadilla. Ten po příjezdu na Španělu uvrhl Kolumba a jeho bratra do želez a

poslal je do Španělska. Tam se však situace znovu změnila v jeho prospěch a koncem r. 1500 byl nejen propuštěn, ale plně rehabilitován a odškodněn. Bobadilla byl sesazen, avšak novým guvernérem byl jmenován Nicolas de Ovando. Tak skončila Kolumbova kariéra místokrále a guvernéra indických zemí.

Čtvrtá výprava. Kolumbus se ještě jednou chtěl pokusit o dosažení Indie cestou přes západní moře. K této výpravě, jíž se zúčastnily čtyři lodi, došlo 14. července 1502. Byla nejkrušnější a nejdobrodružnější ze všech. První země, jíž na této cestě spatřil, byl ostrůvek Guanaja, asi 40 mil od pobřeží Hondurasu. Tam se dověděl o existenci země bohaté na zlato a drahokamy odtud na východ. Domníval se, že toto musí být dlouho hledaná říše Velkého chána. Přes čtyři měsíce se plavil v těchto oblastech, aniž dosáhl svého cíle. Podmínky byly kruté, mužstvo odmítalo poslušnost. Tu si umínil, že založí osadu v ústí řeky Veragua. Jeho loďstvo se však dostalo do strašlivé bouře, která je po osmidenním trvání konečně vyvrhla do ústí řeky, jíž Kolumbus nazval Belem nebo Bethlehem. Začátkem r. 1503 se Kolumbus rozhodl postavit osadu na tomto místě. Do března bylo postaveno asi třicet domů a Kolumbus se rozhodl, že zanechá na místě jako svého zástupce bratra Bartoloměje a sám se vrátí do Španělska pro zásoby. Došlo však nejen ke srážkám mezi kolonisty, ale i k bojům s Indiány, jimž se podařilo španělské kolonisty odtud vypudit. Kolumbus je musel vzít na palubu své karavely a vzdát se dalších kolonizačních úmyslů. V Puerto Bello zanechal jednu ze svých karavel a s druhou (ostatní byly neschopné plavby) se plavil na Kubu a na Jamajku, kde ztroskotal u přístavu San Gloria. Téměř rok tam očekával návrat svého důstojníka Diego Mendeze, jehož vyslal na Española, aby požádal guvernéra Ovanda o pomoc. V průběhu této doby došlo k projevům nekázně a ke krveprolévání domorodého obyvatelstva, jež zpočátku přijalo výpravu s velkou vlídností. Když konečně připluly dvě lodi, jež vyslal Ovando, opustil Kolumbus Jamajku 28. června 1504 a přes Española se vrátil do Španělska, kde přistál 7. listopadu 1504, těžce nemocen.

Poslední dva roky svého života strávil v Seville a v Segovii, bojuje o svá práva. Byl chud a zapomenut, věřitelé si u něho podávali dveře, jeho majetek byl zabaven. Zemřel zatrpklý a zahořklý 20. května

1506 a jeho smrt zůstala nepovšimnuta. Kolumbus sám do své smrti nevěděl, že objevil nový světadíl.

Byl pohřben v kartusiánském klášteře v Seville. V r. 1542 byly jeho ostatky převezeny na *Españolu* a pohřbeny v katedrále v *San Domingo*. Když byl ostrov v létech 1795 – 96 odstoupen Francii, byly Kolumbovy ostatky převezeny do Havany na ostrově Kuba a odtud, po ztrátě Kuby ve španělsko-americké válce r. 1898 znovu převezeny, a to do katedrály v Seville. Potomci Kolumbovi z mateřské strany mají dodnes titul admirálů a vévodů z *Veraguy*.

Historický význam Kolumbových objevů spočíval v tom, že přispěl k objevení nejen jihoamerické, ale i severoamerické pevniny. Objevením Ameriky, obeplutím Afriky, dosažením východní Indie a Číny byl položen základ k rozkvětu obchodu, plavby a průmyslu, a posléze vytvořen světový trh. Nastal konec feudální společnosti a na dějinnou scénu vystoupila společnost nová, kapitalistická. Její příchod k moci byl poznamenán nejkrutějším a nejkrvavějším vykořisťováním nově objevených koloniálních zemí.

Jiří Hronek

VYSVĚTLIVKY

Agáve - rostlina, vyskytující se v Mexiku, ve střední a tropické Jižní Americe. Kvete jednou za velmi dlouhou dobu, někdy až za 100 let. Ze sladké šťávy této rostliny se pálí mexická pálenka zvaná *pulque*. Z listů se vyrábí sisal, druh konopí.

Al Ambra - starobylý palác a pevnost maurských vládců v Granadě, v jižním Španělsku. Dobytí *Al Hambry* v r. 1492 předcházelo konečné porážce Maurů a jejich vyhnání ze Španělska.

Alkalde - titul španělských hodnostářů v soudnictví.

Andalusie - jižní část Španělska, jedna ze starých provincií, nyní rozdělená v osm oblastí. Jméno pochází z arabštiny.

Atlas - bájeslovná osoba z řecké mytologie. Syn *Titána* *Japetuse* a *Klymene* (nebo *Asie*), bratr *Prométea*. Homér ve své *Odyseji* hovoří o něm jako o bytosti, která „zná hlubiny moře a drží sloupy, jež podpírají nebesa“.

Auto da fé (šp.) - přesněji „auto de fé, čili akt víry.“ Název ceremonie, v

jejímž průběhu inkvizice vynášela a vykonávala rozsudky.

Banka sv. Jiří - bankovní dům, jenž hrál velikou roli v dobách středověké expanze janovské republiky. Měl velké finanční zájmy zvláště na Korsice. Pravděpodobně prostřednictvím sevillských bankéřů se účastnil financování Kolumbovy výpravy.

Blanco - (čti bianko) drobný španělský peníz.

Brigantina - dvoustěžňová plachetnice, stavěná pro rychlou plavbu.

Caballero - (špaň.) zdvořilostní výraz: pán n. kavalír.

Castellano - zlatá španělská mince.

Cipango - středověké označení Japonska.

Doña (špaň.) - paní.

El Dorado - (špaň.) Znamená „pozlacené“. Název, jež Španělé používali pro kněze nebo krále jihoamerického kmene, jenž se při každoroční náboženské slavnosti pokrýval zlatým prachem, později název legendárního zlatého města Manoa nebo Omoa a posléze název každé vybájené země, v níž se nachází mnoho zlata a drahokamů. V první polovině XVI. století bylo El Dorado vyhledávaným cílem mnoha dobrodružných španělských výprav.

Española - nyní Haiti, ostrov ve Velkých Antillách, Západní Indie. Rozlohu má 77 293 km². Počet obyvatelstva asi 51/? miliónu. Východní dvě třetiny ostrova zabírá Dominikánská republika, vzniklá r. 1844 z bývalé španělské kolonie Española. Západní třetinu zabírá republika Haiti, kolonizovaná Francouzi r. 1697. Po revoluci r. 1801 vyhlásila kolonie nezávislost a stala se republikou. V současné době jsou obě republiky v područí amerického imperialismu. Obyvatelstvo Dominikánské republiky tvoří většinou mulati, míšenci černochů a bělochů a z malé části černoši. Obyvatelstvo Haiti tvoří z převážné části černoši, potomci bývalých otroků. Z původního obyvatelstva nezůstalo nic; bylo v několika málo letech po objevu ostrova vyhlazeno Španěly.

Espingarda - těžká puška, používaná Maury ve Španělsku. Od nich ji převzali a dále vyvinuli Španělé.

Fernandina - ostrov v Záp. Indii, v bahamském souostroví objevený Kolumbem. Nyní Long Island.

Gomera - ostrov v Kanárském souostroví.

Granada - město ve Španělsku, kdysi hlavní město granadského království, jemuž vévodí pevnost Al Hambra. 2. ledna 1492 dobyla španělská vojska tohoto města, čímž skončila vláda Maurů na iberském poloostrově, trvající téměř 900 let.

Grand - (špaň.) šlechtic.

Guanaháni - ostrov v Západní Indii, jež Kolumbus objevil jako první na své první cestě. Má se za to, že to je dnešní Watling Island.

Guančové - původní obyvatelé Kanárských ostrovů, zotročení Španěly. Byli berberského původu (sev. Afrika). Jako národ již vymřeli.

Guardie - tzv. „strážné hvězdy“ v souhvězdí Velkého vozu.

Herkules - bájeslovná osoba z řecké mytologie. Hrdina velmi složité pověsti. Herkulovy sloupy se nazývaly ve starověku hora Calpe (dnešní Gibraltar) v jižním Španělsku a hora Abyla, na protějším africkém pobřeží. Obě hory střeží tzv. gibraltarskou úžinu mezi Středozemním mořem a Atlantikem.

Higvej - oblast na ostrově Española v době, kdy tam přišli Španělé. Podle španělských soudobých údajů byla Española tehdy rozdělena na šest království: Marien, Magua, Maguana, Jaraguá, Higvej, Samaná.

Chán - titul Džingischánových potomků; vladaři mongolského panství.

Indiáni - původní obyvatelé Severní a Jižní Ameriky. Za svůj název vděčí Kolumbovu omylu, jenž je mylně považoval za obyvatele Indie, jíž se domníval že objevil (Indios). Má se za to, že Indiáni pocházejí z východní polokoule a že se na západní polokouli dostali přes Sibiř a Beringovu úžinu. Vyplývá z toho, že původ indiánské rasy je třeba hledat v Asii.

Inkvizice - z lat. inquisitio, dotaz, vyšetřování. Označuje církevní soudní pravomoc, která se zabývala ve středověku i v pozdějších dobách odhalováním a trestáním kacířů a všech osob, podezřelých z trestních činů proti katolické víře. Inkvizice, která vznikla ve XIII. století, byla výsledkem vývoje, jehož počátky začínají už ve čtvrtém století n. l. Největšího vlivu dosáhla ve Španělsku, kde se udržela až do r. 1834. Smutně se proslavila svou neobyčejnou krutostí a tvrdým postupem proti veškerému pokroku. Obětí inkvizice nebo předmětem pronásledování inkvizitorů se stalo mnoho vynikajících myslitelů své doby.

Isabella - ostrov v Záp. Indii, objevený Kolumbem na první cestě. Dnes Crooked Island.

Jakubova hůl - jednoduchý dřevěný přístroj na měření polohy lodi podle hvězd. Používalo se jej do poloviny XVIII. století. Měl různé názvy. Španělé jej nazývali baculo de Santiago (Jakubova hůl).

Juana - (čti chuana) ostrov v Záp. Indii, objevený Kolumbem na první cestě. Dnes Kuba.

Kanárské ostrovy - souostroví v Atlantském oceánu. Patří Španělsku.

Karavela - první plachetnice bez vesel. Měla tři stožáry, z nichž prostřední byl nejvyšší. Nízký přední a zadní stěžeň nesly trojcípou tzv. latinskou plachtu, prostřední stožár měl dvě ráhnové plachty čtyřrohé. Na palubě

karavely byly zvýšené nástavky tzv. kastely, z nichž zadní byl vyšší než přední. Délka karavely byla asi 40 m. Kolumbova „Santa Maria“ měla asi 120 – 130 tun a 39 mužů posádky. „Niña“ 55 – 60 tun a 26 mužů posádky. „Pinta“ 55 – 60 tun a 22 mužů posádky. Karavela byla slavnou lodí ranných objevných cest

Kasava - tropická rostlina.

Kataj - středověký název pro Čínu.

Katalánci - národ v počtu asi 5 miliónů, žije ve Španělsku, v provincii Valencia a na Baleárách. Jejich středisko je Barcelona.

Kazik - nebo kacik, titul indiánského náčelníka.

Kompas - (odchylka střelky) tzv. magnetická deklinace, k níž dochází, když se lodě dostávají do agonického pásma, tj. do oblasti křivky, spojující na zeměkouli místa bez magnetické odchylky. Tehdy byla polárka jediným bodem, na němž si mohli ověřit správnost údajů magnetické střelky. O tom, zda Kolumbus tento zjev znal nebo ne, jsou jen dohady. Jistě jej neznalo mužstvo.

Kvecalkotl - bájeslovná osobnost, považovaná za boha, která podle mexických hieroglyfů přistála na tamnějším pobřeží asi v polovině I. století n. 1. Představuje se jako bílý muž s rudými nebo světlými vlasy. Stal se předmětem mnoha různých legend i náboženského uctívání.

Lanzarote - ostrov v Kanárském souostroví.

Las Palmas - přístav na Kanárských ostrovech.

Leonardo da Vinci - (1452 – 1519). Slavný italský malíř, přírodovědec, architekt, inženýr, jeden z nejnadanějších lidí v dějinách.

Lombardie - oblast v severní Itálii.

Mantilla - španělský závoj nebo lehký ženský plášť, zahalující ženu od hlavy až k patám.

Maravedi - španělská zlatá mince.

Margareta - ostrov v Karibském moři, nedaleko pobřeží Venezuely, objevený Kolumbem v r. 1498.

Matu - domorodý název pro listy koky, které mají povzbuzující účin. Používá se jich k výrobě kokainu.

Maurové - arabský kmen pocházející z Mauretánie a severního Súdánu. V XI. století vytvořili sektu Almoravidů, kteří dobyli Maroka a Španělska.

Odpustky - církevní odpuštění, buď úplné, nebo částečné, za hříchy spáchané proti příkázáním římsko-katolické církve. Církev s odpustky kupčila a církevní hodnostáři je prodávali.

Ollapodrida - populární španělský pokrm, silně kořeněný, sestávající ze zelenin a různých druhů masa.

Ostrov sv. Brandana - jeden z vybájených ostrovů, o jejichž existenci byli mořeplavci přesvědčeni ještě v XVIII. století. I nyní se mezi rybáři na Kanárských ostrovech udržuje pověst o ostrovu, jenž se vynořuje a opět zapadá v oceánu. Ostrov sv. Brandana je zakreslen na některých středověkých mapách.

Otroci - poprvé byli černí otroci přivezeni do Evropy kolem r. 1442 a to z Afriky do Portugalska. Portugalský obchod otroky se v XV. století velmi rozšířil. Později převzali tento barbarský způsob Španělé a ještě později Angličané, kteří na obchodě s otroky vybudovali vlastně své impérium. I sám Kolumbus se obchodu s otroky účastnil.

Patata - patrně topinambury nebo brambory, které pocházejí z Ameriky.

Papaja - malý strom, na němž rostou plody podobající se zlatožlutým melounům.

Pico della Mirandolla - (čti piko della Mirandoija) (1463-1494) – italský filosof a spisovatel.

Reál - španělská zlatá mince. Jeden reál de vellon se rovnal 34 maravedí. 65 reálů bylo půl libry zlata, čili jedna zlatá marka.

Salamanca - slavné universitní město ve východním Španělsku. Universita byla založena kolem r. 1230.

Salvě Christus, Maria, Josephus (lat.) pochválen bud Kristus, Marie, Josef.

San Salvador ostrov Guanahani, objevený Kolumbem na první cestě. Nyní Watling Island.

Santa Maria del Concepción - (čti Santa Maria del koncepción) ostrov objevený Kolumbem na první cestě. Nyní Rum Cay.

Sierra Morena - pohoří ve Španělsku.

Tabaca - (čti tabaka) tabák, přivezený do Evropy z Ameriky.

Tainové - též Aravakové, indiánský národ, obývající v té době Portoriko, Espaňolu a část Kuby. Tito usedlí Indiáni obdělávali půdu, pěstovali kukuřici, sladké brambory, bavlník a jiné rostliny. Domácí zvířata neznali. Dovedli stavět kánoe, s nimiž rybařili a podnikali dlouhé cesty, vyznali se v hrnčířství, opracovávání dřeva a kamene, používali bavlny (hamaka, visuté lůžko, bylo z bavlněných vláken). Dovedli vyrábět předměty ze zlata, nedovedli však zlato tavit. Mezi sebou válčili poměrně málo. Vpád Španělů je zastihl při rozpadu rodového zřízení; v čele byli náčelníci, tzv. kasikové, kteří vládli celým oblastem. Kolem nich se vytvářela skupina stařešinů, tzv. nitajnů. Nižší civilizaci měli Cibonejové, kteří sídlili v západní části Kuby, ale i v malé části Espaňoly. Nepřáteli Tainů byli vyspělejší Karibové, Karaibové nebo Kanibové, kteří postupně Tainy vytlačovali z jejich sídlišť. Španělé posléze nazývali Kaniby, nebo Kanibaly všechny indiánské

kmeny, s nimiž se střetali, a patrně na omluvu svých krvavých zločinů, o nich tvrdili, že jsou lidojedi. Odtud kanibalové. Tainové vyhynuli, potomci bojovnějších a odolnějších Karibů však dosud žijí.

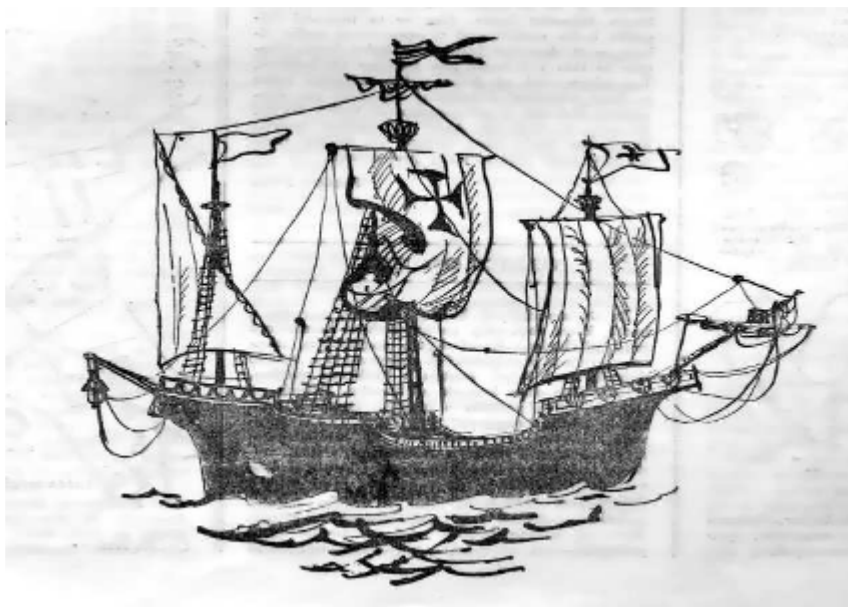
Teneriffa - největší ostrov v Kanárském souostroví.

Tortura - ostrov u severního břehu Španělska, vzdálený asi 10 km. V XVII. století byl sídlem pirátů.

Traviny mořské - na obrovských prostorách Atlantského oceánu mezi Kanárskými ostrovy, Bermudami a Antilským a Azorským souostrovím se vyskytují velké plochy plovoucích sargassových řas, které připomínají traviny.

V..... (šp.) - vagrant, znamení tuláka.

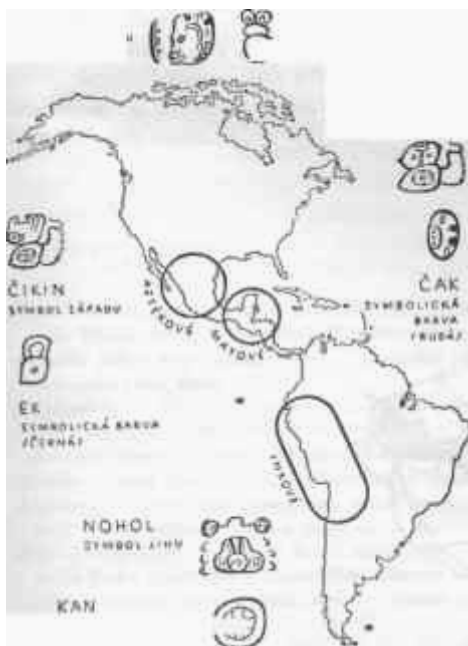
Vanty - provazové žebříky pro výstup do plachtoví

ZÁPADNÍ INDIE NENÍ V INDII A v Indii zase nejsou žádní Indiáni ...

Nikdo asi nesečte tu hromadu pěték ze zeměpisu, ani lu spoustu podobných trapných nedorozumění, která vznikla kolem toho množství Indií a kolem toho naprostého nedostatku Indiánů v nich. Přitom je největší křivda, že my pykáme za omyl, kterého se dopustili jiní – a to ještě před málem pěti sty lety. Zmatek s Indii a Indiány vznikl takto: španělští mořeplavci, kteří se v letech 1492 až 1518 vydávali přes Atlantský oceán na západ, nehledali žádný nový světadíl. Vůbec o ničem takovém nevěděli. Hledali prostě novou cestu do Indie. Do opravdové Indie, jak ji známe my. Do Indie se totiž předtím cestovalo tak, že lidé jeli lodí po Středozemním moři až – řekněme – do egyptské Alexandrie, potom jeli na velbloudech Sinajskou pouští k Rudému moři a z Rudého moře opět lodí do Indie.

Oblasti tří velkých amerických kultur. Světové strany jsou na mapě označeny mayskými symboly a znaky barev jim přisuzovaných.

To bylo velmi obtížné, zvlášť se zavazadly. A zavazadla hrála velkou úlohu. Do Indie přece jezdili evropští obchodníci pro hedvábí, pro slonovinu a pro pepř, šafrán a podobné „vzácné“ koření. Cesta byla tedy nepohodlná a například pro Španěly vůbec nemožná. Středomoří totiž ovládali a velmi žárlivě střežili Benátčané. Benátčané si osobovali výhradní právo obchodovat s Indií, a ne jeden Španěl, jenž přesedl v Alexandrii z velblouda na loď, přistál na dně Středomoří, protože benátská válečná loď potopila koráb španělské konkurence. Zkrátka Španělé hledali jinou cesiu do Indie. V patnáctém století si zeměpisci a kapitáni dálních plaveb začali šuškat, že Země je kulatá. Nahlas to říkat nesměli, protože katolická církev tvrdila, že Země je plochá – a kdo s tím nahlas nesouhlasil,

tomu hrozila smrt upálením. Kapitáni dálných plaveb, jako třeba Kryštof Kolumbus, tedy nemluvili o tom, že Země je kulatá. Jenom říkali, že je možné dostat se do Indie jaksi..zadem“. Místo plout ze Španělska na východ po Středomořské moři, že postačí plout ze Španělska pořád na západ. Kdo se bude plavit dost dlouho, že se dostane do Indie – a jací budou Benátčané? Kolumbus a po něm jiní a jiní Španělé tedy pluli na západ a skutečně dorazili napřed k nějakým ostrovům a polom k nějaké pevnině. Nepochybovali, že je to Indie. A tak těm ostrovům říkali *Západní Indie* a o obyvatelích této pevniny pochopitelně mluvili jako o Indiánech. Na omyl se přišlo teprve po roce 1522. Toho roku se do Španělska vrátila jedna jediná z pěti lodí mořeplavce Magellana. Magellan se svými druhy chtěl podniknout plavbu kolem světa, cestou však zemřel a plavbu dokončil jeho kapitán jménem de Alcano. Ten tedy přinesl zvěst o tom, že čemu se říká Západní Indie, nemá s opravdovou Indií nic společného. A že pevnina za tou Západní Indií není Indie. Ale to už bylo pozdě... Souostroví u Severní Ameriky zůstalo jméno Západní Indie a původním Američanům zůstalo jméno Indiáni.

Tak tedy: tomu souostroví, ke kterému se dostali ti, co ze Španělska pluli na *západ*, se říkalo *Západní Indie*. Aby se ta nepravá Západní Indie rozlišila od té opravdové Indie, říkalo se té skutečné Indii: *Východní Indie*. Protože se tam z Evropy jelo směrem *východním*. Ten název však už dnes neplatí. Západní Indie je dnes souhrnné zeměpisné označení pro souostroví Bahamy a pro souostroví Velké Antily. (Z ostrovů Velkých Antil je největší Kuba.) Skutečnou Indii dnes dělíme na Přední Indu a Zadní Indii. Ale to už je jiná otázka.

ZÁNIK VELKÝCH CIVILIZACÍ

Ze tří amerických kultur, aztécké, mayské a incké, které rozkvetly na americkém kontinentě před příchodem španělských, anglických, francouzských a portugalských dobyvatelů a rychle dohasly pod jejich krutou a hrabivou vládou; shledáváme dnes kousek po kousku, střípek po střípku jejich podobu a historii. Řekne-li nám někdo „doba bronzová“, představujeme si zpravidla člověka ve stadiu bezmála

lidojetském. A přece máme třeba u Aztéků příležitost studovat, na jak vysokou hmotnou i kulturní úroveň dospěly národy na přechodu mezi mladší dobou kamennou a dobou bronzovou.

Jednotně řízený velký stát, obrázkové písmo, ohromné paláce bohatě zdobené sochařskými pracemi – tak vypadala *aztécká říše*, než do ní roku 1549 vnikli conquistadoři – dobyvatelé – v čele s Cortezem.

Nejinak se vedlo jihoamerickým *Inkům*. Incký vládce Atahualpa rozkázal naplnit velkou síň svého paláce zlatem až po čáru, kterou narýsoval conquistador Pizarro napřaženým mečem kolem dokola na zdi. Nic mu nebylo platné toto výkupné. I bájná země Inků se svou dokonalou sítí silnic (které místo svahů měly schody, jelikož Inkové vozy neznali), s první státní kurýrní službou neboli poštou, se složitým, a přece dokonalým uzlovým písmem *kipu*, vzala zaslé stejně jako domovina jejich severních bratří.

Mayové rovněž zanechali obdivuhodné stavební památky, rovněž dokázali vybudovat v nepříznivých tropických podmínkách mocnou říši. Ale obdivujeme se jim pro ještě důležitější úspěchy na cestě za poznáním: Mayové budovali hvězdárny, užívali nezávisle na Arabech a Evropanech dokonalé číselné soustavy, podobné naší, a vynalezli dokonce i nulu! A to není nic k smíchu, za vynalezení tak prosté pomůcky nemůžeme být středověkým matematikům nikdy dost vděční!

Na naší mapce mayské osady Ci Cén Itzá je budova označená jako observatoř, to znamená hvězdárna. Spanělé ji pojmenovali *caracol* – hlemýžď. Vzhledem k tomu, že se jí část zřítila a že chodby v ní něčím ulitu připomínají, není to název nepřipadný. Jak vidíte z podrobnější-ho obrázku, nebyla to hvězdárna s dalekohledy a vůbec měla málo společného s naším dnešním pojetím astronomie. Pomáhala však přesně stanovit začátek jara i podzimu – přesné datum rovnodennosti.

Nám, kteří máme kalendář po ruce a kdykoliv si vzpomeneme, můžeme s určitostí říci, jali jsme vlastně staří a který rok našeho letopočtu máme, může se zdát tato péče o přesná datum trochu nákladná. Nezapomínejme vsaky že Yucatan, poloostrov, který

Mayové kdysi obývali, leží ve Střední Americe, kde se prudké léto nestřídá

Ci Cén Ilzá

s prudkou zimou, že slunce cestuje sem a tam nad Idavou, že je v nejvyšší poloze dvakrát do roka (neboť je to v blízkosti rovníku), a že tak bezpečnou míru let, jakou jsou pro nás roční období, letní vedra a zimní mrazy, Mayové neměli. Ani délka dne se v oněch tropických krajinách nemění nijak nápadně. Jedinou cestou k přesnému kalendáři bylo pozorně sledovat dráhu sluníčka na obloze a po dlouhých a dlouhých letech nějak vyznačit místo, kde zapadá, snad tak, že tím směrem povede pozorovací šachta stěnami hvězdárny. Jakýsi dalekohled, který ovšem nezvětšoval a ukazoval stále na stejné místo.

Počet dnů v roce odhadli Mayové poměrně přesně: 365. Na určení zbývajících čtvrtiny dne (pro kterou máme my každý čtvrtý rok přestupný) neměli dostatečně přesné přístroje. Jak rok dělili: na osmnáct měsíců po dvaceti dnech. Měsíce měly dost komická jména – *Pop*, *Uo*, *Zip*. *Zok* se nazývaly čtyři první, a každý měl pochopitelně svůj symbol, podobný těm, jaké máme na naší mapě u světových stran. To všechno je zatím dost přehledné a kalendář bychom mohli nazvat vědeckým.

Když oni ale Mayové měli ještě jedno po-čítání času: takzvaný *Colkin* neboli náboženský rok, a ten měl pouze 260 dnů. Dvaapadesát let trvalo, než se vystřídaly všechny možné obměny a než se opět začátek kalendářního a náboženského roku shodly. Čas si proto Mayové představovali jako ustavičné střídání těchto dvaapadesáti období, která jejich příbuzní Aztékové nazývali krkolomným jménem *xiuhmolpilli*, což doslova znamená hromada let.

Jak vidíte, při všech nesnázích byl kalendář starých Mayů dost dobrý, aby si ho okolní národy vypůjčovaly. Důkladnost Mayů je neuvěřitelná. Posuďte sami, zda si s vymyšlením největších jednotek času nedělali trochu zbytečné starosti. *Kin* je mayské slovo pro den.

20 kinů	1 uinal	20	dní
18 uinalů	1 tun	360	dní
20 tunů	1 baktun	144 000	dní
20 baktunů	1 piklun	2 880 000	dní
20 piktunů	celabtun	57 600 000	dní
20 celabtunů	1 kinčiltun	1 152 000 000	dní
20 kinčiltunů	1 alautun	23 010 000 00	dní

Kalun je skoro dvacet let, čtyři pětiletky jsou to. Za takovou dobu dospěl mayský chlapec v muže a muž nadobro zestárl – lidé stárli dříve mnohem rychleji. *Nabaktuny* pak už vůbec nemá smysl počítat. A jeden mayský *ala-tun* je bratru 632 milionů let – to mi povězte, nač takové počty potřebovali! Na tomto systému je však pěkně vidět dvacítková soustava, jaké užívali k počítání. Nedůslednost v druhém řádku tabulky si lehko vysvětlíme: čím je třeba násobit dvacet,

abychom dostali číslo nejbližší skutečnému počtu dní v roce? Správně, osmnácti. A ještě jedno početní zařízení stojí za zmínku – číslice.

Mayská dvacítková soustava možná není k psaní příliš jednoduchá, ale pěkná je, že? Snad jen půl kilometru od místa, kde věda dosahovala takové výše, stojí pyramida přes třicet metrů vysoká, v základech šedesát metrů do čtverce, obložená hladkými terasami. Kamenní opeření hadi, kteří zaplňují Chrám tisíce sloupů na vrcholu pyramidy, jsou symbolem Kukulkana, boha ochránce Či Cén Itzá. Jemu je zasvěcen i chrám a jemu byly na oltáři u Studny smrti přinášeny i lidské oběti.

Kamenný oltář byl pomazán posvátnou modrou barvou, aby byli zapuzeni zlí duchové. Čtyři pomocníci, *čakovi*, drželi oběť na oltáři, každý za jeden úd. Pak přistoupil *nakon* s obřadním pazourkovým nožem v ruce, jedinou ranou ho pohroužil do těla obětovaného a rukou mu vyrval srdce dosud tlukoucí. Potom bylo tělo svrženo do hlubin.

Sama Studna smrti, *čenóté*, jáma propadlá ve vápencovém povrchu, o průměru téměř šedesát metrů, s hladinou v hloubce jedenadvaceti metrů, byla považována Mayi za sídlo Yum-Čaky, boha dešťů. Aby země nepřišla o jeho přízeň, jež byla nezbytná k životu, obětovali i jemu Mayové čas od času panenskou nevěstu a jejího průvodce, bojovníka, které svrhli živé z kamenného oltáře do temné hlubiny studny.

Kdo to přál takovým krutostem?

Bohové a kněží.

Doba vskutku kamenná.

A přece i my dodnes ještě vyslovujeme slova, která vznikla v ústech pradávných obyvatel Střední Ameriky. Jistě znáte jména některých hor z oněch krajín – kdo by si nevzpomněl na jazyk lámající „Popokatepetl“. Podobně končí mnoho původních indiánských slov a jmen – Tehuanlepetl (nebo také Tehuantepee), tecpatl (pazourek) atd. Nebudou se nám tedy zdát divná slova jako

tomatl, kakahuatl a čokollatl. Všechna tři jsou nám dobře známá: tomato neboli rajské jablíčko, kakao neboli prášek připravený z kakao vilikových bobů a čokoláda neboli nápoj, který Indiáni naučili Evropany z kakaového prášku dělat.

Ve Studně smrti byly nalezeny drahocenné předměty, šperky a četné kulturní památky. Také na jiných místech přinesly vykopávky archeologům úspěch. Nejnádhernejším nálezem byl jaguáři trůn, zasutý v pyramidě. Je to socha jaguára v životní velikosti, pomalovaná jasně rudou barvou a posázená třiasedmdesáti nazelenalými nefrity, které naznačují skvrny na kožichu šelmy. Hvězdářské a počtářské objevy nevelkého amerického národa ve mně vždycky vzbuzovaly úctu. A přece, když jsem znovu prohlížel knihy o jejich zašlé slávě, ze všech spletitých hieroglyfů, z nádherných staveb, soch a nápisů uvázl mi v paměti jeden jediný obrázek: obětní nůž z pazourku, jehož rukojeť tvoří dva spletení hadi.

Vladimír Svoboda

VE VLASTI, A PŘESTO BEZ DOMOVA

Předevčírem:

Člověk objevil Ameriku a rozplakal se dojetím: Hle, jaká velikost! lile, jsem schopen objevovat svět!

Pak slzy oschly. Kdosi křikl první rozkaz.

A v bojovném rytmu vojenského kroku zašlapal člověk-objevitel do prachu velikost člověka i velikost objevu. Prý ve jménu nebe. Prý ve jménu civilizace. Prý ve jménu pokroku.

Včera:

Nic zvláštního se nestalo. Zmizelo jen pár miliónů lidí.

Nic zvláštního se nestalo. Vzhledem k tomu, že umírali po čtyři staletí, nebylo jich ročně v průměru tolik!

Jeden rasista napsal: Indiáni jsou tupí, na nic se nehodící idioti.

Tak co? Zmizelo jen pár miliónů idiotů. Dnes:

Prý nějací zbyli? Kolik říkáte? Eskymáků v Kanadě a na Aljašce.

10 000	Cipewayanů u severských řek a jezer
1 000	Otročích Indiánů, Žlutých nožů a Psích žeber
1 000	Zajíců od Medvědího jezera ...
750	Ivučinů od řeky Yukonu
700	Irokézů kanadských
12 000	Irokézů amerických
17 000	Odžibvejů od Ontaria
16 000	Tlinkitů, Haidů, Kvakiutlů, Nutků
a Sališů	
30 000	Navahů z jihozápadu USA ...

A ještě statisíce jiných! Tam nahoře i tam dole! Ještě statisíce jiných! Tam na severu i tam na jihu!

Potomků Aztéků	250 000
Potomků Mayů	300 000
Potomků Zapotéků	250 000
Potomků Otomiů	300 000
Potomků Mišteků	200 000
Potomků Totonaků	100 000
Potomků Kiče z Guatemaly ...	400 000
Potomků ICakčitelů	380 000
Potomků Mamů	300 000

A ještě statisíce jiných! Milióny jiných! Chcete účet?
 Severní Americe celkem ... 785 000
 Střední a Jižní Americe celkem 30 750 000
 Potomků nejstarších Američanů zaokrouhleně celkem
 31500000

Podívejme! Zbylo jich dost. Což to ale není důkaz, že běloch přece jen nebyl tak krutý?

Není! I kdyby jich dnes žila miliarda, ne-zmenší to horu jejich včerejšího utrpení ani propastnost naší včerejší krutosti.

Naší krutosti? My jsme přece nic neudělali! My za nic nemůžeme! To všechno ti před námi!

Snad. My však jsme dědici předků! Zdědili jsme i dluhy předků.
31500 000 Indiánů – to jsou naši věřitelé.

Z knihy Václava Šolce a Petra Hořejse Nejstarší Američané

PRVNÍ ČECH V AMERICE

Po porážce na Bílé hoře se prý z Čech vystěhovalo na pětaticet tisíc rodin. Lidé se stěhovali do zemí, v nichž směli vyznávat svou evangelickou víru, do zemí, kde si byli jisti před císařskými, katolickými pronásledovateli.

Založili celé osady a města v Uhrách, v Německu, ve Slezsku, putovali až do Skandinávie, věřice v pomoc švédského krále Gustavu Adolfa; jak to také udělal jeden z největších světových učenců a myslitelů, český učitel a filosof Jan Ámos Komenský, přeplavili se až do Anglie; jako jeden z nejvýznamnějších světových výtvarných umělců, český malíř a grafik Václav Hollar.

Tehdy jako útočiště vyhnanců padlo i jméno Amerika. I Komenskému prý bylo nabízeno, aby se ujal vedení university Harvard College v Americe, ale on toto poslání nepřijal. Doufal, že se přece jen do vlasti vrátí, a nechtěl se jí natolik vzdálit. Posledním domovem Komenského zůstalo Holandsko a tam také, v Naardenu, je jeho hrob.

S holandskými kolonizátory se však do Ameriky, za moře, vydal první v historii známý Čech. Kolem roku 1633 se objevuje v New Yorku Augustin Heřman, muž vysoce vzdělaný a podnikavý – jak praví staré záznamy – „hrdý národa svého potomek“. Z roku 1657 se zachoval obrázek, který Heřman sám maloval, pohled na Nieuwe Amsterdam – New York, původní holandskou kolonii.

Dalším dokladem o působení tobolo „prvního“ je anglická mapa amerického státu Maryland z roku 1670, která byla vydána v Londýně. Její výtvarnou ozdobu doplňuje podobizna muže, dokonce prý je to autoportrét, a kolem podobizny se vine nápis:

AVGVSTÍNE HERRMAN BOHEMIAN
Augustin Heřman Čech

Heřman založil v Marylandu česká „manství“, jimž dal jména prozrazující jeho původ: Bohemia Manor (České sídlo), Little Bohemia (Malé Čechy), Three Bohemia Sisters (Tři české sestry – majetek tří sester. Heřmanových dcer). A pojmenoval také dvě řeky – na Velkou českou řeku (Big Bohemia River) a Malou českou řeku (Little Bohemia River).

V amerických muzeích uchovávají starou mapu Heřmanova „Českého manství“, které se rozkládalo na hranici dvou států, Marylandu a Delaware, Heřmanovu závěť, svědčící o vzrůstu Heřmanova majetku, kopie obrazů tohoto českého emigranta a jeho ženy a také starobylý náhrobní kámen s nápisem

*AVGVSTINE HERRMAN BOHEMIAN THE FIRST FOVNDER
SEATER OF BOHEMIA MANNER ANNO 1GG1*

Jaromír Průša I

ZLATÁ HOREČKA

Daleko od New Yorku, na západním pobřeží Ameriky, bylo před stopadesáti lety pusto. Hrstka bílých kolonizátorů tu žila v neustálém strachu z nájezdů posledních indiánských kmenů.

horských pustinách Kalifornie rostla jen ubohá tráva, nemilosrdně spalovaná sluncem, trnité kaktusy a hustá křoviska.

roce 1849 přišel do tohoto kraje, kde dnes stojí město Sodoma, člověk, který si tady chtěl postavit farmu. Při kopání základů svého budoucího domova narazil na balvan; ve světle slunce se žlutavě zaleskl. Dal jej prozkoumat a zjistilo se, že balvan obsahuje zlatou rudu.

V Kalifornii je zlato!

Takřka přes noc se rozletěla tato zpráva po celém obydleném území Severní Ameriky. „Tichá pošta“ vybrousila každé slovíčko zprávy do nejfantastičtějších podrobností a obdařila tuto prostou informaci kouzlem až šílené přitažlivosti. „Tichá pošta“ se nalodila na koráby, plující do Starého světa, do Evropy.

Cílem miliónů lidí se stala až dotud jen málo známá Kalifornie. Putovali sem obyvatelé Ameriky, v touze po snadném zbohatnutí, plavili se sem Evropané, ožebračení ve své staré vlasti, vynakládající často poslední prostředky za takové místo na lodi, jaké kdysi měli za své osudové přeplavby černošští otroci.

Bylo po napoleonských válkách. Bylo i po první potřené bitvě evropských proletářů.

Zlato na povrchu země, v kamenité schránce, snadno dosažitelné!!!

Komu se v tuto chvíli nezjevila šťastná, lepší budoucnost? Kdo z chudých nezatoužil po rychlém zbohatnutí? Ubozí, zotročovaní, vykořisťovaní, hladovějící – i dobrodruzi, pohrdající tvořivou cenou lidské práce.

nesčetných karavanách táhli lidé z celého světa do Kalifornie za zlatem. Některé skosily nemoci a nespoutaná příroda, proti níž byli příliš slabí, někteří padli za obět' nájezdům indiánských kmenů, jež v nich tušily příští vyhlášovatele, někteří zůstali na půl cestě, někteří zahynuli v boji s urputnějšími zlatokopy, kteří pro vidinu zlata neváhali sáhnout na lidský život a odstranit ještě před cílem své konkurenty.

Někteří však skutečně na zlatou žílu narazili.

Honba za zlatem však zemi civilizaci nepřinesla. Zlatokopové nezakládali města, nezürodňovali divokou, nespoutanou přírodu, nestavěli pevné, léta přetrvávající domy. Rozbýjeli tábor tam, kde tušili největší výnos, nebo kde prostě podle „tiché pošty“ země slibovala největší zisk, a opět jednotlivě i v karavanách táhli jinam, když se ukázalo, že zde se těžba nevyplácí. A opět mnozí se zbavovali svých druhů vraždou, aby se s nimi nemuseli o výtěžek dělit.

Zlatý západ nepřestal být Divokým západem.

Mladá americká vláda tvrdě zasáhla. Nejtvrději však proti původním obyvatelům Ameriky, proti Indiánům.

Mnozí dobrodruzi, kteří poznali, že hledat zlatou rudu je nevýhodné, zdlouhavé a namáhavé, vstupovali do jednotek, které měly na Divokém západě zavést pořádek a pod heslem ochrany

pokojných kolonizátorů plánovitě po-stupovaly proti Indiánům a vyhlašovaly je.

Nejproslulejší indiánský náčelník Sitting Bull – Sedící býk, vítěz nad velitelem kolonizátorských jednotek generálem Custerem, prý o tom vyprávěl na sklonku svého života.

Bílý muž nám vzal většinu naší země. Nic nám za to nezaplátil. Zničil nebo rozehnal zvěř, jež byla naší potravou. V roce 1868 vystavěl v naší zemi cestu, po níž jezdí železní koně, živící se dřívím a dýchající oheň a kouř. Svolili jsme. Cesta byla jen tak široká; jako když muž rozpaží. Ale Bílý muž si k ní od Indiánů přibral po obou stranách na dvacet mil naší země. Tuto zemi prodal za peníze lidem na Východě. Byla vzata Indiánům. Indiáni za to nedostali nic.

Železný kůň přivezl z Východu muže, ženy a děti, kteří si vzali indiánskou zemi a vyhnali odtamtud všechnu zvěř. Rozdělavali ohně a ohně se rozšířily a spálily na prérii trávu, kterou se živili buvoli. Tak také zničili pastvu pro indiánské pony.

Brzy přišli přátelé prvního Bílého muže a vzali si ještě více země. Rostla města a území Bílého muže se neustále rozšiřovala a Indiáni byli stále více vytlačováni ze země, kterou jim dal Velký Otec a která měla na-vždycky patřit jen jim.

Když byly zrušeny smlouvy a Indiáni překračovali práva Bílého muže, moji náčelníci a já jsme se snažili napravit chyby rudého muže.

Když byly porušeny smlouvy a práva Indiánů, nikdo nemohl najít bílého náčelníka. Byli vždy někde vzadu poblíž vycházejícího slunce. Nebyl nikdo, kdo by vykonal spravedlnost.

Není nás tolik jako Bílých mužů. Ale víme, že tato země je naše. A dokud žijeme a můžeme bojovat, budeme se pro ni bít. Když Bílý muž nechce, abychom bojovali, proč nám bere naši zemi? Budeme-li budovat své vigvamy na území Bílého muže, Bílý muž nás vyžene nebo zabije. Nemáme totéž právo jako Bílý muž?

Starý Indián v zajetí, z něhož nakonec uprchl, aby zemřel v nerovném boji, těmito slovy, jež kdosi zaznamenal, zachytil celou novodobou historii svého lidu. Bez příkras, v několika prostých větách, v nevelkém množství nehledaných slov, vyslovil dějinnou

pravdu, o níž však žel lidé stáli mnohem méně než o jinou „pravdu“ z Divokého západu.

Jaromír Průša

HRONEK • ZLATO NA ESPAÑOLE

Karavana svazek č.4

Řídí Vítězslav Kocourek a J. P. Velkoborský

Ilustroval Vladimír Brehovzský. Návrh obálky Jaroslav Fišer. Grafická úprava Vladimír Smerda. Vysvětlivky napsal Jiří Hronek. Výběr zajímavostí připravila Olga Hostovská. Román na pokračování Jaroslava Foglara Chata v Jezerní kotlině (str. 25-32) * Vydalo jako svou 3281. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy, n. p., v Praze roku 1967. Odpovědný redaktor Jan Petr Velkoborský. Výtvarný redaktor Alexandr Kohout. Z nové sazby písma Didot a s 15 ilustracemi v textu vytiskla Severografia n. p., závod 1, Liberec. 15,50 AA (text 13,32, ilustr. 2,18), 16,72 VA. D-10*70360.

Náklad 80 000 výtisků. 2. vydání.

13-169-67 14/54 Brožovaný výtisk 6,– Kčs 305/14/8,9-1

KORÁBY

1. Anglický křižník (kolon v. 1485). — 2. Koráb ze Středověku (kolon v. 1490). — 3. Santa Maria (1492). — 4. Koráb Vasco da Gama (1497). — 5. Magellanův křižník (1519). — 6. Galien z Itálie v Lepantu (1571). — 7. Francouzský křižník Vítězný moře (1677). — 8. Jacht ze sedmácti 12. století. — 9. Anglická loď Royal George (1752). — 10. Pruský láně. — Obrazek zprava na horní straně: Anglický křižník (kolon v. 1200).

